

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ
ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ**

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції (серед здобувачів
вищої освіти (19 травня 2023 року), Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**Дніпро
2023**

УДК 343.98
С 89

*Рекомендовано до друку Науковою радою
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 10 від 15 червня 2023 р.)*

С-89 Сучасні проблеми оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (серед здобувачів вищої освіти (м. Дніпро, 19 травня 2023 року)). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 344 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (серед здобувачів вищої освіти) «Сучасні проблеми оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням», в якому взяли участь здобувачі вищої освіти вищих навчальних закладів України. Тематика публікацій охоплює актуальні проблеми оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням.

Матеріали науково-практичної конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та навчальному процесі спеціалізованих ВНЗ, а також у законотворчості та правоохоронній діяльності.

Публікується у авторській редакції

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д. ю. н., професор, Заслужений юрист України **Лариса НАЛИВАЙКО** (голова); д. ю. н., доц. **Валерій ДАРАГАН** (заст. голови); начальник науково-редакційного відділу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук **Євгенія КОВАЛЕНКО-МАРЧЕНКОВА**; к. ю. н., с.н.с., доц. **Віталій ТЕЛІЙЧУК** (відп. секр.).

© Автори, 2023
© ДДУВС, 2023

З М І С Т

ВИСТУПИ УЧАСНИКІВ

Мигович Роман Ярославович

Можливості застосування штучного інтелекту
в правоохоронній діяльності 16

Пашко Андріана Ярославівна

Щодо сутності поняття та змісту діяльності з оперативного
обслуговування як напряму діяльності оперативних
підрозділів Національної поліції України 19

Мінєєв Артем Сергійович

Деякі аргументи щодо надання митним органам права
На здійснення оперативно-розшукової діяльності 24

Гулько Катерина Олегівна

Застосування прийомів психології оперативними працівниками
щодо виявлення осіб які вчинили кримінальне правопорушення 27

Кудяков Ілля Олексійович

Щодо питання інформаційно-аналітичного
забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним
правопорушенням як складової оперативно-розшукової
діяльності Національної поліції України 31

Солоп Ілля Олексійович

До питання співвідношення оперативно-розшукової інформації
та оперативно-розшукової тактики 35

Троцький Богдан Вадимович

Застосування основ кримінального аналізу для підвищення
компетентності працівників Національної поліції 37

Кочкіна Дар`я Дмитрівна,

Шаповалов Володимир Євгенович

Актуальні аспекти професійного спілкування оперативних
працівників з об'єктами, що становлять оперативний інтерес 40

Гриб Богдан Валентинович

Щодо розпізнання осіб, які вчинили грабежі або розбійні напади,
з використанням можливостей кримінального аналізу 42

Миросенко Оксана Олегівна

Соціально-правовий захист працівників що здійснюють
оперативно-розшукову діяльність 45

**Агасієва Олександра Вікторівна,
Грабовська Уляна Костянтинівна**

Пошук первинної оперативно-розшукової інформації підрозділами
кримінальної поліції, як форма оперативно-розшукової діяльності 48

**Азаров Денис Володимирович,
Левченко Станіслав Олександрович**

Використання оперативними підрозділами пошукових заходів
в процесі розкриття серійних крадіжок поєднаних
з проникненням до житла чи іншого приміщення 50

Антонов Олексій Віталійович

Виконання спеціального завдання з розкриття
злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації 53

Бабіч Дар'я Дмитрівна

До питання щодо інформаційно-аналітичного забезпечення
оперативних підрозділів національної поліції України
в умовах воєнного стану 56

Базукін Артем Сергійович

Деякі напрями оперативно-розшукової протидії
економічним злочинам в умовах воєнного стану 58

Бакай Валерія Геннадіївна

Комунікація як одна із важливих складових психологічного
забезпечення оперативно-розшукової протидії військовим
кримінальним правопорушенням 60

Бацун Кирило Сергійович

Роль оперативних підрозділів національної поліції
в кримінальному провадженні 63

Бернік Анастасія Сергіївна

Значення кримінального аналізу в умовах воєнного часу 68

Бобир Дмитро Юрійович

До питання правового забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану: вітчизняний та зарубіжний досвід 70

Борщ Ярослав Віталійович

Особливості взаємодії підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування у ході розслідування шахрайств 73

Бражний Богдан Володимирович

Особливості документування кримінальних правопорушень проти власності 75

Брумирський Роман Вікторович,

Василенко Марія Станіславівна

Ефективні заходи оперативного пошуку: досвід і новітні технології в роботі Національної поліції України 77

Будулатій Яна Русланівна,

Гулак Аміна Олександрівна

Актуальні проблеми негласного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності 80

Варламов Артур Олексійович

До питання щодо поняття, сутності та значення оперативного пошуку ... 82

Вахницька Олена Олександрівна

Перспектива використання безпілотних літальних апаратів як оперативно-технічного засобу оперативними підрозділами Національної поліції України в умовах воєнного стану 85

Вівденко Катерина Миколаївна

Поняття та класифікація оперативно-розшукових заходів 87

Волкова Ангеліна Олександрівна,

Халявка Ігор Олегович

Теоретично-правові аспекти проведення оперативної закупки (гласний аспект) 90

Волошин Максим Юрійович

Щодо ефективності використання оперативними підрозділами оперативного (ініціативного) пошуку осіб, які вчиняли колабораційну діяльність на деокупованих територіях України 93

Гальцова Ольга Євгенівна

Деякі проблемні аспекти безвісного зникнення осіб в контексті діючого оперативно-розшукового та кримінального процесуального законодавства96

Гогішвілі Анна Сергіївна,

Ведмеденко Іван Ігорович

Щодо організації і тактики проведення пошукових заходів в умовах військового стану 98

Голубєва Аліна Дмитрівна,

Слівінська Карина Володимирівна

Принципи контролю за станом охорони державної таємниці 102

Гогішвілі Анна Сергіївна,

Горпініч Олексій Олександрович

Щодо питання негласної роботи в оперативно-розшуковій діяльності 105

Гордієнко Денис Миколайович

Завдання оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану 109

Гришин Назар Олександрович,

Мельник Андрій Михайлович

Проблемні питання міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності112

Данилюк Софія Анатоліївна

Значення діяльності оперативних підрозділів щодо запобігання і протидії злочинам 114

Дедушкевич Юлія Олегівна

Інформативно-аналітичне забезпечення в оперативно-розшуковій діяльності щодо воєнних злочинів: деякі напрями удосконалення 116

Дерезенко Анастасія Віталіївна

Щодо характеристики принципів оперативно-розшукової діяльності 119

Дженова Ліліана Асанівна

Деякі питання проведення окремих видів НС(Р)Д під час воєнного стану 122

Дудник Анастасія Вячеславівна

Деякі проблеми щодо проведення оперативно-розшукових заходів
та негласних слідчих (розшукових) дій 125

Есен Ян Анатолійович

Правове регулювання використання поліграфа
в оперативно-розшуковій діяльності 127

**Жилов Тарас Миколайович,
Остроумов Микита Олександрович**

Проблемні питання, які виникають під час взаємодії
слідчих і оперативних підрозділів при проведенні
оперативно-розшукової діяльності 129

Жук Аліна Вікторова

Щодо способів здійснення технічного та візуального спостереження
як окремих видів негласних слідчих (розшукових) дій
для отримання оперативно-розшукової інформації 132

Журба Нікіта Вадимович

До питання актуальності проведення гласного розвідувального
опитування в умовах військового стану 135

**Задорожня Радмила Володимирівна,
Фісун Наталія Олександрівна**

До питання щодо оперативно-розшукового запобігання
кримінальним правопорушенням 138

**Зайцев Данило Андрійович,
Булдакова Анастасія Євгенівна**

Проблеми застосування радіоелектронного засобу
під час здійснення оперативно-розшукової діяльності 140

Зейкан Вікторія Василівна

Проблематика здійснення оперативно-розшукової діяльності
оперативними підрозділами Національної поліції України 142

**Здоровець Тетяна Іванівна,
Каліневич Владислав Вадимович**

Проблемні питання проведення візуального спостереження
під час оперативно-розшукової діяльності 145

Зосімов Артем Олександрович, Сайгаченко Данило Сергійович Взаємодія суб'єктів оперативно-розшукової діяльності під час розслідування економічних злочинів	147
Іванова Аліна Максимівна Щодо визначення форм взаємодії оперативних підрозділів НПУ зі слідчими при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень	150
Івоніна Анна Олександрівна, Яворський Роман Ярославович Проблемні питання, які виникають під час проведення візуального спостереження за особою	153
Ісаєв Артур Сергійович Взаємодія сектору кримінальної поліції з слідчим підрозділом під час воєнного стану	155
Іскандаров Анар Мовлуд огли Сучасні можливості виявлення злочинів, пов'язаних з обігом порнографічних предметів в мережі інтернет	157
Карюк Антон Анатолійович Проблемні питання використання слідчого гіпнозу під час розкриття та розслідування злочинів	159
Касич Єлизавета Юріївна Призначення оперативно-розшукової діяльності у роботі Державної прикордонної служби України	162
Кіяниця Володимир Миколайович Актуальні питання взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами під час проведення деяких слідчих (розшукових) дій	164
Клець Анастасія Володимирівна Взаємодія оперативних підрозділів з іншими суб'єктами як складова організації негласної роботи й оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України	167

Коваленко Олександра Олександрівна Деякі питання щодо проведення негласної слідчої (розшукової) дії – візуальне спостереження	170
Коваль Кристина Олександрівна Принципи взаємодії слідчих та підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України	173
Ковальчук Дар'я Олександрівна Кримінальний аналіз у протидії злочинності	175
Коломиєць Дмитро Андрійович Щодо проблеми теорії та практики оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану	178
Коляда Дар'я Володимирівна Здійснення огляду особи трансгендера	180
Кондратенко Анна Анатоліївна Тактичні особливості виявлення осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес	183
Костенко Маргарита Андріївна До питання дотримання принципу конспірації в оперативно-розшукової діяльності	186
Кравченко Діана Костянтинівна Місце та роль кримінальної поліції у протидії кримінальним правопорушенням	188
Кращенко Дар'я Денисівна Взаємодія підрозділів Національної поліції України у протидії кримінальним правопорушенням	191
Кулаковський Роман Миколайович Конфіденційне співробітництво при проведенні заходів оперативно-розшукової діяльності	193
Лавроненко Владислав Олександрович, Штопенко Владислав Миколайович До питання щодо пошуку первинної оперативно-розшукової інформації про правопорушення, що вчиняються із застосуванням зброї у громадських місцях	195

Лещенко Даниїл Дмитрович Деякі типові способи вчинення шахрайств і напрями оперативно-розшукової протидії цим кримінальним правопорушенням	198
Литвин Олександр Олександрович Проблеми використання технічних засобів в оперативно-розшуковій діяльності	202
Лісова Єлизавета Валеріївна Забезпечення законності під час здійснення оперативно-розшукових заходів	204
Лябах Даниїл Олегович До питання психологічного забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням	206
Макруха Єлизавета Олександрівна Порівняння застосування оперативно-розшукової діяльності в США, Великій Британії та в Україні	208
Малюченко Микола Олександрович Проблема захисту персональних даних при зборі та отриманні інформації в рамках оперативно-розшукової діяльності	210
Мартинес Вега Олександра Особливості окремих видів контролю за вчиненням злочину	212
Марцафей Артем Сергійович Проведення оперативно-розшукової діяльності у місцях позбавлення волі	214
Мелашенко Владислав Костянтинович Щодо питання оперативно-розшукової протидії злочинам проти власності	218
Миршавка Андрій Романович Роль оперативно-розшукової діяльності у розкритті злочинів	220
Мізевич Дар'я Сергіївна Місце та роль кримінальної поліції у протидії кримінальним правопорушенням	223

Морозкіна Діана Михайлівна

Діяльність кримінальних підрозділів

Національної поліції України у захисті економіки держави 225

Нагірний Євген Олександрович

Використання результатів контролю за телефонними розмовами

підрозділами національної поліції України 228

Нарубін Данило Ігорович

Кримінальна поліція як ключовий елемент системи

правоохоронних органів в Україні 230

Незеленнікова Уляна Дмитрівна,

Рагімлі Захра Бахлул кизи

Проблемні питання щодо використання результатів оперативного

опитування підрозділами кримінальної поліції

під час проведення оперативно-розшукових заходів 233

Нечипоренко Андрій Владиславович

Завдання кримінального аналізу в умовах воєнного стану 236

Ніколайчук Юлія Сергіївна

Проблеми оперативно-розшукового забезпечення

розслідування шахрайств 238

Падалка Роман Олександрович

Сутність оперативного кримінального аналізу 240

Падун Кирило Романович

Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій 243

Пашкевич Ольга Ярославівна

Щодо оперативного впровадження як одного

із ефективних способів виконання завдань

оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану 245

Положевец Олег Валерійович

Залучення інформаційних технологій в розкритті злочинів 248

Приймак Данило Андрійович

Принципи контролю за станом охорони державної таємниці 250

Рибалко Марія Дмитрівна, Черкасова Олеся Миколаївна Проблемні питання які виникають у оперативних підрозділів під час документування злочинів, пов'язаних із незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів	253
Руденко Артем Валерійович, Сологуб Катерина Віталіївна Застосування заходів оперативного пошуку в процесі розшуку безвісно зниклих неповнолітніх осіб	256
Савенко Богдан Андрійович До питання правового регулювання конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності	259
Савченко Михайло Володимирович Роль кримінальної поліції у профілактиці та розслідуванні кримінальних правопорушень в цифрову еру	261
Северин Олег Олексійович, Шапошник Максим Юрійович Напрями використання оперативними підрозділами Національної поліції відомостей, отриманих під час конфіденційного співробітництва	264
Сенчук Дмитро Сергійович Комунікативна діяльність у протидії кримінальним правопорушенням	266
Слепцова Ольга Віталіївна Особливості кримінального провадження в умовах воєнного стану	268
Смілянець Єгор Ігорович Деякі шляхи вдосконалення оперативно-розшукової протидії злочинності	270
Соломина Владислав Олександрович Міжнародне співробітництво та координація з іншими правоохоронними органами при здійсненні оперативно-розшукової діяльності	272
Ступак Анастасія Іванівна Щодо вивчення питання напрямів оперативно-розшукової протидії окремим видам кримінальних правопорушень	274

Сугак Дар'я Вячеславівна

Додержання прав і свобод людини під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій 276

Сугакова Лілія Анатоліївна

Взаємодія підрозділів Національної поліції України при проведенні оперативно-розшукової діяльності 279

Судоплатов Максим Сергійович

Роль оперативної техніки в проведенні оперативно-розшуковій діяльності 281

Сур Ірина Сергіївна

Тактичні особливості негласного співробітництва в процесі оперативного обслуговування територій підрозділами кримінальної поліції територіальних органів 283

Таймасханов Халід Сайд-Магомедович

Оперативний (ініціативний) пошук як один з ефективних способів виявлення латентних злочинів 286

Тарасюк Данило Олексійович

Взаємодія Державної прикордонної служби України з іншими правоохоронними органами з протидії злочинності 288

Тихенко Ярослав Вікторович

Щодо виконання завдань оперативних підрозділів на деокупованих територіях 290

Тишков Владислав Романович

Деякі тактичні прийоми проведення розвідувального опитування 292

Тітова Анастасія Сергіївна

Деякі напрями оперативно-розшукової протидії незаконному обігу наркотичних засобів 295

Тіцька Ірина Григорівна

Оперативні обліки як засіб реалізації діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції 297

Топчій Карина Костянтинівна

Кримінальний аналіз у сфері протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з торгівлею людьми у період воєнного стану 300

Фурса Станіслав Юрійович

Щодо важливості психології конфіденційного співробітництва осіб з оперативними підрозділами Національної поліції 303

Халус Юлія Юріївна

Поняття та класифікація оперативно-розшукових заходів 306

Хачко Дмитро Олексійович

Місце та роль кримінальної поліції у протидії кримінальним правопорушенням 309

Хода Олена Сергіївна

Деякі питання конфіденційного співробітництва осіб з оперативними підрозділами 312

Холодюк Марія Андріївна

Використання кримінального аналізу у протидії кримінальним правопорушенням в умовах війни 315

Хомишак Олена Іванівна

Взаємодія підрозділів кримінальної поліції з іншими підрозділами Національної поліції та правоохоронними органами щодо протидії кримінальним правопорушенням 318

Ченцова Альона Олександрівна,

Штода Діана Констянтинівна

Теоретична розробленість оперативно-розшукової протидії шахрайствам через мережу Інтернет 321

Чернобров Віолетта Володимирівна

Передові розвідувальні засоби RICAS: революція в аналізі злочинності з використанням реального часу 324

Чорна Ірина Юріївна

Щодо питання психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності в умовах військового стану 326

Шведюк Данило Сергійович,

Балух Роман Олександрович

Актуальні питання застосування сучасних технологій в оперативно-розшуковій діяльності 328

Шарлай Анастасія Анатоліївна

Інформаційно-аналітичне забезпечення
оперативно-розшукової діяльності: деякі напрями удосконалення 330

Штанько Ярослав Сергійович

Щодо проблемних питань при проведенні
негласних слідчих (розшукових) дій 334

Мойсєєва Валерія Миколаївна

Забезпечення прав та свобод людини і громадянина
в умовах воєнного стану 337

Петриченко Наталія Анатоліївна

Місце та значення інститутів громадянського суспільства
у заходах щодо запобігання та протидії корупції в Україні 340

Мигович Роман Ярославович

здобувач вищої освіти
факультету з підготовки фахівців
для підрозділів досудового розслідування
Науковий керівник:

Дмитрик Юрій Іванович

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Генезис правоохоронної діяльності тісно супроводжується науково-технічним прогресом людства. Протягом всієї історії цивілізації, правоохоронні органи, починаючи з префектів Стародавнього Китаю та центурій у преторіях Римської республіки і закінчуючи сучасними поліцейськими структурами ставили собі за мету охорону публічної безпеки та порядку, конституційного устрою та державної безпеки. Тому, з розвитком різноманітних поліцейських органів, незалежно від їхньої структури, ідеологічної приналежності, методів та засобів виконання своїх службових обов'язків, кожна структура впроваджувала у свою систему якомога більше інновацій та винаходів науки для того, щоб з їхньою допомогою більш ефективно здійснювати свої повноваження в залежності від підрозділу.

Справжнім проривом для правоохоронних органів стало впровадження у поліцейську систему Великобританії у 1895 році дактилоскопічної системи реєстрації злочинця за якої вперше папілярні узорі злочинця на знарядді злочину стали вважати доказом [1, с. 137]. Вже у 50-х роках ХХ ст. було озвучено абсолютно новий революційний проект, який з моменту створення був приречений на всесвітню популярність. Проект, який давав змогу електронно-обчислювальній машині виконувати когнітивні функції мозку зі швидкістю, результативністю та точністю машини – Штучний Інтелект (далі ШІ).

На сьогоднішній день використання ШІ поступово реалізовується в правоохоронні системи різних країн з метою підвищення ефективності роботи органів внутрішніх справ за рахунок чіткого, швидкого і точного алгоритму виконання поставленого завдання. Тому, слід класифікувати використання ШІ на 2 види: глобальне та локальне. Під глобальним використанням варто розуміти використання правоохоронних структур алгоритмів штучного інтелекту для виконання поліцейських функцій на території міста, районного центру, обласного центру. Наприклад, в Італії у

місті Тренто з листопада 2012 р. по травень 2015 р. відбулася реалізація проекту «Електронна безпека – інформаційні та комунікаційні технології для заснованої на знаннях і прогнозованої міської безпеки». Цей проект був спрямований на роботу з попередження злочинності та підвищення безпеки в містах [2, с. 25]. Якщо ж розглянути сучасні умови використання ШІ, то яскравим прикладом може слугувати поліція індійського міста Лакхнау, яка планує встановити камери зі штучним інтелектом для допомоги жінкам, до яких домагаються невідомі на вулиці. Камери, які можуть розпізнавати обличчя, активуються як тільки обличчя жінки, що знаходиться «в біді» змінить вираз. Зокрема, у місті визначено 200 місць, які жінки найчастіше відвідують, і де вони зіштовхуються з домаганнями [3].

Під локальним застосуванням слід розглядати використання правоохоронними органами ШІ в індивідуальних діях окремо взятих підрозділів: досудового розслідування, кримінальної поліції та патрульної поліції. До прикладу, британські детективи використовували система штучного інтелекту HART – Harm Assessment Risk Tool. Ця технологія на основі машинного навчання використовувала поліцейський архів міста Дарем з 2008 по 2012 рр, вивчаючи рішення, прийняті працівниками поліції протягом зазначеного періоду. Тому, очікується, що машинне навчання буде оцінювати ризики, враховуючи близько тридцять факторів, деякі з яких не пов'язані скоєними злочинами, наприклад поштовий індекс та стать [4, с. 50].

Важливо додати, що у світі існує ШІ, який автоматично створює фоторобот особи, яку описує потерпілий або інший суб'єкт кримінального провадження. Двоє розробників використали модель генерації зображень DALL-E 2 від OpenAI для створення програми судової експертизи, яка може генерувати «гіперреалістичні» поліцейські фотороботи підозрюваного на основі даних користувача. Програма під назвою Forensic Sketch AI-rtist була створена розробниками Артуром Фортунато та Філіпом Рейно в рамках хакатону в грудні 2022 року. Розробники відзначають, що мета програми полягає у скороченні часу, який зазвичай витрачається на те, щоб намалювати підозрюваного, що становить близько двох-трьох годин [5]. Тому, для органів досудового розслідування штучний інтелект потрібен не тільки для прогнозування та розробки слідчих версій, але й для швидкого аналізу вчиненого правопорушення, визначення можливих слідів кримінального правопорушення, залишених на місці події та встановлення порядку дій, який ШІ вважатиме найбільш ефективним у ситуації, яка склалась.

Застосування ШІ в підрозділах патрульної поліції зумовлено її превентивною діяльністю. Для швидкого запобігання кримінальних правопорушень, патрульному слід швидко оцінити ситуацію на місці, визначити можливе місцерозташування правопорушника та максимально забезпечити свою індивідуальну безпеку. Так, до прикладу, у Пекіні дорожній патруль протестував першого робота, який стежить за

порушеннями водіїв на дорогах. Це маленька поліцейська машина, що їздить зі швидкістю 5 км/год. Випробування пройшли на автостраді до аеропорту Шоуду. Завдання робота-копа – їздити розділовою смугою і робити фото або відео порушень. Також, робот відправляє водіям повідомлення про погану погоду, ремонти шляхопроводів або ДТП. При виникненні аварії робот швидко приїжджає на місце, знімає всі необхідні матеріали і відправляє їх до поліції [6]. А з метою оцінки ситуації на великій площі та виявлення того чи іншого правопорушення, патрульний може застосувати дрони. Наприклад, безпілотні літальні апарати допомагають патрульним у виявленні незаконного видобутку бурштину та вугілля, а також допомагають затримувати зловмисників. Більше того, у 2018 році стало відомо, що поліцейські з підрозділу з боротьби з наркозлочинністю за допомогою безпілотників знайшли в Дніпропетровській області 36 ділянок, засіяних коноплями. Крім того, на сьогоднішній день, дрони моніторять дорожню ситуацію на трасах Дніпропетровської та Київської областях і шукають викрадений транспорт. Відповідно до вищевикладеного, варто говорити про те, що згодом, роботи зможуть виявляти браконьєрів, незаконний видобуток корисних копалин, незаконні рубки лісу, осередки лісових пожеж, допоможуть шукати заблукалих в лісі чи горах, тощо [7].

Таким чином, враховуючи, що з точки зору кримінальної поліції, застосування технологій ШІ значно пришвидшить розшук осіб, встановлення їх фактичного місцезнаходження, а також прогнозування та аналіз подальших дій правопорушників. Тому, слід розглядати створення спеціалізованих інформаційних інтелектуальних систем оперативно-розшукового призначення. У цьому напрямку, використання такої єдиної системи оперативно-розшукового призначення передбачатиме розробку автоматизованої системи проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій у телекомунікаційних мережах загального користування за аналогією до американських «Eshelon», «DCS-1000» та «Carnivore», європейської системи «RES». Як результат, для оперативних підрозділів кримінальної поліції використання ШІ зможе значно пришвидшити проведення слідчо-розшукових дій, проведення негласних (слідчих) розшукових дій та іншої діяльності, передбаченої законодавством.

Отже впровадження в правоохоронну діяльність ШІ дасть змогу підрозділам будь-якого напрямку ефективніше виконувати поставлені завдання, підвищити результативність роботи правоохоронної системи, а також, що не менш важливо, дасть можливість індивідуально розвиватися в напрямку інформаційно-технологічних навиків. При цьому, від вищих інстанцій правоохоронних органів на законодавчому рівні слід визначити підстави та порядок використання програмного забезпечення зі штучним інтелектом у формі доповнень або змін у законодавчих актах, що дасть змогу використовувати можливості ШІ виключно в межах професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Черниченко І.В. Окремі аспекти становлення дактилоскопії до 1900 р. Вісник кримінального судочинства. 2015. № 3. С. 133-138.
2. Демура М.І. Міжнародний досвід використання алгоритмів штучного інтелекту у кримінальному провадженні. Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності. 2020. С. 24-28.
3. В Індії штучний інтелект «захищатиме» жінок від домагань на вулиці. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3176317-v-indii-stucnij-intelekt-zahisatime-zinok-vid-domagan-na-vulici.html> (дата звернення: 04.05.2023).
4. Плахотнік О.В. Практичне застосування штучного інтелекту у кримінальному провадженні. Вісник кримінального судочинства. 2019. № 4. С. 46-56.
5. З'явилася програма з ШІ, що створює фотороботи для поліцейських. Експерти кажуть, що вона упереджена. URL: <https://mezha.media/2023/02/10/shi-shcho-stvoriuie-fotoroboty/> (дата звернення: 04.05.2023).
6. Штучний інтелект і робототехніка на службі поліції. URL: <https://matrix-info.com/shtuchnyj-intelekt-i-robototehnika-na-sluzhbi-politsiyi/> (дата звернення: 04.05.2023).
7. Штучний інтелект та робототехніка на службі поліції. URL: <https://matrix-info.com/shtuchnyj-intelekt-i-robototehnika-na-sluzhbi-politsiyi/> (дата звернення: 04.05.2023).

Пашко Андріана Ярославівна
здобувачка вищої освіти факультету № 1

Науковий керівник:
Федчак Ігор Андрійович
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Львівського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТУ ДІЯЛЬНОСТІ З ОПЕРАТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЯК НАПРЯМУ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Підвищення ефективності роботи співробітників оперативних підрозділів тісно пов'язане з удосконаленням роботи з оперативного обслуговування територій, напрямів, ліній роботи, об'єктів та криміногенних категорій осіб. Разом з тим, мають місце проблеми організаційно-управлінського та науково-методологічного характеру, які потребують вирішення. Труднощі в організації роботи з оперативного обслуговування викликані відсутністю у практиків чіткої уяви про зміст, структуру, цілі, завдання та функції оперативного обслуговування як самостійної категорії оперативно-розшукової діяльності. Відомчі нормативно-правові акти МВС та Національної поліції України не містять положень, які чітко визначають

змістову сутність цього оперативно-розшукового інституту, його мету і завдання, та місце в системі діяльності оперативно-розшукових підрозділів у боротьбі зі злочинністю.

Варто зазначити, що виникнення, становлення та розвиток інституту оперативного обслуговування та формування його теоретичного визначення відбувалося протягом формування та розвитку всієї теорії оперативно-розшукової діяльності. У науковій літературі можна знайти різні підходи до визначення поняття оперативного обслуговування. На сьогодні, у чинних нормативних актах МВС та Національної поліції України тлумачення поняття оперативного обслуговування не визначено. Відсутні також комплексні науково-теоретичні роботи, які розкривають зміст цього виду діяльності.

Також у науковій та навчальній літературі висловлюється думка про те, що категорія «оперативне обслуговування» є тотожною категорії «оперативно-розшукова діяльність». Проте слід зазначити, що діяльність, пов'язана з прийняттям заходів щодо конкретних сигналів про кримінальні правопорушення, що готуються, або вже вчинені, лежать за межами оперативного обслуговування. У більшості випадків отримання таких сигналів може бути наслідком здійснених в ході оперативного обслуговування заходів. При такому підході до відмінності оперативного обслуговування та оперативно-розшукової діяльності підкреслюється, з однієї сторони, різниця в їх можливостях та цільовою направленістю, а з іншої – звертається увага на їх взаємозв'язок та взаємообумовленість. Поняття “оперативне обслуговування” вужче за поняття “оперативно-розшукова діяльність” і є похідним від нього. Таким чином, оперативне обслуговування не аналог ОРД, а її самостійний оперативно-розшуковий інститут.

Діяльність щодо оперативного обслуговування має наступні ознаки:

- системність заходів, спрямованих на отримання інформації;
- наявність гласних та негласних джерел отримання інформації;
- безперервність здійснення заходів;
- організаційний, тактичний та оперативно-розшуковий характер заходів;
- визначеність території чи об'єктів оперативного обслуговування;
- визначена мета – попередження злочинної діяльності, сприяння у розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень;
- спрямованість на забезпечення захисту від злочинних посягань.

Таким чином, аналіз визначених елементів дозволяє сформулювати визначення поняття оперативного обслуговування як самостійного інституту оперативно-розшукової діяльності таким чином: це система постійно здійснюваних організаційних, тактичних та оперативно-розшукових заходів, спрямованих на отримання (з гласних та негласних джерел) об'єктивної, достовірної, реальної інформації про стан криміногенної ситуації на території

функціонування правоохоронного органу, яка використовується з метою попередження злочинної діяльності, сприяння у розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень.

Ефективно організоване оперативне обслуговування дає можливість:

- забезпечити необхідний рівень поінформованості про стан оперативної обстановки на території юрисдикції оперативних підрозділів, і на цій основі оптимально використати матеріально-технічні ресурси, ефективно маневрувати силами та засобами боротьби зі злочинністю;
- розробити дієві профілактичні заходи, спрямовані на нейтралізацію та усунення умов, які спричиняють вчиненню кримінальних правопорушень;
- своєчасно викривати злочинні наміри та дії, боротьба з якими віднесена до компетенції оперативних підрозділів НП України.

Також слід зазначити, що організація оперативного обслуговування повинна складатись із наступних складових:

- спостереження за об'єктами та особами, які становлять оперативний інтерес на закріпленій за оперативним підрозділом Національної поліції України території;
- забезпечення своєчасного надходження необхідної оперативно-значимої інформації;
- ефективне використання оперативними підрозділами наявних можливостей як своїх власних, так і інших державних органів та громадських організацій, з метою попередження, припинення та забезпечення розкриття кримінальних правопорушень.

Здійснення керівним складом оперативних підрозділів інформаційно-аналітичної роботи, та прийняття на цій основі управлінських і оперативно-тактичних рішень тісно пов'язане з пізнавально-аналітичним інтересом, який в практиці оперативно-службової діяльності називається “вивчення й оцінка оперативної обстановки”.

Під оперативною обстановкою слід вважати сукупність взаємопов'язаних умов, в яких оперативні підрозділи виконують свої функції. До таких умов належить три групи тимчасово або постійно діючих чинників та обставин:

- географічні, соціально-економічні і демографічні особливості обслуговуваної території та розташованих на ній об'єктів;
- результати боротьби зі злочинністю, стан дотримання режиму законності, та забезпечення інтересів держави та громадян;
- сили та засоби оперативних підрозділів та інших служб Національної поліції України, ефективність їх використання.

Одним із шляхів досягнення об'єктивної істини в ході вивчення оперативної обстановки є безперервне вдосконалення інформаційного забезпечення оперативних підрозділів Національної поліції, створення надійної системи управлінської й оперативно-розшукової інформації, яка

повинна бути об'єктивною і достовірною, змістовною і відповідати поставленій меті та завданням, надходити безперервно і систематично, забезпечувати вчасну поінформованість посадових осіб про зміни оперативної ситуації. Ці завдання успішно вирішують підрозділи кримінального аналізу Національної поліції України.

Відповідно до частини 1 статті 25 Закону України «Про Національну поліцію», поліція здійснює інформаційно-аналітичну діяльність виключно для реалізації своїх повноважень, визначених законом. Частина 3 цієї статті закріплює повноваження на проведення інформаційно-пошукової та інформаційно-аналітичної діяльності [1]. Організація та здійснення інформаційно-аналітичної діяльності для реалізації повноважень поліції є завданням Департаменту кримінального аналізу Національної поліції України. Відповідно до наказу Національної поліції України від 29.12.2019 № 1354 «Про затвердження Положення про Департамент кримінального аналізу Національної поліції України», Департамент кримінального аналізу розробляє, впроваджує та застосовує нові методи та напрями здійснення кримінального аналізу, спрямовані на підвищення ефективності протидії злочинності [2].

Наступним етапом реалізації інституту оперативного обслуговування є розстановка наявних сил та засобів оперативних підрозділів Національної поліції України. Слід зазначити, що до сил відносяться співробітники оперативних підрозділів; особи, які здійснюють негласне співробітництво; представники громадськості, які залучаються до виконання окремих оперативно-розшукових завдань тощо. До засобів ОРД слід віднести обліки; розвідувальні комп'ютерні програми; оперативну техніку; житлові, службові та інші приміщення; засоби маскування та імітації; гроші; спеціально навчених тварин.

Розстановка сил та засобів будується на основі постійного і комплексного планування і забезпечує цілеспрямованість у роботі оперативних підрозділів.

Також важливу роль в організації застосування оперативного обслуговування відіграє інформаційне забезпечення. Інформаційне забезпечення являє собою систему пошуку та отримання відомостей, які становлять оперативний інтерес, їх накопичення, опрацювання, аналіз та використання оперативним підрозділом з метою ефективного виконання своїх функцій. Головним завданням інформаційного забезпечення оперативного обслуговування є систематичне і своєчасне надходження до оперативного підрозділу об'єктивної інформації.

І на завершення висвітлення організаційних особливостей застосування оперативного обслуговування оперативними підрозділами Національної поліції України слід сказати про взаємодію оперативних підрозділів з іншими підрозділами Національної поліції, органами державної та місцевої влади та управління, контролюючими органами, підприємствами, установами,

організаціями є одним з найважливіших елементів організації оперативного обслуговування.

І.П. Козаченко взаємодію відповідних оперативних підрозділів між собою розглядає як своєрідну модель використання негласних сил і заходів, оперативно-технічних засобів, обміну конфіденційною інформацією, проведення спеціальних операцій з урахуванням оперативної обстановки або оперативно-розшукової ситуації. Під взаємодією в широкому розуміння слід розуміти засновану на спільності цілей і завдань, погоджену за часом, місцем і змістом, визначену законодавством діяльність компетентних суб'єктів щодо раціонального застосування наявних сил, засобів і методів для своєчасного виявлення, попередження та розкриття кримінальних правопорушень.

У підсумку слід зазначити, що організація оперативного обслуговування об'єктів та оперативними підрозділами Національної поліції України щодо протидії кримінальним правопорушенням – це комплексне використання наявних сил, засобів і методів ОРД при тісній взаємодії з іншими правоохоронними органами, підприємствами, установами, організаціями, громадськістю, яка також є суттєвим резервом підвищення ефективності боротьби із кримінальними правопорушеннями як загально кримінальної так і економічної спрямованості.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Національну поліцію» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 02.05.2023).
2. Наказ Національної поліції України «Про затвердження Положення про Департамент кримінального аналізу Національної поліції України» від 29.12.2019 № 1354. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-kriminalnogo-analizu.html> (дата звернення: 02.05.2023).

Мінєєв Артем Сергійович

здобувач вищої освіти

Навчально-наукового інституту

права та міжнародно-правових відносин

Науковий керівник:

Варава Володимир Вікторович

завідувач кафедри правоохоронної діяльності

Університету митної справи та фінансів,

кандидат юридичних наук, доцент,

ДЕЯКІ АРГУМЕНТИ ЩОДО НАДАННЯ МИТНИМ ОРГАНАМ ПРАВА НА ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

За останні десятиліття відбулись значні зміни у сфері протидії контрабанді. Так, однією з ключових подій стала декриміналізація товарної контрабанди. В той ж час, відповідно до статистики Судової влади України у 2020 році у судах першої інстанції перебувало 106 кримінальних проваджень за ст. 201 КК України та 335 кримінальних проваджень за ст. 305 КК України [1]. Через своє стратегічне географічне положення Україна є важливим шляхопроводом для різних форм контрабанди, про це зокрема зазначається в Узагальненні Верховного суду України щодо Практики розгляду судами справ про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів [2]. Враховуючи наведене, а також той факт, що контрабанда є латентним кримінальним правопорушенням, ми можемо прийти до висновку про важливість вдосконалення як механізмів її виявлення, так і подальшого досудового розслідування.

Наразі, досудове розслідування контрабанди відноситься до підслідності органів безпеки, у той самий час митна служба не має права ані проводити досудове розслідування, ані оперативно-розшукову діяльність задля виявлення та фіксації фактів вчинення даного кримінального правопорушення. Це дисонує зі змістом ч. 1 ст. 7 Митного кодексу України, відповідно якій митну справу становить, зокрема, запобігання та протидія контрабанді [3]. У цьому випадку виникає запитання, яким чином Державна митна служба України може ефективно здійснювати одне з покладених на неї завдань, не маючи у своєму «інструментарії» права на проведення оперативно-розшукової діяльності? Можливо зазначити, що серед науковців та практичних співробітників правоохоронних органів існують як прихильники, так критики надання даного права митній службі. Перші звертають увагу на те, що в усіх країнах ЄС та пострадянського простору митні адміністрації наділені правом на проведення оперативно-розшукової діяльності.

Наприклад, якщо ми подивимось на структуру митної адміністрації практично будь-якої країни Європи, то побачимо там наявність розгалужених підрозділів, які забезпечують не тільки проведення оперативно-розшукової діяльності, але й досудового розслідування. В цьому аспекті можливо згадати митну адміністрацію Республіки Північна Македонія (Колишня Югославська Республіка Македонія), у структурі якої наявні сектор контролю та розслідувань та сектор спеціальних розшукових заходів, які здійснюють суто правоохоронні функції й в свою чергу мають у своєму складі більше десяти структурних підрозділів, окремі з яких здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування безпосередньо, інші ж є допоміжними по відношенню до перших двох [4].

Наведене можливо пояснити тим, що у розвинених країнах митну адміністрацію розглядають перш за все у розрізі її правоохоронної функції, а не фіскальної (хоча остання для держави безумовно є однією з найважливіших).

В свою чергу, О. О. Пунда, А. П. Місяць, Е. С. Молдован звертають увагу на те, що передумовами необхідності надання митній службі права на проведення оперативно-розшукової діяльності виступають світовий та європейський досвід функціонування митних органів, економічна та криміногенна ситуація, що фіксується сьогодні на митному кордоні України, а також об'єктивна потреба у забезпеченні повноцінного та ефективного обміну оперативною інформацією між митними органами різних країн [5, С. 543]. З цього приводу можливо акцентувати увагу на тому, що приведення митної політики нашої держави до світових стандартів у цій сфері є однією із умов вступу нашої країни до ЄС, адже він за своєю сутністю є саме економічним союзом, який має високі вимоги щодо ефективної реалізації митними адміністраціями функції безпеки. В. В. Ченцов, В. В. Варава, К. В. Антонов аналізуючи дану проблематику прийшли до висновку, що митні органи України розглядаються структурами ЄС як правоохоронні органи — повноправні учасники міжнародних відносин у сфері боротьби з організованою злочинністю і забезпечення безпеки [6, С. 143]. В той ж час, Україна систематично ігнорує рекомендації Всесвітньої митної організації та структур ЄС щодо вдосконалення законодавства у сфері забезпечення економічної безпеки держави, а саме надання Держмитслужбі України повноважень на проведення оперативно-розшукової діяльності, розроблення відповідних змін до Митного кодексу України, масиву підзаконних нормативно-правових актів тощо. Наразі, відповідно до заключних положень Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, який схвалено Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 Держмитслужба України визначається як орган правопорядку, а у пункті 1.7. зазначено про модернізацію правових засад оперативно-розшукової діяльності як один з напрямів реформування органів правопорядку [7]. На

нашу думку, реалізація пункту 1.7. даного плану безумовно повинна включати в себе й приведення законодавства у сфері оперативно-розшукової діяльності до міжнародних стандартів, з метою реформування Держмитслужби України у орган з достатніми повноваженнями та компетенцією у сфері запобігання та протидії контрабанді.

Враховуючи наведене вище, виникає питання щодо того, чому імплементація позитивного досвіду інших держав щодо боротьби з контрабандою гальмується на законодавчому рівні. Можливо, відповідь на це питання криється у криміналістичній характеристиці контрабанди, яка в наш час здійснюється організованими злочинними групами із стійкими корупційними зв'язками у контролюючих та правоохоронних органах, поєднаних із лобіюванням їх інтересів на рівні парламенту.

Колишній Голова Державної митної служби України Анатолій Макаренко, на конференції присвяченій наданню митній службі права на здійснення оперативно-розшукової діяльності зазначав наступне: «Митні органи є першою перешкодою на шляху контрабандиста, який намагається вчинити злочин. Вони мають виключне право на здійснення митного контролю і митного оформлення товарів та транспортних засобів... Саме на цих етапах протидія контрабанді є максимально ефективною. Крім того, на розширенні повноважень митних органів наголошувала Всесвітня митна організація, а також Європейська комісія...» [8]. Також звернемо увагу на те, що в умовах реформування Служби безпеки України, що спрямоване на ліквідацію у ній блоку, пов'язаного з виявленням, попередженням та розслідуванням кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, виникає питання щодо належного здійснення протидії контрабанді, адже враховуючи реорганізацію служби, збройну агресію РФ проти України та ряд інших чинників, питання боротьби з контрабандою мовби відходить на «другий план», хоча при цьому залишаючись не менш небезпечним явищем. Одним із виходів з цієї ситуації, є зокрема надання права митній службі проводити оперативно-розшукову діяльність. Це не лише зняло б навантаження з оперативних підрозділів СБУ від функцій, невласних для контррозвідувальних органів, але й підвищило ефективність виявлення фактів контрабанди.

Підсумовуючи наведене вище, можемо прийти до висновку, що ефективне виконання митною службою одного з покладених на неї завдань, а саме запобігання та протидії контрабанді, у сучасних умовах неможливе без здійснення оперативно-розшукової діяльності, на це вказує перш за все міжнародний досвід, апробований часом. Вимога щодо переорієнтації Держмитслужби з фіскального органу на орган, який орієнтований на забезпечення економічної безпеки держави є однією з основних на шляху інтеграції України у спільноту розвинутих європейських держав й першим кроком для цього є саме наділення даний орган відповідними повноваженнями у сфері правоохоронної діяльності.

Список використаних джерел

1. №1-к ЗВІТ СУДІВ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРО РОЗГЛЯД МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ. Судова влада України. 2020 рік. URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/rik_2020 (дата звернення: 11.05.2023)
2. Узагальнення Практика розгляду судами справ про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Верховний Суд України. 2008 рік. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-08#Text> (дата звернення: 11.05.2023)
3. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (зі змінами) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 11.05.2023)
4. Правилник за внатрешна організація и работа на Царинската управа. Царинска Управа. 2021 рік. URL: <https://customs.gov.mk/en-GB/pocetna/za-nas/nasata-uloga/organogram.nsprx> (дата звернення: 11.05.2023 року)
5. Пунда О.О., Місяць А.П., Молдован Е.С. Оперативно-розшукові повноваження митних органів: теоретичні та прикладні аспекти. Юридичний науковий електронний журнал. № 10. 2021 рік.
6. Ченцов В. В., Варава В. В., Антонов К. В. Перебудова правоохоронної діяльності митних органів України в контексті європейських стандартів: оперативно-розшукові аспекти. Право України. № 7. 2008 рік.
7. Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2732023-46733> (дата звернення: 12.05.2023)
8. Як швець без чобіт. Правовий тиждень щотижнева інформаційно-правова газета. URL: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=121836> (Дата звернення: 11.05.2023)

Гулько Катерина Олегівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

**ЗАСТОСУВАННЯ ПРИЙОМІВ ПСИХОЛОГІЇ ОПЕРАТИВНИМИ
ПРАЦІВНИКАМИ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ОСІБ ЯКІ ВЧИНИЛИ
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ**

Боротьба зі злочинністю на сучасному етапі, зокрема з її організованими формами, для яких усе більш притаманними є консолідація, конспірація та жорстокість злочинних елементів, високий організаційний

рівень підготовки та вчинення злочинів, використання для власного прикриття корумпованих представників державної влади й управління, у тому числі серед працівників правоохоронних органів, зокрема органів Національної поліції України (далі НПУ), активна протидія правоохоронним органам, застосування не тільки фізичного опору, зброї і новітньої техніки, а й психологічних технологій потребує значної активізації оперативно-розшукової роботи підрозділів кримінальної поліції НПУ не тільки як системи гласних і негласних заходів, а й як освоєння працівниками оперативних підрозділів найпрогресивніших оперативно-розшукових заходів і засобів, а також пошуку нестандартних методів успішного виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, з урахуванням функціональної та психологічної структур організованої злочинної групи, міжособистісних відносин, мотивації діяльності тощо [1].

І тут, ми цілком згодні з В. Г. Телійчуком та С. С. Зінченко, що одним із проблемних аспектів психологічного забезпечення ОРД є процес діагностики і оцінки індивіда. У зазначеному контексті з проведених у цей час науково-практичних досліджень можна виділити методичку складання психологічного профілю (профайлінга) як перспективний напрямок підвищення ефективності професійної діяльності правоохоронних органів, і першу чергу, підрозділів кримінальної поліції НПУ, оскільки найбільша частина виявлення та розслідування кримінальних правопорушень підвідомча саме НПУ [1].

Дослідження зазначеного питання набуває актуальності насамперед у зв'язку з продовженням довго триваючої збройної агресії російської федерації проти України та участі її як рівноправного члена світової спільноти в міжнародних миротворчих місіях (військових операціях) [2].

У сучасних умовах діяльності органів правопорядку належить надати високого значення професійно-психологічній підготовці працівників, включаючи навчання організації професійних контактів. Ефективність спілкування безпосередньо залежить від розуміння психологічних особливостей, етапів та наявності учасників взаємодії конкретних психологічних вмінь. Сучасні психотехнології, такі як нейролінгвістичне програмування, психосинтез, психокінетика, конфліктологія та інші, надають можливість професійно використовувати психологічні знання для побудови конкретних актів професійного спілкування з метою досягнення службових завдань. Аналіз структури професійного спілкування працівників органів правопорядку та його динаміки дозволяє виділити чотири основні етапи:

первинний психологічний портрет особи складається шляхом психічного «читання» особливостей поведінки, зовнішнього вигляду та використання наявної інформації про конкретну людину;

пошук психологічних передумов ефективності спілкування та створення сприятливих умов для міжособистісного контакту є необхідним у процесі професійного спілкування;

у процесі вирішення оперативно-службових завдань співробітники

впливають на інших осіб з метою досягнення поставлених цілей;

після оцінки результатів конкретного акту спілкування з певними особами, такими як правопорушники, громадяни, співробітники правоохоронних органів, керівники або підлеглі, необхідно планувати зміст та процес подальших контактів з ними[3].

Етика є важливою складовою професійної діяльності працівників правоохоронних органів, оскільки вони мають велику відповідальність за долю людей, їхніх родичів та близьких. Це ставить додаткові вимоги до професійної підготовки правоохоронців, які повинні мати не лише глибокі знання юридичних дисциплін, а й розвинену етичну свідомість. Недбале ставлення до оцінки ситуації може мати серйозні наслідки, включаючи загрозу життю людей, наприклад, під час ведення переговорів в екстремальних умовах. Тому, важливо враховувати етичні принципи у роботі правоохоронців для забезпечення безпеки і захисту громадян.

У процесі спілкування з громадянами співробітники правоохоронних органів можуть отримувати цінну інформацію про їх вік, географічне походження, культурне середовище, стиль життя та стан здоров'я, а також про професійні ознаки та інші важливі деталі. У цьому процесі важливу роль відіграють невербальні засоби спілкування, такі як міміка, жести, позиція та психологічна дистанція, які можуть передавати значно більше інформації про співрозмовника, ніж його мовлення. Зокрема, міміка може передавати до 70% інформації про стан та настрій особи. Для правоохоронців важливо вміти читати та інтерпретувати ці невербальні сигнали для підвищення ефективності спілкування та досягнення мети [4].

Невербальна поведінка може передавати різноманітну інформацію про стан і настрій людини. Наприклад, коли людина ухиляється від контакту очима, це може свідчити про те, що вона намагається приховати деяку інформацію. Зазвичай, погляди співрозмовників зустрічаються приблизно третину часу під час розмови. У свою чергу, жестикуляція може передавати психологічний стан людини, що пов'язаний з її емоційними реакціями та мовленням. У деяких випадках, жести навіть можуть замінювати мову та виконувати функцію передачі повідомлень. Для підвищення ефективності спілкування та досягнення поставлених цілей важливо уважно спостерігати за невербальними сигналами співрозмовника та правильно їх інтерпретувати. Зігнуті в лікті руки можуть свідчити про нервозність або напруженість, а погляд, який не зустрічається, може свідчити про бажання приховати певну інформацію.

Основні кластери тілесних сигналів

1. Висока постава, рішучий вигляд та напівскладені руки можуть свідчити про високий рівень домінантності та впевненості у своїх діях. Навпаки, зігнута постава, зіткнені руки та знижений погляд можуть вказувати на відчуття непевності або пасивності.

2. Зігнуті пальці та погляд вниз можуть свідчити про стид або відчуття провини.

3. Погладжування стегон — негайна реакція на негативну подію.

4. Обхват долонями колін і перенесення центру ваги на ноги — ознаки наміру людини закінчити зустріч і піти.

5. Широко розставлені ноги, що формують так звані "територіальні пози", можуть бути ознакою від'ємних емоцій, що викликають сильну візуальну та вісцеральну реакцію. Цей жест може використовуватися як засіб підпорядкування, загрози або іншого впливу на оточуючих. Наприклад, соціальні хижакі, такі як психопати, маніяки, терористи та інші, можуть використовувати широко розставлені ноги разом з пильним, немиготливим поглядом, щоб підкорити своїх жертв [4].

Р. Краусс виявив, що мовна поведінка співрозмовників супроводжується певними виразними рухами тіла, такими як зміна напрямку погляду, рух голови в бік слухача та пауза в мові. Ці експресивні рухи стають не менш важливими, ніж саме мовлення, і допомагають збільшити ефективність комунікації між співрозмовниками. Іншими словами, мова тіла є необхідною складовою частиною будь-якої мовної взаємодії, без якої важко досягти успішного спілкування.

Отже, невербальна комунікація є важливим інструментом для працівників правоохоронних органів, оскільки вона може допомогти їм зрозуміти партнера і оцінити ситуацію. Навчитися "читати" людину по жестах, міміці, позі та психологічній дистанції можна за допомогою спеціальної підготовки, тренувань і практики.

Список використаних джерел:

1. Зінченко С.С. Телійчук В.Г. Щодо застосування профайлінгу в оперативно-розшуковій діяльності підрозділами кримінальної поліції Національної поліції України. Юридичний бюлетень. Випуск 12, м. Херсон. С. 184-193. URL: <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2020/12/27.pd>

2. Барановська Л. В., Глушаниця Н. В. Психологія ділового спілкування: навчальний посібник. Київ: НАУ, 2016. 248 с.

3. Ібрагімова, Л. Р. Професійне спілкування працівників органів внутрішніх справ. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/4151/1/Aktyal_prob1_sychas_psiholog_ta_pedagog_vnz_mvs.pdf#page=255

4. Жидецький Ю.Ц., Зайшлюк О.В. Майндфулнес у підготовці майбутніх фахівців для роботи в особливих умовах. Соціальна робота в Україні: становлення, перспективи, розвиток. Львів, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2016. С.125-127.

Кудяков Ілля Олексійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЯК СКЛАДОВОЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

З лютого 2022 року у зв'язку із агресією Російської Федерації в Україні був уведений воєнний стан. Введення такого правового режиму тягне за собою низку особливостей, а саме – часткове тимчасове обмеження конституційних прав громадян. Такі обмеження можуть проявлятися у встановленні особливого режиму в'їзду та виїзду, перевірці документів, запровадженні комендантської години, відчуженні та вилученні майна усіх форм власності для забезпечення потреб оборони [1, с.320].

Ефективність роботи структурних підрозділів ОВС із протидії злочинності знаходиться в безпосередній залежності від своєчасності пошуку, якості перевірки, збору, узагальнення та обробки, накопичення, зберігання, передачі й використання різного роду інформації, що характеризує зовнішнє середовище функціонування та внутрішні умови діяльності [2,с.189].

У сучасних умовах протидія кримінальним правопорушенням потребує ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності, що включає збирання, аналіз та накопичення інформації для використання в справах та системах. Проте, практика показує наявність недоліків в організаційній сфері, зокрема в системі збору інформації та її використання на тактичному рівні.

Оперативні працівники мають проблеми з отриманням актуальної інформації, визначенням її джерел та правильною оцінкою. Ці недоліки

пов'язані з недостатнім досвідом і компетентністю оперативних працівників та їхніх керівників, які не завжди можуть надати необхідну допомогу в адаптації новачків та використанні набутих знань в практиці.

Однак, на практиці виявляється, що інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності щодо протидії кримінальним правопорушенням відбувається на недостатньому рівні через наявність різних організаційних недоліків. Серед них можна виділити недосконалу систему збору, накопичення та використання інформації. Роль стрижневих вертикальних структур, яку, вочевидь, повинні виконувати профільні підрозділи в територіальних органах.

У результаті підсистема інформаційно-аналітичної діяльності набуває поліцентричного характеру. У цьому є своя логіка, оскільки є специфіка інформаційно-аналітичної роботи за різними напрямками діяльності, тобто передбачається, що забезпечити необхідну якість інформації найкраще зможуть фахівці того напрямку діяльності, де в подальшому планується використовувати підготовлену інформацію [3,с.70].

Усю одержану оперативними працівниками інформацію необхідно аналізувати, фіксувати та накопичувати з метою зручності її використання в спеціальних справах та автоматизованих інформаційних системах.

Однак, практика показує наявність значних недоліків в організації інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності щодо протидії кримінальним правопорушенням, на тактичному рівні. Оперативні працівники не завжди можуть одержувати актуальну оперативно-розшукову інформацію про підготовку злочинів та причетних осіб, визначати джерела вірогідного одержання інформації, правильно оцінювати вже одержану інформацію та використовувати її найбільш ефективним шляхом. Причинами цих недоліків є недостатній досвід роботи оперативних працівників та їхніх керівників, а також недостатня кількість компетентних та досвідчених наставників. Це ускладнює підготовку нових оперативних працівників, яка часто відбувається без належного навчання та супроводу. Основним завданням наставників є розв'язання цих проблем, а саме, необхідно підвищити рівень компетентності оперативних працівників за допомогою постійної професійної підготовки, яка повинна бути систематичною та орієнтованою на практичну діяльність.

Крім того, важливо впроваджувати новітні технології та методи роботи з інформацією, що дозволить оптимізувати процеси збору, обробки та використання оперативної інформації. Окрім того, необхідно покращувати організаційні процеси збору та обробки інформації, удосконалювати процедури взаємодії між різними підрозділами та організаціями, які займаються боротьбою зі злочинністю, та розробляти нові методи та підходи до роботи з інформацією. Також важливо враховувати соціальні та політичні тенденції в суспільстві, що дозволить вчасно виявляти та запобігати потенційним загрозам безпеці.

У теорії оперативно-розшукової діяльності, незважаючи на деякі відмінності в поглядах науковців щодо визначення терміну «інформаційно-аналітичне забезпечення», існує і його усталене поняття.

Проаналізувавши погляди провідних учених з цього питання, ми погоджуємось з думкою І. П. Козаченко та В. Л. Регульського це: діяльність, яка організовується в рамках управління і спрямована на проектування, функціонування та вдосконалення інформаційних систем, які забезпечують ефективне виконання завдань управління. Циклічний процес пошуку, збору, обробки, переосмислення, зберігання, видачі інформації та її використання для прийняття оперативно – тактичних й інших правоохоронних рішень [4, с. 124].

У практичній діяльності спостерігається тенденція до ігнорування трудових прав оперативних працівників з боку керівництва, що веде до зниження їх працездатності та незацікавленості у такій роботі. Це призводить до втрати працівників з величезним досвідом, що негативно впливає на стажування нових працівників та якість інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності. Навіть при доброму теоретичному знанні, без практичного досвіду ефективність розкриття злочинів страждає. Всі ці фактори негативно впливають на протидію кримінальним правопорушенням.

Незалежно від того, з якого джерела одержана оперативно-розшукова інформація про злочин, оперативний працівник повинен здійснювати її аналіз, при цьому необхідно співвідносити інформацію, одержану з різних джерел, між собою з метою встановлення розбіжностей у їх змісті та отримання нової, більш достовірної інформації.

П. Я. Мінка зазначає, що першочергова оцінка отриманих відомостей передбачає їх аналіз з позиції об'єктивності та корисності. Таку оцінку здійснюють оперативні працівники, які збирають відповідну інформацію, адже вони мають у своєму розпорядженні всі дані про саму оцінювану інформацію, а також про її джерело [5,с.155-182].

Підсумовуючи зазначене вище, слід погодитись з В. Г. Телійчуком, що Оперативний кримінальний аналіз може здійснюватися у трьох формах:

1. Аналіз, що супроводжує ОРД (наявна інформація, що стосується справи, упорядковується, нова інформація відповідно співвідноситься та оцінюється, у поточному порядку формулюються гіпотези, які підтримуються доказами чи висновками або за їх допомогою спростовуються).

2. Аналіз, який ведеться для підтримки ОРД (аналітик бере на себе аналітичні завдання представляє результати аналізу, займається пошуком інформації з власних баз тощо).

3. Аналіз, що ініціює ОРД [6,с.161].

Отже підвищення рівня знань по збору актуальної інформації, визначенням її джерел та правильною оцінкою є недоліками пов'язаними з

недостатнім досвідом і компетентністю оперативних працівників та їхніх керівників, які не завжди можуть надати необхідну допомогу в адаптації новачків та використання набутих знань в практиці.

Список використаних джерел

1. В. Г. Телійчук, А. О. М'яло Щодо питання удосконалення оперативно-розшукової діяльності у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. The 13th International scientific and practical conference "Modern science: innovations and prospects" (September 18-20, 2022) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2022. 327 p. URL: <https://sci-conf.com.ua/xiii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-18-20-09-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>
2. С.В. Пеньков, А.В. Шендрик Перспективи вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення оперативних підрозділів ОВС України. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2015. С. 188-194
3. С.В. Пеньков, А.В. Шендрик Аналіз організації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності національної поліції України. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2017, № 3 (78). С. 66-73
4. Козаченко І. П., Регульський В. Л. Правові, морально-етичні та організаційні основи оперативно-розшукової діяльності : монографія. Львів: Львівський інститут внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ України, 1999. С. 219
5. Мінка П. Я. Попередження оперативно-розшуковими заходами злочинних посягань на вантажі : дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 21.07.04. Харків, 2003. С. 261
6. В. Г. Телійчук Оперативний аналіз як важливий елемент аналітичної підтримки оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам. Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України [Текст]: матеріали міжвідом. наук.практ. конф. (Київ, 11 серп. 2022 р.) / [редкол.: С. С. Чернявський, Д. І. Овсянюк, В. В. Корольчук]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022–333 с.

Солоп Ілля Олексійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДО ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ТАКТИКИ

Протиправна діяльність, маючи всі ознаки глибоко законспірованої, ретельно прихованої та утаємниченої практики, передбачає необхідність відповідного підходу з боку оперативних підрозділів Національної поліції щодо застосування адекватних заходів з метою пізнання криміногенних процесів. За допомогою негласних оперативно-розшукових сил, засобів та методів представляється унікальна можливість спостерігати кримінальні процеси і явища з середини, постійно слідкувати за змінами в криміногенному та кримінальному середовищі, отримувати різноманітну інформацію про таємні процеси, які функціонують в осередку злочинності [1, с. 6].

Виконання оперативно-розшукових заходів є важливою складовою боротьби зі злочинністю, але їх проведення повинно бути обґрунтованим та здійснюватися з дотриманням законодавства. Оперативно-розшукові дії не можуть бути проведені випадково, без належного вивчення та аналізу обстановки, що склалася [4, с. 7].

Професійна діяльність працівників кримінальної поліції повинна ґрунтуватися на детальному аналізі кримінальної обстановки та належному вивченні інформації щодо підозрюваних осіб, їх місцях перебування, контактах, ресурсах тощо. Такий підхід дозволяє зменшити ризик помилок та непередбачуваних наслідків під час проведення оперативних заходів [5, с. 12].

Оперативно-розшукова інформація є важливим інструментом для забезпечення безпеки та захисту громадян. Це інформація, яка збирається і обробляється правоохоронними органами з метою виявлення та запобігання злочинам, затримання винних та збереження доказів для подальшого судового розгляду [3, с. 6].

Оперативно-розшукова інформація може надходити з різних джерел, таких як відкриті джерела, свідчення очевидців, конфіденційні джерела та технічні засоби спостереження. Правоохоронні органи зобов'язані дотримуватися законів та процедур, щоб забезпечити права та свободи громадян.

Зібрана оперативно-розшукова інформація може бути використана для виявлення злочинів, затримання підозрюваних та подальшого проведення розслідування. Це може допомогти зменшити кількість злочинів та забезпечити безпеку громадян. Необхідно забезпечити баланс між правом на приватність та правом на безпеку [3, с. 51]. Оперативно-розшукова інформація не повинна використовуватися для порушення прав громадян, таких як право на приватність, свободу слова та право на збереження персональних даних.

Оперативно-розшукова тактика є невід'ємною частиною роботи кримінальної поліції, що дозволяє їм вирішувати різноманітні завдання, пов'язані з боротьбою зі злочинністю. Однак, вона також може бути спрямована на захист прав людини, яка невинно потрапила в поле зору правоохоронних органів. Структура оперативно-розшукової тактики складається з кількох елементів [4, с. 13]. Першим кроком є оцінка оперативно-тактичної ситуації, яка дає змогу зрозуміти характер події та виділити головні завдання. Після цього необхідно прийняти оперативно-тактичне рішення, яке має бути ефективним та відповідним поставленій меті.

Наступним кроком є вибір засобів, методів та інших можливостей ОРД для виконання прийнятого рішення. Важливо вибрати найбільш оптимальний варіант, який дозволить досягнути поставленої мети з максимальною ефективністю.

Останнім етапом є реалізація рішення в діях та визначення ефективності певних тактичних прийомів. На цьому етапі важливо врахувати всі можливі ризики та забезпечити безпеку всіх учасників операції.

Навіть при виконанні детального аналізу кримінальної обстановки та отриманні достовірної інформації, проведення оперативно-розшукових заходів повинно здійснюватися відповідно до встановлених законодавством норм та процедур. Приведення виконання таких дій у відповідність до вимог Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та інших відомчих нормативних актів є необхідною умовою для забезпечення легітимності та результативності цих заходів.

Таким чином, оперативно-розшукова тактика є важливим інструментом в боротьбі зі злочинністю та захисті прав людини. Її структура включає кілька етапів, які дозволяють ефективно досягати поставлених цілей. Оперативно-розшукова інформація є важливим інструментом для забезпечення безпеки та захисту громадян, але її збирання та використання повинні дотримуватися законних процедур та забезпечувати права та свободи громадян.

Список використаних джерел

1. Албул С. В. Оперативно-розшукова діяльність: термінологічний словник. Одеса: ОДУВС, 2016. 196 с.
2. Албул С. В. Організаційно-правові засади функціонування розвідки в Україні: теоретичні аспекти. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 1-2. С. 5–9.
3. Оперативно-розшукова діяльність підрозділів карного розшуку Національної поліції України (Загальна частина): навчальний посібник / А. В. Бабяк, Ю. І. Дмитрик, В. П. Захаров та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 392 с.
4. Оперативно-розшукова тактика : навчально-методичний посібник / С. В. Албул, Р. В. Мукоїда, В. Б. Любчик, А. О. Шелехов ; за заг. ред. проф. д.ю.н., проф. С. О. Кузніченка. Одеса: ОДУВС, 2013. 206 с.
5. Шендрик В. В. Теорія і практика попередження злочинів оперативними підрозділами ОВС України : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2012. 420 с.

Троцький Богдан Вадимович
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:
Кисельов Андрій Олександрович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАСТОСУВАННЯ ОСНОВ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Питання підвищення якості професійної освіти, перепідготовки та підвищення кваліфікації Національної поліції в динамічно мінливих умовах діяльності та загрози організованої професійної злочинності є дуже актуальним для керівників поліції. Сьогодні вимагає від оперативного підрозділу кримінальної поліції виробити якісно новий підхід до вирішення своїх завдань.

Якщо проаналізувати оцінку експертів, то можна побачити, що ефективність роботи оперативного підрозділу кримінальної поліції становить близько 30%. Зміст численних доповідей про досягнення у викоріненні злочинності далекий від реального стану справ. Сьогодні на регіональному рівні оперативних сил слабо систематизована інформація, зібрана в ході оперативно-розшукових заходів та оперативно-розшукового забезпечення досудового розслідування кримінальних проваджень.

Недостатня професійна підготовка правоохоронців і нерозуміння призвели до неефективного використання наявної системи оперативних і слідчих можливостей. Співробітники кримінальної поліції в процесі виконання своїх обов'язків відволікаються на другорядні, часто безглузді з точки зору оперативної важливості задачі. Більш того, невідповідність вирішуваних завдань реаліям оперативної обстановки, той факт, що вони є рутинними, багатоплановими і маломасштабними, в кінцевому підсумку призводять до відсутності спонтанності, апатії і часто бездіяльності працівників [1, с.193].

Головною особливістю оперативного мислення є побудова найбільш точної оперативно-інформаційної моделі справи, тобто актуалізація і функціонування колективу осіб, індивідуумів або їх характеристик, пов'язаних з розслідуванням кримінальним провадженням. Маніпулювання ситуацією - процес побудови моделі розслідування, який являє собою серію етапів процесу маніпулятивного мислення. Суть розумових дій оперативника повинна полягати в аналізі існуючої оперативно-тактичної обстановки, прийнятті відповідних рішень для визначення напрямку пошуку та отриманні оперативно-розшукової інформації, яка може мати відношення до завдань ОРД і досудового розслідування кримінальних правопорушень [2, с.15].

Найбільш важлива роль в цьому відношенні полягає в тому, щоб дати оперативникам можливість набути навичок проведення первинного кримінального аналізу оперативно-розшукової інформації та іншої отриманої інформації. Це специфічний вид інформаційно-аналітичної діяльності, який полягає у виявленні та максимально точному визначенні внутрішніх зв'язків між інформацією, що відноситься до кримінального правопорушення та іншими даними, отриманими з різних джерел, і використанні їх для здійснення оперативно-розшукових заходів. У процесі аналізу кримінальних правопорушень гарантується цілеспрямований пошук, виявлення, фіксація, вилучення, сортування, аналіз, оцінка, її подання, передача і виконання кримінальної інформації [3, с.119].

У розвинених країнах використання можливостей аналізу злочинності є обов'язковим для всіх правоохоронних органів. Його зміст, правила та процедури чітко визначені і законодавчо регламентовані. Це стосується, зокрема, проведення слідчих дій, досудового розслідування та кримінального судочинства в суді.

Вивчення питання про застосування знань, здобутків та навичок на основі аналізу кримінальної розвідки поліцейськими, дало підстави стверджувати, що підготовка та перевиховання в цій області в даний час не є пріоритетом для відомчої освіти.

Важливим елементом підготовки в цій галузі повинна бути координація всіх освітніх і тренінгових програм у всьому підрозділі поліції з урахуванням індивідуальних послуг і програм, що надаються закладом вищої освіти. У той же час, освіта та підвищення кваліфікації повинні стати стандартними та

періодичними елементами кар'єри працівників, а певні етапи відповідної професійної освіти повинні бути обов'язковими вимогами при розгляді питання про призначення на вищу посаду. З цієї точки зору доречно розглянути кілька теоретичних і концептуальних підходів до фахівців.

Слід зазначити, що навчальні дисципліни за напрямком кримінального аналізу надають здобувачам освіти спеціальні знання і навички, що дозволяють майбутнім оперативникам і слідчим більш ефективно готувати і планувати оперативно-розшукові та слідчі дії на основі обробки первинної інформації. На додаток до загальних завдань теорії аналізу кримінальної розвідки (історичний огляд, завдання та принципи), особливу увагу слід приділяти розвитку аналітичного мислення, відповідної документації, брифінгів, методів аналізу даних, складання графіків та навичок командної роботи.

Сьогодні, на жаль, не приділяється особливої уваги вмінню готувати і проводити брифінги, які необхідні для ефективного розподілу інформаційних потоків між експертами, які беруть участь в оперативних розробках та оперативно-розшуковому забезпеченні досудових розслідувань. Перш за все оперативникам, а також слідчим, необхідно вміти складати аналітичні продукти, зокрема аналітичні звіти, засновані на результатах обробки інформації, які показують і виділяють суть і детермінанти проблеми на початку документа, використовуючи при цьому стратегічно важливі факти для підтвердження ключових висновків.

Під час практичних завдань здобувачі освіти мають можливість застосувати знання, отримані на заняттях, у ситуаціях, максимально наближених до реального життя. Розуміння того, як результати навчання аналізу злочинів можуть бути використані в області розслідування, допомагає здобувачам зрозуміти свою роль в правоохоронній системі і більш серйозно та відповідально ставитися до своїх обов'язків.

Підсумовуючи вище зазначене хочемо додати, що якщо знання будуть засвоєні, а потім використані на практиці, загальна якість роботи оперативних та слідчих підрозділів покращиться. Однак, ефективність навчання та накопичення досвіду залежатимуть від кількох змінних, таких як мотивація здобувачів, колективний вплив та методи навчання. Проблема підвищення оперативного потенціалу співробітників поліції є дуже серйозною та визнається керівниками на всіх рівнях оперативних заходів. Проте, передчасно робити висновок про те, що якісне поліпшення особистого досвіду окремих працівників поліції неминуче призведе до підвищення якості оперативної та слідчої роботи всього підрозділу. Ефективність оперативних сил в значній мірі залежить від ступеня їх згуртованості та якості управлінських рішень. В цілому, можна сказати, що знання з основ кримінального аналізу забезпечують оперативників та слідчих власними теоретичними знаннями в області аналізу інформації, а також надають цінні можливості для їх застосування та практичної перевірки.

Список використаних джерел

1. Ханькевич А. М. Використання кримінального аналізу в діяльності підрозділів кримінальної поліції. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави, тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листоп. 2018 р.) МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 193.

2. Швець Д. В. Оперативно-розшукове моделювання в розкритті злочинів. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листоп. 2018 р.) МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 15.

3. Сучасні методи досудового розслідування кримінальних правопорушень: підручник О. М. Цільмак, О. Є. Користін, О. М. Заєць та ін.; за загальною редакцією О. М. Цільмак. Одеса : Фенікс, 2017. С. 352.

**Кочкіна Дар`я Дмитрівна,
Шаповалов Володимир Євгенович**

здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович

старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ОПЕРАТИВНИХ ПРАЦІВНИКІВ З ОБ'ЄКТАМИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ОПЕРАТИВНИЙ ІНТЕРЕС

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» одне з провідних завдань оперативно-розшукової діяльності полягає в пошуку фактичних даних про кримінально-протиправні діяння осіб [1]. В системі джерел отримання такої інформації спілкування з особами займає провідне місце, що, своєю чергою, ґрунтується на здібностях оперативного працівника комунікувати, знаходити підхід до неординарного джерела інформації, приймати рішення в умовах дефіциту часу, визначати особистісні якості, що мають вплив на правдивість отриманої інформації, особи, з якою здійснюється спілкування, встановлювати довірчі відносини. Тому, розвиток таких навичок в частині спілкування з особами, що викликають оперативний інтерес, у здійсненні оперативної діяльності є вкрай важливим серед працівників оперативних підрозділів, оскільки їх наявність є гарантом успішного виконання службових завдань.

Задля отримання необхідної оперативної інформації оперативний

працівник повинен побудувати з особою, яка становить оперативний інтерес, довірчі стосунки, складовими яких є дотримання двох вимог: по-перше, конфіденційність предмета спілкування, по-друге, особливе ставлення до співрозмовника відповідно до принципу «діади». Перша вимога полягає в нерозголошенні теми розмови іншим особам, друга – в існуванні між двома співрозмовниками довірчих відносин, які втрачаються у випадку втручання в предмет спілкування інших осіб.

Основний вплив на побудову довірчих стосунків здійснює процес знайомства. Оперативний працівник повинен враховувати те, що для багатьох осіб перший контакт з людиною, є стресовою ситуацією, тому знайомство повинно бути завчасно ретельно сплановане. Оперативному працівнику під час обранні тактики знайомства слід врахувати декілька факторів, серед яких: привід для знайомства, соціальний статус, життєвий шлях співрозмовника, наявність взаємовигідного предмету спілкування чи спільних тем та інше. Також вкрай важливим при знайомстві є створити враження у співрозмовника про його значущість. Проте, володіти та керувати ініціативою в контакті повинен саме оперативний працівник, що проявляється в тимчасовому переданні на певну частину розмови такої ініціативи співрозмовнику, наприклад, щодо питань, де особа, що становить оперативний інтерес, є фахівцем.

Процес трансформації знайомства в довірчі відносини відбувається в три етапи:

- 1) взаємне оцінювання;
- 2) взаємна зацікавленість;
- 3) відокремлення в діаду.

Перший етап, тобто взаємне оцінювання, своєю чергою, поділяється ще на декілька стадій: по-перше, аналізування об'єктивних характеристик як складових системи невербального спілкування (фізичні властивості особи), по-друге, дослідження емоційних та поведінкових характеристик особи (загальний психічний стан), по-третє, підсумування повної картини вражень щодо такої особи [2, с.56].

Основним завданням оперативного працівника при першому знайомстві є не тільки дослідити особу як зовнішній об'єкт, але й дізнатися про його наміри, суб'єктивний світогляд. Задля його досягнення оперативник повинен під час розроблення плану знайомства з особою, що становить оперативний інтерес, з'ясувати її особистісні якості, склавши психологічний портрет такої особи, та іншу необхідну інформацію (хобі, професійні інтереси, біографію), а також, виходячи з отриманих даних, розробити стратегію здійснення першого контакту.

Розвиток контакту відбувається лише за умови, що під час спілкування у співрозмовників виникає взаємна симпатія один до одного. Це можна досягти завдяки врахуванню наступних критеріїв:

- особа, що становить оперативний інтерес, має вільний час,

необхідний для проведення спокійної бесіди;

- відсутність зовнішніх подразників, що можуть перешкоджати веденню розмови;
- заздалегідь продуманий та відпрацьований привід й легенда зустрічі;
- використання при підготовці усієї наявної інформації про таку особу;
- завчасно продумані відповіді на можливі запитання;
- відстороненість від особистих переживань [2, с.59].

Таким чином, нами було визначені та проаналізовані основні аспекти підготовки та тактики проведення розмови оперативного працівника з об'єктом оперативної уваги. Вважаємо, такі особливості професійної підготовки оперативного працівника є вкрай важливими у здійсненні їх службової діяльності, оскільки, на нашу думку, опанувати мистецтво вміння слухати та керувати ходом розмови для оперативника є запорукою успіху.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 26.04.2023).

2. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Х.: Право, Харків, 2008. 240 с.

Гриб Богдан Валентинович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Карповський Сергій Вікторович,
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО РОЗПІЗНАННЯ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ГРАБЕЖІ АБО РОЗБІЙНІ НАПАДИ, З ВИКОРИСТАННЯМ МОЖЛИВОСТЕЙ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

У сучасних умовах спостерігається тенденція до зростання кількості кримінальних правопорушень, зокрема грабежів та розбоїв, деякі з яких залишаються нерозкритими. Це ставить перед правоохоронними органами завдання розробки рекомендацій з організації ефективного виявлення розслідування цих кримінальних правопорушень, включаючи проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Одним з важливих етапів розслідування є

розпізнання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, що може здійснюватися з використанням різних методів та технологій.

Один з можливих способів розпізнання осіб, які вчинили грабежі або розбійні напади, є використання кримінального аналізу, що дозволяє аналізувати інформацію, що зібрана під час розслідування, та встановлювати зв'язки між злочинами та злочинцями. Кримінальний аналіз може бути корисним інструментом для розкриття таких кримінальних правопорушень, але не завжди дає повну картину подій та дозволяє встановити конкретну особу, що вчинила кримінальне правопорушення.

Кримінальний аналіз заснований на ретельному аналізі різнопланових даних, що включають оперативно-розшукову інформацію. Цей метод дозволяє встановлювати приналежність об'єктів кримінального розшуку до певних осіб або груп, вивчати їх характеристики та взаємозв'язки з іншими факторами, які можуть впливати на кримінальну діяльність. Крім того, кримінальний аналіз дозволяє прогнозувати можливі наслідки кримінальних подій та виявляти складні взаємозв'язки між різними об'єктами.

Загалом кримінальний аналіз базується на зборі та аналізі фізичних доказів, таких як відбитки пальців, сліди, ДНК тощо. Але іноді, особливо якщо фізичні докази відсутні, дослідники можуть використовувати інші методи.

Одним із таких методів – є використання технологій обробки зображень, зокрема програмного забезпечення, розробленого Дмитром Худенком, яке дозволяє аналізувати зображення з камер відеоспостереження та інших джерел, щоб ідентифікувати підозрюваних. Цей метод може бути особливо корисним в місцях з високою щільністю камер відеоспостереження, таких як великі міста чи торгові центри. Але виникає наступна проблема при розпізнанні осіб, які вчинили грабежі або розбійні напади, а саме те, що злочинці часто маскують свою зовнішність, використовуючи маски, капюшони, або займаючи позицію зі спини. Крім того, вони можуть змінювати свій зовнішній вигляд, наприклад, змінюючи зачіску, кольори одягу та інші атрибути зовнішності. Також важливо враховувати, що злочинці можуть використовувати технології, що допомагають приховати їхню особу. Наприклад, вони можуть використовувати техніку для відеоспостереження, що затемнює обличчя, або ж використовувати соціальні мережі для знаходження інформації про своїх жертв.

Для розпізнавання обличчя також можна використовувати технології, які використовуються у соціальних мережах. Наприклад, Facebook має систему розпізнавання обличчя, яка може автоматично позначати людей на фото та відео. Ці технології можуть бути використані в розслідуванні злочинів для швидкого розпізнавання обличчя людей на відео та фото.

Другий метод – використання Даркнету. Це онлайн-інструмент, який дозволяє спільноті використовувати соціальні мережі та інші веб-ресурси для ідентифікації підозрюваних. Він працює на основі колективного розуму, де

користувачі можуть ділитися інформацією та зображеннями, які допоможуть в ідентифікації підозрюваних. Цей метод може бути особливо корисним, коли інформація про злочин обмежена. Однак, використання такого методу вимагає відповідних технічних засобів та кваліфікації фахівців.

Третій метод – це програма "Безпечне місто", яка дозволяє жителям міста співпрацювати з поліцією, повідомляючи про підозрілі дії або особи в реальному часі. Ця програма використовує мобільні телефони та смартфони, щоб створити мережу, яка дозволяє користувачам бути в курсі ситуації в їхньому місті та співпрацювати з поліцією

Фейс-чек (face recognition) – це технологія розпізнавання осіб за зовнішніми ознаками обличчя. Для розпізнавання використовується програмне забезпечення, яке зіставляє фотографію обличчя з базою даних, що містить зображення раніше ідентифікованих осіб. Цей метод може допомогти правоохоронним органам встановити особу, яка вчинила злочин. Проте, використання такого методу вимагає великих технічних знань та відповідної обробки даних.

Отже, використання новітніх технологій у розслідуванні злочинів може значно полегшити роботу правоохоронних органів та покращити результати їхньої роботи. Однак, важливо враховувати етичні та правові аспекти використання цих технологій та забезпечувати права та свободи громадян.

Список використаних джерел:

1. Ханькевич, А.М. (2015). Використання кримінального аналізу в діяльності підрозділів кримінальної поліції. Наукові праці Національного університету внутрішніх справ, 2(71), 231-237. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_11_2018/pdf/95.pdf.

2. Крамаренко Ю. М., Скок О. С., Шевченко Т. В., Хашев В. Г. Сучасні питання протидії організованій злочинності в Україні та закордоном : монограф. / Ю. М. Крамаренко, О. С. Скок, Т. В. Шевченко, В. Г. Хашев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 216 с. URL:<http://surl.li/gyoee>.

3. Худенко, Д. М. Напрями формування концепції використання технології розпізнавання обличчя в умовах воєнного стану (на прикладі служби кримінального аналізу). 2022. URL: <http://surl.li/gyofp>.

Миросенко Оксана Олегівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Повноцінність правоохоронної діяльності оперативних підрозділів державних органів багато в чому визначається рівнем та ступенем соціально-правового захисту їх посадових осіб. Соціальний та правовий аспекти державних гарантій перебувають у нерозривному діалектичному зв'язку, оскільки соціальні заходи захисту відбиваються у правових нормах, разом утворюючи комплекс заходів безпеки. Слід зазначити, що соціальний та правовий захист осіб, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність (далі – ОРД), викликана такими об'єктивними чинниками, як стан постійно досконалого кримінального середовища, характер суспільно небезпечних діянь, у запобіганні, припиненні та розкритті яких зазначені посадові особи приймають активна участь; специфіка окремих оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ), що виходять за рамки звичайного виконання трудових обов'язків; негативне ставлення суспільства до негласного характеру ОРД взагалі і до осіб, які сприяють його здійсненню, зокрема. Говорячи про захист діяльності оперативно-розшукових органів, умовно її можна поділити на два напрямки [1, с. 56].

Перше – це захист відомостей про органи, що здійснюють ОРД, із забезпеченням безпеки її учасників. Цей напрямок пов'язаний з активною діяльністю оперативно-розшукових органів, де домінуючим фактором є інтереси захисту суб'єктів, які здійснюють оперативну роботу. Орган, який представив результати ОРД, використання яких у кримінальному процесі пов'язане з можливістю виникнення реальної загрози для безпеки учасників оперативної діяльності, зобов'язаний передбачити конкретні заходи щодо їх захисту. За необхідності ці заходи узгоджуються з органом дізнання, керівником слідчого органу, слідчим чи судом, яким видаються результати.

У разі виникнення реальної можливості шкоди життю, здоров'ю чи майну суб'єктів ОРЗ оперативно-розшуковий орган зобов'язаний вжити

комплекс заходів для запобігання злочинним діям, виявлення осіб, причетних до них, забезпечити можливість притягнення їх до відповідальності у встановленому порядку. Матеріали, отримані в ході ОРЗ не повинні надаватися у разі неможливості забезпечення безпеки оперативних співробітників, або якщо їх застосування у кримінальному судочинстві може створити загрозу розголошення інформації про конфіденційні ОРЗ, силах, засобах, джерелах, методах та планах ОРД. [2, с. 64].

Стаття 13 Закону України «Про Оперативно-розшукову діяльність» регулює відносини, спрямовані на захист посадових осіб, органів, які здійснюють ОРД. На працівників, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, поширюються гарантії правового і соціального захисту, передбачені законами України про ці органи. Працівникам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, надаються додаткові пільги в питаннях соціально-побутового та фінансового забезпечення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. При наявності даних про загрозу життю, здоров'ю або майну працівника та його близьких родичів у зв'язку із здійсненням ним оперативно-розшукової діяльності в інтересах безпеки України, або по виявленню тяжкого та особливо тяжкого злочину, або викриттю організованої злочинної групи оперативний підрозділ зобов'язаний вжити спеціальних заходів для забезпечення їх безпеки – зміна даних про особу, зміна місця проживання, роботи і навчання, інших даних у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України [3].

Дане положення відрегульоване кримінальним законом, який також передбачає відповідальність за посягання на життя та здоров'я посадових осіб оперативно-розшукових органів. Таким чином кримінальне судочинство та оперативно-розшукове визначають переважність прав і свобод учасників ОРД.

Водночас наразі не врегульовано питання взаємодії кримінального, кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства за участю співробітників оперативно-розшукових органів в імітації скоєння кримінальних правопорушень у режимі оперативного впровадження, коли стоїть питання про звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із виконанням службових завдань. Вирішення цих питань – завдання подальшого розвитку законодавства, що регулює оперативно-розшукову роботу [5, с. 99].

Аналіз Конституції України свідчить, що вищезазначені питання та їх забезпечення потребують вдосконалення [4].

Другий напрямок заходів соціального та правового захисту – це гарантовані державою особливі трудові, пенсійні та інші соціальні пільги, що надаються учасникам ОРД. У законодавстві, присвяченому заходам соціального захисту працівників правоохоронних органів визначено, що особам, які проходять службу в оперативно-розшукових підрозділах, надаються особливі пільги та переваги, грошові виплати, матеріальні блага та

послуги.

Стаття 12 Закону України «Про Оперативно-розшукову діяльність» регулює відносини, які формують соціальний і правовий захист осіб, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності. Так, особа, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, перебуває під захистом держави. Співробітництво особи з оперативним підрозділом зараховується до її загального трудового стажу в разі укладення з нею трудової угоди. Якщо у зв'язку з виконанням такою особою завдань оперативно-розшукової діяльності настала її інвалідність або смерть, на неї поширюються пільги, передбачені у таких випадках для працівників оперативних підрозділів. У разі виникнення загрози життю, здоров'ю або майну особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, її захист забезпечується в порядку, передбаченому чинним законодавством [3].

Час виконання посадовими особами органів, які здійснюють ОРД, спеціальних завдань в організованих злочинних групах, а також час їхньої служби на посадах штатних негласних співробітників зазначених органів підлягає заліку у вислугу років на призначення пенсії у пільговому обчисленні. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть встановлювати додаткові види соціального захисту працівників оперативних підрозділів.

Викладене дає підставу зробити висновок, що зростаюча останнім часом зацікавленість окремих дослідників проблемами соціального та правового захисту суб'єктів ОРД визначає важливість концентрації наукової уваги на цій тематиці. Це дозволить узагальнити накопичений досвід та забезпечити всебічний і повноцінний аналіз аналізованих правовідносин.

Список використаних джерел

1. Аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності: навчально-практичний посібник / Д.Й. Никифорчук, О.Ю. Бусол, Г.М. Бірюков. К.: НАВС, 2012. С.152.
2. Обшалов С.В. Оперативно-розшукова протидія злочинам при здійсненні кримінального провадження: монографія. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2012р. С. 264.
3. 264.
4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення 21.04.2023).
5. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р., 69063, м. Запоріжжя, URL: www.lsej.org.ua. С. 36. (дата звернення 21.04.2023).
6. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ / за заг. ред. д.ю.н., доц., Заслуженого юриста України, генерал-майора міліції А.М. Волощука. Одеса : ОДУВС, 2013р. С.72.

**Агасієва Олександра Вікторівна,
Грабовська Уляна Костянтинівна**
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ПОШУК ПЕРВИННОЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ, ЯК ФОРМА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Протягом усього життя, людство намагається вирішити проблеми зі злочинною діяльністю. Так, ще з часів Київської Русі вже були перші спроби протидії злочинності. Але, час не стоїть на місці, з кожним роком все більше розвивається сфери науково-технічної діяльності, яка допомагає сформуванню сучасні способи, методи та форми протидії злочинної діяльності. Основною формою являється пошук первинної оперативно-розшукової інформації, так як це не лише самостійна форма, а й вихідна для всіх інших форм протидії злочинності. Від якості проведення пошуку первинної інформації залежить й якість наступних форм, задіяних в оперативно-розшуковій діяльності [1, с. 241].

Оперативно-розшукову діяльність, як визначив М.В. Стацак у своїх роботах, можна поділити на три форми, такі як: оперативно-розшукова превенція, оперативний пошук первинної інформації та оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження [2, с.69]. Тобто, виходячи з цього можна зазначити, що це дії, які спрямовані на зібрання інформації, яка може певним чином вказувати на протиправні діяння окремих осіб, готування чи навпаки, раніше скоєні злочини, які до цього були невідомі для працівників поліції.

Також, було виявлено, що пошук оперативно-розшукової інформації можна поділити на:

- залежно від суб'єкта до якого ми здійснюємо оперативний пошук;
- від мети оперативного пошуку, від якої буде залежати завдання;
- від того, яку спеціальну техніку оперативного пошуку ми будемо задіяти у здійсненні процесу;
- від заходу, який може здійснюватися разом з оперативним

пошуком;

- від отриманої інформації, місця проведення заходу, доцільність здійснення обмежувачих заходів, які будуть обмежувати права і свободи громадян [3, с. 19].

Однак, незважаючи на класифікацію та розподілення на форми первинної оперативно-розшукової інформації, це не визначає в повній мірі усю діяльність цього напрямку.

Пошук первинної оперативно-розшукової інформації допомагає визначити конкретних осіб, які можуть бути причетні до скоєння злочинів, їх вірогідна належність до певних злочинних груп, тобто до дій, які вимагають реагування від відповідних органів поліції. Далі йде так званий адресний оперативний пошук, на якому визначається прилеглисть до території вчинюваних цими особами злочинів. У підручнику «Теорія оперативно-розшукової діяльності» визначається, що найбільш ефективний пошук здійснюється на окремих територіях, тобто жилі масиви, мікрорайони, місця концентрації окремих груп, які можуть становити оперативний інтерес.

Підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності є:

- наявність достатніх відомостей, одержаних законним чином, які потребують перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів та засобів;

- потреби в отриманні оперативної інформації в інтересах суспільства;

- наявність певних матеріалів, які вказують на органи виконавчої влади, що відмивають доходи, отримані злочинним шляхом [4].

Отже, з вище переліченого можна зробити висновок, що оперативні працівники здійснюють первинний оперативний пошук задля знаходження інформації, яка стосується чи може стосуватися протиправних діянь, як вчинила певна особа або група осіб, відповідальність за які передбачена Кримінальний кодексом України, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян і взагалі суспільства.

Список використаних джерел

1. Климчук О.М. Історико-правовий аналіз зародження розшукової діяльності за часів Київської Русі (IX–XIII ст.). Юридичний науковий електронний журнал. 2019. № 4. С. 240–243.
2. Стацак М. В. Оперативно-розшукові форми протидії злочинам : монографія. Харків : ХНУВС. 2016. с. 420
3. Волошина М.О. Класифікація оперативного пошуку підрозділами кримінальної поліції первинної оперативно-розшукової інформації. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2018. Спецвипуск № 1 (80). Ч. 3. С. 13–19.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580–VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Дата звернення: 25.04.2023р.).

**Азаров Денис Володимирович,
Левченко Станіслав Олесандрович**
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права :
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПОШУКОВИХ ЗАХОДІВ В ПРОЦЕСІ РОЗКРИТТЯ СЕРІЙНИХ КРАДІЖОК ПОЄДНАНИХ З ПРОНИКНЕННЯМ ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ПРИМІЩЕННЯ

Розкриття злочинів, розшук та викриття осіб, які їх учинили, є основним завданням діяльності міліції, щодо захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань [1, с.8].

Великий обсяг здійснюваної працівниками оперативних підрозділів Національної поліції України роботи спрямований на розкриття майнових кримінальних правопорушень, зазначених у розділі VI Кримінального кодексу України та безпосереднє встановлення осіб причетних до скоєння таких правопорушень. Правопорушення такої категорії становлять один з найбільших напрямів роботи оперативних працівників територіальних підрозділів Національної поліції України, покладаючи повноваження у розкритті таких протиправних дій на працівників окремих секторів у сфері майнових кримінальних правопорушень у складі підрозділу кримінальної поліції. В нашому дослідженні висвітliamo ймовірні підходи й тактики застосування окремих пошукових заходів в процесі розкриття серійних крадіжок поєднаних з проникненням у житло або інше приміщення.

Підхід до розкриття кримінальних правопорушень проти власності потребує край уважного ставлення оперативного працівника до необмеженої кількості аспектів, що можуть обумовлювати як суб'єктивну так й об'єктивну сторону вчиненого особою, групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією (в залежності від складності здійснення такої крадіжки, етапів підготовки, відповідного інструментарію, кількості існуючих перешкод, локалізації об'єкту з якого здійснюється крадіжка, цінність предмету посягання та обсягів викраденого майна) діяння.

Застосування спеціальних знань відіграє важливу роль у розслідуванні таких крадіжок, оскільки може бути спрямоване на пошук, виявлення, фіксацію, вилучення та дослідження слідів такого злочину з метою одержання доказової інформації [2, с.261].

Визначення серійності крадіжки можна встановити принаймні з двох вчинених епізодів в залежності від:

- метода проникнення (хвіртка, вікно, двері, підсобні приміщення споруди/будівлі, вентиляційні шляхи тощо)

- способу зламу (віджим, підбір ключів, виривання, перепилювання, перекус, переруб дужки навісного замка, розсвердлювання, віджимання ригелю, застосування змичок)

- предметів посягання (майно, що становить загальну дорогоцінність: ювелірні прикраси, грошові кошти, інструменти, техніка, цінні папери; або специфічні предмети посягання: картини, статуетки, колекції монет, старовинні предмети, ікони тощо)

- осіб потерпілих (особи окремої категорії: підприємці, чиновники, правоохоронці)

- локацій (виключно квартири, приватні будинки, державні установи, заклади, підприємства магазини, ресторани тощо).

Саме на території вказаних специфічних об'єктів здійснюється таємне викрадення чужого майна шляхом його вилучення, протиправного заволодіння цим майном для обертання на свою або інших осіб користь [3, с.156].

У випадку виявлення ознак, що можуть свідчити про наявність серійності вчинюваних на території обслуговування крадіжок з проникненням до помешкання або іншого приміщення варто активізувати сили оперативного підрозділу на здійснення заходів оперативного пошуку спрямованих на встановлення осіб причетних до скоєння відповідної серії крадіжок.

Першочерговим пошуковим заходом, який на нашу думку має бути здійснений оперативними працівниками, що здійснюють супроводження відповідних кримінальних проваджень є оперативний огляд, що має бути здійснений на місці вчинення крадіжки поєднаної з проникненням. Перш за все, варто привернути увагу на характерні особливості методу проникнення та способу зламу (у випадку його наявності) для асоціативного моделювання вчиненого кримінального правопорушення, з метою отримання відомостей щодо ймовірної кількості осіб причетних до вчинення такої крадіжки та використаного інструментарію. Окремої уваги потребують ймовірні шляхи підходу та відходу від локації на якій було вчинено крадіжку з метою встановлення наявності чи відсутності засобів відео-фіксації на шляху слідування до місця крадіжки та відповідно шляху відходу з цього місця (камери відеоспостереження на поблизу розташованих будинках, автодорогах, суб'єктах господарювання, державних закладах, установах,

організаціях або підприємствах). В залежності від виявленої інспектором-криміналістом інформації про наявні сліди, що можуть свідчити про осіб, які вчинили вказане кримінальне правопорушення, варто вивчити відповідну інформацію з метою отримання відомостей, що можуть полегшити здійснення пошукових заходів (сліди одягу правопорушників, рукавиць, слідів взуття, їх форми та розміру).

В процесі проведення подальших пошукових заходів варто здійснити відпрацювання відповідного контингенту, що мешкає на території обслуговування територіального підрозділу поліції:

- осіб, раніше засуджених за вчинення аналогічних кримінальних правопорушень,
- осіб, які формально підпадають під адміністративний нагляд за вчинення майнових кримінальних правопорушень,
- осіб, що перебувають під адміністративним наглядом у територіальному підрозділі поліції за вчинення аналогічних кримінальних правопорушень
- контингенту схильного до вчинення кримінальних правопорушень, що мешкають в районі вчинення крадіжок.

Вказаний перелік не є вичерпним, а обмежується виключно наявними у працівників оперативного підрозділу сил та засобів й обліків, що містять відповідну інформацію.

Таким чином, в нашому дослідженні було висвітлено питання визначення аспектів, що характеризують серійність вчинюваних крадіжок поєднаних з проникненням та визначено які саме пошукові заходи можуть застосовуватись працівниками оперативних підрозділів в процес розкриття таких майнових злочинів.

Список використаних джерел

1. Телійчук В.Г., Никифорчук Д.Й., Сиченко О.М. Попередження та розкриття розбійних нападів на квартири громадян: практичний посібник. – Кіровоград: Кіровоградський юридичний інститут ХНУВС, 2011. – 138 с.
2. Дрозд В. Використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок з автотранспортних засобів. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 261–264.
3. Panova S. V. The concept of theft, coupled with the penetration of housing, other premises or storage. *Issues of crime prevention*. 2019. Т. 37. С. 151–167.

Антонов Олексій Віталійович
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:
Копилов Едуард Володимирович
викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Однією з проблем дослідження спеціального завдання є те, що раніше ця діяльність розглядалася як оперативно-розшуковий захід, проте з прийняттям Кримінально-процесуального кодексу України у 2012 році, спеціальне завдання розглядається як оперативно-розшуковий захід, так і НС(Р)Д. Цим зумовлені певні суперечності у розмежуванні конкретних заходів, а також розбіжності в розумінні їх сутності та змісту. Більшість науковців звертає увагу на те, що ці заходи часто формально розмежовані і відрізняються, перш за все, метою процесу та процесуальною закріпленістю.

Крім того, слід зазначити, що деякі науковці, розглядаючи виконання спеціального завдання і порівнюючи його з відповідним оперативно-розшуковим заходом, вважають, що їх розмежування ґрунтується переважно на формальній ознаці. Наприклад, А.А. Венедіктов зазначає, що виконання спеціального завдання є прямим засобом досягнення цілей як ОРД, так і кримінального процесу щодо розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Її сутність, механізм практичної дії та зміст результатів однакові в кожній названій системі діяльності. Правова форма оперативного вчинення буде відрізнятися залежно від обсягу застосування: в ОРД – оперативно-розшуковий захід, у кримінальному процесі – негласна слідча (розшукова) дія. Залежно від правової форми того чи іншого трудового процесу з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації він набуває різного статусу, що визначає право різних статей ініціювання його застосування та затвердження. Існують різні наслідки недотримання настанов [1].

С.А. Хімченко та С.В. Албул розглядає реалізацію конкретного завдання з точки зору діяльності органів внутрішніх справ, вони, як правило, зосереджуються на важливих питаннях конкретних нормативних актів НС(Р)Д, таких як: строки, організація, особи, які виконують конкретні завдання, а також наголосив на необхідності подальшого розвитку окремих

напрямок. Таким чином, автори, ґрунтуючись на аналізі чинних законодавчих положень, стверджують, що сучасний стан правового регулювання конкретного трудового процесу хоч і виглядає, на перший погляд, досить повним, але за умови ретельного вивчення, виявляється необхідність вдосконалення з урахуванням міжгалузевих зв'язків, взаємозв'язку понять і визначень, особливостей організації та стратегії правоохоронної діяльності [2].

Проблема виконання суб'єктами конкретного завдання активно досліджувалася. Н.Я. Маньковський, В.В. Котова у своїй роботі особливу увагу приділили забезпеченню безпеки людей, класифікації осіб, які можуть бути залучені до конкретної НС(Р)Д, підстав щодо їх участі.

Позиція деяких науковців щодо обмеження цих заходів недостатньо чітка. Так, М. Ю. Азаров, аналізуючи поточні дослідження реалізації конкретного завдання, виконує важливе завдання як практичний дослідницький захід і намагається узагальнити та вирішити деякі проблемні питання, такі як основа, тип, предмет реалізації конкретного завдання, особливості, аспекти планування, роль стратегії організації заходів, умови та принципи тощо. Однак у подальшому, згадуючи про джерела, які мають сприяти ефективності конкретних заходів, він вказує на деякі положення Кримінального процесуального кодексу України (використання імітації, спеціальних предметів і документів, підприємств, таємне отримання зразків, використання конфіденційної співпраці зі слідчими).

Водночас у науковому середовищі домінує думка щодо необхідності подальшої розробки питань, пов'язаних із реформуванням законодавства та забезпеченням організаційної стратегії. Так, наприклад С.В. Албул зазначає, що чинне законодавство, яке регулює деякі питання введення штатних та позаштатних негласних працівників оперативних підрозділів у кримінальне середовище (Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»), містить певні протиріччя, а згодом приходиться до висновку про необхідність удосконалення кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства щодо реалізації конкретного завдання. Розглянуті питання носять дискусійний характер та потребують обговорення [4], важливим напрямком дослідження реалізації конкретної роботи є вивчення міжнародного законодавства, яке її регулює, а також висвітлення проблем, пов'язаних із здійсненням такого заходу на міжнародному рівні, особливо реальності проблем боротьба з транснаціональною організованою злочинністю. Такі дослідження проводили вчені: П.П. Підюков, Є.К. Пінотов, Я. Ю. Конюшенко, О.В. Камінська [3], які аналізували законодавство, яке регулює такі дії, як виконання спеціального завдання, та регулює міжнародну допомогу для їх виконання. Водночас автори, детально аналізуючи національне законодавство Європейського Союзу та країн-сусідів України щодо конкретної НС(Р)Д, наголошують на необхідності адаптації національного законодавства до

вимог міжнародного правового процесу.

Проведений аналіз наявних наукових досліджень щодо виконання спеціального завдання дозволяє погодитись з думкою більшості науковців та зробити висновок про необхідність поглиблення досліджень проблем теорії та практики вказаної НС(Р)Д. Зокрема, на нашу думку, актуальним є розмежування виконання спеціального завдання з однойменним (аналогічним) оперативно-розшуковим заходом, визначення правових особливостей та місця в системі НС(Р)Д, а також вироблення організаційно тактичних орієнтирів для її проведення в сучасних кримінально-правових реаліях.

Список використаних джерел

1. Венедіктов А.А. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації в оперативно-розшуковій діяльності та кримінальному процесі. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014, № 2. С. 74–77.

2. Албул С.В., Хімченко С.А. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації: новий крок у правовому забезпеченні. *Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу, Одеса: Фенікс, 2013. Т. 2. С. 263-265.*

3. Національне законодавство країн Європи щодо міжнародного співробітництва правоохоронних органів при проведенні спільних агентурних операцій (таємних розслідувань) / Підюков П.П., Паніотів Є.К., Конюшенко Я.Ю., Камінська О.В.: збірник наукових праць ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). 2013, №2.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpifyua_2013_2_22.

4. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. *Colloquium-journal, «Interdruk» 11.04.2023 № 10 (169). С. 46.*

Бабіч Дар'я Дмитрівна

здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович

старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан котрий розпочався в нашій країні 24 лютого 2022 року, пов'язаний з повномасштабною війною, висвітлила певну ланку суттєвих недоліків, зокрема щодо інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України (далі – НПУ) [1, с.12].

Інформаційно-аналітичне забезпечення є значущим і невід'ємним елементом організації протидії оперативними підрозділами злочинам проти власності у районі проведення бойових дій.

При цьому варто підкреслити, що інформаційно-аналітичне забезпечення підрозділів НПУ, безсумнівно належать до категорії об'ємних і важких систем, що вимагає для нормального функціонування винятково значного обсягу інформації. При чому сама така інформація різниться достатньо високим ступенем складності і різноманіттям. Для більш вдалого вирішення поставлених задач, інформаційно-аналітичне забезпечення має бути виділене в самостійний вид діяльності. Це важливо у зв'язку з різко зростаючим обсягом отримуваної й оброблюваної інформації, яка надходить як з вільних, так і з конфіденційних джерел, складним взаємозв'язком і взаємозалежністю між частинами системи і достатньо великою кількістю користувачів інформації, зацікавлених у різних її аспектах.

Слід зазначити, що сучасний стан інформаційно-аналітичного забезпечення протидії оперативними підрозділами злочинам проти власності у районі проведення бойових дій, не цілком відповідає потребам практичної діяльності підрозділів НПУ. Це в першу чергу стосується проблем пошуку та збирання первинної інформації про об'єкти оперативної уваги. На сьогодні недостатньо організована робота щодо систематизації, класифікації та аналізу отриманої первинної інформації, зокрема за напрямками протидії

оперативними підрозділами злочинам проти власності у районі проведення бойових дій.

Варто сконцентрувати увагу й на можливості отримання первинної оперативно-розшукової інформації під час протидії злочинам проти власності у районі проведення бойових дій безпосередньо працівникам оперативних підрозділів з відкритих інформаційних джерел, зокрема у мережі Інтернет. Така інформація може міститися у чисельних соціальних мережах – «Facebook», «Instagram» тощо. Користувачі означених соціальних мереж (у тому числі й особи, причетні до вчинення злочинів проти власності у районі проведення бойових дій) можуть завантажувати на власні сторінки різноманітні матеріали (фото, відео), що свідчать про їх протиправні діяння. Крім цього, на сторінках може висвітлюватися інформація щодо місцезнаходження осіб та речей, що відображені на завантажених матеріалах.

Разом із тим, слід зазначити, що на сучасному етапі технічний аспект інформаційно-аналітичного забезпечення протидії злочинам проти власності у районі проведення бойових дій, завдяки організаційним, спеціально-технічним та нормотворчим заходам, можна характеризувати як достатньо повно розроблений та насичений в інформативному плані. Існуючі інформаційно-пошукові системи цілком задовольняють потреби оперативних підрозділів у їх роботі. Однак необхідно зауважити, що вирішення завдань ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення та інших інформаційних завдань традиційними методами, зокрема, такими, як робота з базами даних, внутрішніми інформаційними потоками, удосконалення системи взаємного обміну інформацією, організаційні форми співробітництва, спільні оперативні розробки тощо, – іноді не мають необхідного ефекту через специфіку воєнного стану [3, с. 14].

Важливо зауважити, що інформаційно-аналітична робота є невід'ємним і вагомим елементом організації оперативно-розшукової діяльності підрозділів, які здійснюють протидію злочинам у сфері воєнного стану. Значущість оптимально організованої інформаційно-аналітичної роботи в тому, що вона забезпечує ухвалення найбільш доцільних управлінських рішень на всіх рівнях системи цих підрозділів, що є однією з основних умов підвищення ефективності діяльності щодо протидії кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. Основною метою системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності у боротьбі зі злочинністю в умовах воєнного стану є всебічна інформаційна підтримка практичної діяльності підрозділів МВС України, а саме НПУ на основі комплексу організаційних, нормативно-правових, технічних, програмних та інших заходів [4, с. 160].

Ураховуючи вказане, доходимо висновку, що проблеми, які виникли внаслідок окупації території України, є багатосторонніми. У зв'язку з чим, потребують дослідження проблематики напрацьованого матеріалу в умовах правового режиму воєнного стану, бойовій обстановці, в особливий період

військовослужбовців та інших осіб має підвищену актуальність. Аналізуючи вищезазначене, на сьогодні вкрай актуальним вбачається вироблення нових способів удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Албул С. В. Організація і тактика несення служби на блокпостах в умовах антитерористичної операції : методичні рекомендації / Одеса: ОДУВС, 2014 – 34 с.
2. Грібов М.М. «Оперативна-розшукова протидія злочинам проти власності у районі проведення антитерористичної операції» : методичні рекомендації. Київ : НАВС, 2016, 36 с.
3. Єчкенко В. М. Інформаційне забезпечення взаємодії карного розшуку та міліції громадської безпеки з метою розкриття злочинів. *Науковий вісник Луганської академії внутрішніх справ. Спеціальний випуск.* 2004. С. 161-166.

Базукін Артем Сергійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДЕЯКІ НАПРЯМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНИМ ЗЛОЧИНАМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У будь-якій державі економіка є основою існування та стабільного розвитку будь-якої сучасної держави. Відповідно, формування ефективної системи економічних відносин, стійкої до негативних зовнішніх впливів та водночас інтегрованої до міжнародного економічного простору, є одним із найважливіших завдань національної політики держави. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, визнала забезпечення економічної безпеки одним з основних напрямів державної політики України [1].

Як відомо економічні злочини є видом злочинів, які виявляються зовнішньо, особливо у воєнний період, тобто латентні. Виявлення та розкриття економічних злочинів в умовах воєнного стану неможливо орієнтуючись лише на передбачені кримінально-процесуальним законодавством заходів є практично неможливим. Тому це дає нам

необхідність використовувати можливості оперативно-розшукової діяльності, її методи та спеціальні засоби в їх різноманітних формах.

Взагалі питанням визначення феномена та протидії економічній злочинності займалися саме такі вчені, як: А. М. Бойка, А. Ф. Волобуєва, Н. О. Гуторова, В. М. Дрьоміна, О. Г. Кальмана, І. В. Маслія, П. І. Орлова, В. М. Поповича, Є. Л. Стрельцова та ін.

Економічна злочинність як вид загальної злочинності – це складне, системне й негативне соціальне явище, що: властиве будь-якій державі й виникає унаслідок економічної діяльності осіб, які мають корисну чи іншу особисту зацікавленість в отриманні економічної вигоди у протиправний спосіб; полягає у злочинних діях (бездіяльності) суб'єктів економічних відносин[2]. Для економічних злочинів є характерним використання статусу підприємства (юридичної особи) чи підприємця (фізичної особи).

Доцільно виділити такі етапи оперативно-розшукової діяльності з виявлення економічних злочинів як пошук й перевірка первинної інформації про економічні злочини та оперативно-розшукове супроводження розслідування кримінальної справи про економічні злочини. Також слід пам'ятати, що більшість оперативно-розшукових дій та заходів проводяться лише в рамках заведеної оперативно-розшукової справи.

Завдання протидії економічній злочинності відповідно до українського законодавства та наданих компетенцій виконують співробітники відповідних підрозділів Генеральної прокуратури України (ГПУ), Служби безпеки України (СБУ), Міністерства внутрішніх справ України (МВС), Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) [2].

Порядок дій оперативного працівника в ході перевірки первинної інформації про економічні злочини буде виглядати наступним чином:

1) вивчення первинної інформації та планування подальших перевірочних дій.

2) проведення ряду гласних та негласних перевірочних дій, наприклад: опитування осіб, які причетні до вчинення економічного злочину, перевірка бухгалтерської документації, документації з податкових або банківських органів.

3) оцінка зібраних даних та прийняття рішення про спрямування зібраних даних та матеріалів.

Отже, економіка є важливою складовою стабільного розвитку будь-якої держави, а забезпечення економічної безпеки є одним з головних напрямків державної політики. Виявлення та розкриття економічних злочинів можливе завдяки застосуванню методів та спеціальних засобів оперативно-розшукової діяльності. Мотивами економічних злочинів, як правило, є прагнення отримати матеріальну вигоду. Для запобігання економічним злочинам відповідні органи повинні проводити регулярні перевірки та залучати громадськість до боротьби зі корупцією.

Список використаних джерел

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: указ Президента України від 26.05.2015 № 287/2015 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення: 01.09.2018).

2. Протидія економічній злочинності: теоретичний, методичний та практичний аспекти: Матеріали науково-практичного семінару (м. Дніпро, 28 листоп. 2019 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2019. С. 228-229

Бакай Валерія Геннадіївна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного у
ніверситету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОДНА ІЗ ВАЖЛИВИХ СКЛАДОВИХ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ВІЙСЬКОВИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Психологія як наука є надзвичайно важливим інструментом для правоохоронних органів, особливо в контексті оперативно-розшукової діяльності. Вона допомагає розуміти психологічні процеси, що відбуваються у людей, і здійснювати більш ефективний вплив на поведінку злочинців [1, с.27-28].

Розв'язання завдань, що вирішуються в процесі виявлення та перевірки осіб, які можуть вчиняти військові кримінальні правопорушення неможливе без застосування спеціальних психологічних знань. Без цього в сучасних умовах боротьби з кримінальними правопорушеннями неможливе вдосконалення та якісне оновлення роботи оперативних підрозділів [2].

Зараз військовий стан у нашій країні, що означає збільшення кількості воєнних кримінальних правопорушень, та інших порушень міжнародного гуманітарного права. В цьому контексті психологічне забезпечення оперативно-розшукової діяльності стає ще більш важливим, оскільки правоохоронні органи повинні здійснювати ефективний контроль за діями військових та виявляти порушення міжнародного права. Одним з найважливіших завдань у забезпеченні безпеки і захисту є протидія

військовим кримінальним правопорушенням. Це може включати в себе такі дії, як вбивства, зґвалтування, насильство, пограбування, тортури та інші кримінальні правопорушення, які можуть бути вчинені військовими чи цивільними особами, пов'язаними з військовими операціями.

Сучасна злочинність суттєво змінилась як якісно, так і кількісно, проявляючи все більшу організованість. Розкриття та документування кримінальних правопорушень неможливе без взаємодії різних спеціалістів, включаючи криміналістів, процесуалістів та фахівців з оперативно-розшукової діяльності. Наприклад, в галузі наркобізнесу, торгівлі людьми, комп'ютерної та кіберзлочинності були розроблені методики розслідування та протидія кримінальним правопорушенням. Нині, з урахуванням загострення військового конфлікту на території України, важливою стає стратегія протидії кримінальним правопорушенням, акцентуючи на особливий правовий статус нашої країни.

У сфері оперативно-розшукової діяльності важливу роль відіграє комунікація між співробітниками та особами, які перебувають під підозрою або є свідками кримінального правопорушення. У цьому контексті увага стає ключовою складовою комунікативного процесу, оскільки вона сприяє формуванню враження про людину. Працівник оперативного підрозділу повинен виявляти інтерес до свого співрозмовника та проявляти зацікавленість його історією чи розповіддю, щоб встановити довіру та отримати необхідну інформацію. Для цього важливо проявляти уважність та зосередженість на співрозмовнику, щоб він відчував, що його слухають та розуміють. Це може допомогти підвищити ефективність комунікації та забезпечити успішний результат в операції.

Однією з найважливіших передумов успішної комунікації є встановлення довіри між співрозмовниками. Вона базується на очікуваннях стосовно моральних цінностей, норм та принципів поведінки, які співрозмовник очікує від іншої сторони. Також важливу роль грає психологічна якість, що характеризується терплячістю та уважністю до інформації, здатністю дати розумну пораду та очікувати змін у поведінці співрозмовника. Працівник оперативного підрозділу має уміти контролювати ситуацію, розташовувати людину до себе, розв'язувати конфлікти та вміти залучити співрозмовника до відвертої розмови. Основною метою психологічного спілкування є отримання необхідної інформації від об'єкта та проведення запланованої тактичної операції [3, с. 221].

Крім того, психологічні методи можуть використовуватися для збору доказів у справах кримінального провадження. Наприклад, психологічне профілювання може допомогти зібрати інформацію про психологічний стан особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, або дати рекомендації щодо того, як отримати докази від свідків або підозрюваних.

На нашу думку, важливим аспектом психологічного забезпечення оперативно-розшукової протидії військовим кримінальним

правопорушенням, є забезпечення співпраці між оперативними працівниками та негласними позаштатними працівниками та іншими особами, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності на засадах добровільності. Така взаємодія може допомогти забезпечити необхідну інформацію для встановлення фактів вчинення кримінальних правопорушень, та притягнення винних до відповідальності. Соціально-психологічні установки та поведінкові стереотипи щодо співробітництва з оперативними підрозділами, які присутні в сучасному суспільстві, є негативними та потребують широкого наукового та прикладного підходу для їх корекції. Успіх операції може значно залежати від того, наскільки успішно оперативники можуть співпрацювати з негласними позаштатними працівниками та іншими особами [4].

Отже, психологічне забезпечення оперативно-розшукової протидії військовим кримінальним правопорушенням, є важливим елементом в боротьбі з цим явищем, особливо в умовах військового стану. Співпраця між оперативними працівниками та негласними позаштатними працівниками та іншими особами, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності на засадах добровільності, є важливим чинником успіху в цій справі.

При плануванні та виконанні оперативно-розшукових заходів важливо враховувати психологічний аспект і вміти працювати з різними типами людей. Необхідно розуміти, що люди реагують по-різному на стресові ситуації, тому важливо дотримуватися етики взаємовідносин з ними, проявляти терпіння та розуміння. Таким чином, оперативні працівники повинні бути не тільки фахівцями з оперативно-розшукової діяльності, але й мати достатні знання та навички в психології, щоб ефективно взаємодіяти зі своїми співробітниками та об'єктами дослідження.

Список використаних джерел

1. Албул С.В. Психологія оперативно-розшукової діяльності: збірник комплексних методичних матеріалів. Одеса: ОДУВС, 2012. 102 с.
2. Телійчук В.Г., Никифорчук Д.Й., Сиченко О.М. Попередження та розкриття розбійних нападів на квартири громадян: практичний посібник. Кіровоград: Кіровоградський юридичний інститут ХНУВС, 2011. – 138 с.
3. Бараненко Б.І. Психологія оперативно-розшукової діяльності та її методологічна функція / Б.І. Бараненко, О.І. Богучарова, В.О. Криволапчук. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2015. № 2. С. 220-223.
4. Янчук А.М. Наукова розробленість проблематики використання позаштатних негласних працівників підрозділами кримінальної поліції. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 1. С. 160.

Бацун Кирило Сергійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

РОЛЬ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Роль оперативних підрозділів Національної поліції в кримінальному провадженні полягає у здійсненні оперативно-розшукових заходів, що забезпечують збір доказів та виявлення злочинців, що допомагає забезпечити ефективну роботу правоохоронних органів в боротьбі зі злочинністю.

В кримінальному провадженні оперативні підрозділи Національної поліції виконують ключову роль у здійсненні оперативно-розшукових заходів, що спрямовані на збір доказів та виявлення злочинців.

Оперативно-розшукова діяльність включає в себе такі заходи, як встановлення місцезнаходження особи, збір інформації про злочин, проведення слідчих дій, затримання злочинців тощо.

Згідно з Законом України "Про Національну поліцію", оперативні підрозділи забезпечують розкриття та передачу до суду матеріалів оперативного розшуку, що є важливим етапом кримінального провадження. Вони здійснюють розслідування злочинів, розкривають злочинні схеми та мережі, співпрацюють з іншими правоохоронними органами та спеціалізованими службами для отримання інформації та координації дій.

Роль оперативних підрозділів Національної поліції в кримінальному провадженні полягає у забезпеченні оперативного реагування: оперативні підрозділи мають можливість швидкого реагування на злочинну діяльність. Вони отримують оперативну інформацію, аналізують її та вживають необхідних заходів для затримання злочинців і запобігання подальшим злочинам.

Здійсненні розслідування: оперативні підрозділи проводять розслідування злочинів, збирають докази, здійснюють пошукові та слідчі дії.

Вони забезпечують встановлення фактів, ідентифікацію осіб, залучають свідків та експертів для допомоги у розкритті злочинів

Забезпеченні співпраці з іншими органами: оперативні підрозділи співпрацюють з іншими правоохоронними органами, такими як слідчі підрозділи, прокуратура, спеціальні служби. Ця співпраця допомагає обмінюватись інформацією, координувати дії та ефективно розслідувати кримінальні правопорушення[6].

Забезпеченні безпеки: оперативні підрозділи виконують завдання зі збереження громадського порядку, забезпечують безпеку громадян та запобігають злочинам. Вони здійснюють патрулювання, контроль за потенційно небезпечними особами, оперативні заходи з ліквідації злочинних угруповань та незаконних господарських схем.

Оперативні підрозділи Національної поліції використовують різноманітні методи та технічні засоби для здійснення оперативно-розшукових заходів. Вони використовують системи відеоспостереження, телефонний контроль, засоби спеціальної техніки, інформаційно-аналітичні системи та бази даних.

Результати діяльності оперативних підрозділів Національної поліції у кримінальному провадженні відіграють важливу роль у забезпеченні справедливості та правопорядку в суспільстві. Їхні дії спрямовані на виявлення та притягнення до відповідальності осіб, які порушують закон, і забезпечують належне функціонування правоохоронної системи. Роль оперативних підрозділів полягає не лише в розкритті злочинів, але й у забезпеченні безпеки громадян, запобіганні злочинам і попередженні потенційно небезпечних ситуацій.

Оперативні підрозділи здійснюють систематичний моніторинг кримінальної ситуації, аналізують інформацію, отриману від різних джерел, і розробляють оперативні плани для ефективного втручання в кримінальні процеси. Вони співпрацюють зі свідками, отримують показання та докази, що є необхідними для підтвердження провини злочинців.

Оперативні підрозділи національної поліції виконують свої функції відповідно до законодавства та принципів правової держави. Вони діють з дотриманням прав людини та забезпечують законність своїх дій. При цьому, вони мають високу кваліфікацію, проходять спеціальну підготовку та використовують сучасні технології та методики оперативно-розшукової роботи.

У підсумку, роль оперативних підрозділів Національної поліції в кримінальному провадженні є невід'ємною складовою процесу забезпечення правопорядку та боротьби зі злочинністю в Україні. Їхні дії спрямовані на розкриття злочинів, затримання злочинців, збір доказів та забезпечення безпеки громадян. Це вимагає високого професійного рівня, співпраці з іншими правоохоронними органами та дотримання принципів правової держави[2].

Завдяки використанню сучасних методів та технологій, оперативні підрозділи Національної поліції мають можливість ефективно розслідувати злочини, виявляти злочинців та забезпечувати збір доказів, необхідних для судового розгляду. Вони використовують інформаційно-аналітичні системи, бази даних, системи відеоспостереження та спеціальну техніку для проведення оперативних заходів.

Крім того, співпраця оперативних підрозділів зі слідчими підрозділами, прокуратурою та іншими правоохоронними органами є необхідною для успішного завершення кримінального провадження. Це забезпечує обмін інформацією, координацію дій та підтримку при вирішенні складних кримінальних справ.

Таким чином, оперативні підрозділи Національної поліції відіграють важливу роль у кримінальному провадженні, забезпечуючи оперативно-розшукові заходи, розслідування злочинів, забезпечення безпеки громадян та співпрацю з іншими правоохоронними органами. Їх дії спрямовані на розкриття злочинів, затримання злочинців та надання обґрунтованих доказів для подальшого судового розгляду.

Роль оперативних підрозділів Національної поліції в кримінальному провадженні підтверджена численними дослідженнями та літературою. Наприклад, дослідження Борисенка та Луценка (2015) детально розглядають оперативно-розшукову діяльність правоохоронних органів в Україні і вказують на важливість ролі оперативних підрозділів у розкритті злочинів та притягненні винних осіб до відповідальності. Також, праця Мартиненка (2018) звертає увагу на організаційно-правові аспекти діяльності оперативних підрозділів Національної поліції, включаючи їх взаємодію з іншими суб'єктами кримінального провадження.

Дослідники також відзначають важливість правового регулювання діяльності оперативних підрозділів у кримінальному провадженні. Закон України "Про Національну поліцію" (2015) визначає правові основи функціонування та повноваження оперативних підрозділів, а також встановлює вимоги до їх діяльності з метою забезпечення законності та захисту прав людини.

Таким чином, наукові дослідження та законодавчі акти підтверджують важливість ролі оперативних підрозділів Національної поліції в кримінальному провадженні. Їхні дії спрямовані на ефективне розкриття злочинів, затримання злочинців та збір доказів для судового розгляду. Вони виконують розвідувальні, оперативно-розшукові та превентивні заходи, співпрацюють зі свідками та отримують необхідну інформацію для успішного вирішення кримінальних справ.

У своїй діяльності оперативні підрозділи Національної поліції використовують сучасні технології, методи аналізу інформації, а також спеціальне обладнання для забезпечення ефективності своїх розшукових дій. Вони співпрацюють з іншими суб'єктами кримінального провадження,

такими як слідчі органи, прокуратура, експерти та суди, для обміну інформацією та координації дій.

Результати діяльності оперативних підрозділів Національної поліції в кримінальному провадженні важливі для досягнення цілей правосуддя, забезпечення правопорядку та захисту громадянського суспільства. Їхні успішні розслідування сприяють зниженню рівня злочинності та створенню безпечного середовища для громадян.

Важливо відзначити, що ефективність роботи оперативних підрозділів Національної поліції в кримінальному провадженні залежить від дотримання принципів законності, об'єктивності, недискримінації та пропорційності. Вони повинні діяти в межах закону, забезпечувати повагу до прав людини та зберігати довіру громадськості до своєї діяльності.

Наукові дослідження та література зазначають, що ефективність оперативних підрозділів Національної поліції в кримінальному провадженні може бути покращена шляхом постійного професійного навчання, впровадження новітніх технологій, підвищення рівня співпраці з іншими суб'єктами правосуддя та залучення громадськості до протидії злочинності.

Отже, оперативні підрозділи Національної поліції грають важливу роль у кримінальному провадженні шляхом розкриття злочинів, затримання злочинців та збору доказів. Вони використовують сучасні технології та співпрацюють з іншими суб'єктами кримінального провадження для досягнення цілей правосуддя та забезпечення безпеки громадянського суспільства [4].

Важливим аспектом діяльності оперативних підрозділів є використання сучасних методів та технологій, таких як аналіз великих обсягів даних, відеоспостереження, телекомунікаційні засоби, що дозволяють швидше та ефективніше здійснювати оперативні заходи та збирати докази. Важливим є також навички та професійна підготовка оперативних працівників, які дозволяють їм успішно виконувати свої завдання в умовах постійно змінюючоїся кримінальної ситуації.

Оперативні підрозділи Національної поліції взаємодіють з іншими структурами правоохоронної системи, зокрема з прокуратурою, судами, слідчими та іншими підрозділами поліції. Ця співпраця сприяє обміну оперативною інформацією, координації дій та вирішенню спільних завдань у сфері кримінального провадження. Важливою складовою такої співпраці є також дотримання прав людини та законних процедур під час здійснення оперативно-розшукових заходів.

Таким чином, оперативні підрозділи Національної поліції відіграють важливу роль у кримінальному провадженні шляхом забезпечення ефективного здійснення оперативно-розшукових заходів, збору доказів та залучення необхідних ресурсів. Вони сприяють виявленню злочинів, розкриттю кримінальних правопорушень та затриманню злочинців, що сприяє забезпеченню громадської безпеки та правопорядку.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI [URL]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Закон України “Про Оперативно-розшукову діяльність” від 18.02.1992 № 2135-XII [URL]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Закон України "Про Національну поліцію" від 02.07.2015 року №580-VIII[URL]:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
4. Коваленко А. І. Оперативно-розшукова діяльність в органах внутрішніх справ України. – К.: Юридична думка, 2016. 29 с.
5. Клименко І. П. Криміналістична тактика: навч. посібник. – К.: Видавництво Політехніки, 2018. 156 с.
6. Борисенко О. М., Луценко С. В. Оперативно-розшукова діяльність правоохоронних органів України. – К.: Юрінком Інтер, 2015. 39 с.
7. Іванова Н. П., Ковальова Л. М. Оперативно-розшукова діяльність: теорія і практика. – К.: Книга плюс, 2017. 122 с.
8. Мартиненко С. О. Організаційно-правові аспекти діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України. – К.: Ін Юре, 2018. 76 с.
9. Гриценко А. В., Шевченко О. М., Жуковська І. В. Оперативно-розшукова діяльність правоохоронних органів: теорія і практика. – К.: Атіка, 2019. 56 с.
10. Демченко А. О. Оперативно-розшукова діяльність правоохоронних органів: теоретичні та практичні аспекти. – К.: Ін Юре, 2016. 37 с.
11. Строкач О. М. Криміналістика. – К.: Кондор, 2018. 77 с.
12. Кримінально-процесуальний кодекс України: Коментар. – К.: Юрінком Інтер, 2020.
13. Литвиненко В. М. Оперативно-розшукова діяльність: теоретичні та прикладні аспекти. – К.: Ін Юре, 2019. 44 с.
14. Положення про оперативно-розшукову діяльність в органах Національної поліції України: затв. Наказом МВС України від 25.07.2017 № 566.

Бернік Анастасія Сергіївна

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

У лютому 2022 року Російська Федерація ганебно здійснила атаку на територію нашої держави чим змусила змінити життя мільйонів українців. Кожен громадянин України став на захист своєї Батьківщини роблячи усе можливе, що було в його силах, задля перемоги. Цей момент не залишив у стороні й кримінальних аналітиків, які користуючись своїми навичками продовжили виконувати свої службові обов'язки задля наближення перемоги. Саме тому пропонуємо розглянути, яку саме діяльність виконують кримінальні аналітики в умовах воєнного часу та її безпосереднє значення.

Якість та повнота розкриття злочинів органами НПУ безпосередньо пов'язана з умінням застосовувати розвідувальну аналітику та проводити кримінальний аналіз, а саме – накопичувати, використовувати, обробляти та аналізувати оперативну інформацію, отриману з різних джерел. Таким чином, проводиться аналітичне дослідження отриманої інформації, за результатами якого створюється аналітичний продукт, що має інформативно-рекомендаційний характер і створює підґрунтя для вирішення оперативних та тактичних завдань під час розслідування злочинів або плануванні превентивних заходів у протидії злочинності.

Головною метою інформаційно-аналітичної діяльності є забезпечення процесу управління публічною, оперативною і оперативно-розшуковою діяльністю структур виконавчого механізму держави і суб'єктів господарювання шляхом постачання необхідної відкритої та закритої інформації всім зацікавленим ланкам державної влади і управління, надання консультативно-прогностичної допомоги при прийнятті ними рішень в межах їх функціональних повноважень і обов'язків [1].

Перш за все, пропонуємо зазначити основний напрямок діяльності кримінальних аналітиків. Їх діяльність полягає у специфічному виді інформаційно-аналітичної діяльності, яка полягає в ідентифікації та якомога точнішому визначенні внутрішніх зв'язків між інформацією (відомостями,

даними), що стосуються злочину, і будь-якими іншими даними, отриманими з різних джерел, їх використанням в інтересах ведення оперативно-розшукової та слідчої діяльності, аналітичної підтримки [3]. Тобто, проаналізувавши визначення можливо віддзеркалити основний напрям їх діяльності на умови війни. Перш за все, вони можуть здійснювати збір інформації з відкритих джерел стосовно руху військ ворога. У той момент коли українське суспільство дотримується суворих правил користування мережею “Інтернет” дотримуючись тиші у питаннях пов'язаних з пересуванням наших військ, населення країни агресора викладає у соціальні мережі інформацію стосовно базування їх військ, навіть не усвідомлюючи цієї інформації.

Також, діяльність кримінальних аналітиків допомагає збирати інформацію стосовно пропагандистських соціальних мереж які поширюють інформацію на користь ворога. На жаль серед них виявляються й відомства які працюють на території нашої країни. кримінальними аналітиками збирається дана інформація та передається органам досудового розслідування задля затримання даних осіб та покарання їх згідно чинного законодавства, або блокування таких відомств на території України. Кримінальні аналітики зосереджуються на своїй головній роботі, яка полягає в тому, щоб допомогти виявляти осіб, що вчинили військові злочини. На жаль, деякі люди намагаються допомогти ворогові шляхом здійснення підривної діяльності в мережі Інтернет. Однак поліцейські дуже уважно стежать за їх діями та припиняють їх незаконну діяльність, примушуючи відповідати перед законом.

Отже, підводячи підсумок, умови воєнного часу створюють складні виклики для правоохоронних органів, оскільки порушення правопорядку та військові злочини можуть бути більш поширеними та складнішими для виявлення. В цьому контексті кримінальний аналіз грає дуже важливу роль у боротьбі зі злочинністю під час воєнних конфліктів.

Кримінальний аналіз дозволяє збирати, аналізувати та оцінювати інформацію про військові злочини, включаючи злочини проти миру, злочини проти людяності та військові злочини проти цивільних осіб. Він також допомагає виявляти та нейтралізувати шпигунів, ворожих агентів та тих, хто підтримує ворога через Інтернет. Умови воєнного часу можуть також викликати паніку та нестабільність серед населення. В цьому випадку, кримінальний аналіз може допомогти вивчити причини цієї нестабільності та запропонувати ефективні заходи для її подолання [2].

Отже в умовах воєнного часу кримінальний аналіз має важливе значення, оскільки забезпечує безпеку та правопорядок у суспільстві, а також допомагає зменшити ризик для загрози життю та здоров'ю громадян.

Список використаних джерел

1. Копилов Е.В. Матеріали II всеукраїнської наук.- практи. конф., (м. Одеса, 29 жовтня 2021) – Одеса: видав-во ОЮІ НУВС, 2021р. – С. 38-40.

2. Електронна стаття “Використання методів кримінального аналізу під час оперативного провадження та досудового розслідування” URL: <https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/download/1352/1351/#:~:text=> (дата звернення 08.05.2023).

3. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» – Редакція від 31.03.2023 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 08.05.2023).

Бобир Дмитро Юрійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Однією з найбільш складних ситуацій, що можуть статися в будь-якій країні, є введення воєнного стану. У цих умовах злочинність часто зростає, оскільки змінюється соціальна ситуація та психологічний стан населення. За таких умов кримінальні елементи можуть стати більш активними та небезпечними для громадської безпеки та стабільності в країні.

Для ефективної боротьби зі злочинністю в умовах воєнного стану важливим є правове забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням. У нашому дослідженні будуть розглянуті вітчизняний та зарубіжний досвід у цій галузі, а також визначені особливості правового регулювання та етичні аспекти забезпечення балансу між захистом прав та свобод громадян та забезпеченням безпеки держави[1].

Важливим елементом боротьби зі злочинністю в умовах воєнного стану є співпраця між правоохоронними органами та військовими структурами. Військові можуть забезпечувати захист громадської безпеки та порядку, а також здійснювати спеціальні заходи з нейтралізації кримінальних груп та організацій, які злочинно використовують умови воєнного стану.

Однак, важливо зазначити, що оперативно-розшукова діяльність у

воєнний період має свої особливості та обмеження. З одного боку, держава має право та обов'язок забезпечувати громадську безпеку та порядок в умовах воєнного стану, з іншого – необхідно дотримуватися принципів демократії, прав людини та свободи громадян.

Оскільки оперативно-розшукова діяльність зазвичай пов'язана з порушенням особистої та приватної життєвої сфери людей, важливо дотримуватися принципу законності та забезпечувати права та свободи громадян. Також важливо дотримуватися моральних та етичних норм у діяльності правоохоронних органів та військових структур.

Отже, досвід вітчизняних та зарубіжних країн показує, що правове забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану є складним та важливим процесом, який потребує забезпечення балансу між захистом прав та свобод громадян та забезпеченням безпеки держави. Оперативно-розшукова протидія кримінальним правопорушенням є важливою складовою безпеки держави. Умови воєнного стану, коли загроза для національної безпеки підвищується, вимагають посилення заходів з боротьби зі злочинністю. Вітчизняний та зарубіжний досвід показують, що правове забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану є надзвичайно важливою складовою ефективною боротьби зі злочинністю.

В Україні воєнний стан був оголошений у 2014 році в зв'язку з агресією Російської Федерації проти України. У цей період були введені додаткові заходи з оперативно-розшукової діяльності, такі як посилення контролю за в'їздом і виїздом з міст, збільшення кількості контрольних пунктів на дорогах, зміна режиму роботи громадського транспорту та інші.

Згідно з Конституцією України, воєнний стан передбачає певні обмеження прав і свобод громадян. Однак, воєнний стан не може стати причиною порушення прав і свобод громадян, у тому числі і прав на захист від злочинних посягань. Тому, в умовах воєнного стану, правове забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням повинно забезпечувати баланс між забезпеченням безпеки держави та захистом прав і свобод громадян[2].

У світі досвід з правового забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану також досить багатогранний. Наприклад, в Сполучених Штатах Америки воєнний стан може бути оголошений у разі війни, національної катастрофи або загрози терористичних нападів. У таких випадках уряд має повноваження здійснювати оперативно-розшукову діяльність, щоб забезпечити безпеку нації. Проте, правові обмеження також існують, щоб забезпечити захист прав громадян.

У країнах Європейського Союзу також існують правила, що регулюють здійснення оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану.

Наприклад, в Італії воєнний стан може бути оголошений у разі війни або нагальному небезпеці народу, що загрожує національній безпеці. У такому випадку влада має право здійснювати операції зі збору інформації та проведення розслідувань для забезпечення безпеки держави.

Отже, вітчизняний та зарубіжний досвід свідчать, що правове забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану є надзвичайно важливою складовою боротьби зі злочинністю. При цьому необхідно забезпечувати баланс між захистом прав і свобод громадян та забезпеченням безпеки держави. Такі обмеження повинні бути обґрунтованими та пропорційними, щоб забезпечити ефективну боротьбу зі злочинністю в умовах воєнного стану.

Отже, аналізуючи вітчизняний та зарубіжний досвід, можна зробити висновок про важливість правового забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану. Умови воєнного стану є складним випробуванням для суспільства, тому важливо мати ефективну систему забезпечення безпеки громадян та держави. Оперативно-розшукова діяльність є одним із елементів такої системи.

З одного боку, важливо забезпечувати захист прав та свобод громадян, а з іншого – дотримуватися принципів законності та забезпечувати ефективну боротьбу зі злочинністю. Для цього необхідно мати ефективні механізми контролю та нагляду за діяльністю правоохоронних органів та військових структур. Також важливо дотримуватися моральних та етичних норм у діяльності правоохоронних органів та військових структур, щоб не порушувати права та свободи громадян.

Отже, правове забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану є важливим елементом забезпечення безпеки держави та її громадян. Для досягнення цієї мети необхідно мати ефективну систему забезпечення прав людини та ефективну боротьбу зі злочинністю, дотримуючись принципів законності та моральної відповідальності[3].

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135- XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
2. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4223>.
3. Про правовий режим воєнного стану; Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. Про правовий режим воєнного... | від 12.05.2015 № 389-VIII (rada.gov.ua)

Борщ Ярослав Віталійович
здобувач вищої освіти факультету № 1

Харківського національного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Найда Віталій Олегович
інспектор сектору кадрового забезпечення
Вінницького районного управління поліції
Головного управління Національної поліції
у Вінницькій області

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ОРГАНАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У ХОДІ РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВ

Україна на даний момент переживає важкі часи. Безліч людей вимушені були покинути свої домівки, шукати захисту в інших містах та країнах або зіштовхнулися з проблемою нестачі їжі, води та інших базових речей та послуг. У більшості, люди об'єдналися навколо спільної проблеми та намагаються максимально допомагати один одному. Але у будь-як часи існують шахраї. Вони швидко трансформуються та адаптуються залежно від соціально-економічних, ринкових та політичних змін та розвитком новітніх технологій. За останній рік рівень шахрайства в Україні стрімко зріс, що безумовно пов'язано з умовами воєнного стану, тому підрозділи Національної поліції України приділяють даному виду правопорушень особливу увагу.

Згідно з чинним Кримінальним кодексом України шахрайство – це заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою. [1] Тобто, це діяння завжди повинно мати прямий умисел на заподіяння шкоди шляхом шахрайства та мати корисливі мотиви.

Під час воєнного стану з'явилися нові методи, а саме:

- 1) Фейкові евакуації;
- 2) оренда неіснуючого житла,
- 3) Гроші від ООН та інших міжнародних організацій;
- 4) Фейкові талони на пальне.

Нерідко процес досудового розслідування шахрайств ускладнюється через проблеми взаємодії слідчого з іншими підрозділами поліції. Так, бувають ситуації, коли оперативні працівники формально відписуються на доручення слідчого. Якщо проаналізувати надану в таких випадках інформацію, то жодних нових відомостей цей документ для слідчого не несе.

Для подолання перешкод під час розслідування необхідно налагодити ефективну співпрацю з різними підрозділами, у тому числі з підрозділами

кіберполіції. Адже для розслідування таких кримінальних правопорушень слідчому необхідно бути обізнаним у методах діяльності шахраїв та способах подолання проблем, що постануть перед ним. Більшість подібних кримінальних правопорушень перейшли в цифровий світ, тому залучення працівників кіберполіції суттєво допомогло би слідчим та працівникам кримінальної поліції створити доказову базу. Також підрозділи кіберполіції можуть підвищувати рівень інформування населення про види шахрайства та актуальні схеми, за якими працюють правопорушники шляхом застосування більш широкого кола соціальних мереж та інших інтернет-ресурсів.

Також шахрайство трапляється й просто на вулиці. При розслідуванні таких правопорушень повстають вже нові проблеми, наприклад, шахрайство вчинене представниками ромської національності, які навмисно не отримують документи, що посвідчують особу або просто приховують їх існування. Мета таких дій полягає у тому, щоб унеможливити або максимально ускладнити ідентифікацію особи та причетність її до подібних правопорушень. Крім того, існують випадки, коли такі особи навмисно називають прізвища поширені в їх середовищі, у той час як між собою використовують зовсім інші.[2] У таких умовах оперативним підрозділам необхідно більш широко застосовувати інформаційної системи «АРМОР» з метою ідентифікації та більш глибокого аналізу інформації про конкретного шахрая, його контактних даних, номерів телефонів або карток.

Отже, можна дійти висновку, що при ефективній співпраці різноманітних підрозділів Національної поліції України такі правопорушення, як шахрайства, будуть мати набагато менший вплив на населення. Ефективна взаємодія має організаційно забезпечуватися окремими відомчими наказами щодо конкретних дій кожного окремого підрозділу при розслідуванні шахрайств. Тільки за умов ефективної взаємодії можливе збільшення частки кримінальних проваджень, які будуть спрямовані до суду з обвинувальним актом. Дослідження проблем розслідування шахрайств в умовах воєнного стану та у післявоєнний період набувають стратегічного значення, тому даний напрямок наукових пошуків має стати одним із провідних у сучасній правовій науці України.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України №270-VI від 15.04.2008, №2617-VIII від 22.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 10.05.2023).
2. Заяць К. Д. Окремі проблеми досудового розслідування вуличних шахрайств і шляхи їх вирішення: Харківський національний університет внутрішніх справ (аспірант): 2018. с. 57.

Бражний Богдан Володимирович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Очевидно, що право власності є важливим елементом життя кожної людини, і це право є недоторканим, крім випадків, передбачених законом. У зв'язку з цим, застосування кримінально-правових заходів, спрямованих на захист права володіти, користуватись та розпоряджатись майном, є надзвичайно важливим питанням. Як відомо, для притягнення до кримінальної відповідальності необхідно правильно кваліфікувати вчинене особою діяння, що передбачає аналіз основних принципів його здійснення, визначених в чинному законодавстві та теорії кримінального права. Від правильності кваліфікації залежить ефективність виконання завдань, що покладаються на кримінальне законодавство та функції кримінального права, серед іншого [3].

Однак не менш важливим є питання правильного процесуального оформлення справ про кримінальне правопорушення, тому що лише одна помилка допущена працівником поліції може бути визнана як незаконна дія. Внаслідок чого, справа підлягає під можливе закриття.

Тому необхідно наголосити, що під документуванням слід розуміти діяльність зі створення оперативно-розшукових та кримінально-процесуальних документів, а також діяльність із отримання вже створених документів, які можуть бути використані для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження.

Відтак, кримінальні правопорушення проти власності у національному кримінальному законодавстві традиційно пов'язуються з речовими благами, а кримінальна відповідальність, як правило, передбачена за посягання на об'єкт власності, оскільки речі належать суб'єкту права такої власності.

Документування кримінальних правопорушень полягає у створенні та (або) одержанні документів, що містять фактичні дані про кримінально карані дії окремих осіб і груп.

Суб'єктами документування кримінальних правопорушень можуть бути

оперативні підрозділи, слідчі, прокурори [1, с.135]. Воно здійснюється як в рамках оперативно-розшукової діяльності, так і в рамках кримінального процесу. Документування кримінальних правопорушень є основним засобом отримання доказів-документів у кримінальному провадженні.

Документування кримінальних правопорушень проти власності слід поділяти на окремі етапи, до яких належать оперативний пошук фактичних даних про підготовку та вчинення кримінальних правопорушень, а також осіб, які їх готують і вчиняють; розслідування по оперативно-розшукових справах; досудове слідство.

Тільки повне і всебічне дослідження діяльності суб'єкта кримінального правопорушення є запорукою успішного припинення його кримінально-протиправних дій. Це суттєво впливає на соціально – криміногенне становище в суспільстві, сприяє нейтралізації негативних явищ, які виникають під час проведення в Україні реформ, внаслідок їх недосконалого правового забезпечення [4]. Таким чином, наявність оперативно-розшукової інформації про кримінальне правопорушення є необхідною умовою для його запобігання та документування, зокрема щодо кримінальних правопорушень проти власності.

Безпосередньо, варто зазначити про те, що важливою ланкою для здійснення протидії кримінальним правопорушенням проти власності є ефективний пошук оперативно-розшукової інформації оперативними співробітниками Національної поліції України.

Узагальнення матеріалів проведеного дослідження дає підстави для висновку, що ефективність пошуку та документування оперативно-розшукової інформації про кримінальні правопорушення проти власності залежить від:

- знання оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень проти власності;
- постійний контроль і досконале володіння оперативною обстановкою в зоні обслуговування;
- знання складових розшуку оперативно-розшукової інформації про кримінальні правопорушення проти власності;
- інтелектуальний (знання законодавства) та професійний (спостережливість, ініціативність, знання розвідувально-оперативної роботи, техніки конспірації тощо) рівень оперативних працівників;
- дієвий контроль з боку керівництва за станом оперативно-службової діяльності оперативного підрозділу Нацполіції України у сфері протидії кримінальним правопорушенням проти власності [2, с.88].

Отримана оперативно значуща інформація аналізується, обробляється (у тому числі з використанням інформаційно-аналітичних технологій) і перетворюється на нову, раніше невідому інформацію, яка певним чином формалізується.

Тільки після відповідної реєстрації результати надаються

уповноваженим керівникам правоохоронних органів для ознайомлення, прийняття відповідних рішень та прогнозування можливого розвитку ситуації чи встановлення певних тенденцій кримінального правопорушення проти власності.

Підсумовуючи викладене, варто зазначити про те, що оперативно-розшукове документування кримінальних правопорушень проти власності має свої особливості.

Список використаних джерел

1. Грібов М.Л. Правове регулювання документування вчинення злочину в кримінальному процесі й оперативно-розшуковій діяльності. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ, 2018. № 1 (15). С.129-140 .

2. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика: навч.-метод. О. О. Подобний. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.258 .

3. Гоняна Н.В. Проблеми кваліфікації злочинів проти власності. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/601> (дата звернення 27.04.2023).

4. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р., Запоріжжя, С.36.

**Брумирський Роман Вікторович,
Василенко Марія Станіславівна**
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ЕФЕКТИВНІ ЗАХОДИ ОПЕРАТИВНОГО ПОШУКУ: ДОСВІД І НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Кримінальна протиправність є складною і динамічною проблемою, яка потребує постійного вдосконалення методів боротьби з нею. Сучасні засоби та технології можуть допомогти правоохоронним органам більш ефективно боротися із кримінальною протиправністю, швидше виявляти та розкривати кримінальні правопорушення.

Для того, щоб правоохоронні органи мали змогу ефективно боротися з кримінальною протиправністю, необхідно вдосконалювати засоби та методи оперативного розшуку на основі передових наукових досліджень та технологій.

Такі засоби та методи можуть включати в себе використання:

- сучасних програмного та апаратного забезпечення, систем штучного інтелекту;
- машинного навчання;
- аналізу великих даних;
- інформаційних систем та інших інструментів, що можуть допомогти правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю.

Використання таких засобів та методів дозволяє забезпечити ефективне та швидке виявлення та розкриття кримінальних правопорушень, а також покращує результативність діяльності правоохоронних органів.

З метою здійснення пошуку інформації у відкритих джерелах, наявних в мережі «Інтернет», можуть використовуватися різні пошукові системи, соціальні мережі, сервіси, програми, зокрема «Безпечне місто» та аналогічні програми [1, с. 88].

Варто зазначити, що з метою їх ефективного використання необхідно дотримуватися певних правил та положень у пошуку інформації, які полягають, здебільшого, у ключовому слові, автентичному вводі даних під час пошуку, правильному аналізі отримуваної інформації, співставленні фактів, які були отримані під час пошуку тощо.

На сучасному етапі в нашій державі окремі правоохоронні органи активно використовують технології «OSINT» у протидії кримінальним правопорушенням, чим значно підвищують ефективність оперативного пошуку.

Використання технологій «OSINT» (відкриті джерела розвідки) у правоохоронній діяльності дозволяє зібрати великий обсяг інформації з відкритих джерел (наприклад, з соціальних мереж, блогів, новинних сайтів тощо), яку можна використовувати для виявлення, розкриття та розслідування злочинів.

Застосування технології «OSINT» дозволяє швидко та ефективно відстежувати події, вести моніторинг осіб та об'єктів, знаходити свідків та очевидців злочинів, встановлювати зв'язки між особами та організаціями, а також виявляти та аналізувати інші важливі дані, які можуть допомогти в розслідуванні злочину.

Під час активного розвитку цифрового суспільства, використання можливостей технології OSINT для оперативних підрозділів Національної поліції, в тому числі й підрозділів кримінального аналізу, є необхідністю [2, с. 45].

В наш час роль аналітики у протидії кримінальним правопорушенням зростає щодня. Досконало володіти інтернет-ресурсами та базами даних

неможливо без спеціальних знань, умінь та навичок [3, с.318]. Все це вимагає від аналітика постійної самоосвіти, підвищення кваліфікації та відвідування відповідних занять, тренінгів тощо.

Сьогодні в Україні процес впровадження досягнень світової науки та технічного прогресу не налагоджений через недостатнє фінансування, застарілу програму навчання експертів, криміналістів, недосконалість правових основ їх застосування та ін. Поліпшує ситуацію співпраця з колегами з інших країн шляхом стажування, проведення міжнародних конференцій та круглих столів.

Отже, враховуючи вище зазначене, можна дійти висновку, що на сьогодні інформація стала відкритою зі значною кількістю реєстрів, в наслідок чого з'явилась можливість її використання під час здійснення пошуку необхідної інформації на основі відкритих джерел оперативними підрозділами Національної поліції України, що поліпшує їх роботу та в подальшому сприяє швидкому розкриттю злочинної діяльності .

Список використаних джерел

1. Бірюков В. В. Теоретичні основи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів : монографія / В. В. Бірюков. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2009. 664 с.
2. Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції: навч. посібник / А. В. Мовчан. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. 244 с.
3. Кисельов А. О. Досвід використання підрозділами Національної поліції технологій «OSINT» у протидії кримінальним правопорушенням/ А. Кисельов // Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 11 березня 2022 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 318-319

**Будулатій Яна Русланівна,
Гулак Аміна Олександрівна**

здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович

старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НЕГЛАСНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключовими законами, які регулюють конфіденційне співробітництво в оперативно-розшуковій діяльності, є Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі – Закон України) та Кримінальний процесуальний кодекс України (далі КПК України). Закон України декілька разів згадує можливість використання конфіденційного співробітництва в оперативній діяльності. Ці відомості можна поділити на 2 групи: вказівку на осіб, які залучаються до конфіденційного співробітництва, та вказівку на саме конфіденційне співробітництво.

Згідно з пунктом 14 частини 1 статті 8 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність», оперативним підрозділам надається право використовувати конфіденційне співробітництво відповідно до положень статті 275 КПК України [1, с.10].

Однак КПК України не дає повного переліку випадків, коли використовується конфіденційне співробітництво у кримінальному провадженні, зазначивши лише статтю 272 КПК України. Ця стаття передбачає можливість отримання відомостей, речей та документів під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів від осіб, які виконують спеціальне завдання, беруть участь у злочинній організації або є її учасниками. КПК України має стати опорним нормативно-правовим актом у процесі аналізу конфіденційного співробітництва, але не надає повної інформації щодо його сутності.

"Негласне співробітництво" є більш вірним терміном для використання в нормативно-правових актах та слідчій практиці. Це означає, що конфіденційність у соціальній взаємодії різних суб'єктів передбачає взаємну довіру та взаємничення змісту інформації, якою вони обмінюються, але не передбачає приховування самого факту взаємодії. З іншого боку, "негласність" передбачає не тільки взаємничення змісту інформації, але й

приховування самого факту взаємодії, застосування засобів конспірації та спеціальної юридичної регламентації. "Конфіденційність" є необхідною умовою для "негласного співробітництва", але "негласність" не є умовою для "конфіденційного співробітництва".

Тому "конфіденційне співробітництво" може здійснюватися будь-якими посадовими особами правоохоронних та інших державних органів без застосування засобів конспірації та спеціальної юридичної регламентації. Органи, які мають сили, засоби та законні підстави для забезпечення конспірації такого співробітництва, можуть бути суб'єктами негласного співробітництва, відповідно до визначених КПК України та Закону України [2, с.172].

Замість терміну "конфіденційне співробітництво" ми можемо використовувати "негласне співробітництво", щоб підкреслити його зв'язок з негласними слідчими (розшуковими) діями. Однак, це обмежує обсяг і можливості використання такого співробітництва. Лінгвістично, слово "негласність" краще відображає суть співробітництва, але ми повинні звернути увагу на використання усталених словосполучень. Слово "негласний" показує тотожність між конфіденційним співробітництвом та негласними слідчими (розшуковими) діями, тому використання терміну "конфіденційне співробітництво" є практичнішим для сталого використання спеціальної термінології [3, с.88]. Однак, розмежування понять "конфіденційне співробітництво" та "негласні слідчі (розшукові) дії" не є однозначним, і їх слід розрізняти.

Отож, конфіденційне співробітництво (у розумінні ст. 275 КПК України) – це негласні відносини, що виникають із моменту ухвалення відповідного процесуального рішення слідчим із повнолітньою дієздатною особою, яка добровільно виявила бажання співпрацювати з органом досудового розслідування в межах конкретного кримінального провадження, із метою надання інформації та залучення цієї особи до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, визначених КПК, при цьому слід зазначити, що в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» взагалі такі відносини не розкриваються, лише зазначено, що підрозділам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність надано право мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників.

Список використаних джерел:

1. Грібов М.Л., Козаченко О.І. Співвідношення понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво». Вісник кримінального судочинства. 2019. № 1. С. 8–17.
2. Паршутін А.Б. Теоретико-правове обґрунтування засобів, що використовуються під час втручання у приватне спілкування. Держава та регіони. Серія «Право». 2018. № 3 (61). С. 170–176.
3. Тагієв С.Р. Негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному судочинстві України : монографія / Чернігівський національний технологічний університет. Київ : ВД «Дакор», 2015. 440 с.

Варламов Артур Олексійович

здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович

старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПОНЯТТЯ, СУТНІСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО ПОШУКУ

Оперативно-розшукова наука як окрема галузь знань сформувалася тільки наприкінці 60-х – на початку 70-х рр. ХХ ст. Починаючи з цього часу, проводилися ґрунтовні теоретичні розробки, які були скеровані на визначення методологічних і правових питань оперативно-розшукової діяльності, формування її поняттєвого апарату, розвиток спеціальної термінології, визначення основних напрямків наукового пошуку в поєднанні зі з'ясуванням актуальних проблем удосконалення оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД). Тому, завдячуючи фундаментальним дослідженням таких вчених як А.Г. Лекар, В.А. Лукашов, А.Ф. Волинський, Є.Д. Лук'янчиков, Д.В. Гребельський, В.Г.Самойлов, Г.К. Синілов та багатьох інших, оперативно-розшукова наука динамічно розвивається і в наш час. Становлення та розвиток вітчизняної наукової школи ОРД пов'язані з результатами плідної наукової діяльності професорів О.М Бандурки, Б.І. Бараненка, М.П. Водько, І.П. Козаченка, Е.О. Дідоренка, О.Ф. Долженкова, П.П. Михайленка, В.Л. Регульського та ін. Вагомі результати їхньої копіткої праці знайшли своє відображення в чинному законодавстві України та в інших напрямках політики нашої держави у сфері протидії злочинності. У їх працях були закладені наукові засади сучасного правового регулювання, організації і тактики ОРД. Результати їх досліджень втілені в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» та інших законодавчих актах України, які в різній мірі регламентують оперативно-розшукову діяльність, зокрема, пошукову роботу.

Враховуючи сучасну трансформацію суспільних відносин, вимоги об'єктивної дійсності ставлять завдання перед правоохоронними органами щодо протидії злочинності на якісно новий рівень. Означене перш за все

стосується превентивної функції ОРД, а згідно з цим необхідності випереджального збору оперативної інформації під час оперативного пошуку, як форми ОРД [1, с. 7].

Першочерговою стадією будь якого процесу виявлення та аналізу є пошук. Його здійснення в ОРД являє собою особливий вид (організаційно-тактичну форму), яка має назву – оперативний пошук. Діяльність оперативних працівників національної поліції України, спрямована на виявлення осіб, фактів та об'єктів матеріального світу, що незалежно від констатації факту злочину чи присутності осіб, які підозрюються у скоєнні злочинів, в оперативно-розшуковій науці визначається як оперативний пошук. Оперативний пошук є різновидом пошукової роботи, яка в широкому значенні являє собою комплекс оперативно-розшукових і розвідувально-пошукових заходів, що здійснюються суб'єктами ОРД для виявлення, перевірки, накопичення відомостей, які містять нові спеціальні знання і мають значення при вирішенні завдань боротьби зі злочинністю.

Пошуковий характер ОРД визначає необхідність постійного виявлення та розпізнавання в навколишньому середовищі осіб, предметів та явищ, які можуть мати безпосереднє відношення до підготування або вчинення злочинів. Кількість таких об'єктів, за твердженням О.С. Вандишева, заздалегідь встановити неможливо, так як в кожному конкретному випадку вони залежать від індивідуальних ознак, які характеризують обставини підготування або вчинення протиправних дій особою чи групою осіб. Як вказує науковець, досвід боротьби зі злочинністю дозволяє виділити основні категорії об'єктів оперативного пошуку, а саме: подія злочину; обставини, що сприяли вчиненню злочину; особи, що становлять оперативний інтерес; майно, викрадене під час вчинення злочину; знаряддя злочину, а також інші предмети, що мають розшукове значення або заборонені до зберігання, носіння чи використання [2, с. 35-49].

Оперативний пошук передбачає перевірку первинної інформації про осіб та факти, що становлять оперативний інтерес, поза зв'язком із конкретною особою чи фактом з подальшим виокремленням їх із загальною маси. Як система організації оперативний пошук має власні, особливі ознаки. До таких ознак можна віднести: здійснення цієї діяльності по за зв'язком із фактами та особами, які вже відомі; його організація в місцях найбільш вірогідного виявлення ознак та об'єктів, що встановлюються; підстави його проведення; систематичність здійснення.

Розгорнуте визначення оперативного пошуку надає В.В. Колосков, який вважає, що таким є «система гласних і негласних організаційних та оперативних заходів, спрямованих на отриманні первинної, ще невідомої правоохоронним органам інформації, з метою запобігання та виявлення фактів або ознак про вчинені злочини і тих, що готуються, а також одержання відомостей щодо осіб, які можуть бути причетними до протиправної діяльності» [3, с. 27-28]. Сутністю оперативного пошуку є

оперативне пізнання криміногенних фактів, подій, осіб, предметів та речей, які мають ознаки злочинної діяльності або містять явні сліди злочину і їх необхідно розпізнати. Оперативний пошук спрямований на виявлення серед великої кількості однорідних об'єктів пошуку саме того, що має відношення до ознак певного злочину. Ми вважаємо, що пошукова робота не обмежується тільки проведенням саме пошукових заходів, а також містить у собі комплекс заходів щодо перевірки, накопичення, аналізу інформації, яка має значення для вирішення завдань боротьби зі злочинністю. Цей комплекс заходів можна порівняти із внутрішнім змістом пошукової роботи, з її інформаційним наповненням. Ми повністю згодні з визначенням, що було надане В.М. Аتماжитов, згідно з яким пошукова робота є однією з основних форм оперативно-розшукової діяльності і являє собою комплекс оперативно – розшукових і розвідувально-пошукових заходів, здійснюваних суб'єктами ОРД для виявлення, перевірки, накопичення відомостей, що містять нові спеціальні знання і мають значення при вирішенні завдань боротьби зі злочинністю [4, с. 75-76].

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що оперативний пошук є різновидом пошукової роботи. Пошукова робота в широкому значенні це комплекс оперативно-розшукових і розвідувально-пошукових заходів, що здійснюються суб'єктами ОРД для виявлення, перевірки, накопичення відомостей, які містять нові спеціальні знання і мають значення при вирішенні завдань боротьби зі злочинністю. Складовими оперативного пошуку оперативних підрозділів органів внутрішніх справ є комплексне застосування прийомів оперативного розпізнавання та методів оперативно-розшукової діяльності.

Список використаних джерел

1. Албул С.В. Віктимологічна складова реалізації форм оперативно-розшукової діяльності // Форум Права. – Харків: ХНУВС, 2019. – № 1. – С. 6-12.
2. Вандишева О.С. Теоретичні та практичні проблеми оперативно-розшукової діяльності. Криміналістичний вісник: наук.-практ. зб. Київ: Ін Юре, 2013. № 1 (11). 45 с.
3. Колосков В.В. Щодо визначення понять оперативний пошук і оперативний розшук // Актуальні проблеми взаємодії оперативних та слідчих підрозділів у протидії організованій злочинній діяльності: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Одеса, 18 квітня 2008 р.): ОДУВС, 2008. – 282 с.
4. Аتماжитов В.М. Форми оперативно-розшукової діяльності. Вісник ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка, 2018. С. 102-108.

Вахницька Олена Олександрівна,
здобувачка вищої освіти факультету №2
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Найда Віталій Олегович,
інспектор сектору кадрового забезпечення
Вінницького районного управління поліції
Головного управління Національної поліції
у Вінницькій області

ПЕРСПЕКТИВА ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ЯК ОПЕРАТИВНО – ТЕХНІЧНОГО ЗАСОБУ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах сьогодення розкриття кримінальних правопорушень є першочерговим завданням органів Національної поліції. Оперативні підрозділи територіальних органів поліції забезпечують виконання державної політики у сфері проведення оперативно – розшукової діяльності. Указом президента України від 24.02.2022 №64\2022 «Про введення воєнного стану» на всій території України був запроваджений специфічний правовий режим, який потребує більш модернізованих та інноваційних рішень під виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.

В умовах воєнного стану законодавство України, яке регламентує діяльність Національної поліції, зазнало суттєвих змін. У ході аналізу чинних нормативно-правових актів ми можемо зробити висновок, що поліцейські отримали більш широкі права та обов'язки для здійснення своїх повноважень, забезпечення виконання норм кримінального та кримінально-процесуального законодавства.

Закон України «Про внесення змін до законів України "Про Національну поліцію" та "Про Дисциплінарний статут Національної поліції України" з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану»[2] вносить корективи та доповнення у сфері технічного забезпечення поліцейських. У статті 40 цього закону прописано, що поліція для здійснення своїх повноважень та виконання покладених на неї завдань та обов'язків у процесі своєї діяльності може використовувати технічні засоби – безпілотні літальні апарати (далі – БПЛА). Таким чином, ця технологія може бути застосована під час розкриття окремих форм злочинності.

Застосування БПЛА є інноваційним оперативно-технічним засобом, який може застосовуватись під час ведення оперативно-розшукової справи та на стадії досудового розслідування.

Національна поліція України також опановує сучасні методи боротьби зі злочинністю. Зокрема, створено підрозділ аеророзвідки, який має сприяти не тільки виявленню фактів кримінальних правопорушень, але, можливо, і затриманню зловмисників. Крім виявлення незаконних посівів маку та конопель, дрони зможуть допомогти виявляти браконьєрів, незаконний видобуток бурштину та вугілля, незаконні вирубки лісу, а також моніторити дорожню ситуацію на трасах, допомагати переслідувати злочинців та шукати викрадений транспорт, пошуку безвісти зниклих осіб, вести аерообстеження місця події та долучати зібрані матеріали як доказову базу до матеріалів кримінального провадження [3 с.107].

Як оперативно-технічний засіб БПЛА може застосуватися під проведення таких заходів або негласних слідчих розшукових дій, як аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК), аудіо-, відеоконтроль особи (ст.260 КПК), спостереження за особою, річчю, місцем (ст. 269 КПК).

Таким чином, застосування цього засобу допоможе працівникам оперативних підрозділів у режимі реального часу оцінювати дії особи, яка вчинила або вчиняє протиправні дії. Результати роботи цих засобів, а саме матеріали фотозйомки, аеро- та відеозйомки можуть бути використані як докази на етапі досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Застосування БПЛА є проявом втручання у приватне життя та спілкування особи. Таким чином, правовою основою застосування такого оперативно-технічного засобу є ухвала слідчого судді, який погоджує або відмовляє в його застосуванні згідно з процесуальною процедурою, визначеною кримінально-процесуальним законодавством. Оперативний працівник може ініціювати використання БПЛА направленням відповідного внутрішнього документа – ініціативного рапорту. У цьому документі оперативний працівник з мотивованих причин має право звернутись з пропозицією про використання БПЛА як оперативно – технічного засобу

Завдання зберігання, маркування, підтримки у належному справному стані та правильного користування БПЛА покладається на оперативно-технічну службу.

Завдання підготовки кваліфікованого особового складу може бути покладене на заклади вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України. На наше глибоке переконання, доречно внести відповідні зміни в освітні програми у цих закладах, залучати до освітнього процесу кваліфікованих фахівців у сфері керування БПЛА, проводити відповідні тренінги, курси з підвищення кваліфікації особового складу поліції.

Таким чином, проблематика використання безпілотних літальних апаратів в оперативно – розшуковій діяльності поліції недостатньо дослідженою через стрімкий характер упровадження БПЛА у повсякденне життя. Питання застосування та забезпечення БПЛА оперативними підрозділами потребує внутрішньодержавного та міжнаціонального рішення. Наявна необхідність залучення закордонного досвіду у цій сфері діяльності

та детального вивчення законодавчої процедури залучення такого оперативно – технічного засобу під час виконання своїх обов'язків та повноважень оперативним підрозділам органів Національної поліції України.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України від 24.02.2022 №64\2022 «Про введення воєнного стану». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>(дата звернення 11.05.2023).

2. Закон України «Про внесення змін до законів України "Про Національну поліцію" та "Про Дисциплінарний статут Національної поліції України" з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#Text> (дата звернення 10.05.2023).

3. Мовчан А.В, Мовчан М.А., Використання безпілотних літальних Апаратів у діяльності правоохоронних органів. Соціально-правові студії. 2020. Випуск 3 (9). С. 104-110

Вівденко Катерина Миколаївна

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ

Сучасна злочинність характеризується високим рівнем професіоналізму та організованості. Їй притаманний транснаціональний характер, володіння новітніми формами й методами протидії правоохоронним та судовим органам. Деякі злочинні угруповання мають у розпорядженні свою розвідку й контррозвідку, є добре оснащеними найновішими технічними засобами. Тому одержання необхідної інформації про факти підготовки чи вчинення злочинів такими угрупованнями та їх документування, як правило, можливе лише шляхом проникнення в злочинне середовище із застосуванням відповідних оперативно-розшукових заходів.

Під законодавчо-закріпленими, які проводяться уповноваженими суб'єктами сукупність дій, які засновані на застосуванні гласних і негласних засобів, спрямованих на виявлення фактичних даних, необхідних для

вирішення конкретних тактичних завдань слід розуміти оперативно-розшукові заходи, які можуть бути класифіковані за різними підставами:

- за формою проведення: гласні і негласні;
- за спрямованістю: розвідувальні, контррозвідувальні, оперативно-пошукові, допоміжні;
- за суб'єктами, які беруть участь в їх проведенні: проводяться всіма суб'єктами ОРД і проводяться спеціалізованими суб'єктами;
- в залежності від тривалості (часу) проведення: короткочасні (опитування, збір зразків для порівняльного дослідження, ототожнення особистості та ін.); що тривають (контроль поштових відправлень, телеграфних та інших повідомлень, контрольована поставка і т.д.);
- за ступенем обмеження конституційних прав громадян: обмежують і не обмежують дані права.

Наприклад, О.Ю. Шумилов класифікує оперативно-розшукові заходи на категорії [1, с. 179]. До першої категорії (звичайної) він відносить заходи, що не обмежують конституційні права людини і можуть проводитися як у рамках адміністративно-режимної оперативно-перевірочної роботи, так і під час оперативно-розшукового процесу: опитування, збирання відомостей, збір зразків для порівняльного дослідження (крім збору зразків з проникненням у житло й збору зразків голосу людини шляхом контролю її телефонних переговорів), перевірочну закупівлю, дослідження предметів і документів, спостереження (крім спостереження з проникненням у житло), ідентифікація особистості, оперативне впровадження, контрольована поставка, обстеження приміщень,

оперативно будинків, споруд (крім житла), ділянок місцевості й транспортних засобів і зняття інформації з технічних каналів зв'язку (не порушуючи сферу приватного життя громадян).

До другої категорії, на думку О.Ю. Шумилова, належать заходи, що обмежують конституційні права людини, «...які проводять тільки під час - розшукового процесу для вирішення завдань, пов'язаних з обмеженням певного конституційного права людини й громадянина». До цих заходів він відносить усі оперативно-розшукові заходи, що залишилися, за винятком оперативного експерименту. Оперативний експеримент належить до використання їх результатів у доведенні за кримінальними справами, ми дійшли третьої (спеціальної) категорії заходів, які спрямовані на протидію вчиненню тяжких і особливо тяжких злочинів [3, с. 126].

Розглянуті питання потребують вдосконалення в практичній діяльності щодо попередження, виявлення і припинення злочинів [4]. Аналізуючи практичну діяльність за реалізацією оперативно-розшукових заходів і висновку, що наріжним каменем у правовому регулюванні проведення оперативно-розшукових заходів є обмеження прав людини й громадянина. Ідеться саме про правове регулювання проведення і використання в доведенні оперативно-розшукових заходів, а не про організацію і тактику їх

проведення. Організація і тактика оперативно-розшукових заходів становить державну таємницю, тому предметом відкритого дослідження бути не може [2, с. 137].

Отже, оперативно-розшукові заходи, незалежно від виду й тактики їх проведення, слід, насамперед, класифікувати й оцінювати за ступенем обмеження охоронюваних Законом «Про оперативно-розшукову діяльність» прав людини, на заходи, що не обмежують конституційні права людини й не потребують судового дозволу, і заходи, що обмежують конституційні права людини й для проведення яких потрібен судовий дозвіл.

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що класифікація оперативно-розшукових заходів має бути закріплена в нормативних та законодавчих актах з питань оперативно-розшукової діяльності. Незважаючи на їх різне призначення, юридичну силу обґрунтування, підстави і межі проведення, все ж таки вони мають внутрішню єдину структуру, логічну послідовність взаємопов'язаних елементів, ознак кожного складу оперативно-розшукового заходу. Це дасть змогу ширше застосовувати їх у практичній діяльності, визначити їхній склад та юридичну природу.

Список використаних джерел

1. Гончарова Н.І. До питання про визначення категорії "метод оперативно-розшукової діяльності" / Н.І.Гончарова // Оперативно-розшукова діяльність та кримінальний процес : теоретико-праксиологічний дискурс щодо їх співвідношення в умовах реформування органів внутрішніх справ України : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф., (Одеса, 22-23 квітня 2015 р.) Одеса: ОДУВС, 2015. С. 179-180.
2. Погорецький М.А. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи : поняття, сутність і співвідношення / М. А. Погорецький, Д. Б. Сергеева // Боротьба зорганізованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. – № 2 (33). С. 137-141.
3. Сухачов О.О. Поняття, перелік і класифікація оперативно-розшукових заходів як основа дослідження їх конспірації / О. О. Сухачов // Вісник Запорізьк.нац. ун-ту. Юридичні науки. – 2016. – № 2. С. 125-132.
4. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. Colloquium-journal, «Interdruk» Annopol 4, 03-236 Warszawa Poland, 11.04.2023 № 10 (169) С.46.

Волкова Ангеліна Олександрівна,
Халявка Ігор Олегович
здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ЗАКУПКИ (ГЛАСНИЙ АСПЕКТ)

Протидія наркоманії і наркобізнесу в державі, недопущення розвитку їх антисоціальних тенденцій, а також регуляторна державна політика в цій сфері на сучасному етапі є необхідною умовою розвиненого суспільства, важливим фактором його економічного, культурного та правового рівня.

Нелегальне розповсюдження наркотиків охоплює все більш широкі кола нашого суспільства і становить значну загрозу розвитку та добробуту нації. Зростання рівня злочинності, високий рівень смертності, трагедії сімей та зруйновані людські долі все це лише частина бід, що супутні цьому явищу.

Пропорційно поширенню наркоманії зростає і кількість злочинів, учинених на її підґрунті, оскільки крім загрози спустошення суспільного потенціалу, наркотики призводять до погіршення криміногенної ситуації в країні. Щорічно наркоманами та особами, які перебувають у стані наркотичного сп'яніння, вчинюються інші злочини загальнокримінальної спрямованості (вбивства, розбійні напади, грабежі та крадіжки) [1, с.505].

Одним з методів документування злочинної діяльності осіб, які готуються, або вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, є оперативна закупка [1, с.506].

Відповідно до Закону України «Про оперативну розшукову діяльність», оперативним підрозділам для виконання функціональних обов'язків оперативно-розшукової діяльності, згідно ст.8 цього закону, надається право на проведення контрольованої поставки, оперативної та контрольованої закупки товарів, речей, предметів у тому числі заборонених для обігу у фізичних чи юридичних осіб [2].

Оперативна закупка може здійснюватися у випадках коли існує достатньо підстав вважати, що готується вчинення тяжкого або особливо

тяжкого злочину, а також коли вже вчинено кримінальне правопорушення. Акцентуємо увагу на те, що відповідно до змісту ст.5 Закону України «Про оперативну розшукову діяльність» можна зазначити, що для одержання доказів злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, може бути проведена оперативна закупка, тобто операція щодо придбання вказаних речовин.

Підстави проведення оперативної закупки визначаються Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Кримінальним процесуальним кодексом України, а порядок проведення оперативної закупки визначається нормативним актом Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, погодженим з Генеральною прокуратурою України. Суть оперативної закупки полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, обіг якого обмежений чи заборонений законодавством, з метою викриття і документування факту вчинення кримінального правопорушення, а також особи, яка його вчинила.

Тактика проведення оперативної закупки передбачає встановлення місця знаходження особи, що здійснює продаж наркотичних засобів та психотропних речовин із подальшим установленням за ним спостереження. В подальшому під час здійснення оперативної закупки необхідно фіксувати дії особи, що здійснює купівлю-продаж цих речовин, але відповідні організаційно-тактичні алгоритми проведення оперативної закупки, потребують більш детальнішого дослідження, оскільки існує таке проблемне питання, як документування осіб причетних до незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Дане питання виникає під час здійснення підрозділами кримінальної поліції такого оперативно-розшукового заходу, як оперативна закупка.

Отже, оперативна закупка як метод полягає в пізнанні суб'єктом дійсного наміру особи, яка обґрунтовано підозрюється в готуванні або вчиненні злочину та злочинна діяльність якої пов'язана з рухом товарів, предметів, речовин (предметів злочину), створюючи стан угоди їх придбання під контролем суб'єкта. Проведення оперативної закупки здійснюється з використанням конфіденційного співробітництва, яке повинно мати місце лише при вирішенні питань, що відносяться до їх компетенції. Законодавством передбачено, що здійснення конфіденційного співробітництва в інших цілях є неприпустимим [1, с. 506].

Як показала практика, оперативна закупка є самим ефективним методом реалізації оперативних матеріалів, результати яких можуть служити доказом злочинної діяльності осіб, що причетні до незаконного збуту наркотиків та можуть бути підставою для відкриття кримінального провадження, тому всі документи, які фіксують відповідні дії учасників та результати їх проведення, долучаються до матеріалів кримінального провадження.

Отже, на основі вищевикладеного, можна зробити наступні висновки, що оперативна закупка полягає в імітації придбання або отримання в тому числі «безоплатного», у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, обіг якого обмежений (заборонений) чинним законодавством, задля викриття особи та документування факту вчинення кримінального правопорушення. Організаційно-тактичні алгоритми проведення оперативної закупки наркотичних засобів, психотропних речовин потребують подальшого їх теоретичного та науково-практичного оновлення задля того аби в подальшому оперативні підрозділи Національної поліції України змогли застосовувати їх на практиці. Це повинно відбуватися за такими напрямками: підвищення спеціальних знань та вмінь працівників оперативних підрозділів щодо отримання інформації про наркозлочинців, а також залучення сучасних технологій задля документування злочинних дій, у зв'язку з відсутністю можливості безпосереднього спостереження за особою, яка здійснює незаконний збут наркотичних засобів, психотропних речовин [3, с. 142].

Список використаних джерел:

1. Олексенко В.Г. Проблемні питання документування оперативними підрозділами злочинів, пов'язаних з незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. *Юридичний науковий журнал*. 2022. №8. С.505-509.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.09.2023).
3. Головін Д.В. Особливості проведення оперативної закупки наркотичних засобів і психотропних речовин. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. №2. С. 138-143.

Волошин Максим Юрійович
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ОПЕРАТИВНОГО (ІНІЦІАТИВНОГО) ПОШУКУ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЛИ КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

В Україні з 2014 року триває війна з Росією, що стала однією з найбільших гуманітарних та політичних криз у сучасній історії країни. Ця війна призвела до збільшення кількості колаборантів – осіб, які співпрацювали з окупаційними військами та сприяли їхній діяльності на деокупованих територіях.

Колаборація – це співпраця з окупантами, що включає в себе здійснення злочинних дій, а також надання допомоги окупаційним військам в будь-який спосіб. Колаборанти виконували різноманітні функції, такі як контроль над населенням, забезпечення співпраці з окупантами та допомога у проведенні пропаганди [1, с.175].

Завдання затримання та притягнення до відповідальності колаборантів стало важливою складовою боротьби зі злочинністю та збереженням національної безпеки України [2]. Ефективний оперативний(ініціативний) пошук колаборантів є необхідною складовою боротьби зі злочинністю та забезпеченням правопорядку у країні.

Оперативний пошук – це систематичний та організований процес збору, аналізу та інтерпретації інформації, який дозволяє знайти та затримати підозрюваних у злочинах. Оперативний пошук є ефективним інструментом в боротьбі зі злочинністю, оскільки дає змогу швидко реагувати на злочини та запобігати їх скоєнню [3].

З урахуванням складнощів комунікаційної ізоляції, атмосфери страху та терору на деокупованих територіях України, отримання достовірної

інформації про колаборантів є надзвичайно важливим завданням для оперативних служб. Зважаючи на те, що даних про осіб, які підтримують кремлівський режим, можна буде отримати лише після повного звільнення тимчасово окупованих територій та притягнення їх до відповідальності, нинішній метод аналізу відкритих джерел, таких як телеграм-канали («База зрадників Херсону», «Коллаборанты Каменки и Энергодара», «Токмак: Ганьба міста – любителі русні») та списки співробітників окупаційних "правоохоронних" органів, може бути найбільш безпечним та доступним. Цей підхід дозволить зібрати цінну інформацію про колаборантів, яка може бути використана для подальших заходів щодо їх притягнення до відповідальності [2].

Важливо підкреслити, що отримані результати мають суб'єктивний та оціночний характер і не можуть слугувати офіційним звинуваченням у колабораціоністській діяльності. Для аналізу даних було використано програму SPSS 17.0, інформацію було систематизовано, кодифіковано та оброблено за такими параметрами: місце проживання, стать, участь у колабораційній діяльності (наприклад, агітація за "русский мир", підготовка "референдуму", матеріально-технічне сприяння агресору, фінансово-економічна співпраця, спільне проживання з окупантами та донесення на протиукраїнських активістів, учасників АТО); професійна діяльність до війни та під час окупації (з метою перевірки гіпотези про колабораціонізм як канал соціальної мобільності в умовах кризи та змін соціального ландшафту); прояви девіантної поведінки (алкоголізм, наркоманія, кримінальна відповідальність, слідство та судові процеси, звільнення з роботи через власну ініціативу керівництва) – для перевірки гіпотези про більшу залученість до допомоги ворогу маргінальних верств населення [2].

Оперативники використовують різноманітні методи та засоби для ефективного викриття тяжких та особливо тяжких злочинів, які зазвичай вчиняються злочинцями з метою не бути викритими. Розроблюючи свої дії, злочинці намагаються маскувати їх, знищуючи сліди та інші докази, але оперативники знаходять способи використання негласних сил, засобів та методів оперативно-розшукової діяльності, щоб викрити злочинців та притягнути їх до відповідальності [3].

Якщо під час проведення оперативно-розшукових заходів будуть виявлені ознаки кримінального правопорушення, яке передбачене статтею 111-1 Кримінального кодексу України, то керівник оперативного підрозділу має негайно передати зібрані матеріали до відповідного органу досудового розслідування для подальшого досудового розслідування згідно з вимогами КПК України [4].

При цьому у рамках СОСКП оперативний працівник має право: проводити процесуальні дії відповідно до доручень слідчого, прокурора та згідно з положеннями КПК України; уживати заходів, передбачених оперативним (ініціативним) пошуком; використовувати негласних

працівників та конфіденційну допомогу громадян [4].

Важливою проблемою є необхідність збирати докази щодо вчинення колаборації, які можуть бути неочевидними та складними для збору. Наприклад, може бути важко довести злочинну діяльність колаборантів, якщо вони використовують захищені канали комунікації або зберігають свої дані на зашифрованих пристроях.

Поряд з цим слід констатувати ще й той факт, що у більшості випадків виявити таку діяльність, розкрити та розслідувати її досить складно завдяки прихованості і, як наслідок, виникають проблеми з притягненням винних до кримінальної відповідальності.

Оперативний (ініціативний) пошук осіб, що скоюють колабораційну діяльність, є важливим елементом у забезпеченні безпеки на деокупованих територіях, однак без розумної стратегії загальної боротьби з окупантами та їхніми послідовниками, досягнення успіху у протидії колаборації може бути обмеженим. Тому необхідно поєднувати тактику зі стратегією для досягнення повноцінного захисту України та її громадян.

Список використаних джерел:

1. Разметаев А.С. Сучасні окупаційні режими: огляд концептуальних інтерпретацій. Сучасне суспільство. 2019. Вип. 1. С. 169-188 <https://doi.org/10.34142/24130060.2019.17.1.15>
2. Зубченко, О. С. (2022). КОЛАБОРАЦІОНІЗМ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ. Вісник НТУУ "КПІ" Політологія. Соціологія. Право, (3 (55)), 15-23.
3. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / В.В. Аброськін, С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Форнальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.
4. Оперативно-розшукова тактика : навчально-методичний посібник / С. В. Албул, Р. В. Мукоїда, В. Б. Любчик та ін.; за заг. ред. проф. д.ю.н., проф. С. О. Кузніченка. Одеса : ОДУВС, 2013. 206 с.
5. Методичні рекомендації з питань кримінально-правової кваліфікації, оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження за ст. 111-1 КК України «Колабораційна діяльність» / С. Албул, Т. Волошанівська, А. Марченко, Г. Мудрецька, Г. Резніченко, І. Федоров, І. Чекмарьова. Одеса: ОДУВС, 2022. 67 с.

Гальцова Ольга Євгенівна
здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ БЕЗВІСНОГО ЗНИКНЕННЯ ОСІБ В КОНТЕКСТІ ДІЮЧОГО ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Останнім часом в Україні дедалі частіше почали звертати увагу на проблему безвісного зникнення людей. Це серйозна проблема, яка має свої причини та наслідки. Однією з головних причин безвісного зникнення людей є недостатня розробка та впровадження оперативної установки у сфері розшуку безвісно відсутніх осіб.

Безвісна відсутність людини, яка передбачає невідоме місцеперебування та долю особи, є актуальною проблемою в нашому суспільстві. Ефективність пошуку залежить від оперативності та належної реакції на кожне повідомлення про безвісне зникнення особи. На жаль, деякі зниклі особи можуть стати жертвами кримінальних правопорушень, таких як вбивства, викрадення, торгівля людьми та інші злочини проти особистої недоторканності. Несприятливою обставиною є те, що більшість з таких випадків не потрапляє до системи офіційної статистики, тому немає повної картини злочинності в даній сфері [1].

Для встановлення місцеперебування безвісно відсутніх осіб та визначення причин їхнього зникнення, правоохоронними органами України застосовуються комплексні організаційні, оперативно-розшукові та слідчі заходи, включаючи негласні слідчі (розшукові) дії. Ці дії регулюються нормативно-правовими актами.

Згідно зі статтею 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», розшук безвісно відсутніх осіб може бути проведений, якщо наявна достатня інформація, яка потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів. У такому випадку встановлюється

ОРС відповідної категорії, в межах якої здійснюється розшук безвісно зниклих осіб згідно з відомчими нормативно-правовими актами, включаючи оновлену Інструкцію з організації розшуку обвинувачених, підсудних, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення особи невпізнаних трупів [2].

Оперативна установка – це комплекс заходів та методів, спрямованих на швидкий та ефективний розшук людей, які зникли безвісти. Однак, в Україні поки що не створена система, що б могла гарантувати успішний пошук безвісно зниклих людей.

На наш погляд, жодний закон або підзаконний акт не можуть надати повного переліку технічних засобів та тактичних прийомів, які використовуються або можуть бути використані для розкриття та розслідування злочинів. Також неможливо включити в них всі необхідні вказівки щодо порядку застосування таких засобів та прийомів, оскільки не можна передбачити всі можливі ситуації, в яких можуть бути використані ці засоби та прийоми.

До цього моменту в Україні не проводилося комплексне наукове дослідження процесуальних, криміналістичних та оперативно-розшукових аспектів розслідування безвісного зникнення осіб в контексті діючого кримінального процесуального законодавства. Така недостатня увага до проблеми не відповідає потребам сучасної науки та практики досудового розслідування та ОРД.

Одним з факторів, що ускладнюють розшук безвісно відсутніх осіб, є недостатня співпраця між правоохоронними органами та громадськістю. Для ефективного розкриття таких справ потрібно залучати широкий загал до пошуку зниклих осіб. Крім того, оперативні підрозділи потребують розвитку технічних засобів, що значно полегшать роботу оперативних підрозділів [3].

З метою покращення ефективності розшуку безвісно відсутніх осіб важливо враховувати взаємозв'язок різних етапів розслідування та забезпечити системний підхід до розгляду цієї проблеми. До таких етапів можна віднести збір та аналіз інформації, встановлення особи безвісно відсутньої особи, визначення місцезнаходження та затримання підозрюваних.

Для досягнення цих цілей необхідно удосконалювати правову базу, зокрема, вводити нові інструменти для збору та обробки інформації, забезпечувати необхідну технічну базу для проведення ОРД та розшуку, вдосконалювати процедури взаємодії між різними підрозділами правоохоронних органів.

Питання організації та тактики розшуку безвісно відсутніх осіб регулюється спеціальними нормативно-правовими актами закритого характеру, доступ до яких обмежений. У зв'язку з цим, нам неможливо розглянути деталізовано всі особливості цих нормативно-правових актів в рамках цієї роботи.

Отже, підводячи підсумки аналізу нормативно-правових актів

національного та міжнародного рівнів, можна стверджувати, що їх відповідна система регулювання розшуку безвісно відсутніх осіб майже не визначена. Проте, з урахуванням теорії та практики кримінальної поліції, відзначається наявність колізій у законодавстві, що регулює цей процес. В цьому контексті дослідження цієї проблематики є надзвичайно важливим для подальшого вирішення існуючих нормативних проблем.

Список використаних джерел:

2. Зубов, М. В. "Правове регулювання процесу розшуку безвісно відсутніх осіб." 2016. URI: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/827>

3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135- XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

4. Козьяков, Р.. Розслідування безвісного зникнення особи як теоретична та прикладна проблема. <http://chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/4-2015/koziakov.pdf>

**Гогішвілі Анна Сергіївна,
Ведмеденко Іван Ігорович**

здобувачі вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ТАКТИКИ ПРОВЕДЕННЯ ПОШУКОВИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Останнім часом розслідування злочинів, як правило, супроводжується формуванням несприятливих ситуацій, які суттєво перешкоджають швидкому і повному розкриттю та розслідуванню злочинів, а також викриттю усіх винних у їх вчиненні та притягненню їх до кримінальної відповідальності. До таких ситуацій можна віднести наявність незначного обсягу інформації про подію злочину, відсутність слідів злочину, нечисленність свідків, відмова потерпілих від попередніх показань, негативний вплив та тиск на учасників кримінального судочинства з боку злочинців, активна протидія розслідуванню та ін. Вказане вимагає від

працівників слідчих та оперативних підрозділів вчасного вжиття необхідних, адекватних та оригінальних організаційно-тактичних заходів, а також обрання найбільш ефективної тактики провадження досудового розслідування в цілому [1, с. 329].

Посилаючись на статистику можна побачити, що загальний рівень злочинності в Україні упродовж перших півроку 2022 року зменшився на 25% у порівнянні з минулим періодом. Про це на брифінгу в Укрінформі заявив начальник Департаменту карного розшуку Національної поліції України (НПУ) Вадим Дзюбинський. За його словами, з початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України упродовж перших двох місяців спостерігалось зниження рівня злочинності майже за всіма видами злочинів. При цьому, як уточнив він, починаючи з травня, почала спостерігатися інша тенденція, щодо збільшення рівня злочинності у порівнянні з початком військової агресії РФ, а також збільшення рівня окремих видів злочинів і у порівнянні з минулими роками. «Щодо загальної злочинності, то вона за півроку зменшилася на 25% у порівнянні з минулим (періодом ред.). При цьому рівень злочинності тяжких і особливо тяжких злочинів залишився майже на рівні минулого року. Кількість навмисних вбивств у нас збільшилася за півроку на 9,1% у порівнянні з 2021 роком, це і через військову агресію, і вбивства, які були вчинені на окупованих і деокупованих територіях», заявив Дзюбинський. Правоохоронці також наразі спостерігають тенденцію до зниження рівня майнових злочинів, таких, як квартирні крадіжки. Поліцейський зазначив, що чинникам зниження цього типу злочинів є комендантська година, посилені патрулі, блокпости, тощо[2].

Важливим етапом у вирішенні багатьох справ кримінального провадження, зокрема у випадках зникнення людей, крадіжок, розбійних нападів та інших кримінальних правопорушень є пошукові заходи. Організація та тактика проведення пошукових заходів можуть значно впливати на успішність їх проведення. На наш погляд організація і тактика пошукових заходів передбачає наступне: визначення мети та області пошуків: перед початком пошуків необхідно чітко визначити мету та область пошуків.

Наприклад, якщо пошуки проводяться у зв'язку зі зникненням людини, то необхідно визначити останнє місце її перебування та напрямок, у якому вона рухалась; вибір працівників, що здійснюватимуть пошукові заходи: команда працівників що здійснюватимуть пошукові заходи, повинна складатися з досвідчених фахівців, які мають необхідні знання та навички у проведенні пошуків; Планування та координація дій: необхідно ретельно спланувати та скоординувати всі дії команди пошукових заходів, щоб уникнути дублювання зусиль та підвищити ефективність пошуків; використання технічних засобів: у проведенні пошуків можуть використовуватися різноманітні технічні засоби, такі як дрони, тепловікамер, GPS навігатори та інші; забезпечення безпеки: під час проведення пошукових

заходів необхідно забезпечити безпеку всіх учасників та врахувати можливі небезпеки.

Щодо тактики і організації проведення, на наш погляд, вони повинні здійснювати такі пошукові заходи: пошук по зоні останнього знаходження: у випадках зникнення людини, першим кроком повинен бу-ти пошук в зоні її останнього знаходження. Це може допомогти встановити напрямок руху людини та допомогти знайти будь яку інформацію, яка може бути пов'язана з її зникненням; використання собак: собаки можуть бути корисними у проведенні пошуків, оскільки вони мають відмінний нюх та можуть відшукати сліди, які люди не можуть помітити; ретельний огляд території: у проведенні пошуків важливо ретельно оглянути всю територію, яка може бути пов'язана з зникненням людини. Це може включати ліси, поля, водойми та інші місця; використання волонтерів: у проведенні пошуків можуть брати участь волонтери, які можуть допомогти в пошуках та огляді території; пошук за допомогою технічних засобів: використання технічних засобів, таких як дрони та теплові камери, може значно полегшити проведення пошуків та допомогти знайти людину; пошук за допомогою рятувальних служб: у випадках, коли пошуки пов'язані з небезпекою для життя людини, можуть бути залучені рятувальні служби, такі як пожежна охорона, кінологічні підрозділи та інші; встановлення контакту зі свідками: у разі зникнення людини важливо знайти та встановити контакт зі свідками, які можуть надати корисну інформацію щодо останнього місця знаходження або напрямку руху людини; проведення пошуків у воді: у випадку, коли є підозра на те, що людина може бути у воді, необхідно провести пошуки за допомогою водолазів та інших спеціалізованих команд; пошук в будівлях та інших спорудах: у разі зникнення людини в будівлі або іншій споруді необхідно ретельно оглянути всі приміщення та зони, де людина може бути; взаємодія з правоохоронними органами: у разі зникнення людини необхідно негайно повідомити правоохоронні органи та залучити їх до пошукових заходів.

Взаємодія з правоохоронними органами допоможе швидше та ефективніше провести пошукові заходи; ведення документації: у процесі проведення пошуків важливо вести документацію про всі дії та результати пошуків. Вважаю, що усі дії під час проведення пошукових заходів повинні проводитись з дотриманням законодавства та принципів безпеки.

Важливо ретельно спланувати та скоординувати всі дії команди пошукових заходів, щоб забезпечити максимальну ефективність пошуків та безпеку всіх учасників. Це, у свою чергу, може допомогти зменшити обсяг території, яку потрібно оглянути, та зосередитися на конкретних ділянках, де більш ймовірно знайти сліди або інші докази. Планування пошукових заходів: після визначення зони пошуку, важливо скласти план дій, який включатиме всі необхідні етапи. Це може включати організацію команди, визначення ролей та завдань, використання технічних засобів та інше;

Організація команди: у проведенні пошуків важливо мати команду досвідчених та кваліфікованих людей, які можуть ефективно співпрацювати та координувати свої дії. Команда може включати волонтерів, рятувальних робітників, поліцію та інших фахівців. Використання технічних засобів: важливо використовувати і технічні засоби, які можуть допомогти в пошуках, такі як дрони, теплові камери, GPS та інше. Комунікація та координація: важливо мати ефективну систему комунікації та координації між учасниками пошуків. Це може включати використання радіо, мобільних телефонів, спеціальних додатків та інше. Підтримка психологічного стану: пошуки можуть бути напруженими та стресовими для учасників, тому важливо мати психологічну підтримку та допомогу для всіх учасників команди.

Важливо пам'ятати, що кожна ситуація є унікальною та вимагає індивідуального підходу. Успішність пошуків залежить від багатьох факторів, таких як час, погода, відстань, наявність інформації та багато іншого. Важливо збирати та аналізувати всю доступну інформацію про зниклу людину, її місце перебування та можливі напрямки руху. Крім того, важливо дотримуватися безпечної методики проведення пошуків та не ризикувати життям та здоров'ям учасників команди. Наприклад, необхідно уникати пошуків у небезпечних районах або на небезпечних теренах, таких як круті схили та річки. Окрім того, важливо співпрацювати з місцевими владами та локальними органами правопорядку для забезпечення безпеки та успішності пошуків. Також можна звернутися до різних груп підтримки та волонтерських організацій, які можуть допомогти в пошуках. У цілому, успішність пошуків залежить від взаємодії команди, підтримки спеціальних засобів та розумного планування. Важливо мати чітку організацію, планування та технічну підтримку для забезпечення успішності та безпеки пошуків.

На даний момент підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність є: НП, ДБР, СБУ, СЗРУ, ДПСУ, НАБУ, та інші підрозділи зазначені ст.5 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» [3].

Підсумовуючи, ми робимо висновок, що пошукові заходи є важливою складовою рятувальних операцій. Вони допомагають знайти зниклих людей та забезпечують їхню безпеку та врятовують їх життя. Для успішного проведення пошуків необхідно мати детальний план дій, визначити зону пошуку та мати належну технічну підтримку. Важливо також дотримуватися безпечної методики та співпрацювати з місцевими органами правопорядку а волонтерськими групами. Правильно організовані пошукові заходи можуть допомогти знайти зниклу людину та забезпечити її повернення.

Список використаних джерел:

1. Чаплинський К.О. Тактика проведення окремих слідчих дій: монографія. Дніпропетровськ, 2006. 416 с.
2. "Вплив війни на злочинність в Україні" – Укрінформ. URL:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3536394-vpliv-vijni-na-zlocinnist-v-ukraini.html> (дата звернення-01.05.2023)

3 Про оперативно-розшукову діяльність: закон України від 18 лютого 1992 року №2135 XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №22. – Ст. 303.

**Голубєва Аліна Дмитрівна,
Слівінська Карина Володимирівна**
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРИНЦИПИ КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Функціонування системи контролю за станом охорони державної таємниці повинно базуватися на певних принципах і, перш за все, на загальних принципах управління, які лежать в основі функціонування цієї системи. У той же час цей вид діяльності повинен дотримуватися особливих принципів, характерних лише для певного виду управлінської діяльності.

Принцип (від латинського *principium* – початок, основа) – це основна вихідна точка теорії, доктрин, наук, світогляду, політичної організації. На відміну від регулярності, принципи мають суб'єктивний характер. Вони формулюються людьми на основі знання закономірностей та досвіду практичної діяльності [1, с. 105]. У тлумачному словнику української мови принципи визначені як «основні відправні точки будь-якої наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку; характеристика, що лежить в основі створення або реалізації чогось, метод створення або реалізації чогось; переконання, норми, правила, якими керуються під час реалізації чогось» [2, с. 492].

В управлінській науці принципи розуміються як позитивні закономірності, пізнані наукою і практикою, закріплені у правових нормах [3, с. 22]; закономірності, відносини, взаємозв'язки, керівні засади, на яких ґрунтується певна діяльність; фундаментальні істини, закономірності, керівні правила, основні положення, норми поведінки, виражені у вигляді певного наукового положення (вимоги), закріпленого переважно у правовій формі, якого повинні дотримуватися органи державного управління та державні

службовці у своїй діяльності [4, с. 37].

Така різноманітність тлумачення принципів управління зумовлена багатогранною і багатоаспектною роллю принципів, яку вони відіграють у тій або іншій сфері людської діяльності.

Отже, принципи контролю за станом охорони державної таємниці можна визначити як необхідні для побудови й функціонування ефективної системи контролю за станом забезпечення охорони державної таємниці основні положення, керівні засади та правила, що закріплені в правовій формі, визначають межі дозволеної та обов'язкової поведінки їх учасників. Особливістю цих принципів є те, що вони походять від загальних принципів управління; встановлюють вимоги до системи, структури, організації та процесу управління у сфері охорони державної таємниці; взаємодіяти між собою в рамках цілісної системи, зміцнюючи одне одного, що призводить до висновку, що повне розкриття змісту будь-якого принципу управління можливо лише всередині та з урахуванням його системних залежностей.

До загальних принципів контролю варто віднести такі: законність, об'єктивність, незалежність, відповідальність, наукова обґрунтованість.

Системність передбачає наявність комплексу заходів внутрішнього та зовнішнього контролю за станом охорони державної таємниці. Різні запобіжні заходи повинні бути охоплені адекватним контролем, адже неможливо досягти загальної ефективності системи охорони державної таємниці, зосередивши контроль тільки на відносно вузькому напрямку охоронних заходів. Крім цього, принцип системності вимагає пошуку оптимального кількісного співвідношення між суб'єктом та об'єктом контролю. Громіздкість або, навпаки, недостатність елементів системи контролю робить практично неможливим отримання бажаних результатів, знижує ефективність управління запобіжними заходами. Водночас оптимальна організація діяльності суб'єктів контролю дозволяє не лише своєчасно виявити порушення, його місце та адресат виправлення, але й підняти ефективність діючої системи охорони державної таємниці.

Гласність означає офіційність та відкритість діяльності органів контролю та уповноважених на перевірку осіб, а також можливість ознайомлення з результатами перевірки суб'єкта, чия діяльність у сфері охорони державної таємниці перевірялася. Водночас протиправна діяльність особи, спрямована на завдання шкоди особі, суспільству або державі шляхом розголошення або протиправного заволодіння державною таємницею, у своїй більшості випадків приховується, що створює певні труднощі у виявленні таких порушень під час офіційних заходів контролю та унеможливорює їх завчасне попередження.

З огляду на це, першочергового значення набуває необхідність отримання упереджувальної інформації про підготовчі дії до скоєння умисних злочинів у сфері охорони державної таємниці або про порушення встановлених вимог режиму секретності, які можуть спонукати зацікавлених

осіб у протиправному заволодінні секретною інформацією до таких дій чи призвести до втрати матеріальних носіїв секретної інформації. Знання про такі дії або порушення законодавства про державну таємницю – це головне завдання контррозвідувальної та оперативно-розшукової діяльності. На цьому знанні будується вся робота з профілактики, попередження та припинення антисуспільної поведінки особи, у діях якої закладена потенційна загроза несанкціонованого витоку секретної інформації. Тому разом із гласними (офіційними) заходами контролю застосовують негласні заходи, до яких належать визначені законодавством форми, методи і засоби оперативно-розшукової та контррозвідувальної діяльності, спрямовані на всебічну перевірку інформації щодо причетності конкретної особи (осіб) до розвідувальної чи іншої протиправної діяльності на шкоду національній безпеці України.

Поєднання гласних та негласних засобів контролю за станом охорони державної таємниці дозволяє побудувати об'єднану єдиним задумом систему дій контролюючих органів, спрямованих на недопущення витоку секретної інформації, оперативність контролю дозволяє своєчасно виявляти відхилення від бажаної поведінки та попереджати негативні наслідки. Це наводить порядок і дисципліну як тим, кого контролюють, так і тим, хто здійснює контроль. Цей принцип стимулює саму контрольну діяльність до підвищення ефективності та позитивного впливу на досягнення бажаного результату. З іншого боку, своєчасність та ефективність не означають безперервності, оскільки невиправдане збільшення кількості інспекцій не тільки відволікає інспекторів від виконання своїх службових або формальних завдань, але і викликає розумне невдоволення діями регуляторів, зменшує відповідальність посадові особи, залучені до таких перевірок осіб, скасовує функцію превентивного контролю.

Принцип своєчасного повідомлення про виявлені порушення, який нерозривно пов'язаний із попереднім, означає, що інформація про порушення повинна бути надана якомога швидше особам, уповноваженим приймати управлінські рішення в цій галузі. Якщо таке повідомлення затримується, об'єкт контролю переходить в інший стан (дію), що унеможливорює своєчасне запобігання можливим негативним наслідкам і робить сам контроль безглуздим.

Підсумовуючи викладене, можемо зазначити, що усі перелічені принципи взаємопов'язані, тому мають застосовуватися комплексно незалежно від обставин. Враховуючи, що принцип означає «початок», «основу», для ефективного функціонування системи контролю необхідне законодавче закріплення запропонованих принципів, проведення моніторингу чинної системи контролю на її відповідність означеним принципам, а також організація експертизи проектів нормативно-правових актів, що стосуються питань, пов'язаних зі здійсненням контрольних функцій у сфері охорони державної таємниці.

Список використаних джерел

1. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. 702 с.
2. Ковальова Т. В., Коврига Л. П. Тлумачний словник української мови / Харків : Синтекс, 2005. 672 с.
3. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 256 с.
4. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. 558 с.

Гогішвілі Анна Сергіївна
Горпінч Олексій Олександрович

здобувачі вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ НЕГЛАСНОЇ РОБОТИ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Негласна робота в оперативно-розшуковій діяльності – це діяльність , яка здійснюється в рамках законодавства та регулюється спеціальними правилами та процедурами, але не публікується ,не розголошується та не відображається в офіційних документах. Це можуть бути різноманітні методи та технології, що використовуються для збору інформації та проведення розшуку осіб, які можуть бути пов'язані з вчиненням злочинів. Негласна робота в оперативно-розшуковій діяльності може включати в себе такі методи, як збір інформації , встановлення зв'язків з особами, які можуть допомогти в розслідуванні, також використання технічних засобів, таких як відеоспостереження , аудіозаписи та інші.

Сутність негласної роботи полягає у тому, що це дозволяє оперативникам отримувати інформацію та здійснювати розшук, не

розкриваючи деталі своєї діяльності та ідентичності учасників. Це може бути важливо в розслідуванні кримінального провадження, де правопорушники мають співучасників та злочинні організації, що перешкоджають оперативним службам підтримання та забезпечення правопорядку. Проте, негласна робота також може бути спрямована на збір інформації про невинних людей, що може викликати певні етичні та правові проблеми, або людей, що можуть надати більш детальну інформацію про правопорушника. Тому, при здійсненні негласної роботи в оперативно-розшуковій діяльності, дотримання законів та прав людей є надзвичайно важливим. Взагалі, негласна робота є невід'ємною складовою оперативно-розшукової діяльності, але її використання повинно бути доцільним та з метою урегулювання загальних процедур організації проведення негласних слідчих дій, та використання їх результатів у кримінальному провадженні, забезпечення додержання конституційних прав та законних інтересів учасників досудового розслідування, швидкого, повного та неупередженого розслідування злочинів [3].

Використання негласної роботи повинно бути обґрунтованим необхідністю отримання важливої інформації та здійснення розшуку злочинців, а також дотримуватися принципів законності та захисту прав людини. Відомо, що найбільш вагомий відсоток виявлення та розкриття кримінальних правопорушень припадає на діяльність Національної поліції України. Тому особливо актуальною є проблема взаємодії оперативних підрозділів, спеціально створених для боротьби зі злочинністю у рамках виконання основних обов'язків, з населенням, адже охорона громадської безпеки, забезпечення прав і свобод громадянина, боротьба з корисливонасильницькими злочинами не можуть вестись ефективно без підтримки населення [2].

Для забезпечення правильного використання негласної роботи, оперативні служби повинні мати чіткі правила та процедури щодо її використання, а також забезпечити достатній контроль та нагляд за діями своїх працівників. Оперативні служби повинні також співпрацювати зі згаданими особами та забезпечувати захист їхніх прав та інтересів. Негласна робота може бути ефективним інструментом в боротьбі зі злочинністю, однак використання її повинно бути обмеженим та контрольованим, щоб запобігти можливим зловживанням та порушенням прав людини.

Негласна робота в оперативно-розшуковій діяльності може створювати деякі проблеми. Ось декілька з них: недостатня відповідальність, оскільки негласна робота не документується, оперативники можуть відчувати, що ніхто не контролює їх дії. Це може призвести до того, що вони не будуть відповідальними за свої дії і можуть порушувати права громадян. Неефективність: оперативники можуть витратити багато часу на негласну роботу, яка може бути неефективною. Якщо вони не документують свої дії, то можуть повторювати одні й ті ж помилки, не використовуючи набуті

досвід і знання. Некомпетентність: оскільки негласна робота не документується, може бути важко встановити компетентність оперативників. Це може призвести до того, що некваліфіковані оперативні працівники можуть бути призначені на важливі завдання, які вимагають спеціалізованої підготовки. Порушення прав людини: оперативні підрозділи можуть використовувати негласні методи, які порушують права людини. Якщо ці методи не документуються, то може бути важко встановити відповідальність за їх використання. Ризик безпеки: Оперативні підрозділи можуть виконувати негласну роботу в небезпечних умовах без належного захисту, що може призвести до травм або навіть смерті. В свою чергу оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини[1].

Отже, негласна робота може мати серйозні наслідки. Для покращення ефективності і безпеки оперативної роботи необхідно дотримуватися процедур і документувати всі дії. Конспірація та конфіденційність можуть бути важливими аспектами в різних сферах діяльності, таких як політика, бізнес, наука та інші. Однак, їх використання може створювати деякі проблеми, ось декілька з них: Недостатня відкритість: конспірація та конфіденційність можуть призвести до того, що люди не довіряють один одному і не відкриваються. Це може створювати бар'єри для спілкування і співпраці, які можуть бути необхідні для досягнення спільної мети. Порушення прав: Конспірація може призвести до того, що права людей будуть порушуватися. Наприклад, у політиці конспірація може призвести до порушення виборчого процесу або зловживання владою. Ризик безпеки: Використання конспірації та конфіденційності може створювати ризики безпеки. Недостатня відповідальність: Використання конспірації та конфіденційності може створювати недостатню відповідальність. Якщо люди діють у таємниці, то можуть відчувати, що ніхто не контролює їх дії, і це може призвести до неналежної поведінки. Непродуктивність: використання конспірації та конфіденційності може створювати перешкоди для співпраці та обміну інформацією.

Конспірація та конфіденційність можуть мати свої плюси та мінуси, і їх використання потрібно бути обережним та обґрунтованим. Якщо використовувати їх правильно, то це може допомогти досягнути певних цілей та зберегти конфіденційність важливої інформації. Проте, якщо їх використання недоцільне або необґрунтоване, то це може мати серйозні негативні наслідки. Щоб уникнути проблем конспірації та конфіденційності, важливо забезпечити відповідність дій з правовими та етичними стандартами. Наприклад, у політиці дії мають бути прозорими та відповідати вимогам демократичної системи. У бізнесі необхідно дотримуватися правил конфіденційності та захищати важливу інформацію. У науці важливо дотримуватися етичних стандартів у проведенні досліджень. Також важливо забезпечити ефективний механізм контролю та звітності за діями, які

здійснюються в рамках конспірації та конфіденційності. Це може включати моніторинг дій та звітність про результати діяльності. Отже, конспірація та конфіденційність можуть бути корисними інструментами в різних сферах діяльності, але їх використання потрібно бути обережним та обґрунтованим. Необхідно забезпечувати відповідність дій з правовими та етичними стандартами, а також забезпечувати ефективний механізм контролю та звітності.

Що до удосконалення негласної роботи в орд , слід зауважити, що сьогодні підготовка фахівців для підрозділів по боротьбі зі злочинністю формується з багатьох компонентів і, насамперед, починається з освітнього процесу: спеціальних навчальних закладів системи МВС, курсів початкової підготовки та професійної перепідготовки, семінарівнарад, «круглих столів», на яких, зокрема, і передається досвід фахівців молодим працівникам, та самостійної підготовки. Основними напрямками подальшого підвищення рівня вдосконалення організації оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів НПУ у боротьбі зі злочинністю є налагодження активної діяльності оперативних підрозділів НПУ, зокрема структурних підрозділів ДБНОН і забезпечення вирішення ними завдань боротьби з вказаними злочинами шляхом якісного здійснення інформаційноаналітичної роботи та кваліфікованої підготовки оперативних працівників БНОН [4, с. 250].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 22, ст.303)
2. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (ДДУВС, 15.03.2019) <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3181/1/41.pdf>
3. Наказ від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>
4. Башта І. І. Окремі аспекти удосконалення організації оперативно-розшукової діяльності щодо виявлення злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична. 2014. Вип. 1. С. 241-251.

Гордієнко Денис Миколайович
здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАВДАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Найбільш дієвим інструментом в руках правоохоронних органів для боротьби зі злочинністю та забезпечення безпеки українського народу є оперативно-розшукова діяльність (далі – ОРД). Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 щодо військової агресії Російської Федерації проти України введено воєнний стан який діє і на сьогоднішній день [1]. Законодавством передбачено, що на період дії воєнного стану не можуть бути припинені повноваження, особливо повноваження органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування.

За період незалежності нашої держави, а саме в 1992 році був прийнятий Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі – Закон), який сформував нову галузь українського законодавства. Стаття 2 Закону визначає її як систему гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів [2, с. 46].

Вітчизняне законодавство у цій сфері, незважаючи на складність суспільних відносин, які воно регулює, повністю регламентує ОРД. Така ситуація також пов'язана з тим, що нормативно-правове забезпечення ОРД базується на наукових теоріях і методичних засадах. Аналізуючи питання, актуальні для боротьби зі злочинністю в умовах воєнного стану, ми поставили перед собою мету проаналізувати окремі аспекти ОРД в сучасних умовах, щоб визначити концептуально-завдання розвитку ОРД.

Вивченням поняттям «оперативно-розшукової діяльності» у період незалежності України займалися наступні вітчизняні науковці: В.І. Василичук, В.П. Захаров, І.П. Козаченко, Д.Й. Никифорчук, К.В. Антонов, В.Л. Ортинський, О.М. Бандурка, В.Д. Пчолкін, С.І. Мінченко, М.В. Корнієнко, Е.О. Дідоренко, А.М. Кислий, В.А. Іщенко, Р.В. Тарасенко, М.Л. Грібов, М.Б. Саакян, О.Є. Користін, Ю.Ю. Орлов, О.Є. Користін,

В.В. Шендрик, Я.Ю. Кондратьєв, М.А. Погорецький, В.Є. Тарасенко, І.Ф. Хараберюш [2, с. 28].

На нашу думку, проаналізувавши літературні джерела поняття ОРД може мати три різних за змістом значення. Насамперед, ОРД – нормативно-владний вплив держави на суспільні відносини з метою їх упорядкування. Такий вплив відбувається шляхом встановлення та закріплення правових норм щодо відносин, які виникають у межах оперативно-розшукової діяльності. По-друге – це самостійна юридична наука (тобто теорія оперативно-розшукової діяльності), а по-третє – окрема навчальна дисципліна, інакше кажучи, курс ОРД.

Метою ОРД є захист життя, здоров'я, права і свободи людини і громадянина, власності, забезпечення безпеки суспільства та держави від злочинних посягань. Особливої актуальності це питання набуває в умовах жорстких злочинів з боку Російської Федерації на території України. Для досягнення цілей, ОРД виконує ряд певних завдань. У загальному сенсі під поняттям «завдання» слід розуміти обсяг роботи, який необхідно виконати для досягнення поставленої мети, задуму [3, с. 50].

Усі завдання ОРД в сьогоденнішніх реаліях можна об'єднати за рівнем реалізації загроз щодо об'єктів, яким потрібний захист на такі види: безпосередні – виявлення, розкриття, припинення злочинів в тому числі і воєнних, і навіть розшук осіб (у зв'язку з скоєнням злочину); опосередковані – попередження скоєння злочинів, пошук інформації про події або дії, що створюють загрозу державної, військової, економічної чи екологічної безпеки України.

Відповідно до функцій, то завдання ОРД можна класифікувати на такі групи:

- превентивне значення (до цієї групи включені завдання: попередження вчинення злочинів загальної та приватної превенції та пошук інформації про події або дії, що створюють загрозу безпеки України);
- виявлення (завдання виявлення злочинів та їх розкриття);
- припинення (до них відносяться: вилучення предметів, матеріалів та повідомлень під час проведення оперативно-розшукової діяльності);
- розшук (завдання розшуку особи, яка ховається від органів дізнання, слідства та суду, що ухиляється від кримінального покарання, а також безвісти зниклого).

Законом визначено, що основним завданням є пошук та фіксація даних про протиправні діяння окремих громадян та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [4].

Слід відзначити, що існують принципові відмінності оперативно-

розшукової та кримінально-процесуальної діяльності, варто звернути увагу на те, що основним завданням оперативно-розшукової діяльності, відповідно до ст. 1 Закону, є розкриття злочинів. Завданням же кримінально-процесуальним діяльності, виступає розслідування справ. Тому розкрити злочин ще не означає його розслідувати. Поняття «розкриття» злочину характеризує ставлення до факту злочину: відомий факт – розкритий, не відомий – не розкрито. Поняття «розслідування» характеризує юридичну діяльність, що забезпечує доведення в установленому порядку обставин злочину до ухвалення відповідного рішення. Саме розвідувально-пошукова сутність відрізняє ОРД від кримінально-процесуальної діяльності.

Таким чином, ОРД розглядається як самостійна наука, дисципліна та як окремих вид державної діяльності, яка має державно-правовий характер, оскільки здійснюється вона виключно в інтересах і за велінням держави спеціально уповноваженими на те державними органами, має чітко виражену правову основу і спрямованість, проводиться в точній відповідності з правовими приписами держави та вимогами законності. На нашу думку, сучасна оперативно-розшукова діяльність вимагає поглибленого наукового, психологічного, професійного та логічного підходу. В цей складний для України час, ОРД, є найбільш ефективним та дієвим шляхом для розкриття та профілактики злочину.

Список використаних джерел

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України: Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії режиму воєнного стану / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.09.2023).
2. Подобний О. О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика: навч.-метод. посібник. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с.
3. Албул, С. В. Андрусенко, Р. В. Мукоїда, Д. О. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. Одеса: ОДУВС, 2016. 270 с.
4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.09.2023).

**Гришин Назар Олександрович,
Мельник Андрій Михайлович**

здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СФЕРІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжнародне співробітництво у галузі оперативно-розшукової діяльності стає все важливішим у зв'язку зі зростаючим рівнем злочинності та терористичної активності в світі. Країни потребують співпраці в обміні інформацією та координації дій, щоб бути ефективними в боротьбі з цими загрозами. Міжнародне співробітництво має свої переваги та виклики, і їх розуміння допоможе забезпечити успішні результати у сфері публічної безпеки і порядку.

Для початку слід визначити, що суб'єкт оперативно-розшукової діяльності- це спеціально уповноважений орган або підрозділ що, відповідно до визначеного законодавцем функціонального призначення, реалізовує комплексні повноваження щодо застосування спеціальних сил та засобів оперативно-розшукової діяльності з пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [1, с. 77]. Відповідно до ст. 5 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" є виключний перелік підрозділів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності, а саме органами Національної поліції, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України управління державної охорони, органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, розвідувального органу Міністерства оборони України, Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України. Здійснення оперативно-

розшукової діяльності іншими підрозділами забороняється [2].

Міжнародне співробітництво в галузі оперативно-розшукової діяльності регулюється рядом міжнародних нормативно-правових актів. Один з основних документів у цій галузі – Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята в Палермо (Італія) 2000 року. Вона визначає правові засади міжнародного співробітництва в галузі боротьби з транснаціональною злочинністю та надає правову базу для міжнародної співпраці між усіма суб'єктами які здійснюють оперативно-розшукову діяльність

Також важливими є інші міжнародні документи, такі як Європейська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 р. та Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, 1993 р., Європейська конвенція про видачу правопорушників, 1957 р; Європейська конвенція про передачу кримінальних справ, 1972 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, 1999 р., Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму 2005 р., та інші. Ці документи встановлюють правовий механізм для взаємодії міжнародних правоохоронних органів, забезпечують захист прав і свобод громадян у глобальному масштабі та сприяють боротьбі зі злочинністю в усьому світі. Також дві країни можуть надавати міжнародну правову допомогу з кримінальних справ на підставі угоди між ними. Обсяг цієї допомоги, який полягає в здійсненні різних процесуальних дій для збору доказів, визначається не лише договором, але й законодавством країни, яка відповідає на запит, з надання правової допомоги.

Разом з цим, незважаючи на велику нормативно-правову базу, що регулює сферу міжнародного співробітництва у питання оперативно-розшукової діяльності, існує чимала кількість проблем які запобігають ефективній боротьбі з транснаціональними злочинними організаціями. Цими проблемами є зазвичай різниця в правових системах, де кожна країна має власні правові системи, закони та процедури, що ускладнює співпрацю міжнародних правоохоронних органів. Відсутність довіри, коли деякі країни можуть не довіряти іншим країнам або їх правоохоронним органам, що ускладнює співпрацю та обмін інформацією. Бюрократичні перешкоди, а саме процедури обміну інформацією та співпраці можуть бути дуже складними та бюрократичними, що утруднює оперативно-розшукову діяльність. Відсутність координації, що приводить до того що правоохоронні органи можуть дублювати свою роботу та неефективно використовувати свої ресурси. Та політичні перешкоди внаслідок яких країни уникають співпраці, незважаючи на важливість боротьби зі злочинністю.

Підсумовуючи вище сказане, можна дійти висновку, що міжнародне співробітництво країн у сфері правоохоронної діяльності є постійним процесом, що вимагає постійного удосконалення і розвитку. Для цього необхідно

покращити на законодавчому рівні методи співпраці між правоохоронними органами іноземних держав та нормативно-правове регулювання використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності в кримінальних провадженнях, отриманих в рамках міжнародної правової допомоги. Також потрібно вдосконалити методи збору оперативної інформації на міжнародному рівні для виявлення організованих злочинних груп, їх структури, інформації про вчинення злочинів та забезпечення захисту потерпілих та свідків. Крім того, необхідно розробити механізми для конфіскації незаконно набутих доходів та відшкодування шкоди, заподіяної злочинцем.

Список використаних джерел

1. С. В. Албул, С. В. Андрусенко Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. /— Одеса : ОДУВС, 2016. – 270 с.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

Данилюк Софія Анатоліївна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ

Сучасна Україна – країна, де кримінальна ситуація не завжди є стабільною та безпечною. Безпека громадян та їхнє життя і майно є однією з найважливіших галузей державного управління. З цією метою у державі створені різні органи, передусім правоохоронні органи, які займаються запобіганням злочинам та боротьбою зі злочинністю. Одним з найважливіших компонентів в цій діяльності є оперативні підрозділи.

Оперативні підрозділи є складовою частиною правоохоронних органів України. Важлива роль полягає у забезпеченні національної безпеки, захисті

прав і свобод людини, запобіганні злочинам та їх виявленні [1].

Найважливішими функціями оперативних підрозділів є розвідка, проведення оперативно-розшукових заходів і оперативно-технічне забезпечення при слідстві у справах про злочини, які спричиняють серйозні втрати для суспільства і держави в цілому. Оперативні підрозділи займаються збором, первинним аналізом та обробкою оперативної інформації, оцінюють рівень загрози з боку злочинних груп, контролюють злочинні прояви та займають активну позицію у знищенні злочинних структур [2, с. 114].

Особливу увагу у сучасних умовах приділяють оперативній роботі підрозділів протидії кіберзлочинності. Оскільки інтернет став невід'ємною складовою життя людей, з'явилась необхідність у запобіганні та розслідуванні кіберзлочинів. Такі підрозділи проводять розслідування кіберзлочинів, беруть участь у профілактичній роботі, вживають заходів щодо ідентифікації та затримання злочинців, здійснюють заходи щодо технічного забезпечення та вдосконалення засобів протидії кіберзлочинності [3, с. 99].

Оперативні підрозділи також відіграють важливу роль у здійсненні заходів щодо боротьби з організованою злочинністю. Вони ведуть розслідування у кримінальних справах, які пов'язані зі злочинними групами та організаціями, вживають заходів щодо їх затримання та знищення. До складу оперативних підрозділів у боротьбі з організованою злочинністю входять оперативні групи, спеціальні підрозділи, які використовують підслідні та технічні засоби для збору оперативної інформації про діяльність злочинної групи.

Набула актуальності проблема переміщення високотехнологічних злочинів в онлайн-простір. Це призвело до появи нового типу злочинів, які виконуються в Інтернеті. Ці злочини стали складнішими та вимагають застосування нових методів боротьби з ними. У цьому контексті, оперативні підрозділи протидії кіберзлочинності відіграють ключову роль у боротьбі з ними. Вони ведуть боротьбу з кіберзлочинністю, здійснюють заходи щодо ідентифікації та затримання злочинців, а також забезпечують попередження подібних злочинів в майбутньому [4, с. 186]. Одним з вирішень цієї проблеми є використання новітніх технологій, створення аналітичної онлайн-платформи для обліку й аналізу діяльності правоохоронних органів у соціальних мережах «BIUSOCIAL». Ця система дозволяє оперативним підрозділам швидко та ефективно аналізувати інформацію з соціальних мереж та здійснювати протидію злочинній діяльності.

Отже, відповідно до аналізу літературних джерел і практики діяльності правоохоронних органів, оперативні підрозділи є важливим інструментом у запобіганні та протидії злочинності в Україні. Вони мають значення у боротьбі зі злочинами та контролюють злочинні прояви, використовуючи сучасні методи роботи та новітні технічні засоби. Важливість оперативних підрозділів не зменшується з розвитком інформаційних технологій, оскільки

вони стають необхідними у боротьбі з кіберзлочинністю, яка є однією з найважливіших тем сучасності.

Конституцією України передбачено, що кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо [5].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 12.05.2023).
2. Кириченко О. В., Хмеленко В. В. Принципи оперативно-розшукового запобігання злочинам. Монографія / О. В. Кириченко, В. В. Хмеленко. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 160 с.
3. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні : навч. посіб. / В. В. Аброськін, С. В. Албул, С. О. Єгоров, та ін.; за заг. ред. В. В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. – 198 с.
4. Захаров В. П. Інформаційне забезпечення боротьби зі злочинністю : монографія. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2008. – 472 с.
5. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#n4223>.

Дедушкевич Юлія Олегівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ІНФОРМАТИВНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ОПЕРАТИВНО РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ: ДЕЯКІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

У сучасних умовах ефективна боротьба зі злочинністю в Україні неможлива без використання технологій інформаційно-аналітичної роботи в ОРД. Використання новітніх інформаційних технологій та засобів зв'язку дає

зможу інтегрувати та обробляти велику кількість даних, які містяться у відкритих джерелах і спеціалізованих АІС, і дозволяє здобувати нові знання кримінологічного та оперативно-розшукового характеру.

Швидкий технологічний прогрес у галузі інформатизації та теле комунікацій вимагає від нас нових підходів до організації інформаційно-аналітичної роботи, з метою максимальної ефективності застосування її можливостей у оперативно-розшуковій діяльності [1].

Сучасний розвиток інформаційних технологій і засобів телекомунікацій надає злочинцям можливість вчиняти злочини більш освіченим та розумним способом, що створює потребу у пошуку нових підходів до протидії цим загрозам в ОРД. На жаль, сучасна злочинність швидко адаптується до змін у боротьбі з нею, що потребує більш ефективної інформаційно-аналітичної роботи. Відповідно, щоб забезпечити успіх у боротьбі зі злочинністю, необхідно мати належне законодавче та відомче регулювання інформаційно-аналітичної роботи в ОРД [1]

Для покращення інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності з метою протидії воєнним злочинам, пропонується залучати колишніх працівників оперативних підрозділів, які у відставці, до аналізу стану злочинності, визначення тенденцій поширення цих видів злочинів та пропонувати можливі шляхи протидії злочинності. Також рекомендується відбирати діючих працівників оперативних підрозділів для здійснення функцій аналітичного пошуку та підготовки. Крім того, пропонується створити інформаційні підсистеми, покращити інформаційні технології, системи та інформаційно-аналітичні моделі, що використовуються в системі обробки інформації і прийняття рішень. Необхідно також прийняти нормативно-правовий акт Національної поліції України, який регулюватиме порядок збору, обробки, зберігання, аналізу та використання оперативно-розшукової та іншої інформації, необхідної для здійснення оперативно-розшукової діяльності, відображатиме загальні єдині положення і вимоги до створення та використання інформаційних систем Національної поліції України [2].

Одним з найбільш ефективних методів удосконалення інформативно-аналітичного забезпечення в оперативно-розшуковій діяльності є розробка спеціалізованих програмних засобів. За допомогою таких засобів оперативники можуть ефективно збирати, обробляти та аналізувати дані з різних джерел, включаючи соціальні мережі, бази даних інтернет-магазинів, телефонних операторів та ін.

Наведемо практичний приклад використання інформаційно-аналітичного забезпечення в оперативно-розшуковій діяльності щодо воєнних злочинів – це дослідження українських науковців про використання геоінформаційних технологій для збору та аналізу даних про воєнні злочини на території України [2].

В ході дослідження використовувалися дані про місця вчинення

воєнних злочинів, які були зібрані зі звітів про порушення прав людини та інших джерел. Ці дані були геокодовані, тобто перетворені на географічні координати, та візуалізовані на картах. Застосування геоінформаційних технологій дозволило аналізувати взаємозв'язки між різними воєнними злочинами та локацією, у яких вони вчинялися. Наприклад, було встановлено, що деякі типи воєнних злочинів частіше відбуваються в окремих регіонах країни.

Отже, для ефективної оперативно-розшукової діяльності щодо воєнних злочинів необхідно забезпечити комплексний підхід, що включає в себе використання сучасних технологій, налагодження співпраці з іншими відомствами та організаціями, а також розвиток професійних якостей працівників правоохоронних органів.

Одним із ключових аспектів є створення централізованої бази даних, що містить інформацію про воєнні злочини, яка може бути використана для аналізу та планування дій з розкриття злочинів. Також важливим є розвиток систем відеоспостереження та аналізу відео, що дозволяє отримати додаткову інформацію про події [3].

Список використаних джерел:

1. Дьоров С. Л. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативного (ініціативного) пошуку злочинно-активних осіб підрозділами кримінальної поліції. Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики: матеріали Всеукр. наук.- практ. конф. (Дніпро, 8 листоп. 2019 р. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. Ч. 1. 120 с. URL: <http://surl.li/irxke>
2. Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції: навч. посібник / А. В. Мовчан. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 244 с.
3. Інформаційно-аналітична діяльність: Навч. посіб. / В. М. Варенко. – К.: Університет «Україна», 2014. – 417 с.

Дерезенко Анастасія Віталіївна
здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:
Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРИНЦИПІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Забезпечення належного правопорядку та публічної безпеки у державі вимагає від правоохоронних органів реального стримування та мінімізації злочинності з усіма її негативними проявами. У зв'язку з цим на правоохоронні органи України покладено завдання щодо протидії злочинності

Насамперед, слід зазначити про те, що стаття 4 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначає, що оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на принципах законності, дотримання прав і свобод людини, взаємодії з органами управління і населення. Ці принципи є загальноправовими, вони вказані в основному законі – Конституції України, тому їх називають ще конституційними.

Принцип законності в оперативно-розшуковій діяльності передбачає, що дії правоохоронних органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність, повинні здійснюватися в межах закону та з урахуванням прав та свобод людини. Цей принцип є невід'ємною складовою демократичного суспільства та визначає правовий режим проведення оперативно-розшукової діяльності [1, с.55].

Зокрема, цей принцип передбачає:

дотримання прав і свобод людини: правоохоронні органи повинні діяти відповідно до закону та у межах встановлених правил, з урахуванням прав та свобод людини, що є невід'ємною складовою демократичного суспільства;

законність дій: оперативно-розшукова діяльність повинна здійснюватися відповідно до закону та встановлених процедур. Всі дії правоохоронних органів мають бути обґрунтовані та повинні бути підкріплені юридичною базою;

недопустимість протиправних дій: правоохоронні органи не можуть використовувати протиправні методи розшуку або збору інформації. Використання нецільових методів розшуку або незаконне збирання інформації є недопустимими та можуть бути визнані недійсними.

Принцип дотримання прав і свобод людини в оперативно-розшуковій діяльності передбачає, що дії правоохоронних органів повинні здійснюватися з урахуванням прав та свобод людини, що є невід'ємною складовою демократичного суспільства. Цей принцип встановлює правовий режим проведення оперативно-розшукової діяльності, який має бути відповідним вимогам міжнародних стандартів прав людини та внутрішнього законодавства.

Дотримання прав і свобод людини в оперативно-розшуковій діяльності включає наступні аспекти [2, с.20]:

законність та обґрунтованість дій: дії правоохоронних органів мають бути обґрунтовані та повинні здійснюватися відповідно до закону та встановлених процедур. Правоохоронні органи не можуть діяти поза межами своєї компетенції та повинні дотримуватися правових принципів;

Забезпечення прав на приватність та конфіденційність: Правоохоронні органи мають забезпечувати захист приватного життя та конфіденційності осіб, які є предметом розшуку. Вони повинні забезпечувати, щоб збір та обробка персональних даних відбувалася згідно з вимогами законодавства та не порушувала прав та свобод громадян;

недопустимість протиправних дій: правоохоронні органи не можуть використовувати протиправні методи розшуку або збору інформації. Вони не повинні порушувати права та свободи громадян, включаючи право на свободу думки, совісті та віросповідання та інше.

Принцип взаємодії з органами управління і населення в оперативно-розшуковій діяльності передбачає, що правоохоронні органи повинні здійснювати свою діяльність з урахуванням інтересів населення та інших зацікавлених сторін. Цей принцип ґрунтується на засадах відкритості, прозорості, демократичного управління та взаємодії з громадськістю.

До основних аспектів цього принципу належать:

співпраця з органами управління: правоохоронні органи повинні співпрацювати з органами управління на різних рівнях, зокрема з місцевими органами влади, щоб забезпечити ефективне виконання оперативно-розшукових завдань та зменшити ризик конфліктів між різними органами державної влади;

залучення громадськості: правоохоронні органи повинні забезпечувати можливість громадськості брати участь в оперативно-розшуковій діяльності. Це може здійснюватися шляхом створення громадських рад, консультаційних органів або інших форм взаємодії з громадськістю, які дозволяють підвищити рівень довіри населення до правоохоронних органів;

інформування громадськості: правоохоронні органи повинні

забезпечувати інформування громадськості про свою діяльність та результати розшуку. Це дозволяє створити довіру між правоохоронними органами та громадськістю, а також зменшити ризик поширення недостовірної інформації.

Слід погодитись з Д. Й. Никифорчук, який зазначає, що “закріплені в законодавчих актах принципи ОРД мають визначальне значення для регулювання правових відносин, що складаються в цій правовій сфері, а також для оперативно-розшукової практики, забезпечуючи правильне застосування правових норм, прийняття законних та обґрунтованих рішень” [6, с. 21].

У Законі України “Про оперативно-розшукову діяльність” визначено лише частину принципів ОРД. Усі інші впливають зі змісту норм Конституції України, оперативно-розшукового законодавства, інших законодавчих і деяких підзаконних нормативних актів у сфері регулювання ОРД. В проекті Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» більший перелік, який краще висвітлює всі принципи ОРД.

Отже, ми вважаємо, що принципи оперативно-розшукової діяльності – це нормативно-правові та етичні принципи, які визначають способи здійснення оперативно-розшукових заходів правоохоронними органами. Ці принципи забезпечують дотримання прав людини та свобод, забезпечують ефективність та легітимність діяльності правоохоронних органів. Значення принципів полягає в тому, що вони є основою для формування здатності й уміння дотримуватись оперативним працівником певної лінії поведінки, належним чином виконувати свої обов'язки, вони є важливим засобом досягнення поставленої мети, виконання завдань і функцій, що покладаються на них [5, с. 11]. Адже порушення одного принципу ОРД, зумовлює інше порушення.

Список використаних джерел

1. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.
2. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник / О. О. Подобний. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 258 с.
3. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
4. Проект Закону про оперативно-розшукову діяльність 03.06.2016 № 4778 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59321 (дата звернення: 22.10.2017).
5. Принципи оперативно-розшукового запобігання злочинам. Монографія / О. В. Кириченко, В. В. Хмеленко. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 160 с.
6. Правова характеристика принципів оперативно-розшукової діяльності/ Шевчук О.Ю. Науковий вісник Національної Академії Внутрішніх Справ, №1, 2013. 80с.
7. Караванський, С. Практичний словник синонімів української мови : близько 20000 синонімічних рядів / С. Караванський . – 4-те вид., опрацьов. і допов. . – Львів : БаК,

2012. – 536 с.

8. Конституція України від 28.06.1996. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4223>.

Дженова Ліліана Асанівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ НС(Р)Д ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Вивчення результатів, отриманих під час зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж контролю, а саме – спостереженні, відборі та фіксації змісту інформації за телефонними розмовами в умовах воєнного стану, є надзвичайно актуальним в контексті сучасних глобальних конфліктів і загроз безпеці.

Умови воєнного стану характеризуються підвищеним рівнем загроз для національної безпеки та порушенням прав людини. Контроль за телефонними розмовами є одним із методів забезпечення безпеки в умовах воєнного стану. Результати проведених втручань у приватне спілкування з дотриманням вимог чинного законодавства можуть стати ключовим джерелом інформації для забезпечення безпеки країни та захисту її національних інтересів.

Застосування результатів зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж має вирішальне значення для запобігання терористичним актам, виявлення та припинення діяльності злочинних угруповань, а також для забезпечення безпеки військових операцій. Отже, дослідження цієї теми має великий потенціал для покращення національної безпеки.

Законодавець у ч.1 ст. 263 КПК України передбачив, що шляхом проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж існує можливість негласного отримання інформації у вигляді знаків, сигналів, письмового тексту, зображень, звуків, повідомлень будь-якого виду, яка передається засобами телекомунікацій [1].

Під час такої негласної слідчої (розшукової) дії, яка спочатку проводиться таємно, а по завершенню та отриманню результатів повідомляється особі до якої відповідно проводилися такі дії, застосовується ряд певних дій, які є необхідними. Адже задля отримання певної інформації потрібно виконати роботу, необхідної для подальшого розслідування. Тому задля цього відповідні спеціально уповноважені органи Національної поліції, використовують необхідну техніку та технічні прилади, які допомагають у знятті інформації із телекомунікаційних мереж. Також важливим є спостереження, фіксація та відбір необхідної інформації, яка передається між особами один одному та є об'єктом дослідження, перетворення різноманітних звуків та сигналів, які передаються каналами зв'язку, адже будь-який сигнал або звук може нести секретну інформацію. Тому що вся отримана інформація є важливою для розслідування кримінального правопорушення та виявлення всіх обставин під час його вчинення, а також всі дії, які вчинила особа при вчиненні правопорушення, а також інформація до осіб, які брали участь або були присутні при вчиненні правопорушення, або яким відома будь-яка інформація та які скрили її від уповноважених осіб [2].

Уповноважені органи Національної поліції України за допомогою спеціального обладнання можуть здійснювати контроль за телефонними розмовами зчитуючи зміст даних розмов, тривалість, також даний факт передачі інформації та факт отримання даної інформації відповідним адресатом, відомості про початок та кінець телефонної розмови та тривалість даної розмови, зміст електронної пошти, SMS та MMS повідомлення, а також доступ до необхідних телефонних програм в яких може міститись досить велика кількість інформації необхідної для встановлення певних фактів [3].

Взагалі дані відомості, які отримані в результаті роботи відповідних органів можна поділити на групи:

- відомості, які містять інформаційний характер тобто, зв'язки підозрюваного його можливі співучасники, місце де можуть знаходитися предмети вчинення кримінального правопорушення;
- відомості, які мають доказове значення.

Вся отримана інформація фіксується в реальному часі на відповідні цифрові носії інформації, а також на фонограму – це матеріальний носій, на якому міститься звукова інформація, яка в подальшому використовується в діяльності відповідного провадження слідчим та прокурором.

Згідно з ч. 1 та 2 ст. 252 КПК України фіксація перебігу і результатів зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж має відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим чинним КПК України [4].

Після проведення відповідної процесуальної дії вона закріплюється відповідним протоколом. Взагалі в інструкції вказано, що протокол заповнює слідчий за ініціативою якого проводилася дана слідча дія, але в інших випадках протокол може заповнити і уповноважений оперативний

працівник, який безпосередньо там знаходився та проводив дану слідчу дію.

Застосування результатів, отриманих під час контролю за телефонними розмовами в умовах воєнного стану може мати важливі наслідки як для безпеки, так і для захисту прав людини. Висновки з досліджень цієї теми дозволять розробити ефективні методи контролю, які забезпечать безпеку військових операцій, запобігнуть терористичним актам та виявленню діяльності злочинних угруповань.

Розглянуті нами питання носять дискусійний характер та потребують обговорення з метою їх подальшого вдосконалення в практичній діяльності щодо попередження, виявлення і припинення злочинів [5].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 27.04.2023).

2. Коломієць Ю.М., Загранична В.Б. «Особливості та проблематика проведення контролю за телефонними розмовами». The 8 th International scientific and practical conference “Topical issues of modern science, society and education”(February 26-28, 2022) SPC “Sci-conf. com. ua”, Kharkiv, Ukraine. 2022. С. 926. URL: <https://sci-conf.com.ua/viii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskayakonferentsiya> (дата звернення 13.05.2023).

3. Андоній І.О. Окремі аспекти використання результатів контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції України. Правові та організаційно-тактичні засади оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 07 жовтня 2022 р.). Одеса: ОДУВС, 2022. С.11-13.

4. Волошина М.О. Законодавчі аспекти проведення контролю за телефонними розмовами підрозділами Національної поліції / Форум права. 2017. № 5. С.78–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index. (дата звернення 10.05.2023).

5. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. Colloquium-journal, «Interdruk», Annopol 4, 03-236 Warszawa Poland, 11.04.2023 № 10 (169) С. 46.

Дудник Анастасія Вячеславівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО- РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ ТА НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі дії є важливою складовою роботи правоохоронних органів, що мають на меті виявлення та припинення злочинних дій [1]. Однак, існують деякі актуальні проблеми, які не завжди можуть бути вирішені правоохоронними органами.

Наші дослідження та досвід діяльності практичних підрозділів свідчить, що до проблем проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій можна віднести:

- забезпечення достовірності інформації, яка використовується під час проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій. Сучасні українські джерела інформації, такі як соціальні мережі, додатки для обміну повідомленнями, електронні поштові сервіси та інші, можуть стати джерелом недостовірної інформації [2, с. 111]. Це може призвести до неправомірного застосування репресивних заходів проти невинних людей;

- збір та обробка величезних обсягів інформації за короткий проміжок часу [3, с. 134]. Сьогодні, оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі (розшукові) дії використовуються в умовах сучасної інформаційної епохи, де пошукові запити законних та незаконних осіб збільшуються з кожним днем. Це ставить правоохоронні органи перед важливим завданням дотримуватись законності, та одночасно швидко та точно здійснювати своє завдання;

- використання старих методів збору інформації в епоху інформаційних технологій. Зокрема, деякі працівники правоохоронних органів все ще використовують застарілі способи збору інформації, котрі є недостатніми в умовах сучасності. У зв'язку з цим, необхідно проводити пошук та використання нових методик та прийомів збору та аналізу інформації;

- недостатнє використання сучасних технологій у процесі проведення розшукової діяльності. Наприклад, інформаційні системи та бази даних використовуються не повністю своїми можливостями, що може призвести до втрати часу та ресурсів]. Отже, для підвищення ефективності проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій необхідно використовувати сучасні технології збору та обробки інформації, зокрема DarkNet, використання якого допомагає практичним підрозділам захищати життя, здоров'я, права та свободи людини;

- забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у проведенні оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій [4, с. 15]. Стосовно цього, сучасні українські джерела інформації можуть стати не тільки засобом збору інформації, але і причиною небезпеки для правоохоронців та інших осіб, які замішені у проведенні даної діяльності.

Одним з вирішень вищезгаданих проблем може стати розробка та застосування комп'ютерних інструментів для збору, аналізу та обробки інформації під час проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій [5, с. 59]. Такі інструменти можуть забезпечити більш точний та швидкий доступ до інформації, а також гарантувати безпеку для правоохоронців та інших осіб, які беруть участь у проведенні даної діяльності.

Загалом, існують актуальні проблеми, які виникають під час проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій, і які потребують уваги правоохоронних органів. Сучасні українські джерела інформації можуть бути як позитивними, так і негативними факторами у проведенні даної діяльності. Проте, збір та аналіз інформації за допомогою комп'ютерних інструментів може знайти своє застосування вирішення проблем, які виникають під час її проведення.

Отже, використання сучасних українських джерел інформації у проведенні оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій є вкрай важливим. Для підвищення ефективності таких дій необхідно проводити навчання та підготовку спеціалістів, використовувати сучасні технології та контролювати проведення розшукових заходів та дій.

Конституцією України передбачено, що кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо [6].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. (Редакція від 08.10.2016) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Дудар, В. (2019). Неформальні джерела інформації: питання застосування під час проведення досудового розслідування. Одеський юридичний журнал, с.109-118.

3. Худенко Д.М. Особливості використання кримінальним аналітиком DarkNet (на прикладі Національної поліції України). Актуальні питання оперативно-розшукової протидії злочинам: матеріали Всеукраїнського круглого столу (серед здобувачів вищої освіти (Дніпро, 11 грудня 2020 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021.С. 133-136.

4. Грубінко, Л. (2018). Основні аспекти забезпечення безпеки правоохоронного персоналу. Проблеми науки, с. 13-19.

5. Ключ, М. (2019). Комп'ютерні технології в правоохоронній діяльності. Правова думка, с. 54-60.

6. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4223>.

Есен Ян Анатолійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник[^]

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Слідча практика багатьох розвинених країн світу свідчить, що застосування поліграфа під час досудового слідства є доволі швидким та відносно простим способом отримання достовірної інформації. Така технологія багаторазово підтвердила свою доцільність і тривалий час успішно використовується в США, Ізраїлі, Туреччині, Польщі, країнах Прибалтики та інших державах. Здебільшого це відбувається в процесі розкриття та розслідування резонансних злочинів, які характеризуються особливою складністю [1, с. 150].

Зважаючи на це, дослідження правового регулювання використання поліграфа в національній оперативно-розшуковій діяльності є надзвичайно актуальним, оскільки, на нашу думку, використання поліграфа та його результатів може стати одним із перспективних напрямів вдосконалення процесу здійснення кримінального розслідування в Україні.

На разі чинним законодавством України прямо не передбачено можливість застосування поліграфічного методу дослідження. Водночас,

такий метод дослідження може бути застосований на підставі п. 1 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», де передбачене право працівників оперативних підрозділів здійснювати опитування осіб, щоправда лише за їх згодою. Зважаючи на це положення законодавства, можемо відзначити, що використання поліграфа можна вважати різновидом опитування [2].

Однак, у цьому випадку постає проблема неможливості використання результатів поліграфічного дослідження у якості доказу, оскільки допустимим доказом вважаються лише показання, тобто відомості, які надаються в усній або письмовій формі виключно під час допиту. Натомість поліграфічне опитування не є допитом в розумінні положень КПК України [3].

Отже, основне значення використання поліграфа в оперативно-розшуковій діяльності наразі полягає у тому, що одержані результати під час такого дослідження є лише орієнтирами для збирання інших фактичних даних про причетність певних осіб до скоєння кримінального правопорушення.

На іншому, альтернативному, варіанті використання поліграфів наголошує науковець М. Хоменко, яка вважає, що використання поліграфів є абсолютно законним під час здійснення судової експертизи, яка має назву «судова психофізіологічна експертиза із застосуванням поліграфа». Однак, у цьому випадку також виникають певні складнощі: по-перше, великим недоліком є те, що в Україні нині немає власного сертифікованого виробництва поліграфів; по-друге, проблемою є неврегульованість питань процесу та суб'єктів застосування поліграфа в кримінальному судочинстві, і по-третє, здійснення судових експертиз не віднесено до компетенції оперативно-розшукових органів [4, с. 305-306].

Зазначимо, що явні та беззаперечні переваги використання поліграфа у діяльності оперативно-розшукових органів (на прикладі зарубіжного досвіду) свідчать про необхідність внесення змін до чинного кримінально-процесуального законодавства України з метою врегулювання права на застосування поліграфів у діяльності оперативно-розшукових підрозділів та можливості використання отриманих результатів у якості доказів у кримінальному провадженні. Таким чином, усі перелічені питання є дискусійними та потребують подальших ретельних досліджень. Їх врахування під час оцінки доказів у кримінальному провадженні на предмет допустимості сприятиме неухильному додержанню конституційних прав його учасників, покращенню якості роботи правоохоронних органів в цілому та додержанню вимог чинного законодавства під час ухвалення судових рішень [5, ст. 43].

Список використаних джерел

1. Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи: матеріали III Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 7–8 листоп. 2015 р.). К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. С.244.

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року. №2135-XII. Дата оновлення: 15.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>. (дата звернення 08.05.2023).

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року. № 4651-VI. Дата оновлення: 08.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. (дата звернення 08.05.2023).

4. Хоменко М. Використання поліграфа в розкритті та розслідуванні злочинів. Підприємництво, господарство і право. № 10. 2020. С. 304-308. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.10.52>. (дата звернення 08.05.2023).

5. Копилов Е.В. Матеріали Всеукраїнської науково – практ. конференції (м. Дніпро 22 грудня 2021р.) Дніпро: Дніпропетровський Держ. ун-т внутр. Справ 2021 – С.43.

**Жилов Тарас Миколайович,
Остроумов Микита Олександрович**
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ І ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах реформування кримінального процесуального та оперативно-розшукового законодавства України, під час розбудови правової держави, яка повинна відповідати стандартам законодавства Європейського Союзу, на органи Національної поліції України покладається дуже важливе та надзвичайно відповідальне завдання спрямоване на документування та притягнення до відповідальності винних осіб [1, с.505]. Разом з цим, під час проведення вказаних заходів спостерігаються певні проблеми, які виникають при взаємодії слідчих та оперативних працівників під час реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності. Питання про наділення слідчого правом ознайомлення з матеріалами, в яких зафіксовано інформацію, отриману оперативно-розшуковим шляхом є дискусійним.

Єдиної думки щодо цієї проблеми в літературі немає. Пропозиції знайшли відображення в дискусії і є різними. Так, окремі автори в інтересах

повного та швидкого розкриття та розслідування кримінальних правопорушень вважають за необхідне наділити слідчого правом знайомитися з усіма матеріалами, отриманими під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, незалежно від джерел та способів їх отримання [2, с.33]. Протилежну точку зору висловлює інші науковці, які зазначають, що «ознайомлення слідчого з оперативною інформацією щодо осіб, які проходять по матеріалам кримінального провадження, може спричинити упереджене до них ставлення, важко очікувати при цьому, щоб слідчий зберіг достатню критичність і повну об'єктивність» [3, с.88].

Проте, слід визнати, що взаємодія слідчого та оперативного працівника – це взаємний процес, під час якого взаємодіючі сторони обмінюються отриманою ними інформацією на постійній основі. Тому, по-перше, недоцільно реформувати законодавство щодо зобов'язання оперативному працівникові знайомити слідчого з документами оперативно-розшукового характеру; а по-друге, необхідно наділити оперативного працівника правом ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, в рамках розслідування щодо якої він здійснює оперативно-розшуковий супровід.

Звичайно, переважно безпосереднє ознайомлення слідчого з оперативними документами, що стосуються конкретного кримінального провадження, що у його провадженні. При передачі інформації іншим способом (у формі рапорту, довідки чи усно) оперативний працівник, не будучи докладно знайомий з матеріалами справи, може упустити яку-небудь деталь, на його думку, вона не становить інтересу, але яка для слідчого може стати визначальною. Безпосереднє ознайомлення слідчого з оперативними документами дозволяє всебічно проаналізувати та критично їх оцінити. Що ж до упередження щодо конкретних осіб, воно може виникнути не тільки при ознайомленні з оперативно-розшуковими даними, а й у процесі процесуальної діяльності. Це залежить не стільки від джерела та характеру отриманих відомостей, скільки від уміння слідчого критично підходити до оцінки таких даних.

Своєчасне інформування має виходити і від слідчого, він повинен не тільки ефективно та правильно використовувати оперативну інформацію, а й повідомляти оперативного працівника про результати її реалізації, це дає можливість останньому визначити рівень ефективності застосованих засобів та методів, робить його подальшу роботу більш цілеспрямованою.

На нашу думку слідчий повинен знати все, що відноситься до дії, що їм розслідується, і може мати значення для розслідування. Для нього немає, і не може бути секретів у відношенні до справі оперативно-розшукової інформації (зрозуміло, це не стосується джерел її одержання); і для оперативного працівника не має бути секретів у розслідуванні кримінальних правопорушень, за яким він здійснює оперативний супровід.

На жаль, на практиці складається інший стан справ: недостатнє взаємоінформування слідчих та оперативних апаратів (а то й просто приховування

інформації) про результати процесуальної та негласної діяльності. Слідчі наполягають на ознайомленні їх з матеріалами справ оперативного обліку, повідомленнями негласних джерел, оперативні працівники дорікають слідчим у відхиленні їх прохань щодо ознайомлення з певними матеріалами кримінального провадження.

Основною причиною подібної поведінки слідчих та оперативних працівників можна назвати можливість запобігання витоку інформації у справі, тобто, збереження слідчої таємниці та приховування джерел інформації. При цьому і слідчі, і оперативні працівники солідарні в тому, що на сьогоднішній день форми та канали взаємообміну інформацією далекі від досконалості.

Надмірна підозрілість і відповідно побоювання взаємообміну інформацією у справі призводить до ізоляваності взаємодіючих суб'єктів, що досить часто призводить до «втрати актуальності», втрати цінної інформації. Недостатня взаємоінформованість суттєвим чином впливає на можливість вироблення та визначення пріоритетних напрямів діяльності представників взаємодіючих структур.

Отже, підсумовуючи викладемо можемо зазначити, що слідчий у межах своєї компетенції за власною ініціативою (або ініціативою оперативного працівника) має право ознайомлюватися з оперативно-розшуковими матеріалами органу дізнання у частини розслідування у справі. У свою чергу оперативний працівник, здійснює оперативно-розшуковий супровід розслідування по кримінальному провадженню, має право на власну ініціативу (або ініціативу слідчого) знайомитися з матеріалами провадження у частині, що його цікавить.

Список використаних джерел:

1. Олексенко В.Г. Проблемні питання документування оперативними підрозділами злочинів, пов'язаних з незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів *Юридичний науковий електронний журнал*, 2022. № 8. С.505-509.
2. Албул С.В., Дротов С.А., Масяйкін Г.І., Павлов Д.М. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій /— Київ: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.
3. С. В. Албул, С. В. Андрусенко Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. /— Одеса : ОДУВС, 2016. – 270 с.

Жук Аліна Вікторівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО СПОСОБІВ ЗДІЙСНЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ТА ВІЗУАЛЬНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЯК ОКРЕМИХ ВИДІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ми вважаємо, що оперативно-розшукова діяльність є невід'ємною складовою системи забезпечення національної безпеки та правопорядку. У процесі її здійснення застосовуються різноманітні засоби і методи, які дозволяють отримувати інформацію про кримінальні правопорушення та викривати правопорушників. Одним з найважливіших напрямів оперативно-розшукової діяльності є застосування тактики проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідно до статті 5 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначено оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами Національної поліції – підрозділами кримінальної та спеціальної поліції. Забороняється проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами зазначених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами [1].

Негласні слідчі (розшукові) дії є важливим інструментом у розслідуванні злочинів та забезпеченні правопорядку. Вони можуть бути проведені без повідомлення осіб, які перебувають під підозрою у вчиненні кримінального правопорушення або інших осіб, що знаходяться в зоні інтересів правоохоронних органів. Такі дії можуть бути здійснені з метою отримання доказів щодо вчинення кримінального правопорушення, ідентифікації правопорушника, відновлення втраченого майна, виявлення місця перебування пошукових об'єктів [2, с.28].

Оперативно-розшукова діяльність передбачає використання різноманітних засобів та методів для збору та аналізу інформації про можливі кримінальні правопорушення, а також для виявлення та затримання

злочинців. Серед таких засобів можна виділити проведення оперативних закупівель, залучення підставних осіб, використання технічних засобів спостереження, відеозапису та прослуховування телефонних розмов.

Одним з найбільш поширених видів негласних слідчих (розшукових) дій є технічне та візуальне спостереження. Цей метод дозволяє здійснювати спостереження за об'єктом, який перебуває під підозрою, за допомогою різноманітних технічних засобів, зокрема камер відеоспостереження, звукових пристроїв, прихованих мікрофонів та інших пристроїв.

Слід погодитись з думкою Г. М. Бірюкова, що у залежності від умов, в яких проводиться спостереження, можна виділити такі форми візуального контролю:

приховане спостереження – це коли спостерігач не робить знаків своєї присутності та приховує свою діяльність від особи, за якою ведеться спостереження;

зашифроване спостереження – це коли спостерігач знаходиться у безпосередній близькості від особи, не приховує своєї присутності, але ретельно маскує свої дії, щоб не привернути увагу цільової особи [3].

При цьому важливо дотримуватись законодавчих вимог та забезпечувати захист прав та свобод людини та громадянина. Для цього, в процесі здійснення оперативно-розшукових дій, важливо дотримуватись принципу законності, обґрунтованості та пропорційності.

У контексті використання технічних засобів, можна виділити два види візуального спостереження: з використанням технічних засобів, таких як відео- та звукозапис, а також спостереження без використання цих засобів. Перше виділення передбачає більш точне та ефективне збирання доказів за рахунок застосування сучасних технологій. Однак, необхідно враховувати можливі порушення прав людини та конфіденційності особистих даних, які можуть виникнути під час використання технічних засобів. В той же час, спостереження без використання технічних засобів може бути менш ефективним, але більш безпечним для прав та свобод громадян.

Слід зауважити та взяти до уваги думку Орлова Ю.Ю. , що візуальному спостереженню можна виділити два основних способи:

Супровідний – коли особу контролюють зі спини, при цьому спостерігач перебуває за ним або заходить за ним на транспортному засобі. Цей метод застосовується як при пішому, так і при автомобільному спостереженні.

Зустрічний – коли спостерігач перебуває впереді від особи і відстежує її рухи. Цей метод застосовується як при визначенні маршруту, так і в місцях, де можлива поява цільової особи.

Однією з головних проблем є швидкий технічний прогрес та технічна складність обладнання, що призводить до необхідності постійного оновлення технічних засобів та використання новітніх технологій. Це збільшує витрати на технічне забезпечення та підвищує вимоги до кваліфікації спеціалістів, які

здійснюють технічне спостереження[4, с.13].

Виникає ситуація, коли працівник підрозділу кримінальної поліції не є безпосередньою учасницею в проведенні оперативно-розшукової діяльності з використанням негласних методів та засобів, але здійснює підготовчу роботу з негласними штатними або позаштатними працівниками, або ж він самостійно проводить дані оперативно-розшукові заходи у рамках відповідної оперативно-розшукової справи.

Отже, застосування методів і засобів оперативно-розшукової діяльності та тактики проведення негласних слідчих (розшукових) дій є важливим елементом роботи поліції. Ці методи та засоби повинні використовуватися в рамках законодавства та з дотриманням принципу пропорційності. Оперативники повинні бути підготовлені до проведення таких дій та мати план дій, що дозволить їм ефективно виконувати свої завдання.

Однією з важливих складових успішної оперативно-розшукової діяльності є тактика проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Цей метод дозволяє оперативникам збирати докази про злочин та злочинців, не розкриваючи своєї присутності та дій.

Список використаних джерел:

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року. №2135-ХІІ. Дата оновлення: 15.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>. (дата звернення 14.05.2023).

2. Геселев О.В. Проблеми співвідношення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій є при використанні їх результатів у кримінальному провадженні. Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.- практ. конф. (Дніпро, 20 жовт. 2017 р.): у 2-х ч Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. Ч. 1. С.27-30

3. Бірюков Г. М. Сутність та поняття оперативно-розшукової тактики : лекція. Київ: Нац. ун-т держ. податк. служби України, 2012. 32 с

4. Орлов Ю. Ю. Актуальні напрями наукових досліджень у сфері оперативно-розшукової діяльності. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 12-19.

Журба Нікіта Вадимович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДО ПИТАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ГЛАСНОГО РОЗВІДУВАЛЬНОГО ОПИТУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Актуальність гласного розвідування опитування у військовому стані полягає в тому, що це може допомогти збільшити ефективність військових дій та забезпечити безпеку інших військовослужбовців, цивільних осіб та інфраструктури. Під час військового конфлікту гласне розвідування опитування може допомогти виявити потенційних загроз та підозрілих осіб. Це дає можливість вжити необхідних заходів безпеки, зменшити кількість жертв та запобігти можливим терористичним атакам. Крім того, гласне розвідування опитування може допомогти в зборі інформації про лояльність військовослужбовців та їх готовність до виконання завдань.

У ситуаціях військового конфлікту, коли доступ до інформації обмежений, гласне розвідування опитування може стати важливим джерелом інформації для командування військовими операціями. Воно дозволяє збирати інформацію про настрої військовослужбовців, оцінювати їхню ефективність та допомагати у прийнятті рішень щодо управління військовими силами.

З точки зору В. М. Євдокимова, розвідувальне опитування – це самостійний оперативнорозшуковий захід (далі – ОРЗ), тому його не слід розуміти як отримання оперативним працівником відомостей від особи, яка виконувала завдання оперативного працівника [, с. 18].

К. В. Антонов та С. А. Панкін вважають, що психологічний бік розвідувального опитування – це тактична боротьба двох сторін, які мають свої інтереси. Прийоми і методи опитування з боку психології – це основні способи ведення тактичної боротьби з опитуваним для вирішення

оперативних завдань [3, с. 75].

Працівники, які проводять гласне розвідування опитування в умовах військового стану, можуть стикатися з різними проблемами, такими як:

1. Неповне або неточне зібрання інформації. При проведенні опитування можуть виникнути проблеми з формулюванням запитань, які можуть призвести до отримання неповної або неточної інформації.

2. Недостатній рівень довіри. Умови військового стану можуть створювати певні перешкоди для побудови довіри між опитувальним і опитуваним. Це може спричинити заниження рівня відповідей та недостатню точність даних, отриманих під час опитування.

3. Питання етики. Гласне розвідування може стикатися з проблемами етики та конфіденційності, особливо в умовах військового стану. Опитувальні можуть бути змушені розкривати конфіденційну інформацію, що може призвести до порушення приватності та безпеки опитуваних.

4. Недостатня підготовка. Працівники, які проводять гласне розвідування, повинні мати достатні знання та навички, щоб ефективно здійснювати опитування. Недостатня підготовка може призвести до отримання неточних або неповних даних, а також до втрати довіри опитуваних.

5. Ризики безпеки. Умови військового стану можуть призвести до ризику для безпеки опитувального та опитуваного. Працівники повинні дотримуватися правил безпеки та виконувати заходи для забезпечення безпеки опитування.

Для подолання проблем, пов'язаних з проведенням гласного розвідувального опитування в умовах військового стану, необхідно вжити наступних заходів: Забезпечення достатньої підготовки працівників, які проводять опитування, з питань проведення роз'яснювальної роботи, етики і комунікації зі звітуваними особами. Створення сприятливих умов для проведення гласного опитування, таких як забезпечення приватності та конфіденційності опитування, надання звітуваним особам права на захист своїх інтересів.

Використання сучасних технологій для збереження та обробки інформації, забезпечення безпеки та недоступності від несанкціонованого доступу. Узгодження проведення гласного опитування з представниками місцевих органів влади, зокрема з місцевою прокуратурою, що забезпечить легальність та об'єктивність проведення опитування[1, с. 23-29].

Забезпечення дотримання прав звітуваних осіб та встановлених процедур під час проведення гласного опитування, що дозволить уникнути можливих конфліктних ситуацій. Запровадження системи контролю якості проведення гласного розвідувального опитування, яка дозволить вчасно виявляти та усувати можливі проблеми і недоліки.

Отже, як висновок можна зазначити, що гласне розвідування є важливою складовою процесу забезпечення безпеки та обороноздатності

держави. Умови військового стану можуть ставити певні виклики для проведення опитувань, які повинні бути враховані та вирішені для забезпечення ефективності та законності процесу.

Однією з ключових проблем, з якими стикаються працівники під час гласного розвідування, є відсутність довіри до опитуваного та його бажання надавати інформацію. Цю проблему можна вирішити шляхом підвищення кваліфікації спеціалістів, які проводять опитування, та використання підходів, які дозволяють збільшити довіру опитуваних до процесу.

Також, іншою проблемою є можлива необ'єктивність результатів опитування через недостатню кількість опитуваних або відсутність репрезентативності вибірки. Ці проблеми можуть бути вирішені за допомогою ретельного планування та проведення опитувань, використання різних методів та інструментів збору даних, а також аналізу результатів опитувань.

У разі військового стану, також можуть виникати додаткові проблеми, пов'язані з безпекою опитування та конфіденційністю інформації. Ці проблеми можуть бути вирішені шляхом ретельної організації процесу, використання спеціального обладнання та технологій, а також підвищенням рівня безпеки зберігання та обробки даних.

Список використаної літератури

1. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика: навч.- метод. посібник / О. О. Подобний. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 258 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Лаврик Ю. В. Науковий генезис використання підрозділами карного розшуку розвідувального опитування. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 25–26 верес. 2014 р.). – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. – С. 80–82

**Задорожня Радмила Володимирівна,
Фісун Наталія Олександрівна**

здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
підполковник поліції

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Досліджуване питання теоретичних та практичних аспектів запобігання злочинності завжди було у центрі уваги дослідників та науковців у галузі кримінально-процесуального права. Особливо питання запобігання злочинності набуває все більшої актуальності останнім часом. Це аргументується повномасштабним вторгненням на територію нашої держави, що супроводжується діяльністю ряду злочинних груп, безконтрольним обігом зброї та іншим. Саме тому пошук нових шляхів вирішення даної проблеми є важливим.

Здійснюючи аналіз праць науковців у різні періоди щодо оперативно-розшукового запобігання кримінальних правопорушень, варто відмітити, що першою спробою щодо обґрунтування запобігання злочинам із використанням оперативно-розшукової діяльності, як наряду запобігання кримінальних правопорушень вважаються роботи С. Овчинського. Так, останній у своїх працях актуалізував теоретичну розробку проблематики превенції злочинів підрозділами, котрі здійснюють оперативно-розшукову роботу [1, с. 109].

Перш ніж перейти до детального дослідження оперативно-розшукового запобігання кримінальним правопорушенням, слід приділити увагу генезі самого поняття «запобігання». Відповідно, сам термін попередження вважається діяльністю, котра спрямовується на унеможливлення вчинення кримінального правопорушення щодо якого ще не спрямований злочинний намір [2, с. 142].

Отже, до заходів оперативно-розшукового запобігання, в першу чергу,

відноситься планування. З огляду на це, етап планування вважається одним із заходів організаційно-управлінського забезпечення оперативно-розшукової профілактики. Воно полягає у найраціональній організації процесу здійснення гласних і негласних заходів, що забезпечують виконання оперативно-профілактичних завдань [3, с. 219].

Планування заходів щодо запобігання злочинам є моделлю надзвичайно мінливої обстановки ситуації, коли здійснюються ті чи інші заходи, і при цьому виникає гостра потреба спланувати такі заходи, вибрати оперативно-профілактичні прийоми (або їх комбінацію), що як найкраще забезпечують виконання поставлених завдань у стислі терміни силами і засобами, які є в розпорядженні оперативного підрозділу, за найменших затрат і безумовного дотримання законності.

Цінність складання плану із застосування оперативно-розшукового заходу полягає у тому, що він охоплює увесь комплекс основних організаційних заходів – від аналітичної роботи до контролю. Обов'язковими попередніми умовами оперативно-розшукової профілактики є виявлення та постановка криміногенних осіб на один із видів оперобліку (оперативно-розшукова справа, справа контрольно-спостережного провадження, інформаційні системи і картотеки оперативно-розшукового та профілактичного призначення). Тим самим забезпечується обґрунтованість початку оперативно-профілактичної роботи, цілеспрямованість і планомірність її здійснення, певні узгодження у застосуванні відповідних заходів профілактики, комбіноване використання гласних і негласних джерел інформації, а також здійснення дієвого контролю та надання практичної допомоги у реалізації оперативно-розшукових планів [4, с. 258].

На нашу думку, проблематика цього питання є дуже актуальною у сьогоденні та потребує деякого вдосконалення та модернізації. Ми вважаємо, що найкращим шляхом задля забезпечення високого рівня оперативно-розшукового запобігання кримінальних правопорушень є застосування інноваційних технологій. Слід зауважити, що велика кількість правоохоронців не володіють необхідними знаннями у галузі застосування даних технологій, через те пропонуємо ввести відповідні курси (заняття), які б забезпечили гідне надання необхідного діапазону знань у цій сфері та сприяли б вільному володінню та користуванню широким спектром інноваційних технологій з метою покращення рівня оперативно-розшукового запобігання кримінальним правопорушенням.

Список використаних джерел

1. Антонов Р. К. Проблемні питання діяльності оперативних підрозділів із запобігання економічним кримінальним правопорушенням. *Вісник Академії митної служби України. Серія: Право.* 2015. № 1. С. 108-115.
2. Білецький В. О. Оперативно-розшукова діяльність як наукова категорія та вид діяльності правоохоронних органів. *Інвестиції: практика та досвід.* 2013. № 14. С. 141-144.

3. Гула Л. Ф. Оперативно-розшукове запобігання злочинам, що вчиняються організованими злочинними групами. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2015. № 813. С. 219-224.

4. Орлов Ю. Ю. Застосування фрактального аналізу кримінальної статистики з метою запобігання злочинам. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 3. С. 257-266.

**Зайцев Данило Андрійович,
Булдакова Анастасія Євгенівна**

здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В еру інформаційних технологій сучасне суспільство вже звикло до постійного використання електронних пристроїв (телефонів). Більшість осіб вже не уявляють свого життя без їх використання, тому такі пристрої завжди беруть з собою, як для повсякденного використання, так і для роботи. Тому за допомогою таких пристроїв, які постійно знаходяться “при собі”, можна встановити місцезнаходження будь-якої особи. На сьогоднішній день співробітниками Національної поліції України (далі – НПУ), для розкриття кримінальних правопорушень та викриття злочинців у оперативно-розшуковій діяльності активно застосовується такий захід як “встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу”.

Згідно кримінального процесуального кодексу України, а саме статті 268, встановлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу) є негласною слідчою (розшуковою) дією, що полягає у застосуванні технічних засобів для отримання від мережевої інфраструктури або мобільного кінцевого (термінального) обладнання відомостей про його знаходження, а в мережі фіксованого зв'язку – даних про фізичну адресу кінцевого пункту мережі, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії можливо встановити обставини, які мають значення для кримінального

провадження [1].

Проте встановлення місцезнаходження радіоелектронних засобів під час здійснення оперативно-розшукової діяльності має низку проблем. Перше і основне, застосування такого заходу може порушувати засаду законності. Використання засобів для встановлення локації під час оперативно-розшукової діяльності повинно здійснюватися відповідно до законодавства країни. Якщо застосування такого заходу не має законної підстави, то це може призвести до порушення прав громадян та скарг на дії правоохоронних органів. Одним з таких є порушення законодавства, а саме ЗУ “Про захист персональних даних”. Використання радіоелектронних засобів може призвести до збору та обробки персональних даних громадян. Це може порушити їх права на приватність та конфіденційність інформації [2].

Наступним недоліком застосування вказаного заходу є недостатня якість сигналу. З початком активних бойових дій на території нашої держави відбулося багато перебоїв у роботі багатьох електронних систем. Такі збої мали суттєвий вплив на якість проведення такого заходу. Радіоелектронні засоби можуть не працювати належним чином у разі недостатньої якості сигналу. Це може призвести до невірної або неповної інформації, яка може негативно вплинути на результати оперативно-розшукової діяльності.

Окрім проблем, що мають особливу суттєвість саме в цьому заході, також ми можемо акцентувати увагу на загальних, які існують в проведенні будь-якого заходу, пов'язаного з використанням чи застосуванням електронних систем. По-перше, радіоелектронні засоби можуть мати технічні несправності, які можуть вплинути на їх ефективність та точність. Якщо несправності не виявлені та не виправлені вчасно, це може призвести до неповних чи невірних результатів діяльності. По-друге, використання радіоелектронних засобів вимагає наявності кваліфікованих фахівців, які знають, як вони працюють та як їх використовувати. Відсутність кваліфікованих фахівців може призвести до невірного використання засобів, що може мати негативні наслідки.

На нашу думку з вирішення вказаних проблем доречно висловилися такі науковці як М. Л. Грібов, С. М. Князев, С. С. Чернявський у своїй праці “Законодавче регулювання оперативно-розшукової діяльності: проблеми та шляхи їх розв’язання”. З метою надання системності механізму правового регулювання оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України необхідно внести зміни й доповнення до законодавства. Визначати сутність цих змін можна в межах різних підходів, що відокремлені за своїм рівнем [3, с. 17].

Таким чином, враховуючи думки науковців ми можемо зробити висновок, що вказані проблеми є не просто актуальними, а нагальними на сьогодні, оскільки їх вирішення матиме позитивний вплив на ефективність пошуку злочинців, що покращить розкриття кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. : станом на 05 лютого 2023 року Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).
2. Про захист персональних даних Закон України від 27.10.2022 № 2297-VI/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).
3. С. М. Князєв, С. С. Чернявський, Л. Г. Михайло. "Законодавче регулювання оперативно-розшукової діяльності: проблеми та шляхи їх розв'язання" 2020 р. с. 20.

Зейкан Вікторія Василівна

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Здійснення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ гласних і негласних оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ) досить часто пов'язане із обмеженням прав громадян та інших суб'єктів суспільних відносин, у зв'язку з чим важливо забезпечити неухильне дотримання законності, тобто виконання приписів правових норм, які регулюють зазначену діяльність.

З метою всебічного дослідження цієї діяльності необхідно детальніше розглянути систему її правового регулювання, оскільки останньою визначаються нормативні підстави здійснення оперативно-розшукової діяльності. Основи правового регулювання оперативно-розшукової діяльності досліджували О.М. Бандурка, К.К. Горяїнов, Є.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, І.П. Козаченко, В.С. Овчінський, В.Л. Регульський, О.Ю. Шумілов та інші. Але, багато проблем ще не знайшли свого детального висвітлення. Оперативно-розшукова діяльність за своєю сутністю відноситься до юридичних наук, тому об'єктивний аналіз передумов формування оперативно-розшукових знань, появи певної їх системи, особливостей розробки та використання засобів і методів необхідно здійснювати, виходячи із існуючої сукупності правових норм. Перелік

підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності визначено в ст. 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Зокрема, такою підставою є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про: злочини, що готуються; осіб, які готують учинення злочину. У ст. 9 цього Закону визначено гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. Відповідно, ч. 1 зазначає, що в кожному випадку оперативно-розшукова справа порушується за наявності підстав для проведення оперативно-розшукових заходів [1].

Однією з особливостей проведення ОРС є те, що під час її застосування часто виникає необхідність одразу ж реалізувати отримані дані [3]. Це залежить, з одного боку, від обов'язку працівників підприємства виконувати вимоги Кримінально-процесуального кодексу щодо вжиття всіх необхідних заходів для своєчасного попередження або розкриття злочинів та переслідування злочинців, а з іншого – можливе використання повноважень, не делегованих поліції, не тільки як органу ведення господарсько-розшукової діяльності, а й як органу слідчого та адміністративного нагляду. Кримінально-процесуальний кодекс уповноважує підрозділи міліції як слідчі органи затримувати осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів. Взяття під варту є заходом, який зачіпає конституційні права громадян.

Тому у разі необхідності затримання підозрюваних у вчиненні злочинів під час проведення оперативно-розшукових заходів органи влади повинні чітко та неухильно виконувати положення законодавства. Згідно з Кримінально-процесуальним кодексом, оперативний працівник має право затримати підозрюваного лише у разі виявлення в його поведінці ознак злочину, за який також передбачено покарання у вигляді позбавлення волі в присутності особи. з наступних підстав: якщо особа затримана під час вчинення злочину або замаху на злочин, безпосередньо після злочину: коли свідки, в тому числі потерпілий, прямо впізнають особу як злочинця; вона виявила явні сліди злочину разом або у своїй квартирі [2].

Якщо оператор виявить злочинну поведінку в момент скоєння злочину, то він зможе без зусиль розібратися в ситуації, взяти зобов'язання і прийняти справедливе рішення на основі своїх теоретичних знань і практичного досвіду роботи [4], коли хтось вказує на злочинця. Часто ці особи піддаються впливу злочину, схильні підвищувати рівень своєї суспільної небезпеки, а в деяких випадках спотворюють обставини злочину. Для усунення будь-якої помилки оператор повинен вміти правильно оцінити отриману інформацію. і знайдіть можливість у Перевірте це за допомогою інших джерел інформації.

При затриманні підозрюваного, якщо на його тілі, одязі тощо виявлено сліди злочину, необхідно враховувати, що перелік цих слідів законом не передбачено. Тому оператор у кожному окремому випадку повинен сам вирішувати, чи мають прикмети, помічені на особі, кримінальне значення [5].

При цьому видимі сліди повинні бути чіткими і не викликати підозри. Наприклад, такими явними ознаками можуть бути викрадене майно, знаряддя злочину, кров, подряпини, брудний і порваний одяг тощо. Під час здійснення господарсько-розшукової діяльності уповноважена службова особа може отримати додаткову інформацію, яка дасть їй змогу обґрунтовано підозрювати вчинення особою злочину. У цьому випадку підозрюваного можливо затримати лише у разі його ухилення від органу досудового розслідування, слідчого судді, суду або від виконання кримінального вироку. Важливим завданням є захист конституційних прав і свобод людини та громадянина, попередження можливих порушень закону, пов'язаних з обмеженням конституційних прав учасників кримінального провадження, а також їх поновлення у разі порушення [7].

При проведенні розшукових заходів виникають ситуації, коли поведінка особи, її зовнішній вигляд тощо дають підстави підозрювати у вчиненні нею злочин, але у вас немає поважних підстав для її затримання. У цьому випадку головним завданням спостерігача є спостереження за об'єктом. Залежно від обставин він може вжити заходів до затримання підозрюваного (за наявності достатніх підстав) або піддати особі додатковий огляд за допомогою наявних сил, засобів і методів. Працівники міліції, які проводять комплекс оперативно-розшукових заходів, мають право адміністративно затримати особу або доставити її до відділку поліції. Це не тільки запобігає порушенню порядку в громадському місці, але й дає можливість додатково опрацювати особу в оперативному порядку з метою виявлення її невідкритих ран там, де вона вчинила злочин [6].

Таким чином, працівники оперативних підрозділів органів Національної поліції мають дотримуватись певних вимог під час проведення слідчо-оперативних заходів. Вони включають уникнення використання технік і методів, які суперечать правовим і моральним стандартам, вжиття заходів виключно з метою запобігання та розкриття злочинів і виявлення осіб, причетних до їх скоєння, а також повагу до законних прав і свобод усіх осіб, включаючи тих, хто має скоєні правопорушення. Крім того, ці заходи не можуть бути провокацією чи фальсифікацією.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992, № 22, С. 303.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-УІ / Відомості Верховної Ради України. – 2013, №9-10, №11-12, №13, С. 88.
3. Козаченко І.П., Регульський В.Л. Правові, морально-етичні та організаційні основи оперативно-розшукової діяльності. Львів: ЛІВС при НАВСУ, 2000. С.219.
4. Битяк Ю.П. Державна служба та розвиток її демократичних основ. Харків: Укр. юрид. академія, 1990. С.74.
5. Загальна теорія держави і права / за ред. М.В. Івіна, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. – Х.: Право, 2002. С. 432.
6. Петришин О.В. Статус службової особи: природа, структура, спеціалізація. Київ:

УНКВО, 1990. С.76.

7. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. Colloquium-journal, «Interdruk» 11.04.2023 № 10 (169). С.46.

**Здоровець Тетяна Іванівна,
Каліневич Владислав Вадимович**
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ПІД ЧАС ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Оперативно-розшукова діяльність виконує істинну правоохоронну функцію, яка має переважно негласний характер дій, і складається із системи гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів. Такий захід, як візуальне спостереження є одним із фундаментальних методів отримання достовірних даних про особу, коло її спілкування, діяльність, місця найчастішого перебування і так далі. Використання такого виду заходу дає можливість виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, що у свою чергу, дозволяє застосовувати специфічний вид державної діяльності для пошуку та фіксації фактичних даних про готування, або безпосереднє вчинення, або припинення протиправних діянь окремих осіб або груп, відповідальність за які передбачена кримінальним законодавством України [1].

Класифікуючи такий захід як візуальне спостереження, виділяють такі види, як візуальне спостереження за: особою, річчю, місцем. З метою зібрання інформації про осіб або групу осіб, та їх кримінально-протиправну діяльність, в рамках відповідних оперативно-розшукових справ, співробітниками кримінальної поліції можуть залучатися підрозділи відповідної служби, згідно завдань, що направляються до їх безпосередніх підрозділів. Оперативні підрозділи Національної поліції України можуть використовувати можливості підрозділів оперативної служби відповідно до

вимог КПК України та статті 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», відповідно до якої, підрозділи мають таке ж право на застосування фото-, кіно-, і відеозйомки, оптичних і радіоприладів, інших технічних засобів згідно з такими умовами [2, с. 257].

Беручи до уваги практичну діяльність працівників кримінальної поліції можна зазначити, що використання візуального спостереження залишається одним із найефективнішим методом та засобом отримання інформації, незалежно від характеру розслідування.

Разом з цим нормативно-правові акти України: закони, накази та міжвідомчі нормативні акти визначають, що основними ознаками спостереження в рамках оперативно-розшукової діяльності, є: розробка осіб, що готують тяжкі та особливо тяжкі злочини; об'єктами спостереження є особа, або певні речі, місця у публічно доступних місцях. Суб'єктами спостереження за особою, річчю або місцем є уповноважені особи, завдання яких полягає у візуальному спостереженні за об'єктами або візуальному спостереженні з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження [3, с. 11]. Спостереження за особою проводиться на підставі ухвали слідчого судді, при цьому у ст. 269 КПК України не визначено порядок спостереження за річчю або місцем, у зв'язку з чим спостереження за річчю або місцем проводиться на підставі рішення керівника органу Національної поліції України, або його уповноваженого заступника.

Таким чином, враховуючи вище сказане, можна зробити висновок, що правова база використання візуального спостереження, яке проводиться в рамках ведення оперативно-розшукової справи, стосовно осіб, що причетні до готування злочинів не повною мірою відповідає вимогам забезпечення прав і свобод людини, а саме не передбачено конкретний термін проведення спостереження за об'єктом та його контактами, відсутня конкретизація суб'єктів-виконавців та злочинів відносно яких під час оперативно-розшукової діяльності уповноважені особи конкретного органу можуть використовувати спостереження. Таким чином усунення означених чинників можливо за рахунок внесення змін у чинне законодавство України.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 26.05.2023).
2. Скулиш Є.Д., Кузьмін С.А. Поняття, суб'єкти й об'єкти проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 1 (15). С. 254-269.
3. Грібов М.Л., Ємець О.М., Руснак Д.І. Візуальне спостереження за особою, річчю або місцем як засіб протидії торгівлі людьми. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2020. № 3 (116). С. 8-21.

**Зосімов Артем Олександрович,
Сайгаченко Данило Сергійович**
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

Протидія економічній злочинності є і ще довго буде пріоритетним і водночас складним завданням у діяльності правоохоронних органів України та багатьох країн світу. Його вирішення є можливим лише за умови належної координації діяльності різних державних органів, їхніх структурних підрозділів, службових осіб та приватного бізнесу. Адже економічна злочинність добре замаскована під легальну господарську діяльність, має різноманітний характер, часто прикривається недобросовісними державними службовцями, тому їй протистоїть розгалужена мережа правоохоронних органів, а функціонування цієї мережі потребує координації їхніх спільних дій. Тому проблеми налагодження ефективної взаємодії правоохоронних органів, їхніх структурних підрозділів з іншими суб'єктами виявлення, розслідування та припинення економічних злочинів були і залишаються актуальними як з наукової точки зору, так і практичної діяльності.

Аналіз теоретичних і практичних проблем взаємодії під час досудового розслідування, зокрема у сфері економічних відносин здійснювали такі вітчизняні і зарубіжні вчені: О. П. Бушан, П. Д. Біленчук, В. К. Весельський, А.Ф. Волобуєв, В. І. Галаган, В. А. Журавель, Д. Д. Заєць, Є. Г. Коваленко, В.В.Лисенко, Т. О. Мудряк, Р. Л. Степанюк, В. В. Топчій, В. Ю. Шепітько та інші. Ці та інші праці відомих учених присвячені питанням взаємодії між підрозділами правоохоронних органів взагалі, переважно у загальному плані, без врахування особливостей її організації за участі суб'єктів оперативно-розшукової діяльності саме під час розслідування економічних злочинів [1].

До найбільш актуальних проблем сьогодення, що потребують наукового осмислення, можна віднести вдосконалення правових механізмів дотримання конституційних прав і свобод людини під час оперативно-

розшукових заходів, здійснення негласних слідчих (розшукових) дій та нових форм оперативно-розшукової діяльності у межах кримінального провадження, використання новітніх засобів оперативної роботи й сучасних методів оперативно-розшукової діяльності за межами кримінального провадження, а також підвищення ефекту конфіденційного співробітництва в межах розслідування кримінального правопорушення у економічній сфері.

Досліджуючи питання щодо генезису економічного злочину, слід зазначити, що останнє поняття не закріплене у чинному законодавстві, натомість у науці використовуються поняття «злочини у сфері економіки», «злочини економічної спрямованості», «економічні злочини». У науковій та навчальній літературі економічна злочинність іноді ототожнюється з «бізнес-злочинністю», «злочинністю у сфері бізнесу», «білокомірцевою злочинністю». У зв'язку з цим немає єдиної думки щодо віднесення певних кримінальних правопорушень до категорії економічних злочинів і кожен дослідник віддає перевагу виходячи із суб'єктивного аналізу правопорушення [2, с. 25].

Враховуючи специфіку механізму здійснення економічних злочинів і обумовлені цим особливості досудового розслідування таких кримінальних проваджень, МВС України було розроблено і затверджено Інструкцію з організації взаємодії органів досудового слідства з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, яку було затверджено Наказом МВС України від 07.07.2017 № 575.

Сумісна діяльність таких підрозділів як органу досудового розслідування та оперативних підрозділів розпочинається з надходження до органу або ж підрозділу Національної поліції заяв або ж повідомлень щодо вчинених кримінальних правопорушень за характером економічності.

На вказаному етапі слідчий, котрий виконує завдання щодо ведення досудового розслідування зобов'язаний не пізніше ніж за 24 години від моменту подання заяви або ж з моменту вчинення повідомлення про вчинене кримінально-каране діяння вносить певні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, а також покладає початок розслідуванню [3].

В цей же час, слідчий у ряді випадків не уповноважений на виконання певних заходів або ж невідкладних слідчих (розшукових) дій котрі мають спрямування на встановлення особи або ж осіб, що здійснили вчинення кримінально-каране діяння, обстеження усіх обставин події, визначення суми збитків завданих вказаним діянням, майна, котре було здобуте у зв'язку із вчиненням протиправного діяння тощо. У вказаному випадку слідчий як окремий суб'єкт уповноважений на доручення представникам оперативних підрозділів, котрі виконують письмові доручення слідчого щодо здійснення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій [4, с. 161-162].

Важливим напрямом співпраці, що має право на існування у випадку, коли першочергові матеріали про кримінально-каране діяння були зібрані без

участі слідчого і подальша їхня реалізація потребує тісної взаємодії слідчого із співробітниками оперативного підрозділу є заведення оперативно-розшукової справи (далі – ОРС).

Таким чином, з метою реалізації матеріалів ОРС керівник оперативного підрозділу письмово звертається до органу досудового розслідування про закріплення за цією ОРС слідчого для забезпечення методичного (процесуального) супроводження до її логічного завершення.

Для здійснення більш конкретизованої оцінки матеріалів керівник оперативного підрозділу за умови виконання вимоги з дотримання режиму секретності, надає необхідні матеріали оперативно-розшукової справи з метою дослідження та за необхідності надання, певних рекомендацій у контексті фіксації додаткових даних щодо дій протиправного характеру окремих осіб, у діях яких є ознак кримінально-караного діяння, відповідно і економічного характеру. Після детального аналізу представлених матеріалів, якщо слідчий дійде висновку про наявність достатніх підстав, він вносить відомості до ЄРДР [5, с. 268].

Ще одним напрямом співпраці, що має право на існування є взаємодія слідчого з оперативними підрозділами, щодо проведення розшукової діяльності, а саме розшуку підозрюваних, майна здобутого злочинним шляхом, співучасників та інших фігурантів кримінального провадження. У випадку переховування підозрюваного від органів досудового розслідування, метою якого є ухилення від відповідального кримінального характеру та місцезнаходження останнього невідоме, слідчий уповноважений на винесення постанови щодо зупинення досудового розслідування, котрий має погодитись із прокурором, та окрему постанову про оголошення розшуку підозрюваного. В той же час, слідчий має здійснювати організацію щодо пошуку шляхом окремого виконання певних заходів, а також надання доручень щодо оперативного підрозділу щодо виконання розшукових заходів. Разом з тим у кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини, в яких підозрюваного оголошено в розшук, слідчим вносяться за погодженням з прокурором клопотання до слідчого судді про дозвіл на затримання підозрюваного з метою його приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу.

Отже, можна зробити висновок про те, що тільки ефективна взаємодія слідчого з оперативними підрозділами під час розслідування економічних злочинів є запорукою їхньої успішної діяльності, яка передбачає оптимальний розподіл обов'язків, погоджене планування слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів, взаємний обмін інформацією на спільних нарадах, своєчасне внесення корективів у плани розслідування.

Список використаної літератури

1. Грабовський Л. А. Взаємодія суб'єктів оперативно-розшукової діяльності під час розслідування економічних злочинів. *Ірпінський юридичний часопис*. 2019. Вип. 1. С. 157-163.

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

3. Кримінальний процесуальний-кодекс: Закон України від 13.04.2012 року № 4651-VI. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

4. Гринько Р. В. Заходи оперативного впливу та способи самозахисту: порівняльно-правовий аналіз. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. Вип. 9-2(1). С. 159-162.

5. Пчолкін В. Д. Тактичні операції при розслідуванні злочинів економічної спрямованості. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2019. Вип. 4. С. 265-277.

Іванова Аліна Максимівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НПУ ЗІ СЛІДЧИМИ ПРИ ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

На сьогодні, в умовах воєнного стану, однією із серйозних проблем є зростання злочинності, що негативно впливає на внутрішню, економічну та соціальну стабільність держави. Протидія кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану вважається одним із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів [1,с.322]

На нашу думку особливе значення має взаємодія оперативних підрозділів НПУ з слідчими підрозділами. Оскільки практика діяльності оперативних підрозділів свідчить, що головну частину кримінальних правопорушень, а саме: виявлення, розкриття, та досудове розслідування насамперед залежить від оперативних та слідчих підрозділів НПУ.

Під взаємодією органів досудового розслідування з іншими підрозділами органів Національної поліції при досудовому розслідуванні та

розкритті кримінальних правопорушень ми розуміємо – визначену законодавством узгоджену діяльність працівників органів Національної поліції щодо здійснення оперативно-розшукових, слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, для своєчасного розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, а також з метою ефективного вирішення інших завдань кримінального судочинства.

Сутність взаємодії підрозділів органів Національної поліції передбачає спільні зусилля у розкритті та розслідуванні злочинів шляхом поєднання наявних можливостей, притаманних цим підрозділам, при чіткому розподілі їх повноважень. Правильно організована співпраця повинна відповідати вимогам кримінального процесуального та оперативно-розшукового законодавства, в тому числі забезпечувати дотримання загальних засад кримінального провадження; зберігати керівну роль та самостійність слідчого; передбачати активне використання методик, наукових і технічних досягнень у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

Взаємодія слідчого та працівника оперативного підрозділу є ефективною, якщо вони особисто досягають порозуміння щодо розслідування конкретного кримінального провадження.

В окремих випадках ніякими законами та нормативно-правовими актами неможливо досягти ефективної злагодженої роботи слідчих та оперативних працівників. При цьому їхня робота має бути законодавчо та нормативно врегульована. Отже, взаємодія слідчого та працівника оперативного підрозділу має теоретико-правове підґрунтя.

Зокрема, теоретичними основами такої взаємодії є положення, що роз'яснюють її сутність, роль, значення тощо. Їх усвідомлення суб'єктами робить взаємодію більш змістовною та цілеспрямованою, тим самим сприяє її ефективності та безумовному дотриманню всіма учасниками вимог законності.

До процесуальних форм взаємодії, які найчастіше використовуються в процесі розслідування правопорушень та прямо чи опосередковано зазначаються в КПК України, варто віднести: – надання слідчим доручення проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідному оперативному підрозділу; – надання оперативними підрозділами допомоги слідчому при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій; – право слідчого доручати оперативному підрозділу виконання заходів забезпечення кримінального провадження; – право слідчого доручати оперативному підрозділу щодо встановлення місцезнаходження підозрюваної особи, яку оголошено в розшук [2, с.45].

Теоретичними основами взаємодії слідчого та працівника оперативного підрозділу є спільність цілей і завдань, тобто лише об'єднавши зусилля, вони зможуть їх ефективно розкрити, а саме: швидко розкрити кримінальне

правопорушення, своєчасно, швидко, повно та неупереджено проводити досудове розслідування, а також встановлювати та притягувати до кримінальної відповідальності винних осіб; однакову юридичну силу процесуальних документів слідчого та працівника оперативного підрозділу, складених за дорученням слідчого. Зокрема, протоколи слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, складені слідчим, мають таке ж доказове значення, як і протоколи, складені працівниками оперативного підрозділу [3].

Отже, взаємодія слідчого та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні – це заснована на законі та відомчих нормативно-правових актах, а також спільності завдань діяльність, яка передбачає ефективне використання правових заходів, сил, форм, методів і засобів, спрямованих на розкриття, розслідування та попередження кримінальних правопорушень. Традиційно відрізняють дві форми взаємодії – процесуальна (нормативно-правова) та не процесуальна [4, с. 74].

Отже, діяльність оперативних підрозділів НПУ по розслідуванню кримінальних правопорушень спрямована на вирішення завдань кримінального судочинства, що на сьогодні є неможливим без злагодженої спільної роботи слідчих та інших підрозділів. Лише за допомогою взаємодії між оперативними підрозділами НПУ зі слідчими при розслідуванні та розкритті кримінальних правопорушень така діяльність буде своєчасною та ефективною.

Список використаних джерел

1. Абламський С. Є., Юхно О. О., Лук'яненко Ю. В. Взаємодія слідчого з іншими органами і підрозділами при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень: навчальний посібник / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора О.О. Юхна. – Харків. – 2017. – 152 с.
2. Стацак, М. В., Тарнопольський О. В. "Особливості взаємодії оперативних підрозділів органів внутрішніх справ України з органами досудового розслідування під час протидії злочинам у сфері економіки." *Право і безпека* 5. 2012. С. 186-189. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pib_2012_5_42.pdf
3. Організація взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування: навч. посібник / О. П. Бойко, О. Ф. Кобзар, В. В. Рогальська, Н. П. Черняк. – Дніпро: ДДУВС, 2017. – 84 с.

**Івоніна Анна Олександрівна,
Яворський Роман Ярославович**
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСОБОЮ

Кожен день оперативні працівники зіштовхуються з новими викликами у своїй діяльності. Найпоширенішими серед них є: набирання обертів злочинної діяльності, продовження повномасштабного російського військового вторгнення, колабораціонізм, перевірка інформації про безвісти відсутніх осіб, осіб, які готують злочини та інші. Тому на даний момент є актуальне питання про результативну діяльність оперативних підрозділів Національної поліції і застосування ними різних методів оперативно-розшукової діяльності. Одним із ефективних методів залишається візуальне спостереження за особою, який є пізнавальним засобом правоохоронної діяльності.

Ю. Шемшученко визначає візуальне спостереження як один з методів оперативно-розшукової діяльності, який застосовується з метою виявлення та фіксації даних щодо протиправної діяльності окремих осіб чи груп, запобігання тяжким злочинам, їх припинення або розкриття, розшуку безвісти пропалих осіб або осіб, які ухиляються від кримінального покарання, припинення розвідувально-підривної діяльності зарубіжних спецслужб тощо [1].

Відповідно до ст. 269 КПК України візуальне спостереження може проводитися з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження у публічно доступних місцях з метою пошуку, фіксації, перевірки відомостей про особу та її поведінку, а також тих з ким вона контактує [2].

До об'єктів візуального спостереження можемо віднести:

- осіб, відносно яких є оперативна інформація про їхню злочинну діяльність;
- осіб, які володіють інформацією про злочини, які готуються;

- родичів або знайомих особи, яка розшукується.

Візуальне спостереження за особою може бути як оперативно-розшуковим заходом, так і негласною слідчою (розшуковою) дією. Оперативні підрозділи можуть здійснювати візуальне спостереження як оперативно-розшуковий захід відповідно до п.11 ч.1 ст.8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3].

Результати візуального спостереження використовуються для прийняття рішень щодо проведення подальших оперативно-розшукових заходів щодо особи, відносно якої відбувається такий захід, або її злочинних зв'язків [4, с.16].

Візуальне спостереження за особою потребує значних людських ресурсів, технічних засобів, матеріального забезпечення. Воно може проводитися від кількох годин до кількох днів (залежно від поставлених завдань, суб'єктів виконання, матеріального і технічного оснащення).

Зазвичай, гласні оперативні працівники не можуть у повному обсязі застосовувати такий метод оперативно-розшукової діяльності. Вони в змозі застосовувати його лише протягом короткого часу, без застосування або з обмеженим застосуванням технічних, маскувальних засобів тощо. Необхідність у такому спостереженні виникає під час особистого пошуку, при документуванні злочинних дій розроблюваних, вирішенні інших завдань, які раптово з'явилися.

Найбільш кваліфіковано і протягом тривалого часу мають можливість здійснювати візуальне спостереження підрозділи оперативної служби, оскільки вони використовують сучасні технічні засоби, вміють маскуватися і залишатися непомітними тощо.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що візуальне спостереження як метод оперативно-розшукової діяльності відрізняється від інших методів своїм достовірним результатом. Разом з тим, враховуючи матеріальні та людські затрати, особливості організації і тактики проведення, цей метод є найбільш складним, трудомістким і потребує матеріального забезпечення. Крім того, проведення візуального спостереження зачіпає права та інтереси громадян, які охороняються законом, стосовно їх особистого життя.

Список використаних джерел:

1. Ю. Шемшученко. Юридичний словник. Київ : Femina, 1996. Т. 1. URL: http://leksika.com.ua/18310727/legal/vizualne_sposterezhennya (дата звернення 30.04.2023).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2013, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Дата звернення: 25.04.2023р.).
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580–VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Дата звернення: 25.04.2023р.).
4. Грібов М.Л. Правове регулювання візуального спостереження. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*, № 1 (27)'2012. С. 13-23

Ісаєв Артур Сергійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ВЗАЄМОДІЯ СЕКТОРУ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З СЛІДЧИМ ПІДРОЗДІЛОМ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Взаємодія підрозділів кримінальної поліції з іншими підрозділами Національної поліції та правоохоронними органами в воєнний час є ключовим аспектом успішної протидії кримінальним правопорушенням. Для ефективної роботи кожного підрозділу необхідно здійснювати спільні заходи та взаємодіяти один з іншим в рамках спільних завдань та обов'язків. У цьому есе я хочу розглянути детальніше питання взаємодії підрозділів кримінальної поліції з іншими підрозділами Національної поліції та правоохоронними органами, їхні форми та результати.

Як зазначає В.М. Малюга поняття “взаємодія слідчого з оперативними підрозділами в теорії”, що взаємодія підрозділів кримінальної поліції з слідчим підрозділом Національної поліції є ключовим та комплексним процесом, який забезпечує ефективність діяльності кожного з підрозділів. Цей процес включає в себе: 1) описово-інформаційну; 2) пізнавально-прагматичну; 3) прогностично-евристичну; 4) регулятивну. Всі ці функції і взаємодії слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами у кримінальному провадженні визначають його науково-понятійну і криміналістично-змістовну сутність, основні напрями реалізації та визначають теоретико-практичну значущість[1]. І ми цілком згодні з даною позицією.

Згідно з Указом Президента України 24 лютого 2022 року введено воєнний стан по всій території України [2]. Через це, взаємодія слідчого підрозділу з кримінальною поліцією стала більш взаємо пов'язаною та ефективною для протидії злочинності у воєнний стан. Як визначає О.В. Кириченко, найбільш поширеними видами взаємодії слідчого з працівниками оперативного підрозділу на початковому етапі кримінального провадження для виявлення та розкриття кримінальних правопорушень є: спільний аналіз

наявних матеріалів, їх перевірка та визначення узгоджених дій по виявленню й закріпленню доказів; спільний виїзд на місце події; залучення оперативного працівника до проведення окремих слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій, що забезпечує збереження можливості ефективного використання в подальшому розслідуванні даних, здобутих під час оперативно-розшукової діяльності [3, с. 316].

На думку М. В. Борисенка, взаємодія слідчого з оперативними та іншими підрозділами та працівниками Національної поліції України під час воєнного стану, то таку взаємодію слід розглядати як:

1) активну, навмисну взаємодію двох або більше суб'єктів, коли кожен учасник повинен усвідомлювати, що виконує покладені на нього завдання спільно з іншими. При цьому кожен учасник повинен повністю усвідомити доручене йому завдання і швидко його виконати;

2) кожний учасник цих підрозділів зобов'язаний застосовувати окремі заходи (слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові заходи,) у межах наданих йому законних повноважень;

3) узгоджена за місцем, часом і метою спільна дія двох або більше осіб, спрямована на збирання та використання у кримінальному провадженні інформації, отриманої в результаті проведення оперативно-розшукових заходів;

4) під час проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій неухильно дотримуватись вимог Конституції України, чинного законодавства, основ кримінального судочинства та оперативно-розшукової діяльності, встановлених нормативно-правовими актами, зокрема відомчими наказами.[4 с 260].

Отже, узагальнюючи наведені факти та аргументи, можна стверджувати, що взаємодія сектору кримінальної поліції з слідчим підрозділом під час воєнного стану є критично важливою для забезпечення безпеки та захисту правопорядку в Україні. Відмічається, що під час воєнного стану зростає кількість кримінальних правопорушень, тому дієвість взаємодії між сектором кримінальної поліції та слідчим підрозділом стає надзвичайно важливою.

Список використаних джерел

1. В. М. Малюга. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами в системі методики розслідування злочинів. дисертація на здобуття наукового ступеня. URL: <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/...> · Файл PDF.

2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

3. О. В. Кириченко, Взаємодія слідчих з оперативними підрозділами правоохоронних органів під час виявлення та розслідування корупційних кримінальних правопорушень: теоретико-правові аспекти. С. 316-322. URL: [Право_i_суспільство_2023_1.pdf \(dgu.edu.ua\)](#).

4. М. В. Борисенко, Взаємодія слідчого з оперативними та іншими підрозділами органів Національної поліції під час досудового розслідування : дис. ... докт. філософії : 081 «Право». Київ, 2021. 260 с

Іскандаров Анар Мовлуд огли

курсант факультету №2

Науковий керівник:

Грабазій Іван Андрійович

доцент кафедри

оперативно-розшукової діяльності

та розслідування злочинів факультету №2

Харківського національного

університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук

СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ПОРНОГРАФІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Удосконалення технології комунікаційних мереж дало можливість: упровадити новітні інформаційні розробки в повсякденне життя мільйонів людей; досягти глибоких змін у різноманітних сферах суспільства; посилити інтернаціоналізацію сучасного світу; запобігти фрагментації суспільства та індивідуалізації пізнання; зміцнити демократичні засади розвитку, домогтися суспільного зімкнення та включення широких мас у єдиний соціальний простір; забезпечити подальший розвиток людського потенціалу, але разом з тим створило колосальні умови для обігу порнографічної продукції в мережі Інтернет. [1, с. 16].

Виходячи з цього, ми будемо розглядати особливості виявлення злочинів, пов'язаних з обігом порнографічних предметів у запропонованій нами послідовності.

Отже, виявлення факту розповсюдження або збуту предметів порнографічного характеру відбувається у ситуації повної відсутності даних про особу, яка скоює такі дії. Адже переважно розповсюдження порнографії здійснюється через мережу Інтернету, що гарантує розповсюдженню та споживачеві анонімність, відносно доступність способів її оприлюднення та отримання. Це сприяє широкому споживанню предметів порнографічного характеру, ускладнюючи пошук розповсюдників та реалізаторів такої продукції, тим більш, якщо вони громадяни інших країн, які використовують мережу Інтернету для збуту, розповсюдження, замовлення або споживання порнографічних творів. [2, с. 207].

Суб'єктів віртуального простору Інтернет-мережі умовно можливо поділити на наступні категорії: 1) провайдери; 2) менеджери; 3) споживачі мережевих послуг. Усі ці суб'єкти представляють оперативний інтерес, оскільки кожен з них є або злочинцем або свідком.

Найчастіше використовуються мережеві сервіси WWW і E-mail. У

останній час доступ до інтернет-сторінок або до окремих її частин може бути обмежений паролем. У випадках використання електронної пошти для надсилання рекламних повідомлень (спамів), злочинці часто застосовують чужі електронні скриньки, користуючись їх адресами. Це є тими реальними перешкодами, які не сприятимуть скорому виявленню злочинців. Але, правоохоронцям слід мати на увазі відомості про сучасні можливості виявлення осередків злочинного розповсюдження порнографії.

1. Спеціальна комп'ютерна програма «Child Exploitation Tracking System» яка є автоматизованою системою відстеження усіх шляхів, по яким у мережу надходить порнографія. Ця програма дозволяє виявити перше джерело, звідки почав розповсюджуватися файл з порнографією. За її допомогою можливо встановити комп'ютери, до яких ці файли надходили, та сервери, які зберігають ці файли. Недоліком є те, що програма не може назвати особу, яка надала команду щодо розповсюдження відповідного файлу.

2. Програми біометричного сканеру, за їх допомогою можливо в автоматичному режимі ідентифікувати певні ознаки тіла людини (статеві органи), і відповідно блокувати подальше розповсюдження файлу у мережу Інтернету. Біометричний сканер деякий час зберігає заблокований файл в архіві з зазначенням шляхів його надходження, а після ці файли знищуються, хоча їх можливо зберегти шляхом копіювання на електронні носії інформації або на жорсткий диск комп'ютера.

3. Програма «G-8», дозволяє створювати інформаційну базу файлів порівняльних зображень. Тобто програма автоматизовано обробляє файли з зображеннями порнографічного характеру і з певного масиву файлів відокремлює однакові (ідентичні) із зазначенням їх кількості та джерел надходження.

4. Програми щодо проведення моніторингу чатів дозволяють виявляти групи користувачів, які приймають участь в обороті порнографії [3, с 82].

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що опанування співробітниками оперативних підрозділів ОВС сучасних можливостей виявлення осередків злочинного розповсюдження порнографії в мережі Інтернет, а також впровадження в практичну діяльність правоохоронних органів програмних комплексів спеціального призначення для пошуку порнографічних матеріалів та каналів їх передачі, значно підвищить ефективність протидії цьому ганебному явищу.

Список використаних джерел.

1. Добровольська А. Глобалізація інформаційного простору: адаптація Укра-їни до загальносвітових тенденцій [Електронний ресурс] / А. Добровольська / Інтернет-холдинг Олега Соскіна. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2018/9-10/20059918.html>. – Назва з екрана.

2. Козленко О.О. Генеза явища порнографії та боротьби з ним. / О.О. Козленко // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. –

2015. – № 3. – С. 66.

3. Боротьба з порнографією: криміналістичні та оперативно-розшукові аспекти: навчальний посібник / В.В. Шендрик, І.О. Крепаков, С.О. Сафронов, Є.В. Жилін. – Харків: ООО «Оберіг», 2010. – 216 с.

Карюк Антон Анатолійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності,
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СЛІДЧОГО ГІПНОЗУ ПІД ЧАС РОЗКРИТТЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

На сьогоднішній день спостерігається стрімке погіршення криміногенної обстановки в Україні. Ці події призвели до витоку зброї, вибухових та бойових припасів, які потрапили в руки мирного населення. Також, «MASS-media» та кінематограф, в яких превалює кримінал та насилля, мають вагомий вплив на формування свідомості особи. Це призводить до зростання кількості вчинених кримінальних правопорушень, що свою чергу збільшує навантаження на слідчі правоохоронні органи. Більшість слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, які передбачені КПК України, є недовірними при розслідуванні окремих категорій злочинів. Тому існує гостра потреба у впровадженні нових методів розслідування злочинів. Питання про можливість застосування слідчого гіпнозу в ході розслідування кримінальної справи є предметом гострих наукових дискусій в останні десятиліття [1].

Дане питання досліджувалося низкою науковців, вчених-криміналістів таких як: Р. Белкін, В. Бахін, В. Весельський, А. Кавалієріс, В. Коновалова, П. Карпов, О. Крючкова, В. Образцов, Е. Мальцев, О. Ларін, О. Лускатов, Т. Лускатова, А. Ратінов, М. Селіванов, В. Стратонов. М. Строгович, в Тертишник, В. Шепітько та інші.

Перші такі спроби застосування гіпнозу для отримання інформації від потерпілих і свідків у кримінальних справах, починаючи з середини ХІХ століття, простежуються в багатьох державах Європи, у Франції, країнах Скандинавії [2, с. 248]. В середині 50-х років ХХ століття зарубіжні вчені розпочали вивчати феномен гіпнотичної гіпермнезії та почали вивчати можливість застосування гіпнозу для отримання значущої для слідства

інформації та швидкого розкриття злочинів. Внаслідок вказаних досліджень у середині 60-х років фахівцями розроблено метод слідчого гіпнозу, що полягає у застосуванні гіпнорепродукції для активізації процесу відновлення забутих важливих обставин справи [3, с. 12].

В ході свого розвитку цей метод почав застосовуватися правоохоронними органами передових країн, а саме: Великобританії, США, Канади, Австралії, Ізраїлю. Нерідко траплялися випадки коли, саме завдяки застосуванню гіпнорепродуктивного методу відтворення подій, тяжкі та дуже запутані для розкриття злочини були доведені до логічного завершення, а винні покарані [4, 240]. При використанні методу важливим є захист конституційних прав і свобод людини та громадянина, попередження можливих порушень закону, пов'язаних з обмеженням конституційних прав учасників кримінального провадження, а також їх поновлення у разі порушення [6].

Проаналізувавши низку наукової літератури нами зроблено висновок, що гіпнозом є тимчасовий стан свідомості, що характеризується різким фокусуванням уваги високою схильністю до навіювання, що пов'язано зі зміною функції індивідуального контролю і самосвідомості; стан гіпнозу настає в результаті спеціальних впливів гіпнотизера або цілеспрямованого самонавіювання.

До того ж, хотілося б зазначити, що великий обсяг нової важливої інформації для органів досудового розслідування можливо отримати за допомогою гіпнорепродукції, і у тих випадках, коли пригадування ускладнені тривожною мотивацією. Незважаючи на плюси застосування методу гіпнорепродукції в правоохоронній діяльності, налічується значна кількість противників зазначеного методу отримання інформації. Так, наприклад, відомі вчені, такі як Ларін А.М. та А.Р. Ратінов, повністю заперечують застосування гіпнозу в правоохоронній практиці з огляду на те, що по-перше – це являє собою істотне порушення прав людини; по-друге – застосування гіпнозу не відповідає змісту КПК, а по-третє – інформація, здобута в результаті проведення гіпнозу, не може бути повністю достовірною. Також науковці наголошують: «Повністю підвладна гіпнотизеру людина, яка перебуває у непритомному стані, позбавлена можливості усвідомлювати дії, що до неї застосовані, вона не може їх відповідно оцінити, припинити та оскаржити.» [7, с. 78].

Розглядаючи допустимість використання на практиці «слідчого» гіпнозу як способу отримання інформації, варто зазначити, що жодного конкретного обмеження використання цього методу не міститься в Конституції, КПК України чи інших нормативно-правових актах, а також доктор наук Л.Д. Удалова пропонує ввести в кримінальне провадження такого суб'єкта як гіпнолог та доповнити КПК статтю «Допит гіпнолога» як свідка за результатами гіпнорепродукції [8, 16]. Однак для впровадження "слідчого" гіпнозу як окремої слідчої дії до Кримінального процесуального

кодексу ми окреслили певні умови, які мають бути виконані, щоб уникнути порушення прав та інтересів осіб, а саме:

- наявність у гіпнолога високої кваліфікації та стажу роботи у сфері гіпнології (сеанси мають проводитися психологами або психіатрами, які мають спеціальну підготовку);
- повне інформування особи, щодо якої здійснюватиметься гіпнорепродукція, про саму дію, процес проведення, можливі наслідки та ін.;
- слідчий має отримати від суб'єкта гіпнорепродукції добровільну згоду на проведення сеансу «слідчого» гіпнозу, що зафіксований відповідним документом;
- при процедурі гіпнорепродукції повинні бути присутні адвокат або представник особи, яка погодилася на проведення сеансу, слідчий, а також можливе залучення окремих спеціалістів для запобігання фальсифікації результатів;
 - обов'язкове проведення відеофіксації;
 - суб'єкт гіпнорепродукції повинен бути ознайомлений з питаннями, які будуть поставлені гіпнологом під час сеансу.
 - фахівець, який проводить дану слідчу дію повинен бути не зацікавлений в результатах проведення слідчого гіпнозу.

Підсумовуючи викладене, можливо зазначити, що слідчий гіпноз є цілком допустимим засобом отримання інформації, якщо сприймати її як орієнтуючу або як непрямий доказ. Для ефективного застосування такого способу отримання значущої інформації необхідно розробити конкретні стандарти проведення слідчого гіпнозу як слідчої дії та встановити вимоги до підготовки фахівців, які його проводитимуть. Отримані дані повинні базуватись на фактичних матеріалах або підлягати надзвичайно ретельній перевірці з боку правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Головіна В.П. Гіпноз та можливості його застосування при проведенні допитів: URL: <http://www.lex-line.com.ua/> (дата звернення 12.09.2019).
2. Богомолова С. Коли і як ФБР використовує гіпноз. Записки криміналістів. Вип. 5. М. 1995. С. 246-250.
3. Хабалаєв В.Д. Застосування гіпнозу для активізації пам'яті опитуваних осіб в діяльності зарубіжної поліції: автореферат. – М., 1997. С.22.
4. Савінов Н. Досвід збирання орієнтуючої інформації з допомогою гіпнозу. Записки криміналістів. – М., 1995. – Вип. 5, С. 236-241.
5. Ларін А.М. Зловживання психіатрами. Держава і право. № 6. 1997 С. 76-79.
6. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. Colloquium-journal, «Interdruk», Annapol 4, 03-236 Warszawa Poland, (169) С.45.
7. Удалова Л.Д. Теоретичні засади отримання вербальної інформації у кримінальному процесі України. // автореферат на здобуття ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.2009. – Київ, 2006. – С.28.
8. Головіна В.П. Гіпноз та можливості його застосування при проведенні допитів. 2019 С.16: URL:<http://www.lex-line.com.ua/> (дата звернення 09.05.2023).

Касич Єлизавета Юріївна

здобувачка вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції

Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович

старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРИЗНАЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОБОТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У зв'язку з сучасними умовами, тобто воєнної агресії проти України нагальним питанням постає захист і охорона суспільства та особливо захист і охорона державного кордону країни. Вище вказаний аспект є найголовнішим завданням для Державної прикордонної служби України (далі-ДПСУ), оскільки існує зовнішня загроза державного кордону країни в даний час.

ДПСУ – підрозділ, який здійснюють оперативно-розшукову діяльність є розвідувальним органом центрального органу виконавчої влади та застосовує оперативно-розшукові заходи згідно Закону України Про оперативно-розшукову діяльність, що є змістовним компонентом системи охорони державного кордону [1].

Оперативна складова охорони державного кордону за своєю сутністю передбачає:

- організацію і здійснення уповноваженими органами та підрозділами гласних і негласних оперативно-розшукових заходів із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів;

- добування оперативної інформації щодо протиправної діяльності на державному кордоні, виявлення та припинення такої діяльності за рахунок сил, засобів та заходів оперативно-розшукової діяльності;

- використання особового складу інших (неоперативних) прикордонних підрозділів для перекриття загрозливих напрямів у разі відсутності конкретних даних про час та місце вчинення протиправних дій, контролю за дотриманням режимів, перевірки інженерно-технічних споруд тощо [2, с.300].

Тому, оперативно-розшукова діяльність має велике значення під час виконання обов'язків суб'єктів ДПСУ, а саме участі в боротьбі зі організованою злочинністю, незаконній міграції контрабанді (товарів, валюти, цінностей та інших предметів) у великих розмірах, а так само таке ж

незаконне переміщення культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, радіоактивних, вибухових речовин, зброї та бойових припасів, заводити оперативно-розшукові справи щодо іноземців та осіб без громадянства, які підозрюються у розвідувально-підривній діяльності проти України, підготовці або вчиненні терористичного акту та інше.

Також, варто не забувати, що Україна активно впроваджує сучасні європейські стандарти у діяльність установ і відомств національного сектору безпеки та секторів оперативно-розшукової діяльності. Одним із таких стандартів є інтегроване управління кордонами, тобто «скоординована діяльність компетентних державних органів, спрямована на створення та підтримання балансу між ефективною охороною державного кордону та збереженням його відкритості для законної транскордонної діяльності та осіб, які подорожують» [2, с. 36]. В умовах реалізації євроінтеграційних прагнень України актуалізується проблема впровадження європейських стандартів у діяльність ДПСУ. Тому на сучасному етапі оперативно-розшукова діяльність як складова інтегрованого управління державного кордону має забезпечувати якісне виконання таких основних оперативних завдань: запобігання, розкриття, всебічне й об'єктивне розслідування транскордонних злочинів; забезпечення невідкладних організаційних, дізнавальних (слідчих) і оперативно-розшукових заходів; забезпечення профілактичних заходів щодо запобігання злочинності, насамперед, організованих злочинів і фактів корупції; своєчасне викриття та притягнення до відповідальності осіб, які вчинили правопорушення. Висновком до останнього буде те, що Україна вдосконалює свої перспективи у сфері оперативно-розшукової діяльності ДПСУ, впроваджує нові методи задля боротьби зі злочинністю, статистика якої значно зросла з війною.

Резюмуючи отримані результати, можемо зробити висновок, що охорона державних кордонів потребує ще багатьох доопрацювань, задля боротьби з організованою транскордонною злочинністю та інших нагальних викликів, що включає в себе сферу оперативно-розшукової діяльності.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

2. М. М. Литвин. Інтегроване управління кордонами : підручник / Хмельницький : Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, 2012. – 416 с.

Кіяниця Володимир Миколайович
аспірант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДЕЯКИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Належна організація співпраці між слідчим та оперативними підрозділами є одним з головних напрямів підвищення ефективності захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та безупинного розслідування та судового розгляду. Головною метою є притягнення до відповідальності кожної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення відповідно до її вини, і забезпечення того, що невинні не будуть обвинуваченими або засудженими.

В Кримінальному процесуальному кодексі України термін "взаємодія" між слідчим та оперативними підрозділами не є визначеним. Однак, у Законі України "Про оперативно-розшукову діяльність" (ст. 7, п. 5) [1] використовується термін "взаємодія" для позначення здійснення співпраці між підрозділами, які проводять оперативно-розшукову діяльність. Така взаємодія здійснюється з метою попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень шляхом спільних зусиль та координації дій. В КПК [2] також передбачено необхідність підвищення ефективності взаємодії слідчого та інших правоохоронних органів з метою забезпечення захисту прав та свобод людини та громадянина, охорони законних інтересів учасників кримінального провадження, а також швидкого та неупередженого розслідування та судового розгляду кримінальних справ.

З метою дослідження теми взаємодії оперативних та слідчих підрозділів під час проведення розшукових та слідчих дій необхідно розглянути основні принципи цієї взаємодії: а) взаємна допомога; б) застосування сучасних методик; в) ефективне використання наявних ресурсів; г) дотримання загальних принципів оперативно-розшукового та кримінального провадження; д) забезпечення захисту конституційних прав та свобод громадян шляхом уникнення порушень законодавства [3].

Важливим аспектом є етап взаємодії між слідчим та оперативним підрозділом при виконанні доручення на проведення слідчих дій, зокрема допиту осіб та вилучення речових доказів, яке може бути розділено на дві позиції. Перша позиція стосується загального доручення на проведення слідчих дій при розслідуванні кримінального правопорушення, включаючи допит осіб та вилучення доказів. Друга позиція стосується оперативного

працівника, однак через великий обсяг кримінальних проваджень, який у нього є не в змозі повною мірою приділити увагу розкриттю правопорушення та проведенню слідчих дій в межах окремого кримінального провадження і звітує слідчому про проведену роботу таким способом: рапортом на ім'я начальника територіального відділу поліції та не надає протоколи допитів осіб, що підтверджували б проведену роботу [4].

Отже, взаємодія оперативних підрозділів та слідчих є скоординованою, оперативною та своєчасною діяльністю, спрямованою на ефективне розслідування кримінальних правопорушень за допомогою розумної та обґрунтованої розподілу між ними процесуальних повноважень та методів.

Стаття 40 КПК України встановлює, що слідчий під час здійснення своїх процесуальних повноважень має самостійність та не може допускати втручання осіб, які не мають відповідних законних повноважень. У свою чергу, органи державної влади, місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, а також фізичні особи мають дотримуватись законних вимог та процесуальних рішень, прийнятих слідчим відповідно до вимог КПК України [2].

Стаття 41, частина 2 Кримінального процесуального кодексу України [2] встановлює, що під час виконання доручень слідчого або прокурора співробітник оперативного підрозділу має право використовувати повноваження слідчого. Однак слід зазначити, що співробітники оперативних підрозділів (крім підрозділу детективів та підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора.

Отже, згідно з викладеним вище, для успішного розслідування кримінальних проваджень необхідно забезпечити ефективну взаємодію між слідчим та оперативним працівниками, враховуючи їхні специфічні повноваження та здібності, а також деталізувати процедури проведення слідчих дій для оперативних працівників.

Наукові дослідження підтверджують, що ефективне розкриття та розслідування злочинів можливе тільки при взаємодії слідчих та оперативних працівників через створення слідчо-оперативних груп (СОГ). Цей метод полягає в паралельному відпрацюванні усіх версій у кримінальному провадженні та зосередженні зусиль на одному важливому етапі. Досвід розслідування злочинів груповим методом збагачується з кожним роком, а при формуванні СОГ залучаються досвідчені працівники різних підрозділів, в залежності від кримінальної характеристики злочину. У складних кримінальних провадженнях зі значним обсягом роботи створення СОГ є необхідністю для успішного виконання завдання [4].

При великому обсязі кримінальних правопорушень, взаємодія між правоохоронними органами може бути недостатньо професійною, оскільки з

часових обмежень та недостатньої підготовки персоналу можуть виникати складнощі з організацією та плануванням повсякденної роботи. Значний обсяг кримінальних правопорушень може призвести до скорочення термінів на організаційні процеси та планування, що створює додатковий тиск на правоохоронні органи, які вже перевантажені кримінальними справами та іншими службовими обов'язками.

Наприклад, у разі повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення та наступного застосування запобіжного заходу слідчий повинен здійснити комплекс заходів для збору даних про підозрюваного. Це може включати направлення запитів до різних установ, зокрема з метою встановлення ризиків, а також доручення оперативному підрозділу в порядку передбаченому ст.40 КПК України [2] з метою отримання підтверджуючих довідок, процесуальних документів і т.д. Оскільки швидкість збору даних залежить від працівника, що виконує вказане доручення, процес може бути як уповільнений, так і прискорений. Однак, виконання цих заходів є необхідним для обґрунтування майбутнього запобіжного заходу.

Отже, взаємодія між органами досудового розслідування та оперативними підрозділами має бути побудована на основі чітко встановлених правил та процедур. Це дозволить уникнути порушень прав громадян, зберегти доказову базу та забезпечити законність проведення слідчих дій. Узагалі, взаємодія між різними органами правоохоронних відомств та слідчими органами є надзвичайно важливою для забезпечення правопорядку та безпеки громадян.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ зі змінами та доповненнями від 21 грудня 2016 року № 1798 VIII. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: від 13 квітня 2012 року. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10, 11–12, 13. – 88 с.
3. Топчій В.В. Взаємодія органів досудового розслідування та оперативних підрозділів у складі слідчо-оперативних груп. В.В. Топчій, Юридичний вісник. 2014. № 4(33). С. 138–143 URL: http://law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2014/statji_n4-33_2014/29.PDF
4. Яковлев О. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами під час проведення слідчих (розшукових) дій. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1(13). С. 217–224 [Електронний ресурс]. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/1-2017/yakovlev.pdf>

Клець Анастасія Володимирівна
здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:
Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ВЗАЄМОДІЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ЯК СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЇ НЕГЛАСНОЇ РОБОТИ Й ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В умовах розвитку організованої та професійної злочинності для досягнення значних результатів у боротьбі з нею від Національної поліції очікується більш ефективна робота з протидії злочинним проявам, що, у свою чергу, передбачає якісно новий рівень організації взаємодії оперативних підрозділів, органів досудового розслідування та уповноважених осіб інших служб у розкритті та розслідуванні злочинів.

Взаємодія між службами частіше за все розглядається як певною мірою "примусовий" захід, котрий застосовується під загрозою дисциплінарних санкцій. На теоретичному рівні та на практиці існує багато невирішених питань, які призводять до "непорозумінь" між оперативними підрозділами та службами досудового розслідування під час спільної роботи, наслідком чого є несвоєчасне та неповне інформування слідчого про результати проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні, виконання процесуальних дій оперативним працівником без доручення слідчого, тривалі строки досудового розслідування у зв'язку з неможливістю виконання доручень тощо.

Ефективність взаємодії слідчих з підрозділами кримінальної поліції, як зазначають фахівці [2-3], значною мірою залежить від вибору форм взаємодії, їх відповідності нормативно-правовим актам, врахування рекомендацій теорії і практики кримінального процесу та судової медицини, а також, значною мірою, від рівня організації діяльності ОРД.

Більшість авторів, не визначаючи форми взаємодії, зазвичай поділяють їх на дві категорії: правові форми та організаційні форми. Звичайно, такий поділ є дещо умовним, оскільки правові форми – спільні дослідницькі дії,

закріплення дослідника за агентом – завжди потребують певної форми організації. Організаційні форми (планування процесуальних дій, обмін інформацією, діяльність у складі спільної слідчо-оперативної групи) також є правовими, оскільки порядок їх здійснення закріплений у різних відомчих нормативних актах.

Аналіз положень Кримінального процесуального кодексу України та відомчих нормативно-правових актів МВС і НПУ дозволяє виокремити такі процесуальні форми взаємодії між слідчими, працівниками НПУ та іншими правоохоронними органами:

1) взаємодія при отриманні та реагуванні НПУ на заяви та повідомлення про злочини;

2) створення слідчо-оперативних груп для розслідування злочинів (до складу яких можуть входити працівники, які брали участь в огляді місця події, застосуванні матеріалів оперативно-розшукової діяльності, оперативній розробці обвинувачених та інших оперативно-розшукових заходах);

3) виконання письмових доручень про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій працівниками оперативного підрозділу під час досудового розслідування;

4) взаємодія під час зупинення досудового розслідування, якщо підозрюваний переховується від органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності та його місцезнаходження невідоме (виконання доручень про розшук підозрюваних покладається на працівників оперативного підрозділу);

5) взаємодія, коли оперативний підрозділ направляє документи за результатами НСРД до органу досудового розслідування.

Слушною є думка А. Погорецького про те, що слідчий може отримати документи НСРД шляхом направлення ініціативного запиту до судових органів або шляхом витребування їх з підрозділів НСРД [2]. Таким чином, можна зробити висновок, що направлення оперативними підрозділами слідчому документів НСРД та витребування їх у слідчих органів для використання у кримінальному провадженні також є специфічними формами взаємодії.

Вибір форми взаємодії пов'язаний з характером слідчої або оперативно-розшукової ситуації, що склалася в рамках кримінального провадження або ОРС залежить від слідчого і відбувається за його ініціативою та під його процесуальним контролем. Специфіка цих форм взаємодії полягає в тому, що під час їх здійснення між слідчим та оперативним підрозділом (керівником підрозділу національної поліції та оперативним працівником) формується система правовідносин, яка, окрім кримінальних процесуальних, включає інші правовідносини (адміністративно-процесуальні, службові тощо), кінцевою метою яких є забезпечення об'єктивності, повноти та всебічності дослідження обставин, що підлягають доказуванню.

Як уже зазначалося, Кримінальний процесуальний кодекс України передбачає, що слідчий може не лише доручати проведення негласних слідчих (розшукових) дій та дізнання компетентним оперативним підрозділам, а й проводити негласні слідчі (розшукові) дії самостійно. На нашу думку, ідея закріплення права слідчого на самостійне проведення негласних (розшукових) слідчих дій є цілком виправданою. Слідчий, керуючись самостійно зібраними (або отриманими за його участю) елементами досудового розслідування, має більш чітке уявлення про мету проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

Слідчий, керуючись самостійно зібраними ним елементами досудового розслідування (або за його участю), має більш чітке уявлення про мету майбутніх негласних слідчих (розшукових) дій, їх спрямованість та кроки, необхідні для пошуку і закріплення доказів, які можуть бути отримані за їх результатами.

Можливість слідчого самостійно проводити негласні слідчі (розшукові) дії сприятиме процесуальній економії, оскільки в деяких випадках слідчий звільняється від необхідності давати доручення оперативним підрозділам та чекати на їх виконання і отримання результатів. Водночас, слід зазначити, що слідчому практично неможливо самостійно здійснювати такі дії, як, наприклад, контроль за вчиненням злочину (контрольована поставка, контрольована та оперативна закупка, спеціальна слідча (розшукова) експертиза, імітація обстановки і обставин події), або виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Слід також зазначити, що новий Кримінальний процесуальний кодекс України не вирішив усіх проблем, пов'язаних з організацією проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використанням їх результатів у кримінальному провадженні, зокрема, потребують уточнення (деталізації) загальні засади та єдині вимоги до організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчими органів досудового розслідування або за їх дорученням чи дорученням прокурора уповноваженими оперативними підрозділами, порядок отримання дозволів на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та порядок отримання дозволів на проведення негласних слідчих (розшукових) дій [3].

Виходячи з вищезазначеного, нормативно-правова база має розмежувати мотиви, процедури та компетенції суб'єктів негласних слідчих дій (слідчих) та оперативно-розшукових заходів відповідно до положень нового КПК України, Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" та низки відповідних відомчих інструкцій, уточнити порядок отримання дозволів на проведення відповідних дій (заходів), а також врегулювати процедури проведення оперативно-технічних заходів оперативно-технічними підрозділами, а також порядок реєстрації, обліку та оцінки ризиків.

Крім того, розглядаються перспективи законодавчого вдосконалення правового статусу слідчого, уповноваженого проводити розслідування у справах про СНД, ініціювати та брати участь у проведенні оперативно-розшукової діяльності, гарантувати його процесуальну незалежність і, нарешті, уточнити статус оперативного працівника, який, окрім проведення оперативно-розшукової діяльності, наділений також і слідчими повноваженнями.

Список використаної літератури:

1. Закон України « Про оперативно-розшукову діяльність», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
2. Погорецький М. А. Оперативно-розшукова діяльність і кримінальний процес: проблеми взаємозв'язку : [монографія : у 2-х частинах] / Погорецький М.А. – Луганськ : ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2008., 576 с.
3. В.Г. Телійчук, В.М. Федченко, С.М.Мороз, О.С. Козарь. Деякі питання щодо оформлення результатів проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Методичні рекомендації: навчально-методичне видання для практичних підрозділів. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016., 37 с.

Коваленко Олександра Олександрівна
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович
викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНОЇ СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ – ВІЗУАЛЬНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

В умовах різноманітних викликів з боку кримінального світу, проявами яких стає посилення кримінально-протиправного впливу на різні сфери суспільної діяльності (від фінансово-кредитної та банківської до зовнішньоекономічної та сфери телекомунікацій), виникає необхідність у злагодженій системі методів, заходів та негласних слідчих (розшукових) дій. Застосування НС(Р)Д передбачає запровадження низки чинників, які носять таємний характер. Так, відповідно до вимог КПК України, в їх організації та проведенні може брати участь не тільки слідчий, а й за дорученням слідчого – співробітники оперативних підрозділів НПУ [1, с. 36].

Методи спостереження наразі є найбільш дієвими та результативними.

Спираючись на досягнення психології, вчені-криміналісти розробили науково обґрунтовані прийоми, які за сферою застосування розмежовуються на власне методи спостереження і особливості використання їх результатів.

Зберігає своє значення запропонований І. М. Лузгіним розподіл умов, у яких слідчий застосовує метод спостереження, залежно від чинників, які обумовлюють процес і результати спостереження, зміст і цілі слідчих (розшукових) дій, на сприятливі і несприятливі. Несприятливі умови спостереження: брак часу, наявність на місці проведення негативних факторів, що знижують його ефективність; пасивна або активна протидія осіб, що зацікавлена у невстановленні обставин, що розкривають обставини вчиненого кримінального правопорушення; існування чинників, що підвищують психічну напруженість учасників проведення спостереження. Задля того, щоб понизити негативну дію даних несприятливих умов спостереження слідчому дуже допомагає метод самоспостереження, який дає змогу йому не реагувати емоційно на існуючі перешкоди, виходити зі станів тривоги, втоми, роздратування, сильного хвилювання, нейтралізує їх [2, с. 372].

М.А. Погорецький зазначає, що оперативно-розшукова діяльність (далі – ОРД) та кримінальний процес це дві взаємодоповнюючі лінії розкриття обставин вчиненого кримінального правопорушення. Це пояснюється тим, що мети й завдань ОРД, що ставляться перед оперативними підрозділами, не можна досягти без реалізації мети й завдань кримінального процесу та навпаки [3, с. 161].

Якщо розглядати візуальне спостереження з аспекту засобу інформаційно-пізнавальної діяльності, за допомогою якого правоохоронні органи борються з організованою злочинністю, то можна констатувати факт необхідності виконання такої діяльності лише спеціально уповноваженими підрозділами. Адже з огляду на сучасні реалії протидія спостереженню знаходиться на дуже професійному рівні та засобом конспірації кримінально-протиправної діяльності організованих угруповань, а також злочинних організацій. Зауважимо, що спостереження як негласна слідча (розшукова) дія має організовуватися та виконуватися спеціально підготовленими оперативними групами, що мають досвід та вміння стежки за учасниками організованих злочинних угруповань [4].

За Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України), а саме ч. 6 ст. 246 проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час кримінального провадження здійснюється за дорученням слідчого уповноваженими оперативними підрозділами. Право слідчого надання таких доручень конкретним оперативним підрозділам зазначено у п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України, обов'язок виконання таких доручень покладений на оперативні підрозділи відповідно до ч. 3 ст. 41 КПК України [5].

Візуальне спостереження є безпосереднім засобом виконання завдань і досягнення мети як ОРД, так і кримінального процесу. Сутність візуального

спостереження, механізм його практичної реалізації та зміст результатів у межах кожної з названих систем є однаковими. Юридична форма візуального спостереження буде різною залежно від сфери застосування: в ОРД – оперативно-розшуковий захід, у кримінальному процесі – негласна слідча (розшукова) дія. Залежно від юридичної форми візуальне спостереження набуває різного статусу, що втілюється у визначенні законом різних суб'єктів ініціативи його застосування та санкціонування, різних наслідків невиконання доручень на його проведення. У КПК України доцільно передбачити, що слідчому та працівникам уповноважених оперативних підрозділів дозволяється проводити візуальне спостереження за невстановленими особами, що були виявлені в процесі негласних слідчих (розшукових) дій, з метою подальшого отримання їх персональних даних та (або) доказів їх причетності до вчинення злочину. Таке спостереження має проводитися до моменту, коли здобутих у процесі стеження даних буде достатньо для встановлення особи оперативним шляхом або для її затримання за підозрою у вчиненні злочину, але не більше 24 годин.

Отже, спостереження є невід'ємною частиною оперативно-розшукової діяльності та використання інформації, отриманої в ході його проведення має важливу доказову цінність. Від ефективності цього оперативно-розшукового заходу або слідчої (розшукової) дії залежить якість отриманої доказової бази, яка безпосередньо впливає на з'ясування обставин та подій вчиненого кримінального правопорушення, мотиви та способи його вчинення, строки проведення досудового та судового слідства, та є підґрунтям здійснення правосуддя. Подальше дослідження вищевказаної тематики є актуальною та необхідною складовою протидії злочинності.

Список використаних джерел

1. Копилов Е.В. Використання доказів отриманих в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики*: матеріали Всеукраїнської наук.- практи. конф. Дніпро: ДДУВС, 2021. С.35-43.
2. Лузгін І.М. Розслідування як процес пізнання: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. М.: Вища школа, 2008.С.372.
3. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : монографія. – Х. : Арсіс, ЛТД, 2007. 575 с.
4. Грібов М. Л. Правове регулювання візуального спостереження. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*: матеріали наук.-практи. журн. Київ: 2012. №. 1.С.13-23.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-УІ / Відомості Верховної Ради України. – 2013, № 9-10, № 11-12, № 13.

Коваль Кристина Олександрівна
здобувачка вищої освіти факультету № 1

Харківського національного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Найда Віталій Олегович,
інспектор сектору кадрового забезпечення
Вінницького районного управління поліції
Головного управління Національної поліції
у Вінницькій області

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ ТА ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Під час несення служби працівники Національної поліції України (далі – НПУ), а саме слідчі та співробітники кримінальної поліції, мають взаємодіяти між собою задля ефективного попередження, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень. Вимоги співпраці, дотримання яких повинні здійснювати слідчі та працівники кримінальної поліції, прийнято вважати принципами взаємодії.

Принципи взаємодії слідчих та працівників кримінальної поліції прямо не регламентовані Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України) та Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», але засади, які зазначені в цих нормативно-правових актах мають бути дотримані обома підрозділами під час своєї діяльності. Безпосередньо, ч. 1 ст. 7 КПК України передбачає вичерпний перелік засад кримінального провадження, які мають бути виконані слідчим. У цей же час ст. 4 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» регламентує принципи, які мають бути дотримані працівниками кримінальної поліції НПУ.

До того ж, слідчим не достатньо керуватися тільки принципами, які передбачені КПК України, а працівникам кримінальної поліції НПУ – ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність». Український законодавець окреслив ще засади взаємодії, які зазначені у Інструкції № 575 з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні (далі – Інструкція). Зокрема, принципи ст. 3 цієї Інструкції визначені так:

1) швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень;

2) самостійність слідчого (дізнавача) в процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень,

забороняється;

3) оптимальне використання наявних можливостей органів досудового розслідування та оперативних підрозділів Національної поліції України у запобіганні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень;

4) дотримання загальних засад кримінального провадження;

5) забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування [1].

Такі засади взаємодії повинні надати працівниками Національної поліції України можливість реалізації поставлених перед ними завдань.

Зазначений в Інструкції принцип швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень має свою реалізацію, насамперед, у вигляді надання слідчим доручень співробітникам кримінальної поліції НПУ. Згідно п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України слідчий уповноважений доручати проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам. Слідчий уповноважений надавати доручення, але не має права перекладати на співробітника кримінальної поліції НПУ виконання своїх обов'язків щодо збирання, перевірки та оцінки доказів, а також щодо прийняття процесуальних рішень.

Принцип процесуальної самостійності слідчого розуміється в тому сенсі, що слідчий має самостійно приймати рішення, пов'язані із визначенням напрямку розслідування кримінального правопорушення, проведенням певних слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, а також несе персональну відповідальність за якісне та своєчасне виконання процесуальних дій.

Ряд українських науковців виділили більш широкий спектр принципів взаємодії слідчих та співробітників кримінальної поліції НПУ, які визначилися як:

1) здійснення взаємодії слідчого з іншими підрозділами та службовими особами виключно в межах наданих їм законом повноважень;

2) організуюча роль слідчого і процесуальна самостійність та незалежність під час взаємодії;

3) оптимальне проведення процесуальних і непроцесуальних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети;

4) виконання завдань розслідування за умов конспірації, суворої конфіденційності та забезпечення нерозголошення даних, що становлять таємницю розслідування;

5) поєднання відповідальності слідчого за загальних завдань розслідування із персональною відповідальністю працівників оперативних підрозділів окремих поставлених завдань [2].

Такий доповнений поділ принципів взаємодії може надати більше можливостей для ефективного попередження, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, адже співпраця слідчого та працівника кримінальної поліції НПУ є наріжним каменем результативної діяльності

поліції загалом.

Отже, можна дійти висновку, що дотримання принципів взаємодії слідчих та співробітників кримінальної поліції НПУ є важливим аспектом плідної діяльності поліції. Ці принципи передбачені нормативно-правовими актами, зокрема Кримінальним процесуальним кодексом України, Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Інструкцією № 575 з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні. Водночас науковці виокремлюють додаткові принципи, які також мають бути дотриманні під час здійсненні взаємодії слідчих та підрозділів кримінальної поліції НПУ.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідування: Наказ № 575 від 07.07.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/conv#n15> (дата звернення: 12.05.2023);

2. Борисенко М.В. Взаємодія слідчого з оперативними та іншими підрозділами органів Національної поліції під час досудового розслідування: дисертація. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/19772/1/dyser_borysenko.pdf (дата звернення: 13.05.2023).

Ковальчук Дар'я Олександрівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

На сьогодні в підрозділах кримінально-правового аналізу правоохоронних органів України використовується оперативний кримінально-правовий аналіз, який призначений для забезпечення суб'єктів оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) необхідною їм інформацією в межах роботи щодо оперативно-розшукових справ. На наш погляд, вивчення та дослідження всіх аспектів оперативного кримінального аналізу є неабиякою актуальністю в сучасних умовах. Оперативний кримінально-

правовий аналіз може проводитися у трьох формах:

- аналіз, що супроводжує ОРД (наявна інформація, що стосується справи, упорядковується, нова інформація відповідно співвідноситься та оцінюється, у поточному порядку формулюються гіпотези, які підтримуються доказами чи висновками або за їх допомогою спростовуються);

- аналіз, який ведеться для підтримки ОРД (аналітик бере на себе аналітичне завдання представляє результат аналізу, займається пошуковою інформацією з власних баз тощо);

- аналіз, що ініціює ОРД [1, с. 301].

Оперативний кримінальний аналіз полягає у підтриманні здійснення тих чи інших гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, проведення конкретних оперативно-розшукових заходів відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2]. Правоохоронні органи України почали активніше застосовувати оперативний кримінальний аналіз після того, як Україною 14.12.2016 р. було підписана «Угода з Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво», завдяки чому був визначений порядок обміну відомостями про конкретні кримінальні розслідування, насамперед персональними даними. Завдяки цьому правоохоронним органам надано додаткові засоби і способи обміну й аналізу оперативної інформації задля проведення масштабних спільних операцій по боротьбі з організованою злочинністю [3].

В оперативному кримінальному аналізі використовуються інші аналітичні методи. Аналіз подій дає можливість виділяти суть із безлічі об'єднаних між собою подій з метою: встановлення інформаційних прогалів, що повинні мати певний часовий інтервал; встановлення «почерку» події; відтворення злочинних дій; встановлення зв'язку між особами та місцем події, з урахуванням дати та часу; встановлення зв'язку між особами, які брали участь у спільній зустрічі, відвідували одну адресу і т.п.; відтворення події до та після вчинення злочину [1].

Усі існуючі форми кримінального аналізу тісно пов'язуються між собою, в тому числі застосовують ОРД, сприяють його проведенню, запускають підстави для проведення додаткових оперативно-розшукових заходів. У аналітиці експертизи оцінюють відомості про злочинців, хід подій, знаряддя вчинення злочину, час і місце їх скоєння тощо. Обіг інформації здійснюється між кримінальними аналітиками та оперативними співробітниками, – це не просто надання й отримання певної інформації, але й активне її здобування [4].

Аналіз наукової літератури вказує на те, що розвиток інформаційних технологій супроводжується постійно зростаючим поширенням злочинів як у цій сфері, так і у сфері економіки. Для забезпечення ефективної протидії злочинності правоохоронними органами нагальною потребою є використання кримінального аналізу, як невід'ємної складової оперативної діяльності. Матеріали, здобуті в результаті проведеного кримінального

аналізу, використовуються як приводи та підстави для початку досудового розслідування та проведення оперативно-розшукової діяльності, проведення оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, заходів забезпечення кримінального провадження, внесення змін та доповнень до планів розстановки сил та засобів НПУ, визначення об'єктів та місць, що повинні підлягати відеоспостереженню та перекриттю іншими технічними засобами, інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування.

Існують три форми кримінального аналізу, які мають практичне системне значення у сьогоденні, а саме – оперативний, тактичний та стратегічний, які нерозривно пов'язані між собою метою накопичення, обробки та систематизації інформації про вчинені злочини, або ті, що готуються, та осіб, які причетні до їх скоєння. Основна мета аналізу полягає в тому, щоб визначити тактичні моделі, характеристику і елементи злочинів, з метою виробити ефективні тактичні рішення та правильно застосовувати наявні сили та засоби для досягнення максимальних результатів, отриманні користі від інформації, яка є в розпорядженні, правильно розуміти і оцінювати ситуацію, бачити її у перспективі, а в кінцевому підсумку – успішно діяти [6].

Отже, вищенаведена характеристика форм оперативного кримінального аналізу була опрацьована з врахуванням поглядів науковців та їх європейських знань у галузі криміналістики, оперативно-розшукової діяльності й кримінального процесу вітчизняної науки та потребує подальшого вивчення та розвитку з призначення застосування в практичній діяльності підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення та кримінального аналізу

Список використаних джерел

1. Калиновський О.В., Школьніков В.І. Використання методу кримінального аналізу для протидії організованій злочинності. Часопис Київського університету права. – 2017р. № 1. – С. 300-303.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 22 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення 10.05.2023).
3. № 2135-XII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення 08.05.2023).
4. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво: Міжнародний документ від 14.12.2016р. 984_00116. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#Text. (дата звернення 08.05.2023).
5. Інструкція про організацію та ведення кримінального аналізу оперативно-розшуковими підрозділами: наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 15.01.2008 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1011-17#Text> (дата звернення 08.05.2023).
6. Копилов Е.В. Матеріали Всеукраїнської науково – практ. конференції (м. Дніпро 22 грудня 2021р.) Дніпро: Дніпроп. Держ. ун-т внутр. Справ 2021 – С.43-44.

Коломисць Дмитро Андрійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Починаючи з лютого 2022 року, Україна була змушена ввести воєнний стан у зв'язку з агресією Російської Федерації. Цей правовий режим має певні особливості, серед яких низка обмежень конституційних прав громадян.

Одним з проявів таких обмежень може стати встановлення особливого режиму в'їзду та виїзду з території країни, що може значно ускладнити переміщення людей та товарів. Також можливі перевірки документів при в'їзді та виїзді з країни.

Крім того, може бути запроваджена комендантська година, яка обмежує свободу пересування громадян після певного часу. За потреби, держава може відчужувати та вилучати майно будь-якої форми власності для забезпечення потреб оборони.

Важливо зазначити, що ці обмеження є тимчасовими та частковими, призначеними для захисту країни та безпеки громадян. Після припинення загрози воєнного конфлікту вони будуть скасовані, а громадяни знову зможуть користуватися своїми конституційними правами в повному обсязі [1, с. 7].

Згідно із законодавством, військовими кримінальними правопорушеннями визнаються певні кримінальними правопорушеннями проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів [2, с. 5]. Крім того, воєнний стан є кваліфікуючою ознакою для частини кримінальних правопорушень певного виду, яка відображає ступінь суспільної небезпеки вчиненого та особи винного і впливає на кваліфікацію вчиненого та міру відповідальності за нього. Кваліфікація кримінальних правопорушень, вчинених за умов дії

воєнного стану, можлива лише за дотримання відповідної процедури його введення, встановленої законом. У Кримінальному Кодексі України також фігурує поняття «бойова обстановка» [3, с. 8].

Український Кримінальний кодекс передбачає відповідальність за військові кримінальні правопорушення, які вчинені військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів. Згідно зі ст. 401 цього Кодексу, воєнними кримінальними правопорушеннями визнаються кримінальними правопорушеннями проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби [4, с. 14].

Законом України від 12 лютого 2015 року «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за окремі військові протиправні діяння» ст. 402 КК України було доповнено приміткою-дефініцією, яка роз'яснює поняття «бойова обстановка» [3, с. 57]. Згідно з цією приміткою, під бойовою обстановкою у Розділі XIX Кримінального кодексу України слід розуміти обстановку наступального, оборонного чи іншого загальновійськового, танкового, протиповітряного, повітряного, морського бою, тобто безпосереднього застосування військової зброї і техніки стосовно військового супротивника або військовим супротивником.

Отже, воєнні кримінальні правопорушення, які були вчинені під час бойової обстановки, можуть бути кваліфіковані лише в разі дотримання відповідної процедури її введення, встановленої законом.

Таким чином, вчинення кримінальних правопорушень в особливих умовах, пов'язаних зі збройною агресією Російської Федерації та в період воєнного стану в Україні, може негативно вплинути на Національну безпеку України, її обороноздатність. Проблеми, які виникли внаслідок окупації території України, є багатограними [4, с. 29]. У зв'язку з цим, дослідження проблематики особливостей оперативно-розшукової діяльності у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень в умовах правового режиму воєнного стану, бойовій обстановці, в особливий період військовослужбовців та інших осіб має підвищену актуальність. Аналізуючи вищезазначене, на сьогодні вкрай актуальним вбачається врегулювання ситуації на міжнародному рівні з метою стабілізації в усіх сферах суспільного життя.

Список використаних джерел

1. Карпенко М. І., Чередник В. М. Історичні аспекти кримінальної відповідальності за вчинення військових злочинів. Київ, 2011. 150 с.
2. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Мармура О. З. Поняття ознак, що кваліфікують злочин. Львів, 2011. 297 с.
4. Топольницький В. В. Особливості регулювання військових правовідносин в умовах особливого періоду, воєнного стану та в бойовій обстановці. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 3. С. 231-235.

Коляда Дар'я Володимирівна

здобувачка вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЗДІЙСНЕННЯ ОГЛЯДУ ОСОБИ ТРАНСГЕНДЕРА

На сьогоднішній день Указом Президента України в нашій країні введено воєнний стан. Це необхідно через повномасштабний воєнний наступ Російської Федерації на територію України. Через такі дії нажалі ми часто стикаємось з порушенням конституційних прав та свобод людини [1]. На сьогодні ще однією проблемою є захисту прав трансгендерних людей у адміністративному та кримінальному процесах. Однією з цих проблем є здійснення огляду особи трансгендера як частини розслідування. Тому надзвичайно актуальним питанням є розгляд проблем та викликів здійснення огляду особи трансгендера відповідно до чинного законодавства України.

На даному етапі є три основні процедури здійснення одного заходу (огляду особи) залежно від процесуального порядку:

1. Поверхнева перевірка передбачає візуальний огляд особи та її речей, коли немає підозри про вчинення адміністративного або кримінального правопорушення, але є достатньо підстав вважати, що вона має при собі річ, обіг якої заборонено або обмежено, або яка становить загрозу життю або здоров'ю людини (стаття 34 Закону України «Про Національну поліцію»).

2. Особистий огляд і огляд речей особи застосовуються до особи, про яку відомо про вчинення нею адміністративного правопорушення або яка затримана за його вчинення. Наприклад, ця процедура застосовується перед поміщенням затриманої особи до кімнати для затриманих і доставлених (стаття 264 КУПАП).

3. Особистий обшук особи застосовується до особи, затриманої через підозру у вчиненні кримінального правопорушення або до особи, яка бере участь у проведенні обшуку житла або іншого володіння цієї особи. Ця процедура передбачена частиною восьмою статті 191, частинами третьою та шостою статті 208, а також частиною п'ятою статті 236 Кримінального

процесуального кодексу України [1].

Зазначені заходи не можна застосовувати на власний розсуд, оскільки вони чітко регламентовані законодавством і повинні застосовуватись за певних умов та на підставах, які чітко визначені законами. Поверхнева перевірка може передувати іншим видам огляду, але не навпаки, оскільки вона передбачає візуальний огляд, тоді як інші види огляду можуть передбачати тактильний контакт. Так, стаття 264 Кодексу України про адміністративні правопорушення встановлює вимоги щодо проведення особистого огляду та огляду речей особи в якості заходів забезпечення провадження в справі про адміністративне правопорушення. Особистий огляд може проводитись уповноваженими на те посадовими особами різних органів, таких як Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ, виконання покарань та слідчі ізолятори, Військова служба правопорядку у Збройних Силах України, воєнізована охорона, цивільна авіація, митні установи та прикордонна служба, а також інші органи в тих випадках, які прямо передбачені законами України [2].

Проведення особистого огляду та огляду речей особи може мати підстави: вчинення або вчинення підозрюваною особою адміністративного правопорушення; наявність характерних ознак правопорушення на тілі, одязі тощо; вказівки третіх осіб на участь конкретної особи в правопорушенні; орієнтування на особу, що вчинила правопорушення. Особистий огляд може проводитись уповноваженою на те особою однієї статі разом з двома поняттями тієї ж статі в присутності оглядуваної особи.

При проведенні обшуку на підставі ухвали слідчого судді, його обсяг повинен відповідати меті обшуку відповідно до статті 236 КПК України. За рішенням слідчого чи прокурора може бути проведений обшук осіб, які перебувають в житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вони переховують предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження. Відповідно до ч.1 ст.236 КПК ухвалу на обшук можуть виконати слідчий та прокурор. Також до проведення обшуку або провести обшук особи можуть працівники оперативного підрозділу за дорученням слідчого.

Згідно з частиною 5 статті 236 КПК України, обшук особи повинен проводитись особами тієї ж статі в присутності адвоката або представника на вимогу такої особи. Неявка адвоката чи представника протягом трьох годин не перешкоджає проведенню обшуку [3].

Як ми бачимо з аналізу чинного законодавства, то воно містить вказівку на те, що огляд або обшук особи проводиться співробітником тієї ж статі. Як при цьому бути з трансгендерними людьми?

Трансгендерні люди мають право на дотримання своїх прав та свобод, включаючи право на захист від будь-якої форми дискримінації, включаючи дискримінацію на підставі статі чи гендерної ідентичності. У разі проведення огляду чи обшуку, трансгендерні особи мають право на повагу до своєї статі

та гендерної ідентичності, а також на захист своєї гідності та приватності.

Законодавство не передбачає конкретного положення щодо того, як проводити огляд або обшук у випадку з трансгендерними людьми. Однак, уповноважені особи, які проводять огляд або обшук, мають бути чутливими до індивідуальних потреб трансгендерних осіб та забезпечити дотримання їх прав.

Якщо відштовхуватися від норм чинного адміністративного чи кримінального процесуального законодавства, то у випадку огляду чи обшуку трансгендерної людини варто провести перевірку документів на зразок з'ясування статі особи. І вже відповідно до отриманої інформації проводити огляд людиною однієї статі для уникнення порушених прав.

Проте, ми вважаємо, що замість цього, при проведенні огляду чи обшуку трансгендерної людини, слід враховувати їхню гендерну ідентичність і застосовувати процедури відповідно до цього. Якщо трансгендерна людина бажає, щоб огляд або обшук проводилися особою тієї ж статі, як вони, то слід враховувати їхнє бажання та дотримуватися законодавства. У будь-якому випадку, уповноважені особи, які проводять огляд або обшук, повинні бути чутливі до індивідуальних потреб трансгендерних осіб та забезпечувати дотримання їх прав на захист від дискримінації та приватності.

Отже, процес огляду трансгендерних осіб потребує подальшого врегулювання на законодавчому та на практичному рівні. Вартим уваги є досвід США та низки європейських країн у цьому питанні, адже забезпечення прав та свобод людей та громадян повинно бути головним пріоритетом нашої держави.

Список використаних джерел:

1. М'яло А. О. Телійчук В.Г. Щодо питання удосконалення оперативно-розшукової діяльності у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. Proceedings of XIII International Scientific and Practical Conference Stockholm, Sweden. 2022. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/MODERN-SCIENCE-INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-18-20.09.22.pdf#page=320> (дата звернення 04.05.2023)
2. Підстави проведення особистого огляду та поверхневої перевірки працівниками поліції. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/> (дата звернення 04.05.2023)
3. Порядок проведення обшуку. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/> (дата звернення 04.05.2023)

Кондратенко Анна Анатоліївна
Шевченко Марина Сергіївна
здобувачки вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ОСІБ І ФАКТІВ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ОПЕРАТИВНИЙ ІНТЕРЕС

Розбудова України, що обрала курс на правову державу, котра має своїм спрямуванням європейську інтеграцію у Європейське співтовариство обумовлює необхідність зміцнення та підвищення ефективності діяльності всіх інститутів державної влади. В їх системі важливе місце належить органам Національної поліції України (далі – НПУ), які знаходяться на передньому плані протидії антисуспільним проявам та злочинності. Серед численних функцій органів НПУ особлива роль належить оперативно-розшуковій діяльності (далі – ОРД), що безпосередньо здійснюється їх оперативними підрозділами.

Ефективність здійснення ОРД оперативними підрозділами НПУ щодо протидії злочинності, передусім, залежить від прийняття правильних оперативно-тактичних рішень щодо раціонального використання сил, засобів, методів та форм ОРД. Саме правильне, вчасно прийняте тактичне рішення оперативним працівником є запорукою реалізації одного з головних завдань оперативних підрозділів зокрема та працівників правоохоронних органів загалом – протидії злочинності.

Як свідчать теорія та практика ОРД, прийняттю працівниками оперативних підрозділів оперативно-тактичного рішення передують належний аналіз та оцінка конкретної оперативно-розшукової ситуації. Саме особливостями сприйняття ситуації зумовлені вибір тактичних прийомів, прийняття рішень, визначено вчинки й поведінку працівника оперативного підрозділу, що здійснює оперативно-розшукові заходи [1, с. 139].

Досліджуючи генезу окремих понять, відмітимо, що оперативний пошук являє собою систему заходів, котрі виконуються оперативними підрозділами та метою здійснення яких являється виявлення осіб та фактів, котрі мають оперативний інтерес щодо діяльності органів НПУ у напрямку

боротьби із злочинністю. Відмітимо, що теорія та практика аргументує оперативний пошук як відокремлену форму ОРД, котрій притаманна наявність певних ознак. Враховуючи наявність певних ознак, котрі дають уявлення про сутність та зміст оперативного пошуку та його місце у системі ОРД органів НПУ.

Отже, ризиками вказаного пошуку вважаються те, що:

- здійснюється незалежно від факту кримінальної події та у зв'язку із вчиненням кримінальним правопорушенням;
- здійснення в його рамках розвідувальних заходів є не тільки правом, але й одним з основних обов'язків органів НПУ.
- застосовувані при його проведенні заходи носять яскраво виражену розвідувальну направленість і здійснюються комплексно. При цьому у вирішенні пошукових завдань беруть активну участь інші підрозділи органів НПУ, однак головна роль належить оперативно-розшуковим підрозділам відповідно до їх компетенції та спеціалізованих завдань по боротьбі зі злочинністю [2, с. 53].

Оперативний пошук, як важлива форма ОРД забезпечує вирішення таких основних завдань:

- виявлення злочинних намірів окремих осіб та їх груп, своєчасне застосування засобів профілактичного впливу;
- своєчасне отримання інформації про злочини, що готуються, вживання заходів щодо їх попередження;
- своєчасне отримання інформації про вчинені злочини, вживання заходів щодо встановлення і викриття винних;
- забезпечення прав та інтересів громадян, державних і громадських організацій шляхом виявлення і вилучення викраденого майна;
- отримання інформації, необхідної для аналізу та оцінки оперативної обстановки на території обслуговування і вживання заходів щодо оптимальної розстановки сил для активізації боротьби з правопорушниками.

Суб'єктами оперативного пошуку виступають працівники оперативних підрозділів органів внутрішніх справ і представники громадськості. Працівники оперативних підрозділів в межах своєї компетенції організовують надходження і отримують первинну інформацію про осіб і події, які викликають оперативний інтерес, здійснюють її перевірку та оцінку. З цією метою використовується весь арсенал оперативно-розшукових та інших сил, засобів і методів. Негласні працівники, виконуючи завдання оперативних підрозділів, постійно здійснюють пошук кримінально активних осіб і ознак злочинів, про які невідомо органам внутрішніх справ. Представники громадськості, які сприяють вирішенню разових чи постійних завдань ОРД, беруть участь у здійсненні окремих заходів, а також ініціативно виявляють осіб, предмети і події, які становлять оперативний інтерес.

Прийоми тактики щодо виявлення осіб та фактів, котрі виявляють оперативний інтерес, гуртуються на діях об'єктивного закону щодо

взаємовпливу, відповідно до якого кожен матеріальний процес віддзеркалюється у інших процесах. Саме тому об'єкти, що становлять оперативний інтерес, знаходять відображення в навколишній дійсності.

Застосування особистого пошуку, найдієвішого комплексного методу, в діяльності оперативних підрозділів органів обумовлено Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також їх загальним обов'язком у протидії злочинності: в межах своїх повноважень відповідно до законів, що становлять правову основу ОРД, вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення, припинення і розкриття злочинів та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, здійснювати профілактику правопорушень [3, с. 396].

Особистий пошук являє собою передбачені нормативними актами, суспільно значущі, свідомі і конфіденційно проваджувані дії з виявлення та розпізнання особисто оперативним працівником за відповідними ознаками з певного оточення чи середовища, осіб, що становлять оперативний інтерес з метою забезпечення виконання завдань ОРД. Особистим пошуком можуть вживатись заходи щодо збирання відомостей про особу, а також події, явища, предмети, документи, які становлять інтерес для оперативних підрозділів, документування злочинних дій розроблюваних і реалізації оперативної інформації, добору кандидатів на залучення до конфіденційного співробітництва та ін.

Список використаних джерел

1. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи: поняття, сутність та співвідношення. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія та практика)*. 2014. № 2. С. 137-141.
2. Гринько С. Д. Заходи оперативного впливу, пов'язані з виконанням зобов'язання за рахунок боржника. *Університетські наукові записки*. 2016. № 1. С. 45-55.
3. Ткаченко В. І. Пошукові ознаки об'єктів, що становлять оперативний інтерес для суб'єктів оперативно-розшукової протидії. *Форум права*. 2017. № 5. С. 395-401.

Костенко Маргарита Андріївна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДО ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ КОНСПІРАЦІЇ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Від початку воєнного стану в діюче законодавство України було внесено цілу низку змін, які викликані реаліями сьогодення. Наскільки виправданими є такі зміни, чи не звужується об'єм прав осіб, щодо яких здійснюється оперативно-розшукова діяльність та чи не вплинув воєнний стан на здійснення оперативно-розшукової діяльності оперативними підрозділами Національної поліції – ці питання набувають особливої актуальності для сьогодення [1].

Розвідувальний характер оперативно-розшукової діяльності викладений в принципі конспірації, завдяки чому в теорії оперативно-розшукової діяльності він традиційно належить до групи спеціальних принципів.

Загалом під конспірацією розуміються методи, які застосовані організацією для збереження в таємниці своєї діяльності та діяльності своїх учасників. [2, с. 43] Законодавець в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» принцип конспірації охарактеризовує як спеціальний принцип, що полягає у проведенні оперативно-розшукових заходів у повній таємниці від сторонніх осіб, які не мають прямого службового відношення до здійснення такої діяльності.[3]

Значення принципу конспірації є системотворчим у практиці оперативно-розшукової діяльності. Він взаємопов'язаний з принципами законності, поєднання гласних та негласних методів та засобів та забезпечує реалізацію конституційного принципу поваги та дотримання прав та свобод людини та громадянина.

Вказаний принцип означає необхідність та легітимність використання в процесі оперативно-розшукової діяльності правил і прийомів, котрі дозволяють зберігати в таємниці від злочинців дії правоохоронних органів

щодо їх викриття. [4, с. 123]

Необхідність збереження в таємниці дій правоохоронних органів обумовлюється певними обставинами. По-перше, потребою вживання адекватних заходів боротьби зі злочинами, які готуються та вчинюються через необережність і з метою уникнути кримінальної відповідальності.

По-друге, конспіративність забезпечує захист від необґрунтованої чи передчасної компрометації осіб, підозрюваних у скоєнні злочинів, коли оперативно-розшукові заходи проводяться за наявності неперевіреної чи суперечливої інформації.

Аналізуючи спеціальну літературу ми звернули увагу на декілька груп які по різному визначають які саме відомості підлягають збереженню у таємниці. Першу групу складають погляди те, що збереження в таємниці підлягають дії, пов'язані з проведенням оперативних заходів. До другої групи слід віднести підходи, де під конспірацією розуміється регламентована відомчими нормативними актами діяльність суб'єктів негласного співробітництва, що забезпечує збереження в таємниці або надійне зашифрування спеціальних сил, методів та результатів оперативно-розшукової діяльності, які використовуються у боротьбі зі злочинністю. Ця група, на наш погляд, найбільш повно відображає визначення поняття конспірації, характеризуючи його призначення та специфіку правового регулювання.

Незважаючи на широке поширення поняття «конспірації» у юридичній літературі, в нормативно-правових актах не надано визначення даного поняття. Отже на наш погляд, відсутність законодавчого закріплення поняття конспірації негативно впливає на теорію оперативно-розшукової діяльності, у якій немає поняття цього принципу. Крім цього, на тлі теорії оперативно-розшукової діяльності виникли близькі йому за значенням лексичні утворення, такі як «режим конспірації», «умови конспірації», «правила конспірації». Ця термінологія, зумовлює певний зміст оперативно-розшукової діяльності, але без одноманітного тлумачення ключового слова – конспірація, може виникнути певна плутанина у тому вживанні, як вченими, так і практиками [5, с. 208].

Для повного розуміння та ефективного застосування поняття принципу конспірації в оперативно-розшуковій діяльності необхідна наявність єдиного терміну, який міг би повною мірою передати його основні особливості. На нашу думку, відсутність визначення поняття конспірація, швидше за все, пов'язана з тим, що законодавець не бачить потреби у тлумаченні загально визнаного терміна та вважає його загальнозрозумілим. .

Підсумовуючи зазначене, можемо констатувати, що принцип конспірації грає величезну роль забезпеченні оперативно-розшукової діяльності і саме тому важливо усвідомити його суть, особливість та значення. З'ясування головної сутності даного визначення та його закріплення, дозволить не тільки систематизувати підходи даного

визначення, у науковій та спеціальній літературі, а й забезпечити правильну оцінку практичної ситуації та обґрунтованого рішення в оперативно-розшуковій діяльності справ.

Список використаних джерел

1. Особливості кримінального процесу в умовах воєнного стану: веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3pwsVRC>
2. Моїсєєв Є.М., Джужа О.М., Никифорчук Д.Й. та ін.; за ред. О.М. Джужі. Оперативно-розшукова діяльність: навч. посіб. Київ: Правова єдність, 2009. 310 с.
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
4. Шевчук О. Ю. Конспірація як спеціальний принцип оперативно-розшукової діяльності/О. Ю. Шевчук/Науковий вісник Київськ. нац. ун-ту внутр. справ.- 2008 – 1 – Ч.2- С.123- 128
5. Усенко В.Ф. Конспірація в роботі з негласним апаратом / В. Ф. Усенко / Науковий вісник Нац. акад. внутр. справ України – 2003- 4 – Ч.2 – С. 208-215

Кравченко Діана Костянтинівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Для покращення ефективності боротьби зі злочинністю на сучасному етапі, який вимагає професіоналізму, організованості та зміцнення гарантій для прав, свобод та законних інтересів особи у кримінальному судочинстві, потрібне удосконалення всієї правоохоронної діяльності. Контроль за вчиненням злочину є значущою новинкою для вітчизняної теорії та практики. Згідно з чинним Кримінальним процесуальним кодексом України, контроль за вчиненням злочину відноситься до негласних слідчих дій, що означає, що інформація про його факт та методи проведення не розголошується, крім випадків, передбачених законом. Контроль за вчиненням злочину може бути здійснений у разі наявності достатніх підстав

вважати, що готується або вчиняється тяжкий або особливо тяжкий злочин, та проводиться у формах, таких як контрольована поставка, контрольована та оперативна закупка, спеціальний слідчий експеримент та імітація обстановки злочину [1, с.211].

З уже давніх часів науковці у країнах СНД займалися дослідженням інноваційних методів боротьби зі злочинністю, використовуючи загальні принципи кримінального циклу. Українські вчені, такі як К.В. Антонов, О.М. Бандурка, В.І. Василичук, М.П. Водько та інші, також доклали багато зусиль у розвиток теоретичних напрацювань та впровадження інноваційних методів боротьби зі злочинністю в правоохоронну діяльність. З прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України вперше з'явилася можливість контролювати вчинення злочинів за допомогою таких інструментів, як контрольована поставка та контрольована та оперативна закупка. Проте спеціальний слідчий експеримент та імітування обстановки злочину ще не до кінця досліджені в теоретичному та практичному аспектах.[2, с.105]

Контроль за вчиненням злочинів є конфіденційною дією розшуку, яка дозволяє виявляти осіб та злочинні угруповання, які займаються незаконним обігом предметів речовин та інших об'єктів, зокрема встановлювати постачальників та отримувачів вантажів, кількість членів угруповання, канали та маршрути транспортування тощо. Контроль проводиться тільки у випадках, коли є достатні підстави вважати, що готується або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин, та коли неможливо отримати інформацію про злочин та його виконавців іншим способом. Однак, контроль не проводиться у випадках посягання на життя або заповідання тяжких тілесних ушкоджень, поширення небезпечних для життя речовин, втечі винних осіб та екологічних або техногенних катастроф. Рішення про проведення контролю за вчиненням злочину може приймати тільки прокурор, а проводити його мають право слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, або уповноважені оперативні підрозділи різних органів.[3, с.381]

Контроль за вчиненням злочину, як будь-яка негласна слідча (розшукова) дія, містить ряд складових елементів, які разом визначають його сутність та особливості у системі негласних слідчих (розшукових) дій. Згідно з дослідженнями науковців, до цих елементів відносяться як об'єктивні, так і суб'єктивні ознаки. Об'єкт контролю складається з суспільних відносин, захист яких здійснюється за допомогою кримінально-процесуальних та оперативно-розшукових заходів. Цей об'єкт може включати особу, предмет, інформацію тощо. Об'єктивна сторона контролю відображається в зовнішніх актах суспільно-корисної поведінки суб'єктів, яка виявляється в активних діях, заходах, операціях. Суб'єктами контролю можуть бути прокурор, слідчий чи оперативний підрозділ, їхні працівники, а також особи, які співпрацюють з правоохоронними органами на конфіденційній основі або

сприяють у протидії злочинності. Загальні теоретичні положення щодо складових елементів контролю за вчиненням злочинів можна узагальнити таким чином:

Область контролю за вчиненням злочинів охоплює суспільні відносини, захист яких здійснюється через контроль за вчиненням злочинів.

Об'єкти контролю за вчиненням злочинів можна умовно класифікувати залежно від:

режиму обігу, який може бути вільним, обмеженим або забороненим, або встановлені певні державні вимоги до їх обігу;

ступеня відношення до злочинної діяльності, включаючи засоби та знаряддя вчинення злочинів, устаткування для їх виготовлення, предмети, придбані за рахунок незаконного наркобізнесу або мають на собі сліди скоєння злочину.

Контроль за вчиненням злочинів має об'єктивну сторону, яка включає способи контролю, форми проведення, оперативно-технічні засоби, місце і час проведення. Суб'єкти контролю включають прокурора, слідчого чи оперативний підрозділ, їх працівників, осіб, які співпрацюють з правоохоронними органами на конфіденційній основі або сприяють у протидії злочинності. Суб'єктивна сторона контролю включає мотив, підстави здійснення та завдання. [4, с.83]

Отже, наукові підходи та дослідження є необхідними для вирішення завдань перед правоохоронними органами та розроблення інноваційних методів контролю, які допоможуть попередити, виявити і розслідувати кримінальні правопорушення, притягнути до відповідальності винних, відшкодувати завдану шкоду та відновити порушені права та інтереси громадян та юридичних осіб.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : за станом на 22. 12. 2015 р. – К.: Алерта, 2015. – 304 с.
2. Албул С.В. Протидія кримінальним правопорушенням підрозділами карного розшуку МВС України: навчальний посібник / С.В. Албул, Т.С. Демедюк, О.Є. Користін, В.Ф. Паскал. – Одеса: ОДУВС, 2015. – 354 с;
3. Кримінальний процес України: навчальний посібник / С.В. Албул, С.Л. Деревянкін, О.В. Поліщук – Одеса: ОДУВС, 2015. – 476 с;
4. Кудінов С.С. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навчальний посібник / С.С. Кудінов, Р.В. Шехавцов, О.М. Дроздов, С.О. Гриненко. – Х.: «Оберіг», 2013. – 344 с.

Кращенко Дар'я Денисівна
здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:
Копилов Едуард Володимирович
викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

З метою забезпечення завдань кримінального процесу, а саме виявлення та успішне розкриття кримінальних правопорушень необхідною умовою є щільна взаємодія працівників оперативних підрозділів зі слідчими. Проблеми взаємодії оперативних і слідчих підрозділів під час проведення оперативно-розшукової діяльності вивчали С. В. Албул, О. М. Бандурка, В. І. Василичук, М. Л. Грібов, В. К. Колпаков, А. Г. Лекарь, В. І. Литвиненко, Д. Й. Никифорчук, В. Л. Ортинський та ін.

Водночас аналіз наукових праць засвідчує, що зазначені питання потребують подальшого дослідження. Для того, щоб працівникам кримінальної поліції (оперативним підрозділам) завести оперативно-розшукову справу необхідно мати наявну достатню інформацію, одержану в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів про: – злочини, що готуються; – осіб, які готують вчинення злочину; – осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання; – осіб безвісно відсутніх [1].

Оперативно-розшукова справа (ОРС) – спеціальна справа, в якій готуються матеріали оперативно-розшукової діяльності оперативних служб, щодо документування протиправних діянь окремих осіб та груп, підозрюваних у підготовці вчиненні злочину, встановлення осіб, які готують злочин або розшук осіб які ухиляються від кримінального судочинства.

Метою заведення оперативно-розшукової справи (ОРС) є збирання й аналіз фактичних даних (інформації) про підозрюваних осіб; перевірка й оцінка результатів ОРД, прийняття на їх основі оперативно – розшукових та кримінально – процесуальних рішень [2].

При створенні оперативним підрозділом ОРС начальник оперативного підрозділу просить начальника слідчого підрозділу закріпити слідчого для ОРС. З цього моменту слідчий здійснює методичне забезпечення ОРС та

практичну допомогу оперативному підрозділу в плануванні та проведенні оперативно-розшукових заходів, які в подальшому використовуються для отримання фактичних даних, які можуть служити доказами у кримінальному провадженні.

Якщо працівник оперативного підрозділу встановив під час проведення оперативно-розшукових заходів фактичні дані, які свідчать про ознаки кримінального правопорушення в діяннях окремих осіб та груп, але якщо їх припинення може негативно вплинути на результати кримінального провадження, начальник оперативного підрозділу інформує про це начальника слідчого підрозділу і лише після закінчення їх проведення матеріали ОРС виносяться на розгляд оперативної наради для того, щоб розробити спільні заходи для їх реалізації. Після реалізації матеріалів ОРС складається план реалізації, який затверджується начальниками слідчого та оперативного підрозділів. В плані передбачаються відповідні оперативно-розшукові заходи, їх виконавці та заходи, щодо легалізації зібраних матеріалів як підстав для початку досудового розслідування [3].

Третій етап починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР і здійснюється до ухвалення судом вироку або постановлення ухвали, які набрали законної сили, а також у разі закриття кримінального провадження. На цьому етапі оперативні працівники виконують доручення слідчого, які є обов'язковими для виконання оперативними працівниками. Ця діяльність суттєво впливає на соціально – криміногенне становище в суспільстві, сприяє нейтралізації негативних явищ, які виникають під час проведення в Україні реформ, внаслідок їх недосконалого правового забезпечення [5]. Працівники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні з власної ініціативи, або звертатися з клопотанням до слідчого судді чи прокурора.

Посиленої уваги на цьому етапі взаємодії потребує взаємодія підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування під час документування кримінальних правопорушень. Це пов'язано з тим, що воно супроводжується великою кількістю ризиків, обумовлених специфікою діяльності суб'єктів. Перш за все, це стосується ризику розголошення державної таємниці, зокрема щодо здійснення оперативно-розшукових заходів та таємниці слідства. По-друге, проведення оперативно-розшукових заходів майже завжди пов'язане з обмеженням конституційних прав людини. По-третє, небезпека для життя та здоров'я пов'язана з ризиками професійної діяльності працівника правоохоронного органу [4].

Отже, належна організація робочої взаємодії оперативних і слідчих підрозділів надасть змогу успішно реалізувати основні функції органів досудового розслідування під час виявлення та розкриття кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992, № 22.
2. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред.: В.В. Коваленко, Є. М. Моїсєєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. Т.6. Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). К.: Атіка, 2010. С.1128 .
3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС України 07.07.2017 №575: URL: <http://zakon.rada.gov.ua.z> 0937-17 (дата звернення: 08.05.2023).
4. Саковський А. А. Взаємодія підрозділів кримінальної поліції та органів досудового розслідування в документуванні кримінальних правопорушень. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ, 2019. № 2 (111). 2019.
5. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р., Запоріжжя. С. 36.

Кулаковський Роман Миколайович

здобувач вищої освіти

факультету підготовки фахівців

для підрозділів превентивної діяльності

Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри

оперативно-розшукової діяльності,

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

КОНФІДЕНЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАХОДІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основним завданням оперативних підрозділів Національної поліції є здійснення протидії злочинності. Для цього здійснюється оперативно-розшукова діяльність, що передбачає залучення до її проведення інших (конфіденційних) осіб.

Проведення оперативно-розшукової діяльності регламентується Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Кримінальним процесуальним кодексом у контексті проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» органи державної влади, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності зобов'язані сприяти оперативним підрозділам у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності.

За бажанням осіб їх співробітництво з оперативним підрозділом може

бути оформлено письмовою угодою з гарантуванням конфіденційності співробітництва. Особи, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, зобов'язані зберігати таємницю, що стала їм відома.

Розголошення цієї таємниці тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством, крім розголошення інформації про протиправні дії, що порушують права людини. Забороняється залучати до виконання оперативно-розшукових завдань осіб, професійна діяльність яких пов'язана зі збереженням професійної таємниці, а саме: адвокатів, нотаріусів, медичного персоналу, священнослужителів, журналістів, якщо ця співпраця пов'язана з розголошенням службової таємниці. конфіденційної інформації відомості професійного характеру [1].

Але, попри нормативну урегульованість конфіденційного співробітництва, практика застосування має значні проблеми.

Однією з перших проблем є залучення людини, щоб отримати від неї максимум корисної інформації. Звичайно, національний та світовий досвід боротьби зі злочинністю свідчить, що діяльність правоохоронних органів тісно пов'язана з визначенням завдань у боротьбі зі злочинністю, вирішення яких часто неможливе без використання негласних джерел інформації.

В основному це стосується вирішення завдань із запобігання та припинення викрадень людей, вбивств, терактів, запобігання надзвичайно тяжким наслідкам злочинів, які неможливо розкрити без попереднього отримання інформації від конфіденційної особи.

Особи які погоджуються на конфіденційне співробітництво бояться зіштовхнутись з осудом суспільства повинно стосовно передачі ними інформації про задуми садистів, терористів і вбивць, учасників інших злочинів. Невже такий їх вчинок треба вважати аморальним. Або ж аморальним буде вважатись недонесення обізнаних осіб про злочини, що готуються, інформацію про особистості злочинців і їх місцеперебування, які могли сприяти запобіганню злочинів, масової загибелі людей, але не допомогли, не врятували [2, с. 170].

Тому оперативний працівник повинен пояснити конфіденту про важливість отриманої інформації, її значення для суспільства, переконати у підтримці з боку держави та необхідності розповідати про усю здобуту інформацію. Існує також багато законодавчих прогалів, деякі з них можна знайти в КПК України, в якому передбачено конфіденційне співробітництво, але не зазначено тих хто його організовує та ініціює, також не зазначаються особи, які можуть бути конфіденційними співробітниками. Аналіз Конституції України свідчить, що вищезазначені питання та їх забезпечення потребують негайного вдосконалення та уточнення [4].

Ще однією проблемою у процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності можливі випадки, коли реалізація матеріалів, отриманих за допомогою конфідентів неможлива. Передусім це пов'язано із загрозою розшифровки конфідента, або відсутністю чи браком фактичних даних, що надалі можуть

статисти доказами в кримінальному судочинстві. У цих випадках зазначена інформація вводиться до відповідних інформаційно-пошукових систем та використовується для взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність, а також, у разі необхідності, інформування й компетентних державних органів [3, с. 175; 5, с. 14].

Законодавство передбачає залучення до проведення заходів оперативно-розшукової діяльності інших осіб, ці особи перебувають під захистом держави, співробітництво зараховується до трудового стажу (у разі укладання трудової угоди), у разі настання смерті або інвалідності особа може користуватися всіма пільгами передбаченими для працівників оперативних підрозділів.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992, № 22, ст. 303.
2. Андрусенко С.В. Морально-етичні аспекти конфіденційного співробітництва : наук. вісник ДДУВС. № 3. 2017. С. 284.
3. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р. 69063, м. Запоріжжя, офіційний сайт: www.lsej.org.ua. С. 36.
4. Горбенко П.В. Напрями використання відомостей, отриманих під час конфіденційного співробітництва. Вісник ДДУВС ім. Е.О. Дідоренка. № 4 (76). 2016. С. 170-177.

**Лавроненко Владислав Олександрович,
Штопенко Владислав Миколайович**
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПОШУКУ ПЕРВИННОЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗБРОЇ У ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ

У зв'язку з подіями, що розгорнулися ще у 2014 р., а загострилися після 24 лютого 2022р., все більшої актуальності набула проблема забезпечення особистої безпеки громадян у громадських місцях, переважно у великих

містах. При скоєнні кримінальних правопорушень та хуліганських нападів на громадян все частіше почали застосовувати вогнепальну, травматичну та холодну зброю, металеві прутки, бейсбольні біти, молотки та інші предмети, що становлять небезпеку.

В даний час правопорушники (враховуючи неповнолітніх) мають багато можливостей отримати «небезпечні предмети» (ножі з автоматичним механізмом, арбалети, рогатки промислового виробництва, що стріляють металевими кулями). Крім того, необхідно враховувати можливість звернення до «тіньового» ринку, де завжди в наявності холодна, пневматична, травматична та вогнепальна зброя.

Спираючись на ст. 25 ЗУ «Про Національну поліцію», кримінальна поліція в рамках боротьби із зазначеними видами порушень та здійснюючи свої функціональні повноваження у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення має здійснювати інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу з питань отримання відомостей, що можуть становити інтерес для Національної поліції [1].

Ми вважаємо, що саме своєчасне отримання основних відомостей про осіб, факти, події та обставини, що становлять інтерес для оперативних підрозділів, забезпечує ефективну боротьбу з вуличною озброєною злочинністю.

Для проведення роботи з пошуку та встановлення первинної оперативно-розшукової інформації щодо насильницьких та корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень, направлених на громадян та котрі скоєні у громадських місцях застосовуючи зброю, достатньо мати відомості про правопорушення, отримані в установленому законодавством порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів [2].

Виявлення первинної інформації про збройні напади на громадян може розпочатися:

- ініціативно, до скоєння кримінального правопорушення (на стадії підготовки або замаху) з подальшим заведенням оперативно-розшукової справи;
- при проведенні досудових розслідувань за фактами вчинення кримінальних правопорушень, що пов'язані із збройним нападом на громадян у громадських місцях;
- за фактами хуліганства, пов'язаного з погрозами громадянам зброєю, що викликало сильний резонанс у суспільстві у громадських місцях та на вулицях населених пунктів, у даному випадку дії здійснюються відповідно до вказівки керівництва кримінальної поліції [3, с.29].

До основних чинників, які сприяють своєчасному отриманню співробітниками кримінальної поліції основних оперативно-розшукових відомостей щодо вищезгаданих кримінальних правопорушень відносять:

- обізнаність оперативних працівників щодо кримінальної статистики

корисливо-насильницьких кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, що вчинені із застосуванням зброї, а також загальною оперативною обстановкою у населеному пункті;

- здатність співробітників кримінальної поліції проводити порівняльний аналіз інформації про кримінальні правопорушення із застосуванням зброї у поєднанні із застосуванням психологічного та фізичного насильства;

- навички складання психологічних портретів як правопорушників, так і жертв нападу;

- знання та вміння користуватися прийомами та засобами відбору і фіксації орієнтувальних інформаційних сигналів про скоєння кримінальних правопорушень, конфліктів різного характеру за участю осіб, що загрожують зброєю, у ході вищезгаданих подій;

- розуміння оперативними співробітниками загальних закономірностей виникнення та поширення тієї чи іншої інформації про незареєстровані кримінальні правопорушення;

- наведемо також основні напрямки виявлення первинної оперативно-розшукової інформації про кримінальні правопорушення, скоєні в громадських місцях із застосуванням зброї;

- виявлення первинної інформації про осіб (учасників злочинних груп), котрі є підозрюваними у скоєнні розбоїв або які раніше вчиняли подібні кримінальні правопорушення;

- виявлення первинної інформації щодо майна, яким заволоділи правопорушники під час вчинення розбоїв у громадських місцях;

- виявлення первинної інформації про засоби і знаряддя вчинення розбоїв невстановленими особами (групами осіб).

До напрямків виявлення первинної оперативно-розшукової інформації про хуліганські напади на громадян, вчинені (або в стадії задуму) у громадських містах із погрозами застосуванням зброї відносимо:

- виявлення первинних відомостей про осіб, які ідентифікують себе як неформальні молодіжні об'єднання;

- виявлення первинних даних про зброю, засоби та знаряддя, що застосовувалися при хуліганських діях;

- виявлення жертв хуліганських посягань та можливих мотивів їх вчинення;

- визначення та аналізування особливостей поведінки осіб, які вчинили хуліганські дії із застосуванням зброї, знарядь та засобів, та інших особливих прикмет правопорушників [4, с. 67].

З огляду на вищевказане, доцільно зробити висновок, що з метою визначення пріоритетних напрямів пошуку первинної оперативно-розшукової інформації та подальшого планування діяльності, проводити GIS-аналіз місцевості, де учинялися озброєні напади, й таким чином, зосередити оперативні зусилля саме на ділянках з найбільшою концентрацією

зазначених правопорушень.

Зібрана первинна оперативно-розшукова інформація підлягає оцінці з точки зору її достовірності й співвідносності до осіб, подій і фактів, що перевіряються. Підтверджені дані, що становлять оперативний інтерес, лягають в основу подальших рішень, що приймаються.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення – 21.04.2023).

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № №2135-XII/Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення – 21.04.2023).

3. Подобний О.О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник . Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с.

4. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / за ред. С.А. Дроботова. Київ: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

Лещенко Даниїл Дмитрович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДЕЯКІ ТИПОВІ СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ І НАПРЯМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЦИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Як зазначає Д.В. Безруков, спосіб скоєння злочинів є системою об'єднаних задумом дій злочинця з підготовки, вчинення та приховання злочину, детермінованих об'єктивними та суб'єктивними факторами та пов'язаних з використанням відповідних знарядь, засобів та прийомів. На наш погляд, можна виділити такі найбільш типові способи вчинення шахрайства та визначити дії оперативного співробітника щодо протидії їм.

1. Отримання кредитів у банківських організаціях на користь третіх осіб з допомогою потерпілих.

Під час проведення перевірки за такими фактами необхідно отримати: заяву особи про скоєний злочин; пояснення заявника про причини отримання кредиту на користь шахрая, обставини передачі йому грошей, умов повернення боргу, оплати кредиту та ін; пояснення свідків (очевидці, члени сім'ї, поручителі тощо) про домовленості та обставини отримання кредиту, обставини його передачі третій особі, про платоспроможність позичальника повернення боргу; банківські документи за кредитом (кредитне досьє), у тому числі відомості про надання кредиту та його несплату, повідомлення банку про необхідність оплати кредиту, а також про видаткові операції за кредитними коштами; судові рішення про стягнення з позичальника боргу за кредитом; відомості про перевірку позичальника на наявність судимості за вчинення злочинів проти власності; відомості про інших позичальників на користь шахрая; пояснення особи, у діях якої містяться ознаки шахрайських дій; відеозаписи з банкоматів та банків, за допомогою та на території яких відбувалося отримання кредитних коштів; відомості про майновий стан та наявність судимості особи, у діях якої містяться ознаки шахрайських дій; аналогічні матеріали перевірок, щодо яких прийнято рішення про відмову у порушенні кримінальної справи. За потреби можуть бути призначені відповідні експертизи.

2. Придбання телефонів (планшетів), побутової техніки в кредит та передача їх шахраям.

Під час проведення перевірки за такими фактами необхідно отримати: заяву особи про скоєний злочин; пояснення заявника про причини придбання майна на користь підозрюваного, обставини передачі майна, умовах повернення боргу та оплати кредиту (розстрочення); пояснення свідків (очевидців) про домовленості та обставини передачі майна, придбаного у кредит (розстрочку) третій особі, про платоспроможність позичальника; пояснення осіб, які купували товар, куплений на виплат до її остаточної виплати; пояснення працівників, оформляли придбання товару в кредит (розстрочку), щодо виконання ними обов'язків з перевірки особи позичальника; документи, що підтверджують факт укладання угоди у кредит (розстрочку), у тому числі відомості про надання кредиту (розстрочення) та його несплату; судові рішення про стягнення з позичальника боргу за несплату товару, придбаного у кредит (розстрочку); пояснення особи, у діях якої містяться ознаки шахрайських дій; відомості про перевірку позичальника на наявність судимості за скоєння злочинів проти власності; відомості про інших позичальників на користь шахрая; відеозаписи, що підтверджують факт знаходження та спілкування позичальника та шахрая на території торгових об'єктів, банківських організацій; відомості операторів зв'язку та інтернет-провайдерів про реєстрацію в мережах, переміщення та використання телефону (планшета); відомості про майновому становищі та наявності судимості особи, у діях якої містяться ознаки шахрайських дій; аналогічні матеріали перевірок, щодо яких прийнято рішення про відмову у

порушенні кримінальної справи.

3. Шахрайство, пов'язане з наданням послуг з придбання товару, перерахуванням коштів невідомим користувачам, блокуванням операційних систем (програм) під приводом оплати штрафу та подальшого розблокування, вчинене з використанням мережі Інтернет або іншої мережі електров'язку загального користування.

В даному випадку відомостей про особу, яка вчинила злочин, як правило, відсутні. Під час проведення перевірки з таким фактам необхідно отримати заяву особи про скоєний злочин; пояснення особи, щодо якої вчинено протиправні дії, про обставини події з з'ясуванням питань про розмір заподіяного шкоди, обставини, за яких стало можливим спілкування з підозрюваним, перерахування грошей тощо; відомості інтернет-провайдера про користувача послуг. Для встановлення IP-адрес, між якими велося листування, необхідно провести огляд комп'ютера, до якого доцільно залучити спеціаліста; отримати відомості про електронні адреси поштових скриньок, що цікавлять, фактах поширення шкідливих програм, блокують комп'ютер потерпілих, та ін.; відомості про телефонні з'єднання у відповідного оператора зв'язку; відомості про перерахування потерпілим електронні гроші. За наявності таких фактів слід встановлювати користувачів електронних гаманців (дані особи при реєстрації; IP-адреси входів та виходів в обліковий запис гаманця; відомості про операції, вчинені з використанням усіх наявних електронних гаманців, прикріплених до ідентифікатора користувача з моменту його реєстрації до виконання запиту; інформація про належність та з'єднання абонентських номерів операторів мобільного зв'язку; настановні дані особи, зазначені при реєстрації поштових скриньок, включаючи інформацію про резервні скриньки, контрольне питання та відповідь на нього, час реєстрації скриньки із зазначенням IP-адреси, з якої проводилася реєстрація); відомості про майновий стан та судимість особи, у діях якої містяться ознаки злочину, за її встановлення; аналогічні матеріали перевірок, щодо яких прийнято рішення про відмову у порушенні кримінальної справи.

4. Шахрайство у сфері надання послуг з реалізації, підбору та придбання автотранспорту.

Під час проведення перевірки за такими фактами необхідно отримати: заяву особи про скоєний злочин та її пояснення про обставини передачі транспортного засобу шахраям, досягнутих з ними домовленостей, осіб, що приймали автомобіль на комісію, і т. д. При цьому також слід вжити заходів, спрямованих на визначення вартості викраденого транспорту та розміру завданих збитків; всі наявні документи, що стосуються проведення правочину, як з боку потерпілого, так і з боку організації, яка надавала послуги з реалізації, підбору та придбання автотранспорту; відомості з органів судової влади про заявлені потерпілими позови та результати їх розгляду; відомості про перепродаж (передачу) автомобіля потерпілого за

нижчою ціною іншим особам; відомості про реєстрацію суб'єкта господарювання, який займається наданням послуг з комісійного продажу автотранспорту; пояснення особи, у діях якого містяться ознаки шахрайських дій, відомості про його судимість та майновий стан; відомості про всіх осіб, які потерпіли від дій шахраїв, їх пояснення. Слід також вжити заходів до виключення фактів переоформлення спірного автотранспорту, за необхідності призначити відповідні експертизи.

Таким чином, цілеспрямована протидія шахрайству неможлива без знання співробітниками оперативних підрозділів органів Національної поліції України типових способів скоєння виду злочинів, що розглядається.

Список використаних джерел:

1. Безруков Д.В. Використання оперативно-технічних засобів щодо протидії злочинам проти власності підрозділам карного розшуку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Донецький юридичний інститут МВС України. Кривий Ріг, 2015. 230 с.
2. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: Загальна частина: підручник / [М.П. Водько, О.Ф. Долженков, О. О. Подобний та ін.] / За ред. С. П. Черних, М.П. Водька, О.Ф. Долженкова. – Київ: відділ редакційно-видавничої діяльності ДНДІ МВС України, 2012. – 884 с.
3. Кондратьєв Я. Ю. Теоретичні, правові та оперативно-тактичні засади запобігання злочинам оперативними підрозділами кримінально міліції: монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 2004. 444 с.
4. Кравчук С. Й. Економічна злочинність в Україні. URL: <http://westudents.com.ua/knigi/116-ekonomchna-zlochinnst-v-ukran-kravchuk-sy.html>
5. Телійчук В. Г. Оперативно-розшукова протидія наркозлочинності в мережі інтернет як стратегія протидії наркозлочинності в Україні http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/nvdv_s_2018_1_22.pdf
6. Телійчук В.Г. Способи вчинення злочинів у сфері використання електронно-обчислюваних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку та заходи протидії. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2014_2_8.

Литвин Олександр Олександрович
здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Оперативно-розшукова діяльність є невід’ємною складовою роботи Національної поліції України в боротьбі зі злочинністю. В умовах стрімкого технологічного розвитку для успішного виконання цих завдань поліція використовує різноманітні технічні засоби, що забезпечують збір, збереження та аналіз інформації, виявлення та затримання злочинців. Застосування таких технічних засобів допомагає поліцейським більш ефективно виконувати свої обов’язки та забезпечує більш точний та оперативний збір інформації, що дозволяє вчасно реагувати на злочинні події та вживати заходів для їх запобігання. Зрозуміти важливість технічних засобів можна з аналізу статті 2 Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”, де у визначенні терміну оперативно-розшукової діяльності сказано, що вона здійснюється із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів [1].

Система законодавчих та підзаконних нормативних актів, а також принципів і правил, що регулюють використання оперативної техніки, є правовою основою для її застосування в ході проведення заходів оперативно-розшукової діяльності, встановлюючи допустимість використання та порядок її застосування.

Застосування оперативної техніки регламентується у відповідних законодавчих актах, зокрема в ст. 30, 31, ч. 2 ст. 32 Конституції України; п. 26 ст. 23, п. 3 ст. 25, ст. 40 Закону України «Про Національну поліцію»; п. 9, 10, 11 ч. 1 ст. 8 та ч. 2 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»; ст. 15 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»; ст. 273 Кримінального процесуального кодексу України та в інших нормативно-правових актах.

У постанові Кабінету Міністрів України № 669 від 22.09.2016 дано визначення, а саме що спеціальними технічними засобами для зняття

інформації з каналів зв'язку та інші технічні засоби негласного отримання інформації є технічні, апаратно-програмні, програмні та інші засоби, які відповідають критеріям належності технічних засобів негласного отримання інформації, що мають технічну забезпеченість для негласного отримання (прийому, обробки, реєстрації та/або передачі) інформації, призначені для використання у скритний спосіб, характерний для оперативно-розшукової, контррозвідувальної або розвідувальної діяльності [2].

Разом з цим в теперішній час, великі злочинні організації, створюють системи задля запобігання використанню правоохоронними органами засобів оперативної техніки, на основі засобів радіоелектронної боротьби і розвідки та інших прийомів з метою приховування злочинних діянь. Ці заходи зазвичай включають перевірку використовуваної техніки на відповідність величини побічних випромінювань допустимим рівням; екранування приміщення з технікою або цієї техніки в приміщеннях; перемонтування окремих ліній, кабелів зв'язку; використання спеціальних пристроїв та засобів пасивного й активного захисту. Все ж для поліцейських важливо пам'ятати, що для кожного методу отримання інформації через технічні чи інші канали витоку інформації, існує контрзахід, і часто більше ніж один, яким можуть скористатись правопорушники, тому необхідно застосовувати оперативно-технічні засоби комплексно із використанням інших прийомів оперативно-розшукової діяльності.

Шляхом вирішення даної проблеми було б внесення статті до Кримінального кодексу України, яка б передбачала відповідальність за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, використання, а також незаконний збут засобів радіоелектронної боротьби і розвідки суб'єктами, що не мають відповідного дозволу, адже зазвичай дана техніка використовується спеціальними службами, правоохоронними органами чи збройними силами та не має цивільного та побутового призначення.

Отже, підсумовуючи викладене можна зазначити, що використання технічних засобів під час здійснення оперативно-розшукової діяльності є невід'ємною складовою роботи підрозділів що здійснюють ОРД в боротьбі зі злочинністю. Використання різноманітних технічних засобів допомагає оперативним підрозділам більш ефективно виконувати свої обов'язки та забезпечує більш точний та оперативний збір інформації, що дозволяє вчасно реагувати на злочинні події та вживати заходів для їх запобігання. З розвитком технічних засобів злочинці також знаходять нові способи вчинення злочинів, що можуть бути набагато складніші для виявлення і запобігання. Отже, поліція повинна бути готова до цих викликів і випереджати злочинців у розвитку нових способів злочинної діяльності, що є важливою складовою для забезпечення безпеки громадян та боротьби зі злочинністю в Україні.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

2. Деякі питання щодо спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 669 /Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

Лісова Єлизавета Валеріївна

здобувачка вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції

Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович

старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ

У забезпеченні законності оперативно-розшукової діяльності ключову роль відіграють підстави та умови її проведення. Суспільна цінність норм про дискреційні повноваження щодо проведення оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ) полягає в тому, що обґрунтування та умови проведення ОРЗ полягають у тому, що вони дозволяють перевірити законність прийнятих рішень щодо проведення конкретних оперативно-розшукових заходів [1, с. 10]. Підставами для проведення ОРЗ розуміються юридичні обставини, з наявністю яких законодавець пов'язує можливість їх здійснення. Ці обставини виступають у двох якостях:

– по-перше, яким чином ми маємо фактичні дані про незаконну діяльність або загрози безпеці, які виправдовують оперативні та слідчі заходи;

– по-друге, як задокументоване джерело таких фактичних даних, які по суті є приводом для проведення заходів та проведення слідчих дій [2, с.5].

Оскільки правова ситуація — це деякі об'єктивно існуючі факти, що мають юридичне значення, а також поведінка суб'єкта права, тому важко використовувати так званий термін «юридичні обставини» для встановлення

підстав з метою проведення ОРЗ, оскільки конкретному терміну бракує конкретності [3, с.6].

При цьому способи визначення фактичних і правових підстав для проведення ОРЗ дещо відрізняються. Стаття 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі – Закон) містить перелік виключних підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності. Разом з цим, в ст. 4 Закону зазначені принципи оперативно-розшукової діяльності [4, с. 4]. Науково-методичний аналіз системи принципів ОРЗ показує, що в більшості позицій надається перевага дотриманню таких конституційних принципів, як:

- а) свободи та особистої недоторканності людини й громадянина;
- б) поваги до гідності особи;
- в) невтручання в особисте й сімейне життя людини;
- г) презумпції невинуватості тощо.

Психологічний зміст дотримання вищезазначених принципів полягає в тому, що суб'єкт ОРЗ має бачити особу, обрану суб'єктом, інтереси якої захищає держава в цілому, а також оперативно-розшукова діяльність зокрема. Зауважимо, що дотримання принципу законності полягає в обов'язковості виконання вимог чинного законодавства неухильно до його змісту [5, с.15]. Органічний зв'язок принципу законності з принципами конституції є безсумнівним і очевидним, оскільки він є запорукою ефективної реалізації, а в кінцевому підсумку гарантує правове існування всієї системи. При цьому працівники оперативних служб Національної поліції України здійснюють свою діяльність, керуючись оперативно-розшуковим законодавством та іншими правовими нормами поведінки, які складають правову основу [6, с.40].

Підсумовуючи необхідно зазначити, що правомірність проведення оперативно-розшукової діяльності, це встановлений порядок здійснення оперативно-розшукових заходів, особливо щодо підстав та умов, за яких можуть бути вжиті оперативно-розшукові заходи, є не лише законною можливістю обмеження конституційних прав, а й засобом захисту таких прав, іншими словами, що обмежують повноваження державних установ. Основні недоліки та помилки в її організації залежать від того, наскільки суб'єкт позиціонує принципові положення оперативно-розшукової діяльності та задіяні механізми компенсації у разі виявлення порушень.

Список використаних джерел

1. Албул С. В. Забезпечення прав людини в оперативно-розшуковій діяльності (Серія: Теорія і практика ОРД): збірник нормативно-правових актів / Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019, 17 с.
2. Албул С. В. Основи оперативно-розшукової діяльності / С. В. Албул, С. В. Андрусенко, Р. В. Мукоїда та ін.; за заг. ред. С.В. Албула. Одеса : ОДУВС, 2016, 271 с.
3. Албул С. В. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник / С. В. Албул. Одеса : Астропринт, 2017. 143 с.

4. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»: наук.-практ. Коментар : Центр учбової літератури, 2013, 148 с.

5. Обшалов С. В. Оперативно-розшукова протидія злочинам при здійсненні кримінального провадження : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС. 2017, 120 с.

6. Захаров В. П. Інформаційне забезпечення боротьби зі злочинністю : монографія. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2008. 144 с.

Лябах Данііл Олегович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович,

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДО ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Психологічне забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням є необхідною складовою успішного виконання професійних обов'язків правоохоронних органів, виявлення і розкриття злочинів та забезпечення безпеки громадян.

Розмір і своєчасність вирішення проблем кримінальних правопорушень стає значною проблемою у багатьох країнах світу, які зустрічаються з підвищеною злочинністю. Для ефективного подолання цього явища є необхідність у забезпеченні високої професійної підготовки правоохоронних органів, зокрема, у психологічному напрямку [1].

Згідно з дослідженнями, правоохоронні органи, які мають належну психологічну підготовку, досягають кращих результатів у виявленні та розкритті злочинів. Аналіз роботи діяльності оперативних підрозділів НПУ свідчить про те, що ефективність їх діяльності залежить від кваліфікації, особистісних якостей та професійних знань працівників.

На нашу думку, психологічна підготовка працівників оперативних підрозділів включає в себе такі складові як: психологічний аналіз злочинної поведінки, техніки і прийоми міжособистісної взаємодії, вміння контролювати ситуації, здатність до вирішення конфліктних ситуацій, а

також навички надання допомоги постраждалим [2].

Крім того, слід відзначити роль професійної етики та психологічної безпеки у діяльності оперативних підрозділів. Принципи та норми професійної етики служать основою поведінки працівників у сфері правопорядку та створюють необхідне довір'я між правоохоронцями та громадянами.

Також в рамках психологічного забезпечення оперативних підрозділів, слід звернути увагу на профілактичну та реабілітаційну роботу зі злочинцями. У цьому контексті важливу роль відіграє відповідальна обробка інформації про особу злочинця, його мотивації та підвищення його пізнання про соціальні норми [3].

Вважаємо, що особлива увага, в рамках психологічного забезпечення правоохоронних органів, має приділятися профілактиці травматичних подій, отриманню травм та психологічних перевантажень під час розшуку та затримання злочинців.

Отже, наші дослідження та досвід практичної діяльності працівників оперативних підрозділів НПУ свідчать, що комплексне психологічне забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням є підґрунтям успіху у виконанні професійних обов'язків у цій галузі. Впровадження сучасних методик та відповідних норм професійної етики, а також забезпечення психологічної безпеки сприятимуть покращенню якості роботи оперативних підрозділів НПУ та інших правоохоронних органів і забезпеченню безпеки громадян [4].

Список використаної літератури

1. Термінологія та аналіз ефективності діяльності психологічних служб прокуратури [Електронний ресурс] / О.В. Рихтер, І.А. Рихтер. – URL: https://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Тер_So/2015_1/Richter.PDF.
2. Професійна підготовка кадрів правоохоронних органів з урахуванням вимог поведінкової криміналістики [Електронний ресурс] / І. В. Пушкар'єв, В.Б. Канюка. – URL: <http://pytlivyi.com.ua/index.php/pytlivyi/article/view/107>.
3. Психологічна підготовка службовців правоохоронних органів: формування професійної компетентності [Електронний ресурс] / М. Ю. Безпалюк. – URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Polisci/2017_1/13Bezpaluk.pdf.
4. Психологічне забезпечення правоохоронних органів [Електронний ресурс] / А.С. Мотрук, Н.А. Петришин, Н.В. Хасова, О.О. Філь. URL: <https://www.polyana.org.ua/popularscience/49-ukr/ps-ukr/94-ps-ukr004.html>.

Макруха Єлізавета Олександрівна
здобувачка вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОРІВНЯННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В США, ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ТА В УКРАЇНІ

Оперативно-розшукова діяльність (далі – ОРД) в сьогочасній правоохоронній практиці відіграє провідну роль. Основним завданням якої є протидія злочинності за допомогою визначеною законодавцем системою спецслужб та правоохоронних органів як в Україні так і в інших країнах світу. Проте принцип та система впровадження, застосування даної діяльності відрізняється. Тому виникає необхідність розгляду деяких аспектів оперативно-розшукових заходів у Великій Британії та США з урахуванням цього досвіду для України.

Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», завданням ОРД є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб і груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підбивну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень і в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства й держави [1].

Правовою основою проведення оперативно-розшукової діяльності є Кримінальний кодекс України, Кримінальний-процесуальний кодекс України та як зазначалося раніше Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» тощо. У Великій Британії такою основою є Закон «Про правове регулювання слідчих повноважень». Цей закон має певні особливості, а саме:

- кодифікує, систематизує практично все оперативно-розшукове законодавство Великої Британії;
- регулює майже всю негласну діяльність спеціальних служб і правоохоронних органів Великої Британії, що стосується основних прав громадян;
- поширює свою дію на всі правоохоронні органи Великої Британії;
- установлює чіткі підстави, умови й порядок санкціонування та

проведення оперативно-розшукових заходів на основі узагальнення й кодифікування раніше чинного законодавства з урахуванням досвіду інших держав і рекомендацій Європейського суду з прав людини [2, с.13].

У США закони, що стосуються ОРД, публікуються у виданні «Звід законів Сполучених Штатів». Усі законодавчі зміни, які відбуваються в США, відображаються насамперед у цьому акті. Він постійно доповнюється та змінюється відповідно до потреб часу та суспільства [2, с.14].

Законодавець визначив виконання цього заходу як право виконувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності. З урахуванням особливої небезпеки, пов'язаної з упровадженням особи в злочинне угруповання, на нашу думку, його можна перефразувати як «право на втрату життя». У зв'язку з цим, на нашу думку, потрібно внести зміни до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», де визначити чіткий перелік ОРЗ, зарахувавши виконання спеціального завдання до списку заходів, а не прав [3, с.14].

У США проникнення в злочинне середовище здійснюють секретні співробітники. Секретний співробітник – це будь-який співробітник ФБР чи поліцейського органу (на місцевому рівні або федерального штату), який бере участь під керівництвом і контролем ФБР в особливому розслідуванні, чії відносини з ФБР приховано від третіх осіб з метою розслідування шляхом надання прикриття або вигаданих установочних даних [2, с.116].

У Великій Британії проникнення в злочинне середовище здійснюють офіцери під прикриттям, яких на законодавчому рівні зараховано до так званих прихованих людських розвідувальних джерел. Особа є прихованим людським розвідувальним джерелом (агентом, інформатором, офіцером під прикриттям), якщо вона встановлює чи підтримує особисті або іншого роду стосунки з іншими особами з прихованою метою отримання інформації або забезпечення доступу до будь-якої інформації для іншої особи; або таємно розкриває інформацію, отриману з використанням таких взаємин чи внаслідок існування таких взаємин. Офіцери, які працюють під прикриттям, мають право діяти під вигаданим ім'ям або іншою легендою. Британські офіцери під прикриттям можуть давати свідчення в суді, використовуючи при цьому здебільшого псевдоніми [2, с.116].

Аналізуючи нормативну правову базу в цих країнах можна дійти висновку, що деякі країни пішли шляхом створення єдиного кодифікованого акта щодо здійснення ОРД, тоді як у США такий акт узагалі відсутній, а у Великій Британії прийнятий лише у 2000 році.

Також, розглядаючи оперативно-розшукову діяльність у США та Великій Британії ми бачимо деякі відмінності від українського законодавства. Це обумовлюється різними видами правових систем, традицій та загально прийнятим способом врегулювання конфліктів. На нашу думку деяким відмінностям між нашими законодавствами слід приділити увагу та запровадити в Україні.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.09.2023).
2. Перепелиця М.М., Манджай О.В. Проведення оперативно-розшукових заходів у Великій Британії, США та Україні: монографія. Харків : Вид-во КП Друкарня № 13, 2008, 248с.
3. Мовчан А.В. Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017, 244 с.

Малюченко Микола Олександрович

здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович

старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ПРИ ЗБОРІ ТА ОТРИМАННІ ІНФОРМАЦІЇ В РАМКАХ ОПЕРАТИВНО- РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогоднішній день важко уявити проведення розслідування злочинів без здійснення оперативними співробітниками оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД). Оперативно-розшукова діяльність є важливою складовою правоохоронної діяльності будь-якої держави. Вона має на меті забезпечення національної безпеки, боротьбу зі злочинністю та захист прав і свобод громадян, запобігання злочинів, збирання оперативної інформації та інше. Але на сьогоднішній день існує проблема захисту персональних даних при її здійсненні.

Оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів [1].

Виходячи з поняття ОРД, ми можемо зазначити що це проведення не тільки гласних, а й негласних дій по відношенню до розроблюваних осіб, тому вони можуть навіть не знати про порушення їх прав. Така проблема обумовлюється тим що оперативні співробітники після проведення

негласних дій, спостереженням за особою, відео- та аудіо фіксації злочинів мають складати відповідні документи та описувати в них всі події за результатами проведення такої діяльності і все це здійснюється для документування незаконних дій осіб, запобігання злочинам. Таким чином виникає конфлікт між проведенням розслідування злочинів, та забезпеченню основних прав людини.

При зборі та обробці персональних даних працівниками оперативних служб необхідно дотримуватися законодавства про захист персональних даних та прав людини, адже всі дії стосовно збору інформації про осіб здійснюються тільки якщо на це є підстава. Важливо, щоб збір та обробка таких даних була обмежена лише необхідною кількістю інформації та проводилася в межах встановлених законом термінів [2, с.19-20].

Одним зі способів забезпечення захисту персональних даних є шифрування та захист інформації від несанкціонованого доступу. Також важливо розробляти та впроваджувати процедури знищення персональних даних, які не потрібні для подальшої роботи.

У світі існують різні стандарти та рекомендації щодо захисту персональних даних, такі як загальний регламент про захист даних ЄС, конвенції Ради Європи та інші. Україна також має своє законодавство про захист персональних даних, яке повинно дотримуватися в рамках оперативно-розшукової діяльності.

Однак, не дивлячись на наявність законодавчих норм та стандартів, іноді виникають ситуації, коли права на приватність громадян порушуються через недостатній захист персональних даних в процесі ОРД. Такі порушення можуть бути не тільки з боку державних органів, але й з боку злочинних груп та хакерів.

Окрім того, іноді можуть виникати проблеми з визначенням межі між необхідністю збору та обробки персональних даних для боротьби зі злочинністю та захистом прав громадян на приватність. Недостатньо точне визначення цих меж може призвести до надмірного збору інформації та її неправомірної обробки [3, с.122].

Іншою проблемою є використання штучного інтелекту та аналітики даних в рамках оперативно-розшукової діяльності. З одного боку, такі технології можуть значно поліпшити ефективність роботи служб безпеки та зменшити ймовірність помилок. З іншого боку, використання алгоритмів машинного навчання може призвести до помилкових рішень та неправильного трактування даних, що може порушити права людини.

Усі ці проблеми потребують уваги та постійного контролю з боку державних органів, органів з охорони прав людини та цивільного суспільства. Необхідно впроваджувати нові технології та підвищувати кваліфікацію працівників, щоб забезпечити ефективну та безпечну ОРД, з урахуванням прав та свобод громадян.

Таким чином, можна зробити висновок, що оперативно-розшукова

діяльність є важливою складовою діяльності правоохоронних органів, яка має на меті боротьбу зі злочинністю та захист прав та свобод громадян. Однак, ця діяльність повинна здійснюватися в рамках законодавства та з повагою до приватності та прав людини. Для того, щоб забезпечити ефективну та безпечну таку діяльність, необхідно вирішувати такі проблеми, як захист персональних даних, підвищення довіри громадян до діяльності правоохоронних органів та збалансований підхід до використання зібраної інформації. Для розв'язання вказаних нами проблем необхідно забезпечити дотримання законодавства про захист персональних даних при зборі, зберіганні та обробці інформації. Також, необхідно розробити та впровадити відповідні технічні та організаційні заходи, які забезпечать надійний захист персональних даних від несанкціонованого доступу, втрати чи пошкодження.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580–VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Дата звернення: 25.04.2023р.).
2. А. Д. Шкільнюк, "Захист персональних даних як гарантія забезпечення права на повагу до особистого та сімейного життя." 2019 р.
3. С. І. Халимон, В. В. Половніков, П. П. Волинець. "Оперативно-розшукова профілактика у системі протидії злочинам на державному кордоні України." *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*, 2018. С. 121-130.

Мартинес Вега Олександра

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ОКРЕМИХ ВИДІВ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ

Проведення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування кримінальних проваджень є процесом доволі трудомістким, а іноді потребує великої кількості послідовних дій та необхідних

процесуальних рішень. В залежності від ступеню тяжкості та характеру вчиненого кримінального правопорушення можуть проводитися ті чи інші слідчі (розшукові) дії. У випадках вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів досудове розслідування може проводитися із застосуванням негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д).

Контроль за вчиненням злочину є одним із різновидів НС(Р)Д та може проводитися лише у випадках, коли існує достатньо підстав стверджувати про можливість готування або вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину. Відповідно до приписів ч.4 ст.246 Кримінального процесуального Кодексу України, виключне право на прийняття рішення щодо проведення НС(Р)Д у вигляді контролю за вчиненням злочину має прокурор [1].

Чинним законодавством України, а саме статтею ч.1 ст.271 Кримінального процесуального Кодексу України регламентовано вичерпний перелік форм проведення контролю за вчиненням злочину. Такими формами являються: контрольована поставка, спеціальний слідчий експеримент, контрольована та оперативна закупки, а також імітування обстановки злочину.

Окремі аспекти процесуального порядку проведення такої НС(Р)Д, як контроль за вчиненням злочину, порядок проведення та документування, а також порядок залучення додаткових сил, можуть викликати ряд складнощів у працівників правоохоронних органів. Додає складності також той факт, що дефініцію поняття «контроль за вчиненням злочину», фактично не закріплено законодавчо. Чинний текст Кримінального процесуального Кодексу України не надає визначення вищезазначеного поняття, а лише зазначає вичерпний перелік форм проведення такої дії. Інші нормативно-правові акти також не надають змістовної дефініції контролю за вчиненням злочину.

Процесуальний порядок проведення контролю за вчиненням злочину, по своїй суті, є доволі простим. Рішення про проведення контролю за вчиненням злочину приймається виключно прокурором. Відповідно до ч. 3 ст. 110 Кримінального процесуального Кодексу України, процесуальні рішення прокурора приймається у формі постанови. З цього слідує, що для прийняття рішення щодо проведення НС(Р)Д у вигляді контролю за вчиненням злочину, необхідною умовою є лише вмотивоване рішення прокурора, яке виноситься у вигляді постанови. Дана постанова має відповідати вимогам, викладеним у статті 251 КПК України, а також містити у собі виклад обставин, які б свідчили про відсутність провокації, а також відомості щодо застосування спеціальних імітаційних засобів.

За результатами контролю за вчиненням злочину, незалежно від форми проведення даної НС(Р)Д, складається протокол з додатками, які містять в собі речі та документи, які були отримані під час проведення такої дії. Однак, існують певні процесуальні особливості щодо проведення окремих видів контролю за вчиненням злочину. Прикладом може слугувати імітування

обстановки злочину. У відповідності до пункту 1.12.5. розділу I наказу «Про затвердження інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» імітуванням обстановки злочину є дії слідчого або іншої повноваженої особи, з використанням імітаційних засобів, які зможуть створити у оточуючих уяву про вчинення реального злочину, з метою його запобігання та викриття відомої чи невідомої особи (осіб), яка планувала чи замовляла його вчинення [2].

Ті імітаційні засоби, які будуть застосовуватися в рамках вищезазначеної форми контролю за вчиненням злочину, мають бути не тільки зазначені в постанові прокурора, але й згідно з ч.2 ст.273 КПК України, виготовлення та оформлення таких засобів має бути оформлено відповідним протоколом.

Під час проведення будь-якого виду контролю за вчиненням злочину важливо пам'ятати, що статтею 64 Конституції України гарантується заборона щодо обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина, окрім випадків, які зазначені в Конституції [3].

Саме тому, у випадках, коли виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав і свобод людини, дане обмеження повинно відбуватися виключно в межах, зазначених в Конституції, а також на підставі ухвали слідчого судді відповідного суду. Важливим завданням є захист конституційних прав і свобод людини та громадянина, попередження можливих порушень закону, пов'язаних з обмеженням конституційних прав учасників кримінального провадження, а також їх поновлення у разі порушення [4].

Підсумовуючи усе вищезазначене, можна дійти до висновку про те, що така негласна слідча дія, як контроль за вчиненням злочину може суттєво допомогти в досудовому розслідуванні тяжких та особливо тяжких злочинів. Різноманітність форм проведення такої НС(Р)Д вимагає їх процесуально правильного та належного оформлення, яке, в свою чергу, надає змогу отримати необхідні докази, які будуть визнані допустимими.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний Кодекс України. Редакція від 23.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 28.04.2023).
2. Наказ «Про затвердження інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні». Дата прийняття від 16.11.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (дата звернення 05.05.2022).
3. Конституція України. Редакція від 23.10.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення 14.15.2023).
4. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. Colloquium-journal, «Interdruk», Annapol 4, 03-236 Warszawa Poland, 11.04.2023 № 10 (169) С. 46.

Марцафей Артем Сергійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Згідно з досвідом виконання покарань в Україні, однією з найбільш проблемних сфер є оперативно-розшукова діяльність (ОРД). Протягом останніх 30 років, з 1991 року і до нашого часу, зареєстровано випадки вчинення нових злочинів особами, що перебувають у виконанні покарань у закладах виконання покарань (УВП), а також співробітниками Державної кримінально-виконавчої служби України (ДКВС України) [2].

Свідчення свідчить про значні проблеми у впровадженні ефективної оперативно-розшукової діяльності в установах виконання покарань та про недоліки у запобіжній діяльності, які повинні бути здійснені органами та установами виконання покарань, відповідно до завдань, визначених у чинному Кримінально-виконавчому кодексі України (ст. 1 Кримінально-виконавчого кодексу України).

Існує проблема, яка потребує вирішення, включаючи науковий аналіз. Ця стаття має на меті визначення сутності поняття "оперативно-розшукова діяльність у колоніях", яке закріплено в ст. 104 Кримінально-виконавчого кодексу України. На основі цього поняття автор має намір сформулювати власне визначення та встановити системуотворюючі ознаки. Окреслена мета зумовлена й тим, що у вересні 2017 року Кабінетом Міністрів України схвалено Концепцію реформування (розвитку) пенітенціарної системи України [2], реалізація якої на практиці об'єктивно потребує наукового супроводу та обґрунтування.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що питання, які стосуються змісту ОРД у сфері виконання покарань, є предметом посиленої уваги як учених оперативно-розшукового напрямку, так і кримінологів. Зокрема, доволі активно ведуть дослідження на цю тему такі науковці, як О. Бандурка, Є. Бараш, І. Богатирьов, В. Василевич, В. Голіна, О. Джу́жа, М. Колб, О. Корнієнко, А. Никифорчук та інші.

Проблематика, яка пов'язана з виконанням покарань в Україні, не

досліджена достатньо в контексті реформ, що розпочалися з вересня 2017 року. Особливо це стосується питання щодо ліквідації оперативних підрозділів установ виконання покарань та передачі їхніх функцій національній поліції. Були запропоновані деякі науковцями та практиками, проте їхні пропозиції не враховуються належним чином [3]. Додатковим аргументом на користь цього твердження виступає обставина, що центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері виконання покарань та пробації (сьогодні це – Міністерство юстиції України (ч. 1 ст. 11 КВК України)), згідно із Законом України “Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів” не належить до правоохоронних органів.

Таким чином, щоб дати відповідь на запитання, чи потрібно здійснювати ОРД в УВП та які оперативні підрозділи мають реалізувати це завдання, важливо з’ясувати сутність і зміст закріпленого в ст. 104 КВК України поняття “оперативно-розшукова діяльність у колоніях” та визначити його практичне значення для сфери виконання покарань.

Після аналізування поглядів вчених та врахування законодавчих актів в Україні можна зробити висновок, що оперативно-розшукова діяльність в колоніях передбачає застосування системи оголошених та негласних заходів, які здійснюються відповідними оперативними підрозділами органів і установ виконання покарань закритого типу згідно із законом. Головною метою такої діяльності є знаходження та реєстрація фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп, щоб запобігти вчиненню нових злочинів засудженими та іншими особами та досягнути цілей кримінально-виконавчого законодавства України. Таким чином, до системоутворюючих ознак, що становлять зміст даного поняття, слід віднести наступні.

По-перше, це система, а не сукупність заходів. У наукових джерелах під системою розуміють ‘порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв’язком частин чого-небудь Відповідно до чинного кримінально-виконавчого законодавства України до системи зазначених заходів належать:

а) комплекс спеціальних профілактичних заходів щодо виявлення, постановки на облік та організації нагляду за особами, схильними до вчинення правопорушень [4].

б) заходи щодо забезпечення реалізації мети оперативно-розшукової діяльності у колоніях, яка закріплена в ч. 1 ст. 104 КВК України (забезпечення безпеки засуджених, персоналу та інших осіб);

в) заходи, що пов’язані з використанням технічних засобів нагляду і контролю за засудженими (ст. 103 КВК України);

г) інші заходи режимного характеру (ст. 102 КВК України);

г) оперативно-розшукові заходи (постановка засуджених на оперативно-профілактичний облік; ведення оперативно-розшукових справ та здійснення інших заходів, визначених у Законі України «Про оперативно-

розшукову діяльність» [5] та в Кримінальному процесуальному кодексі України [6]).

По-друге, це заходи гласного та негласного характеру. Основу гласних заходів ОРД становить режим виконання і відбування визначеного судом кримінального покарання, тобто встановлений законом та іншими нормативно-правовими актами порядок виконання і відбування покарання (ч. 1 ст. 102 КВК України).

В умовах різноманітних викликів з боку кримінального світу, проявами яких стає посилення кримінально-протиправного впливу на різні сфери суспільної діяльності (від фінансово-кредитної та банківської до зовнішньоекономічної та сфери телекомунікацій), виникає необхідність у злагодженій системі методів оперативно-розшукової діяльності [7].

Практичне значення сформульованого поняття «оперативно-розшукова діяльність у місцях позбавлення волі» полягає в тому, що наведене визначення може бути використане на практиці під час реалізації конкретних прикладних завдань Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України, а також при вирішенні питання про доцільність функціонування у сфері виконання покарань України оперативних підрозділів органів та установ виконання покарань.

Список використаних джерел

1. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11 липня 2003 р. № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> (дата звернення: 18.04.2023).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20140302> (дата звернення: 19.04.2023).
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T213 (дата звернення: 20.04.2023).
4. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: затверджені наказом Міністерства юстиції України від 29 грудня 2014 року № 2186/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1656-14> (дата звернення: 21.04.2023).
5. Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2017> (дата звернення: 08.05.2023).
6. Голіна В.В. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посібник Профілактика злочинності (теорія і практика) / Національна юридична академія України, 2011 – с.120.
7. Копилов Е.В. Використання доказів отриманих в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій: матеріали Всеукр. наук.- практ. конференції (м. Дніпро 22 грудня 2021р.) Дніпро: Дніпроп. Держ. ун-т внутр. Справ 2021р. С. 35-43.

Мелащенко Владислав Костянтинович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Оперативно-розшукова протидія злочинам проти власності є однією з найважливіших складових правоохоронної діяльності в Україні. З метою ефективної боротьби з цими злочинами, правоохоронні органи використовують різноманітні методи і засоби, такі як оперативно-розшукову діяльність, залучення спеціалізованих підрозділів, використання технічних засобів, та інші. За даними статистики, злочини проти власності залишаються одними з найбільш поширених в Україні [1]. Відповідно, боротьба з ними є важливим завданням правоохоронних органів. Одним з ефективних методів є використання оперативно-розшукової діяльності.

Оперативно-розшукова діяльність здійснюється з метою забезпечення належної охорони прав та інтересів громадян, охорони власності, державного суверенітету, територіальної цілісності, та інших важливих соціальних інтересів [2]. Цільовою групою такої діяльності є особи, які вчиняють злочини проти власності, такі як крадіжки, грабежі, розбої та інші.

Для здійснення оперативно-розшукової діяльності використовуються різноманітні методи та засоби. Один з них – це залучення спеціалізованих підрозділів, таких як слідчо-оперативна група. Слідчо-оперативна група (СОГ) – це спеціальна підрозділ правоохоронних органів, який здійснює оперативно-розшукову діяльність з метою виявлення та затримання злочинців. Працівники займаються збором та аналізом інформації, вивченням поведінки та манери вчинення злочинів, залученням свідків та співробітництвом з іншими підрозділами правоохоронних органів.

Для підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності використовуються також технічні засоби, наприклад, відеоспостереження, технічна експертиза, звернення до баз даних тощо. Важливою складовою такої діяльності є також забезпечення координації між різними

правоохоронними органами, що дозволяє швидко та ефективно реагувати на злочинні дії та запобігати їх вчиненню в майбутньому [3].

Одним з важливих напрямів боротьби з злочинами проти власності є також попереджувальна робота. Вона здійснюється з метою запобігання злочинів та підвищення рівня свідомості населення щодо проблематики злочинів проти власності. Для цього залучаються різноманітні засоби масової інформації, проводяться навчальні заходи та інші заходи.

Одним з важливих чинників успішної боротьби з злочинами проти власності є також забезпечення високої якості роботи правоохоронних органів. Це включає в себе забезпечення високого рівня використання сучасних технологій та методів роботи, відповідність законодавчим вимогам

Незважаючи на активну роботу правоохоронних органів, злочини проти власності залишаються серйозною проблемою в Україні. На жаль, не завжди вдалося розкрити кожен злочин та притягнути винних до відповідальності. Це пов'язано з рядом причин, зокрема, недостатньою фінансовою та технічною підтримкою правоохоронних органів, корупцією та неефективністю деяких механізмів боротьби з злочинністю.

Таким чином, оперативно-розшукова протидія злочинам проти власності є важливим напрямом діяльності правоохоронних органів в Україні. Ця робота вимагає від працівників СОГ високої кваліфікації, використання сучасних технологій та методів роботи, а також забезпечення ефективної координації між різними правоохоронними органами. Важливим аспектом є також попереджувальна робота та підвищення рівня свідомості населення щодо проблематики злочинів проти власності. Однак, для подальшого покращення ситуації необхідно вирішувати ряд проблем, зокрема, недостатню фінансову та технічну підтримку правоохоронних органів, корупцію та неефективність деяких механізмів боротьби з злочинністю.

Узагальнюючи, можна зазначити, що проблема злочинів проти власності залишається актуальною в Україні, а оперативно-розшукова протидія цьому виду злочинності є однією з основних функцій правоохоронних органів країни. Вона вимагає від працівників високої кваліфікації, сучасних технологій та методів роботи, а також ефективної координації з іншими правоохоронними органами.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про органи і служби безпеки України" від 22.10.1998 № 2627-ХІІ.
2. Закон України "Про Національну поліцію" від 02.07.2015 № 580-VIII.
3. Наказ МВС України "Про затвердження Порядку здійснення оперативно-розшукової діяльності органами внутрішніх справ" від 06.08.2012 № 745.

Миршавка Андрій Романович

здобувач вищої освіти

факультету під

готовки фахівців

для підрозділів превентивної діяльності

Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності,

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

РОЛЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІВ

Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначено, що оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів [1]. Оперативно-розшукова діяльність як наука, відповідно до класифікації юридичних наук, розробленої теорією держави і права, відноситься до спеціальних прикладних юридичних наук [3].

Таким чином, ми бачимо, що ОРД – це різновид соціально-корисної людської діяльності, тобто частина регламентованої нормативними актами державно-владної діяльності компетентних державних органів, спрямована на виконання вищезазначених завдань і функцій. Оперативно-розшукова діяльність як вид діяльності держави встановлюється вищими органами державної влади України, які також визначають права і обов'язки суб'єктів, котрі здійснюють ОРД і вирішують питання контролю за цією діяльністю.

Виділяють дві групи ознак ОРД. Перша витікає з наукового визначення даної діяльності, і друга – ознаки, передбачені законодавством.

До першої групи відносяться такі: вид державної діяльності, основаної на законі; діяльність уповноважених законом суб'єктів; діяльність, яка здійснюється як гласним, так і негласним шляхом; мета діяльності – захист людини і суспільства. ОРД застосовується у випадках неможливості використання інших гласних засобів.

Друга група – це ті ознаки, що витікають із ст. 2 Закону України „Про оперативно-розшукову діяльність”: система гласних і негласних заходів; заходи можуть бути пошукові, розвідувальні і контррозвідувальні; оперативно-розшукові заходи можуть здійснюватися тільки визначеними в Законі суб'єктами; оперативно-розшукові заходи застосовуються з допомогою оперативних та оперативно-технічних засобів.

Підрозділи і особи, які займаються ОРД, мають назву оперативних, а

працівників часто називають оперативниками. Виходячи із завдань і функцій оперативних підрозділів, інших правоохоронних органів та різнорідних правових відносин, які визначаються вищевказаним законом (ст. 1), можливо зробити висновок, що вся оперативна робота складається з двох основних видів: перший – пов'язаний з попередженням, розкриттям злочинів і розшуком злочинців та інших осіб; другий – це різна адміністративно-перевірочна робота.

Аналіз Конституції України свідчить, що зазначені питання та їх забезпечення потребують негайного вдосконалення та уточнення [4].

Поняття застосування оперативних та оперативно-технічних засобів вирішується внутрівідомчими нормативними актами правоохоронних органів на підставі Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Так, у ч. 1 статті 8 названого закону закріплюється, що оперативні підрозділи мають право:

п. 9. – здійснювати аудіо-, відеоконтроль особи, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж згідно з положеннями статей 260, 263-265 Кримінального процесуального кодексу України

п. 10. – накладати арешт на кореспонденцію, здійснювати її огляд та виїмку

п. 11. здійснювати спостереження за особою, річчю або місцем, а також аудіо-, відеоконтроль місця;

п. 17. – створювати та використовувати заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби;

п.18. – створювати і застосовувати автоматизовані інформаційні системи.

Але застосування технічних і оперативно-технічних засобів здійснюють у суворо визначеному цією статтею порядку, який полягає у наступному: „Негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, аудіо-, відеоконтроль особи, аудіо-, відеоконтроль місця, спостереження за особою, зняття інформації з електронних комунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж, накладення арешту на кореспонденцію, здійснення її огляду та виїмки, установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу проводяться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором.

Ці заходи застосовуються виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо. За результатами здійснення зазначених оперативно-розшукових заходів складається протокол з відповідними додатками, який підлягає використанню як джерело доказів у кримінальному судочинстві [2].

Таким чином, із змісту положень статті 8 Закону «Про оперативно-розшукову діяльність» впливає, що на законодавчому рівні регламентовано, за якими напрямками можуть використовуватися технічні та оперативно-технічні засоби, з якою метою, в якому порядку і як можуть бути використані дані, одержані за їх допомогою.

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що оперативно-розшукова діяльність правоохоронних органів здійснюється винятково з метою боротьби зі злочинністю, розшуку осіб, які ухиляються від слідства та суду за вчинення злочинів, безвісно відсутніх осіб, виконання інших завдань, визначених законодавчими та іншими нормативними актами, які встановлюють порядок здійснення гласними і негласними засобами і методами оперативно-розшукових заходів.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992, № 22, С. 303.
2. Вознюк А. А. Використання ОВС можливостей операторів мобільного зв'язку під час розкриття та розслідування злочинів / А. А. Вознюк, Д. О. Алексеєва-Процюк // *Криміналістика XXI століття* : матеріали наук.-практ. конф., 25-26 листоп. 2010 р. / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, Ін-т вивчення проблем злочинності Нац. акад. прав. наук України. – Х.: Право, 2010. С. 107-110.
3. Теорія держави і права / За редакцією академіка АпрН України доктора юридичних наук, професора В.В. Копейчикова. С.13. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf (дата звернення 01.05.2023).
4. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р.: Запоріжжя, С. 36.

Мізевич Дар'я Сергіївна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

З огляду на сьогоднішню одну з ключових проблем, які стоять перед нашим суспільством, є злочинність. Щоб протидіяти цьому явищу, потрібно діяти комплексно та злагоджено. Необхідна спільна робота держави, правоохоронних органів та громадськості. Таке партнерство може значно підвищити ефективність боротьби зі злочинністю.

Природа злочинності зумовлює необхідність спільної «ударної сили» усіх органів влади, правоохоронних органів, судових органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян та їх об'єднань. Таке партнерство має бути створено як єдиний фронт всіх гілок влади та широких верств населення.

Сьогодні важливо активно сприяти правоохоронним органам правосвідомими громадянами, окремими представниками громадськості, громадськими об'єднаннями, трудовими колективами та іншими організаційно-правовими формами громадськості, щоб вони могли взяти участь у запобіганні злочинності. Тільки таким чином можна забезпечити ефективну боротьбу зі злочинністю та створити безпечне середовище для всіх громадян [1, с. 7].

Державна політика протидії злочинності повинна враховувати важливу роль громадськості в цьому процесі. Хоча громадськість не має повноважень та ресурсів для застосування спеціальних заходів і засобів, вона може бути дуже корисною учасницею у протидії злочинності. Сучасні підходи до визначення важливості громадськості у цьому процесі базуються на оцінюванні її ролі, значення та місця в системі протидії злочинності [2, с. 6].

Згідно з аналізом наукових робіт, існують два основні підходи до визначення ролі громадськості у протидії злочинності – інституційний та функціональний. Інституційний підхід передбачає визнання громадськості як

важливого елемента в системі протидії злочинності, яка здатна допомагати правоохоронним органам та іншим державним структурам у розкритті злочинів та запобіганні їх вчиненню. Функціональний підхід передбачає розгляд громадськості як активного учасника у протидії злочинності, який може виявляти злочини, забезпечувати підтримку жертвам та свідкам, проводити превентивну роботу та брати участь у розслідуванні злочинів [3].

Урахування ролі громадськості у протидії злочинності є дуже важливим елементом державної політики з питань правопорядку.

Слід погодитися з В.Є.Тарасенко і Р.В.Тарасенко, що Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» детально регулює правила здійснення цієї функції та забороняє громадськості, приватним організаціям та особам проводити оперативно-розшукову діяльність. Однак, у наш час все частіше починаються ініціативи щодо законодавчого закріплення контролюючої функції громадськості за оперативно-розшуковою діяльністю [4, с. 8].

Такі ініціативи виникають у зв'язку з тим, що у деяких випадках дії кримінальної поліції можуть бути неефективними чи неправомірними. У таких ситуаціях громадськість може виступати контролюючим органом, який має право відстоювати свої права та інтереси.

Проте, такі ініціативи мають свої ризики. Недосвідчені громадські організації можуть не мати достатніх знань та ресурсів для ефективного контролю. Крім того, можуть виникати конфлікти між громадськістю та поліцією, які загострюють ситуацію та заважають правильному виконанню завдань поліції [1, с. 84].

Таким чином, визначення ролі громадськості у контролі за оперативно-розшуковою діяльністю має бути обґрунтованим та ретельно вивченим, щоб забезпечити максимальний ефект в протидії злочинності та запобіганні порушенням прав людини.

Кримінальна поліція є ключовим елементом системи правоохоронних органів в боротьбі з кримінальними правопорушеннями. Її місце та роль полягає у виконанні завдань з дотримання правопорядку, захисту громадян від злочинності та забезпечення безпеки населення.

Кримінальна поліція здійснює оперативно-розшукову діяльність з метою виявлення та розкриття кримінальних правопорушень, а також забезпечення збереження доказів у справах про злочинні дії. Крім того, вона забезпечує контроль за виконанням умов засуджених осіб, нагляд за злочинністю в місцях відбування покарання та установах і закладах, що здійснюють виховну роботу з підлітками [1, 2].

Отже, на нашу думку, роль кримінальної поліції в протидії кримінальним правопорушенням полягає у попередженні та припиненні злочинних дій, затриманні та притягненні до відповідальності осіб, які порушують закон. Кримінальна поліція забезпечує збір та аналіз оперативної інформації про можливі злочинні дії, здійснює попереджувальні заходи для

запобігання кримінальним правопорушенням, та здійснює співпрацю з іншими правоохоронними органами. У своїй діяльності кримінальна поліція керується принципами законності, об'єктивності, професіоналізму та гуманізму. Вона забезпечує захист прав та свобод громадян, що є одним з головних завдань держави.

Список використаних джерел

1. Христов О. Л. Проблеми розуміння поняття «громадськість» у сучасній правозастосовній практиці. Актуальні питання оперативнорозшукової протидії злочинам : матер. наук.-практ. семінару, 25 трав. 2016 р. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 43-45.
2. Христов О. Л. Громадськість як категорія теорії протидії злочинності. *Recht der Osteuropäischer Staaten (ReOS)*. 2019. № 3. S. 104-109.
3. Стратегія боротьби з організованою злочинністю : схвал. розпорядженням Кабінету міністрів України від. 16 верес. 2020 р. № 1126-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>
4. Тарасенко В. Є. , Тарасенко Р. В. Інститут негласного співробітництва в оперативно-розшуковому праві : монографія. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2009. 176 с.

Морозкіна Діана Михайлівна

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДІЯЛЬНІСТЬ КРИМІНАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ЗАХИСТІ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

Основа правоохоронної системи щодо забезпечення національної безпеки держави, а також її економічних інтересів, полягає у роботі відповідних державних інститутів, на які покладається виконання завдань у сфері забезпечення та підтримання економічної безпеки. Захист суверенітету держави, її національних інтересів, підтримання правопорядку на території країни, виявлення, розслідування та припинення економічної злочинності – все це є завданням діяльності правоохоронних органів. Чинне законодавство зазначає, що до зазначених органів належать: органи Національної поліції, Служби безпеки, Національне антикорупційне бюро. Варто зазначити, що кожен правоохоронний орган

відповідно до своєї компетенції спеціалізується на вирішенні завдань стосовно захисту економічної безпеки. На базі цього розгортаються умови розвитку держави, які полягають у забезпеченні сфери економіки України. Вищевикладене дає підстави стверджувати, що дана тема має актуальне значення для вивчення.

До основних функцій правоохоронних органів щодо забезпечення економічної безпеки відносяться: профілактична, захисна, оперативно-розшукова, розслідування злочинності, виконання вироків, рішень, ухвал та постанов [1, с. 12].

У своїй роботі науковець Детюк А. звертає увагу на те, що під правоохоронними органами, як суб'єктами системи забезпечення економічної безпеки визначаються саме державні органи, що приймають участь у забезпеченні економічної безпеки суспільства та держави шляхом протидії злочинності: попередження, припинення та розкриття правопорушень, які несуть відповідну загрозу [2, с. 37].

Стратегія економічної безпеки, що затвердження Президентом України від 14 вересня 2020 року № 392, містить спеціальні положення стосовно охорони економічних інтересів держави:

1. Створення стійкої та конкурентоспроможної ринкової економіки, умов для випереджаючого розвитку науково-технічного потенціалу країни;
2. Досягнення цілей сталого розвитку, соціально-політичної стабільності;
3. Зайняття Україною у світовому розподілі міжнародних економічних відносинах місця, яке відповідає трудовому та економічному потенціалу;
4. Забезпечення захисту національної економіки у випадках виникнення загроз [3].

Результат виконання перелічених вище положень забезпечить впровадження системи моніторингу економічної стійкості та безпеки держави. Враховуючи місткість цих завдань можливо стверджувати, що забезпечити їх виконання можуть саме правоохоронні органи.

Взаємодію підрозділів національної поліції України передбачено в КПК України, законах України «Про прокуратуру» та «Про оперативно-розшукову діяльність», міжвідомчих нормативно-правових актах, проте в жодному з них не передбачено дієвого та сучасного механізму, здатного усунути інформаційний вакуум стосовно спільних об'єктів розробки для різних суб'єктів оперативно-розшукової діяльності й таким чином забезпечити дотримання прав і свобод людини, гарантованих законодавством. Рішенням зазначеної проблеми може стати створення захищеного реєстру оперативно-розшукових справ, який надав би можливість гарантувати дотримання положень законодавства, запобігати проведенню оперативно-розшукових заходів стосовно однієї особи різними підрозділами, а також контролювати терміни її проведення.

Роблячи підсумки варто додати, що рівень захисту економічної сфери у державі визначає її здатність протистояти різним загрозам. Діяльність правоохоронних органів у сфері забезпечення економічної безпеки держави полягає в боротьбі з економічною злочинністю, а саме в попередженні, розслідуванні та припиненні правопорушень.

Варто звертати увагу на профілактику таких правопорушень та вживати заходів щодо їх усунення. Для досягнення ефективних результатів у цьому питанні, потрібно дотримуватися вимог Стратегії економічної безпеки, створити системний підхід, що допоможе суб'єктам правоохоронної системи у виконанні покладених на них відповідних завдань, постійно аналізувати норми законодавства та не допускати прогалин у цьому питанні.

Список використаних джерел

1. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність. Навчальний посібник.- К.: Атіка. Київ, 2002. С. 576.
2. Гаруст Ю. В., Мельник В. І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: Адміністративно-правовий аспект : монографія. Суми: ВВП «Мрія», 2019. С.351.
3. Уряд схвалив Стратегію економічної безпеки до 2025 року. *Економічна правда* : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/03/10/671791/> (дата звернення: 20.04.2023).
4. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. *Colloquium-journal*, «Interdruk» Annopol 4, 03-236 Warszawa Poland, 11.04.2023 № 10 (169) С.45 – 46.

Нагірний Євген Олександрович,
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗА ТЕЛЕФОННИМИ РОЗМОВАМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Ефективність телефонного прослуховування визначається не тільки сукупністю правових, організаційних і тактичних прийомів і способів реалізації, а й використанням отриманих результатів у процесуальній діяльності з розслідування злочинів. Дійсно, збір та використання інформації, що передається телекомунікаційними мережами за допомогою технічних засобів, є необхідним та ефективним засобом отримання інформації з метою протидії злочинності. Законодавець у ч. 1 ст. 263 КПК України передбачає, що шляхом зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж можна негласно отримати відомості у вигляді знаків, сигналів, письмових текстів, зображень, звуків, повідомлень будь-якого виду, що передаються засобами телекомунікацій (електрозв'язку) [3]. Підрозділи Національної поліції уповноважені отримувати інформацію з телекомунікаційних транспортних мереж в рамках проведення негласних слідчих (розшукових) дій, відповідними технічними засобами спостерігати, знімати і фіксувати зміст інформації, що передається особами одна одній, а також приймати, перетворювати і фіксувати різні види сигналів, письмових текстів, зображень, звуків, що передаються каналами зв'язку [2, с. 52]. Ці дії дають змогу отримати інформацію, що має оперативне та процесуальне значення, вказує на ознаки злочину в діях підозрюваного, а також відомості про протиправну діяльність осіб.

Під час контролю телефонних розмов підрозділи національної поліції використовують технічні засоби для встановлення: факту передачі інформації із фіксацією змісту переданої інформації, особи, якій передається інформація, кінцевого обладнання тощо; інформації про початок, закінчення, тривалість та зміст з'єднання сторін; змісту електронної пошти або SMS-,

MMS-повідомлень; змісту телефонних розмов тощо. Результати моніторингу телефонних розмов підрозділами національної поліції за напрямками їх використання можна поділити на дві групи:

1. інформація інформативного характеру, що вказує на можливі джерела фактичних даних (наприклад, зв'язки підозрюваного, можливість існування співучасників, місцезнаходження предметів і документів, що мають доказове значення для досудового розслідування тощо) та впливає на вибір організаційно-тактичних прийомів проведення процесуальних дій (обшуків, впізнання, одночасного допиту двох або більше осіб, здійснення заходів забезпечення кримінального провадження).

2. відомості, що мають безпосереднє доказове значення, тобто фактичні дані, що вказують на ознаки протиправних дій. Інформація, отримана в результаті таких дій, фіксується в режимі реального часу на магнітних (цифрових) носіях у форматі, придатному для відтворення слідчим, прокурором або судом з метою вчинення інших процесуальних дій. Фонограма – це матеріальний носій, що містить звукову інформацію про обставини, які мають значення для кримінального провадження. Відповідно до ч. 1 та 2 ст. 252 КПК України, фіксація проведення та результатів зняття інформації в транспортних телекомунікаційних мережах повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, викладеним у чинному КПК України [1, с. 209; 3]. За результатами контролю телефонних розмов складається протокол, до якого додаються додатки (фонограма). З цього законодавчого припису не зрозуміло, хто зобов'язаний складати протокол: підрозділи національної поліції чи слідчий, який ініціював прослуховування? З цього приводу зазначимо, що в п. 4.1 Інструкції зазначено, що протокол про проведення та результати слідчої (розшукової) дії (або її етапів) складається слідчим, якщо слідча (розшукова) дія проводиться за його безпосередньої участі, в інших випадках – уповноваженим працівником оперативного підрозділу і повинен відповідати загальним правилам фіксування кримінального провадження [4].

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо встановити суб'єктний склад осіб, уповноважених складати протокол про інформацію, отриману в результаті прослуховування телефонних розмов, замінивши частину другу статті 12 на частину статті 12 Закону "Про захист даних".

У ч. 1 ст. 252 КПК України слова "складається протокол" замінити словами "слідчий складає протокол, якщо негласна слідча (розшукова) дія проводиться за його безпосередньої участі, в інших випадках – уповноваженим працівником оперативного підрозділу". Підсумовуючи, слід зазначити, що результати моніторингу телефонних розмов підрозділами національної поліції є ефективним засобом доказування у кримінальному провадженні, який, водночас, з огляду на практику його застосування, потребує постійного вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Албул С.В. Негласні слідчі (розшукові) дії: навчальний посібник / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 472 с.
2. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 196 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 No 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
4. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 No 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Нарубін Данило Ігорович
здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:
Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

КРИМІНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

Кримінальна поліція є важливим елементом системи правоохоронних органів в Україні. Її роль полягає у забезпеченні порядку і безпеки в суспільстві, боротьбі із кримінальними правопорушеннями та забезпеченні правопорядку. У зв'язку зі змінами в українському суспільстві та реформою правоохоронної системи, важливо розглянути роль кримінальної поліції в контексті сучасної України.

Існують різні підходи до визначення ролі кримінальної поліції в системі правоохоронних органів України. Одні дослідники вважають, що кримінальна поліція має стати основним елементом правоохоронної системи, оскільки у неї повинна бути не тільки велика кількість спеціалістів, але і сучасне обладнання та технології [2].

Інші дослідники вважають, що кримінальна поліція має доповнювати роботу інших правоохоронних органів, таких як Служба безпеки України, Державна прикордонна служба та Національна поліція [3]. Ці органи мають свої специфічні функції та завдання, які не можуть бути передані кримінальній поліції.

Помітно, що кримінальна поліція відіграє важливу роль у системі правоохоронних органів України. Це підтверджується не тільки теоретичними дослідженнями, але і практичним досвідом, коли кримінальна поліція ефективно виконує свої завдання та пов'язані з ними важливі справи.

Отже, ключова роль кримінальної поліції в системі правоохоронних органів полягає у виконанні завдань з обслуговування владних структур, забезпеченні правопорядку в країні, захисті громадян та їх прав, запобіганні та розкритті кримінальних правопорушень та проведенні оперативних розшукових дій.

Згідно зі статистикою, за 2021 рік кримінальна поліція України розкрила понад 130 тисяч кримінальних правопорушень [4]. Це свідчить про те, що робота кримінальної поліції є надзвичайно важливою для забезпечення безпеки громадян та боротьби з кримінальними правопорушеннями. Одним з ключових напрямків роботи кримінальної поліції є боротьба з корупцією. Згідно зі звітом Міністерства внутрішніх справ України, кримінальна поліція зареєструвала більше 5 тисяч кримінальних проваджень, пов'язаних з корупцією, за 2020 рік [5]. Така активна робота кримінальної поліції сприяє зміцненню довіри громадян до правоохоронних органів та влади в цілому.

Крім того, кримінальна поліція є важливою ланкою в боротьбі з тероризмом та екстремізмом. В Україні органи кримінальної поліції здійснюють превентивну діяльність, спрямовану на запобігання актам тероризму та радикалізації [6]. Крім того, кримінальна поліція активно співпрацює з міжнародними партнерами у сфері боротьби з тероризмом, такими як Інтерпол, Європол, НАТО [7].

Окрім проведення оперативно-розшукової діяльності та боротьби із кримінальними правопорушеннями, кримінальна поліція займається також профілактичною роботою. В рамках профілактичної діяльності кримінальна поліція проводить різноманітні заходи, спрямовані на попередження протиправних діянь наприклад, ведення профілактичних бесід з молоддю, проведення інформаційних компаній, розроблення профілактичних програм [8].

У зв'язку з реформою правоохоронної системи в Україні, кримінальна поліція отримала нові повноваження та розширила сферу своєї діяльності. Зокрема, з 2021 року кримінальна поліція стала здійснювати контроль за дотриманням законодавства в галузі економіки та фінансів [9]. Це дозволяє кримінальній поліції ефективніше боротися з економічними кримінальними правопорушеннями, такою як фінансові шахраї, корупція в економіці та інші подібні кримінальні правопорушення.

У цілому, кримінальна поліція в Україні виконує важливу роль у системі правоохоронних органів. Вона забезпечує захист громадян від протиправних діянь, проводить оперативно-розшукову діяльність, бере участь у боротьбі з тероризмом та екстремізмом, здійснює профілактичну діяльність та контроль за дотриманням законодавства в галузі економіки та фінансів. Важливою складовою успішної роботи кримінальної поліції є її співпраця з іншими правоохоронними органами та міжнародними партнерами, що дозволяє забезпечити ефективність заходів з боротьби із кримінальними правопорушеннями та підвищити довіру громадян до влади та правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України 02.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Стратегія розвитку кримінальної поліції на період до 2020 року. Про схвалення Стратегії розви... | від 15.11.2017 № 1023-р (rada.gov.ua)
3. Про оперативно-розшукову діяльність Закон від 18.02.1992 № 2135-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
4. Кримінальна поліція зареєструвала більше 500 тисяч кримінальних правопорушень за 2020 рік [Електронний ресурс]. URL: Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування (gr.gov.ua)
5. Інформаційно-аналітична група з питань реформування МВС України "Реформи в Україні". URL: Статистика кримінальних правопорушень 2020 рік (географія та м. Київ) – запит до: Генеральна Прокуратура України | Доступ до правди (pravda.com.ua)
6. Дудка, І. Кримінальна поліція: становлення, проблеми та перспективи розвитку / І. Дудка // Проблеми законності. – 2017. – Вип. 139. – С. 139-148.
7. Лебедева, В. О. Кримінальна поліція України: організаційна структура та функції / В. О. Лебедева // Науковий вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2016. – № 7 (315), ч. 2. – С. 50-54.
8. Перспективи розвитку кримінальної поліції в Україні [Електронний ресурс] / С. Михайлюк, О. Охріменко, А. Карлова та ін. // Форум правоохоронців. – 2018. – № 1. С. 23-29.
9. Сивохін, Д. Становлення та розвиток кримінальної поліції в Україні / Д. Сивохін // Наукові записки. Серія: Юридичні науки. – 2018. – Т. 31. – С. 70-74.

Незеленнікова Уляна Дмитрівна,
Рагімлі Захра Бахлул кизи
здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
підполковник поліції
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПЕРАТИВНОГО ОПИТУВАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ

Підрозділи кримінальної поліції мають спеціальні повноваження на отримання оперативно-розшукової інформації, включаючи оперативне опитування, яке є ефективним і часто використовуваним під час оперативно-розшукового та кримінального провадження. Згідно п. 1. ч. 1 ст.8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" оперативним підрозділам Національної поліції України надано право на проведення такого опитування. Згідно зі статтею 31 Закону України "Про Національну поліцію", опитування також може бути застосоване як превентивний захід, якщо є достатні підстави вважати, що особи володіють інформацією, необхідною для виконання повноважень поліції [1]. Оперативне опитування є ефективним інструментом в боротьбі зі злочинністю як для оперативно-розшукових, так і для превентивних заходів поліції.

Більшість працівників оперативних підрозділів вважають, що найважливіші відомості про протиправну діяльність можна отримати шляхом проведення оперативного опитування осіб, які знають про вчинювані кримінальні правопорушення або кримінально-протиправну діяльність осіб, що становлять оперативний інтерес. Цей метод є досить доступним і не вимагає великих фінансових та ресурсних затрат, що робить його привабливим для підрозділів кримінальної поліції. Однак, при застосуванні цього методу, часто виникають проблеми з нормами законодавчого регулювання. Нормативно-правові акти, які використовують в своїй діяльності працівники кримінальної поліції, можна поділити на декілька видів:

- відкритого та закритого типу;
- законодавчого та підзаконного рівня;
- загальні, які призначені для всіх оперативних підрозділів та обов'язкові, які призначені тільки для певних суб'єктів оперативно-розшукової діяльності;
- ті, які регулюють загальні засади проведення оперативно-розшукових заходів, та ті які регулюють безпосередньо проведення оперативного опитування.

Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність» та «Про Національну поліцію» є фундаментальними основами правового регулювання використання оперативного опитування в практичній діяльності оперативних підрозділів, оскільки воно проводиться при здійсненні оперативно-розшукової діяльності в контексті виконання поліцейських повноважень.

Також, можна зазначити, що оперативне опитування осіб з метою перевірки отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування силами оперативних підрозділів у межах проведення слідчих (розшукових) дій (ст. 223 КПК України) та негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 246 КПК), частково закріплюється Кримінальним процесуальним кодексом України. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначає право проведення оперативного опитування підрозділами кримінальної поліції, проте прогалина законодавства не закріплює законного змісту цієї дії [2, с.122].

Таким чином, зробивши аналіз положення зазначених Законів, можна підкреслити те, що сучасна затверджена законодавчим органом доктрина не визначає єдину точку зору щодо дискусійних питань, що стосуються змісту поняття «оперативне опитування» в оперативно-розшуковій діяльності. Деякі вчені розмежовують поняття оперативне опитування – на метод з одного боку, та на захід – з іншого. Як метод – це спосіб отримання оперативно-розшукової інформації, заснований на безпосередньому чи опосередкованому спілкуванні для пізнання фактів, подій, осіб, які мають значення для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності. Як захід – це діяльність оперативного працівника, що полягає в спеціально організованому цим працівником спілкуванні (співбесіді) з особою, яка реально чи ймовірно володіє фактичними даними про кримінальні правопорушення або іншими відомостями, що мають значення для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності, з метою їх отримання [3, с. 11-12].

Щодо використання можливостей оперативного опитування підрозділами кримінальної поліції, варто відзначити думку М.В. Стащак, який розробив етапи організації отримання первинної оперативно-розшукової інформації, які визначають алгоритм дій працівника кримінальної поліції, а саме:

1) підготовчий етап – збір, вивчення, аналіз та оцінка інформації про оперативну обстановку на території обслуговування, об'єкті чи по лінії роботи;

2) розробка та прийняття рішення щодо отримання первинної оперативно-розшукової інформації;

3) планування конкретних заходів стосовно ефективного надходження первинної оперативно-розшукової інформації до оперативного підрозділу [4, с. 12-13].

Отже, аналізуючи вказані положення діючого законодавства, можна резюмувати, що оперативне опитування – це не тільки оперативно-розшуковий захід, що здійснюється у вигляді гласного або негласного, безпосереднього або опосередкованого спілкування суб'єктів оперативно-розшукової діяльності з об'єктами оперативно-розшукової діяльності, з метою отримання чи перевірки інформації, необхідної для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності, але й один із різновидів превентивних заходів поліції, що спрямований на попередження, виявлення злочинів, шляхом отримання інформації. Також зазначити те, що більшість працівників оперативних підрозділів стикаються з проблемою «яким чином оформити результати заходу». На практиці працівники оперативного підрозділу зазвичай складають рапорт про проведення оперативного опитування, але треба зазначити, що існує ряд проблем, що перешкоджають наданню результатів оперативного опитування в органи слідства, прокурору і в суд. До таких проблем, у першу чергу, відноситься те, що даний документ, часто має гриф секретності, а також те, що його зміст викладено у вільній формі самим працівником оперативного підрозділу та не містить жодних гарантій достовірності переказу. Тому, на нашу думку, сьогодні доцільним і практично обґрунтованим є закріплення на законодавчому рівні виду відображення результатів проведення оперативного опитування.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580–VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (Дата звернення: 25.04.2023р.).

2. Лаврик Ю. В. Особливості правового регулювання проведення розвідувального опитування підрозділами кримінального розшуку. *Вісник Харківського Національного університету внутрішніх справ*. – Право і безпека: матеріали Всеукр. Наук.-практ. конф. № 3 Харків, 2014. С. 122–126.

3. Геращенко О.С. Тактико-психологічні засади розвідувального опитування: автореф. дис. канд. юрид. наук: 19.00.06. ОДУВС, 2011. С. 20.

4. Стацак М. В. Отримання і використання первинної оперативно-розшукової інформації (за матеріалами діяльності підрозділів кримінального розшуку ОВС України). автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Льв. держ. ун-т внутр. справ. Льв.: ЛьвДУВС МВС України, 2009. С. 20.

Нечипоренко Андрій Владиславович
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:
Копилов Едуард Володимирович
викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАВДАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Під час воєнного стану при розвитку будь-якої галузі знань, у тому числі криміналістики, виникають різні проблеми складнощі, які потребують специфічних методів та підходів до їх вирішення. Це пов'язано і з тим, що обсяг наукових знань швидко зростає, необхідні вдосконалення та створення нових, ефективних методів засвоєння та практичного застосування отриманих знань.

Головним завданням на сучасному етапі криміналістики має стати розробка методів як практичної, так і теоретичної спрямованості, які створять тверду наукову основу її розвитку. Загальновідомо, що будь-який пізнавальний процес не обходиться без аналізу та синтезу, які виступають як необхідна логічна основа можливості та правомірності тієї чи іншої форми взаємозв'язку об'єкта та його якостей, які розчленовуються та поєднуються в експерименті та мисленні [1].

Не підлягає сумніву твердження відомого філософа Г. В. Гегеля, що аналітичне пізнання є першою передумовою всього висновку, і це безпосередній взаємозв'язок поняття з об'єктом. Саме тому аналіз репрезентує рух від невідомого до відомого. У кожній області знань зміст аналізу по-різному. Зміст методу аналізу залежить від об'єкта дослідження науки, поставлених під час такого дослідження цілей, специфіки предмета дослідження. У криміналістиці слід звернути увагу на неоціненну значення аналізу і теорії ідентифікації, і загалом у всій науці [2].

Виділяючи основні напрямки у загальному криміналістичному аналізі, визначено чотири елементи криміналістичного аналізу злочину:

1. Вивчення структури злочину. Під структурою злочину слід розуміти всі об'єктивні та суб'єктивні фактори (складові різні рівні структури), наявність яких є необхідним, закономірним для скоєння злочину. У структурі злочину необхідно виділяти окремі елементи, зв'язки між ними, функції, дії.

Структурний підхід дозволяє виявити всі об'єктивні взаємозв'язки злочину у всій повноті. Залежно від виду злочину сукупність обов'язкових елементів, що становлять його структуру, може бути різною.

2. Пізнання загальних закономірностей утворення слідів відображень, що виникають внаслідок функціонування злочинної структури (кожен елемент, кожного виду зв'язку).

3. Дослідження наслідків скоєного злочину. Повинні враховуватися як матеріальні, так та психічні, безпосередні та опосередковані наслідки.

4. Дослідження протиріч, що породжуються злочинном. Злочин у всіх випадках є результатом тих чи інших протиріч, однак і сам злочин завжди породжує нові протиріччя як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. По кожному виду дії можуть бути виділені та проаналізовані найбільш типові, закономірні протиріччя. Виявлення та вивчення таких протиріч може надати істотну допомогу під час розслідування злочинів [3], але проведений аналіз свідчить, що їх вивчення потребує вдосконалення [5].

Наведені положення, які характеризують основні напрямки у криміналістичному аналізі злочину у своїй основі мають методологічні принципи. У цьому ролі вони, безумовно, корисні й у теоретичній розробки питання криміналістичного аналізу, й у практики розслідування злочинів. У той самий час де вони виключають, а припускають вивчення окремих видів криміналістичного аналізу злочину [4].

Продовжуючи розгляд питання про криміналістичний аналіз злочину як метод криміналістики, слід зазначити роботи А. В. Дулова, яким були сформульовані основні принципи вчення про метод криміналістичного аналізу злочину Вивчаючи методологічну основу методу криміналістичного аналізу, автор зазначав, що він, будучи засобом дослідження злочину, інших об'єктів криміналістики, будується на тих теоретичних знаннях про злочин, які вже є у кримінально-правовій науці, у криміналістиці.

Саме тому методологічну основу криміналістичного аналізу складають знання кримінології, кримінального права, теоретичних засад криміналістики, які разом забезпечують визначення принципів реалізації цього методу, його основні напрямки та шляхи розслідування злочину.

У воєнний час успішна реалізація та впровадження сучасних методів кримінального аналізу надасть можливість підрозділам правоохоронних органів, які здійснюють протидію торгівлі людьми, активно використовувати нові аналітичні способи і прийоми, завдяки яким можливо забезпечити виконання поставлених завдань у цій сфері. Злочинні угруповання, залучені до торгівлі людьми, зазвичай характеризуються міжрегіональним масштабом та розгалуженою системою зв'язків. Тому у боротьбі з цим кримінальним явищем правоохоронцям слід брати на озброєння весь спектр засобів сучасних інформаційних технологій, провідними з яких є засоби кримінального аналізу.

Основна мета аналізу полягає в тому, щоб визначити тактичні моделі,

характеристику і елементи злочинів, з метою виробити ефективні тактичні рішення та правильно застосовувати наявні сили та засоби для досягнення максимальних результатів, отриманні користі від інформації, яка є в розпорядженні, правильно розуміти і оцінювати ситуацію, бачити її у перспективі, а в кінцевому підсумку – успішно діяти. Кримінальний аналіз відіграє значну роль у встановленні особи, яка причетна до вчинення злочину та безпосередньо його розкриття, має превентивну методологію, дає змогу правоохоронним органам бути на крок попереду злочинців, визначати тенденції та закономірності реагування, швидко та ефективно запобіганню та розслідуванню кримінальних правопорушень [6].

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, С.131.
2. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; За ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 2-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2015. С.480.
3. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2014. С.1196.
4. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і доп. Х.: Право, 2019. С.288.
5. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р. м. Запоріжжя, офіційний сайт: www.lsej.org.ua. С.36.
6. Копилов Е.В. Щодо значення кримінального аналізу в розкритті злочинів. Матеріали II всеукр. наук.- практ. конф., (м.Одеса, 29 жовтня 2021) – Одеса: видав-во ОЮІ НУВС,2021 – С. 38-40.

Ніколайчук Юлія Сергіївна,
здобувачка вищої освіти факультету №2
Науковий керівник:
Найда Віталій Олегович,
інспектор сектору кадрового забезпечення
Вінницького районного управління поліції
Головного управління Національної поліції
у Вінницькій області

ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВ

Шахрайства являють собою категорію кримінальних правопорушень, що дуже чутливо реагують на будь-які зміни в суспільстві. Вони трансформуються залежно від соціально-економічних, ринкових, політичних

перетворень, впровадження новітніх систем і технологій. За останні роки стрімко збільшується кількість цих кримінальних правопорушень, адже в державі тривають реформи системи судової влади й органів правопорядку, умови воєнного стану трансформують широке коло суспільних відносин, внаслідок чого дещо послаблюються окремі правоохоронні функції.

Шахрайство в Україні – явище не нове. Аферисти вдаються до всіх можливих способів, щоб заволодіти грошовими коштами представників найменш захищених категорій населення, зокрема осіб похилого віку, яким складно пристосуватися до умов цифровізації суспільства.

Особливістю шахрайства є те, що воно може бути вчинено як стосовно майна, так і стосовно права на таке майно. Шахрайство завжди повинно містити в собі прямий умисел на заволодіння грошовими коштами шляхом обману або зловживання довірою, а також мати корисливі мотиви вчинення.

Прикладами такого злочину в умовах воєнного стану є: 1) фейковий збір грошей; 2) евакуаційні перевезення; 3) оренда житла, якого не існує; 4) фінансова допомога з фішингом; 5) талони на пальне.

Більшість проблем виникає на практиці на початковому етапі розслідування шахрайств, оскільки слідчому необхідно встановити наявність ознак складу злочину, скласти план розслідування в умовах обмеженої інформації про подію. Навіть якщо є свідки події та задокументовані основні фактичні дані щодо дій шахрая, то сформуванню системи доказів і забезпечити перспективу направлення кримінального провадження в суд з обвинувальним висновком дуже складно. Адже обман при шахрайстві відображається не стільки у матеріальній обстановці, скільки в актах інтелектуального характеру. Для організації ефективного досудового розслідування слідчий повинен не тільки мати високий рівень знань діючого кримінального і кримінального процесуального законодавства, але й бути обізнаним щодо способів подолання основних труднощів, що виникають у кримінальних провадженнях про шахрайства [2, с. 55].

У процесі досудового розслідування шахрайства можуть виникати складні й конфліктні слідчі ситуації. Так, складні слідчі ситуації виникають, коли не достатньо доказів, тобто не вистачає відомостей про фактичні дані. У таких ситуаціях зростає роль оперативно-розшукового забезпечення їх розслідування, під яким ми розуміємо діяльність підрозділів кримінальної поліції, спрямовану на сприяння ефективності процесу досудового розслідування шахрайств.

Так, до перспективних напрямків оперативно-розшукового забезпечення розслідування шахрайств підрозділами кримінальної поліції ми відносимо наступні.

1. Активне застосування підрозділами кримінальної поліції інформаційних систем, зокрема використання всіх пошукових можливостей інформаційної системи «АРМОР» з метою аналізу контактних даних шахраїв, номерів їх мобільних телефонів та карток.

2. Своєчасне інформування слідчого(дізнавача) про отриману інформацію у ході оперативного супроводження шляхом складання змістовних рапортів.

3. Взаємодія з підрозділами кримінальної поліції інших областей, на території яких може знаходитися потенційний шахрай.

Таким чином, проблема оперативно-розшукового забезпечення розслідування шахрайств має значний потенціал в її доктринальному осмисленні та вагоме значення у практичній діяльності, потребує подальших міждисциплінарних та комплексних досліджень.

Список використаних джерел

1. Заяць К. Д. Окремі проблеми досудового розслідування вуличних шахрайств і шляхи їх вирішення: Харківський національний університет внутрішніх справ (аспірант): 2018. с. 59.

2. Запорощенко Н.А. Розслідування організації або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2011. 281 с.

3. Недашківський В. Шахрайство під час війни: схеми, що діють зараз: [Електронний ресурс]. URL: <https://finance.ua/ua/saving/moszenniczestvo-vo-vremia-vojni> (дата звернення 12.05.2023).

Падалка Роман Олександрович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУТНІСТЬ ОПЕРАТИВНОГО КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Актуальність теми обумовлена тим, що оперативний кримінальний аналіз є важливим елементом в діяльності Національної поліції України, оскільки його сутність полягає у здійсненні інформаційно-аналітичної діяльності, що проводиться за конкретними оперативно-розшуковими справами або кримінальними провадженнями для збору, оцінки, обробки й аналізу даних про осіб, групи осіб, організовані групи чи злочинні організації, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення,

сліді кримінального правопорушення чи предмети, здобуті злочинним шляхом, та інших відомостей з метою встановлення події кримінального правопорушення, причетності конкретних осіб до його вчинення, також їх соціального й економічного статусу, структури та зв'язків злочинних груп, ролі їх окремих учасників тощо.

Оперативний кримінальний аналіз безпосередньо проводиться з метою здобуття та структурування змісту наявної чи здобутої інформації. В подальшому оброблена, систематизована та структурована певним чином інформація надається оперативним працівникам або керівникам у належному та зрозумілому для сприйняття вигляді для прийняття подальших рішень на підставі ситуації з поточними оперативними заходами [1].

Оперативний кримінальний аналіз забезпечує органи досудового розслідування та оперативні підрозділи необхідною інформацією щодо кримінальних проваджень або оперативно-розшукових справ шляхом досягнення чітко сформульованих цілей, пов'язаних з встановленням, виявленням та запобіганням злочинних посягань та злочинної діяльності в цілому [2].

В свою чергу, отримана в результаті здійснення оперативного кримінального аналізу кримінально-аналітична інформація надає можливість формування логічних висновків та створення робочих версій, що в подальшому сприяють полегшенню роботи працівників правоохоронних органів у розкритті кримінального провадження [3].

Оперативний кримінальний аналіз може приймати різні форми, такі як аналіз, що супроводжує оперативно-розшукову діяльність або досудове розслідування, аналіз для підтримки цих дій та аналіз для отримання інформації в межах оперативної розробки та досудового розслідування. Ці форми аналізу пов'язані між собою та взаємодіють під час проведення оперативних дій.

Під час аналітичного процесу здійснюється оцінка та упорядкування інформації про злочинця, хід подій, знаряддя скоєння злочину, місця та часу вчинення злочину та інші дані. В процесі аналізу формулюються гіпотези, які підкріплюються доказами чи висновками або, навпаки, спростовуються. Обіг інформації відбувається між оперативними співробітниками, слідчими та аналітиками, і включає не лише передачу інформації, але й активний її пошук та здобування. Аналітики беруть на себе аналітичні завдання та представляють результати аналізу, що підтримує розслідування кримінального провадження.

Оперативно-розшуковий аналіз можливо визначити як ретельну мікроаналітику, яка включає безпосередньо аналітичну діяльність, а також збір, оцінку та організацію інформації щодо груп або окремих злочинців. Цей процес є розвивальним та застосовується лише у разі наявності достатніх підстав для підозри у злочинній діяльності, з метою розкриття та розслідування кримінального провадження та пред'явлення обвинувачення.

Важливою складовою оперативного кримінального аналізу є співпраця між оперативними співробітниками, слідчими та аналітиками, що дозволяє швидко та ефективно здобувати, аналізувати та використовувати інформацію в процесі розслідування злочинів.

Оперативний кримінальний аналіз використовується як у процесі досудового розслідування, так і на етапі проведення оперативно-розшукової діяльності. Він є важливим елементом боротьби зі злочинністю та покращення безпеки громадян.

З метою ефективного розкриття злочинів, у ході виконання завдань оперативно-розшукової, аналітичної та дослідницької діяльності спеціальні аналітичні підрозділи кримінального аналізу НПУ у своїй професійній діяльності повинні вміти напрацьовувати та втілювати в життя новітні методики та технології автоматизованих інформаційних систем, використовувати навички та досвід, отримані у ході опрацювання оперативної інформації різноманітних джерел, як оперативно-розшукової, криміналістичної, так і з використанням різних видів програмного аналітичного забезпечення (IBM i2: Analyst's Notebook, iBase, ArcGIS, Belkasoft та інших).

Використання цих систем дозволяє у повні мірі виявити, закономірності та зв'язки між об'єктами і подіями в кримінальному суспільстві, своєчасно вжити необхідні превентивні заходи, дослідити їх за допомогою системи методів логіки, інформаційного пошуку й подальшого використання інформаційних баз даних. В результаті опрацювання отриманої інформації є можливість встановити осіб, які готують або вчинили злочини різного ступеня тяжкості, викрити злочинні схеми, які дозволяють викрадати бюджетні кошти, вчиняти крадіжки, грабежі та розбійні напади, угони автотранспорту, займатися торгівлею зброєю та бойовими припасами, наркотичними засобами та психотропними речовинами, торгівлею людьми тощо [4]. Отже, оперативний кримінальний аналіз має ключове значення в розкритті та розслідуванні злочинів, забезпечуючи оперативних працівників та слідчих необхідною інформацією для успішного виконання своїх функцій.

Список використаних джерел

1. Албул С.В., Холостенко А. В. Користін О.Є. Основи кримінального аналізу: посіб. з елементами тренінгу, Одеса : ОДУВС, 2016р. С.112.
2. Мукоїда Р.В. Розвиток системи кримінального аналізу у структурах правоохоронних органів України. Кримінальна розвідка: методологія, законодавство, зарубіжний досвід: матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції (м. Одеса, 29 квітня 2016 р.). – Одеса: ОДУВС, 2016 р. URL: https://oduvsv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Dodatok_2_Mukoidi_.pdf (дата звернення 12.05.2023).
3. Никифорчук Д.Й. Проведення аналізу оперативно-розшукової інформації: монографія / Д.Й. Никифорчук, О.Ю. Бусол. – К., 2010. – С.165.
4. Копилов Е.В. Матеріали Всеукраїнської науково – практ. конференції (м. Дніпро 22 грудня 2021р.) Дніпро: Дніпроп. Держ. ун-т внутр. Справ 2021 – С.43-44.

Падун Кирило Романович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності

Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПІДСТАВИ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Слід зазначити, що проведення слідчого експерименту є однією зі слідчих (розшукових) дій, яка зазнала зміни у своїй назві без зміни процедури її проведення. Формально назву "відтворення обстановки та обставин події" було замінено на "слідчий експеримент", проте функції цих процедур за суттю не змінилися і продовжують бути тими ж. [2, с. 25].

Можливо констатувати, що метою проведення слідчого експерименту є перевірка та уточнення інформації, яка є важливою для встановлення обставин кримінального правопорушення. Суть слідчого експерименту полягає в відтворенні події, дій, обстановки та у проведенні необхідних досліджень або випробувань. За наявності відомостей, перевірка та уточнення яких є важливою для встановлення обставин кримінального правопорушення, можуть бути підставою для здійснення слідчого експерименту.

Оскільки ця дія проводиться тільки за певних обставин, коли є необхідність уточнити наявну інформацію, вона не може бути віднесена до невідкладних чи первинних слідчих дій [1].

Метою проведення обшуку є виявлення та фіксування інформації про обставини скоєння кримінального злочину, знаходження зброї чи майна, що було здобуто в результаті злочину, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб (згідно з частиною 1 статті 234 Кримінального процесуального кодексу України) [3].

Обшук житла або іншого володіння особи проводиться на підставі ухвали слідчого судді. У разі потреби провести обшук слідчий за погодженням з прокурором або прокурор звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням.

Сторона захисту або потерпілий можуть подати клопотання про проведення обшуку тільки до особи, яка здійснює досудове розслідування. У разі подання клопотання стороною захисту, потерпілим або їх представником щодо будь-яких процесуальних дій, слідчий чи прокурор зобов'язані

розглянути його у термін трохи більше трьох днів з моменту подання та задовольнити за наявності відповідних підстав. Результати розгляду клопотання повідомляються особі, яка його подала. У разі повної або часткової відмови чи задоволення клопотання виноситься мотивована ухвала, копія якої вручається особі, яка подала клопотання, а у разі неможливості вручення з об'єктивних причин – надсилається.

Результати розгляду клопотання повідомляються особі, яка подала клопотання. Якщо клопотання було задоволено частково або повністю, то виноситься мотивована ухвала, копія якої вручається особі, яка подала клопотання. Якщо вручення неможливе з об'єктивних причин, то копія ухвали прямує до неї.

Щодо клопотання слідчого, погодженого з прокурором, то прокурор, який проводить обшук, повинен діяти відповідно до вимог статті 234 КПК України. Для проведення обшуку необхідні достатні підстави, які вказують на можливість досягнення його мети. Інакше слідчий-суддя відмовляє у задоволенні відповідного клопотання. Підставами для задоволення клопотання щодо надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи є його обґрунтованість та відповідність вимогам ст. 234 КПК України [4]. Взагалі в умовах воєнного стану прокурорський нагляд за підрозділами, які здійснюють НС(Р)Д має важливе значення, діє в інтересах держави та направлений на забезпечення конституційних прав і свобод громадян. [5].

Як наголошується в узагальненні судової практики розгляду слідчими-суддями Запорізької області клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла або іншого володіння особи та відповідності постанов слідчих-суддів про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи вимогам статей 235, 370, 372 КПК України, що вивченням ухвал слідчих-суддів встановлено, що фактичними підставами для задоволення клопотання є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення мети обшуку, зокрема, це достатні відомості про те, що кримінальне правопорушення було скоєно, що зняття кримінального злочину або майно (речі та цінності), здобуті внаслідок його вчинення, а також інші предмети та документи, що мають значення для розкриття правопорушення, відомості про обставинах скоєння кримінального злочину перебувають у певному приміщенні чи місці, що у певному приміщенні чи місці перебувають розшукувані особи чи трупи [2].

Отже, слідчий суддя може відмовити у задоволенні клопотання про обшук, якщо прокурор, слідчий суддя, не доведе наявність достатніх підстав вважати, що: скоєно кримінальне злочин; речі, які треба знайти, і документи мають значення для досудового розслідування; відомості, що містяться в речах, що відшукуються, і документах, які можуть бути доказами під час судового розгляду; речі, які треба знайти, документи чи особи перебувають у зазначеному в клопотанні житло або іншому володінні особи (ч. 5 ст. 234

КПК України) [4].

До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у межах якого подається клопотання. Клопотання про обшук розглядається в суді, в день його надходження, за участю слідчого чи прокурора.

Список використаних джерел

1. Кірач І. С. Завдання слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні / І. С. Кірач // Митна справа. 2013. № 3 (87). ч. 2, кн. 1, травень-червень. С.233.
2. Режим доступу: URL: <http://nuoua.if.ua/forum/thread198.html> (дата звернення 27.04.2023).
3. Прийняття процесуальних рішень та проведення слідчих дій: навчальний посібник / В. П. Горбачев, Л. І. Шаповалова, А. О. Шульга та ін.; за ред. В. П. Горбачева. Донецьк: ДЮІ ЛДУВС, 2012. С.364.
4. Стахівський С. М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів: науково-практичний посібник / С. М. Стахівський. К.: Атіка, 2009. С. 64.
5. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. Colloquium-journal, «Interdruk», Annapol 4, 03-236 Warszawa Poland, 11.04.2023 № 10 (169) С.46.

Пашкевич Ольга Ярославівна
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:
Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник

ЩОДО ОПЕРАТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ЯК ОДНОГО ІЗ ЕФЕКТИВНИХ СПОСОБІВ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Зараз на території України у зв'язку з військовою агресією РФ проти України діє воєнний стан, який встановлено Указом Президента України від 24 лютого 2022 року №64. У зв'язку з цим на території України було введено

воєнний стан [1].

Сучасний стан діяльності правоохоронних органів України свідчить, що боротьба з організованою злочинністю є першочерговим завданням нашої держави та суспільства. Високий рівень конспірації злочинності (особливо організованою), яка до того ж сформована за етнічною ознакою, протидія правоохоронним органам, що проводиться нею, в більшості ситуацій заважає виконувати завдання оперативним підрозділам МВС України щодо виявлення їх членів, оформлення протизаконної діяльності та притягнення до відповідальності.

Для підвищення ефективності виконання завдань оперативно-розшуковим підрозділам необхідно мати інформацію про суб'єкти, які ведуть злочинну діяльність, злочинні мережі, джерела доходу; об'єктах, або суб'єктах злочинного посягання та інших складових протизаконної діяльності.[2, с. 133]

Один із ресурсів доступу до такої інформації – результати проведених структурами правоохоронної діяльності, оперативно-розшукових заходів «оперативне впровадження».

Оперативне впровадження, як і інші заходи розшукового характеру, регулюються законодавчо статтею ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3]. Ця стаття визначає вид роботи оперативних підрозділів, як один зі способів оперативно-розшукових заходів, з підготовчих дій та тактичних міркувань, проведення даного ОРД- є одним з найбільш трудомістких, як із боку організації так і з боку напруження психологічної витримки серед особового складу.

Отже, можемо дати визначення оперативного впровадження, яке полягає у практичному введенні до злочинної організації співробітника правоохоронних органів або особи, яка співпрацює з оперативними службами на конфіденційній основі, для вирішення питань оперативно-розшукової діяльності.

Варіанти доступу до інформації – проникнення суб'єкта розшукової діяльності у злочинне середовище, планомірна робота на об'єкті впровадження, отримання доступу до відомостей, що цікавлять, виявлення відповідних обставин, які допомагають доступу до такої інформації.

Об'єктами впровадження є особи, щодо яких можна мати на увазі їх участь у підготовці, скоєнні злочину або з володінням інформацією про можливі протиправні дії, організації різної форми управління, заражені криміногенним та злочинною присутністю, об'єднані злочинні групи. Суб'єктами оперативного впровадження є штатні працівники правоохоронних органів.

Під правовим регулюванням оперативного впровадження здійснення діяльності розуміється конкретна діяльність держави, її органів і посадових осіб, що здійснюються і упорядковуються, припиняються оперативно-розшуковими відносинами, впливу на них узгодженими і взаємодіючими

правовими засобами, встановленими нормативно-правовими актами різної юридичної сили, що створюють правові умови або безпосередньо регулюють її виконання. Констатовано, що сучасний стан нормативно-правового регулювання оперативно-розшукової діяльності загалом, відстає від потреб практики та потребує кардинального перегляду й суттєвого вдосконалення на законодавчому рівні. Крім того, існує низка інших важливих правових проблем оперативно-розшукової діяльності, які впливають на ефективність її організації і тактики та потребують вирішення.

Вивчення матеріалів практики діяльності оперативних підрозділів та узагальнення даних опитування респондентів свідчать про те, що відсутність чіткого закріплення саме на законодавчому рівні положень, які регулюють організацію оперативно-розшукової діяльності, спричиняє серйозні недоліки та порушення законності у цій діяльності, що негативно позначається на результатах протидії злочинності (про що зазначило 76% опитаних) [4, с.4].

Оперативне впровадження відбувається на підставі розпорядження керівника органу, який веде ОРД. Керівник відповідного підрозділу обґрунтовує висновки про доцільності свого рішення, виносить тактичні міркування, завдання, поставлені суб'єкту, що впроваджується, лінія його поведінки, профілактика в у разі непередбачених факторів та конспірація, а також розглядаються всі інші питання, що стосуються правомірності та допустимості дій учасника ОРД.

Отже, саме метод впровадження є найбільш ефективним в отриманні відомостей про кримінальних суб'єктів, запобігання та розкриття вже скоєних діянь, уможливорює отримувати позитивний ефект там, де це іншими методами важко здійснити.

Також для розв'язання системних правових проблем організації оперативно-розшукової діяльності необхідно формувати та втілювати стратегію оперативно-розшукової діяльності.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64 від 24.02.2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>. (<https://www.president.gov.ua/documents/642022>)
2. Підюков П. Роль і місце негласного провадження у кримінальнопроцесуальному доказуванні / П. Підюков, Я. Конюшенко // Вісник Академії управління МВС. 2010. № 3 (15). С. 133–143.
3. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 22, ст.303) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
4. Павленко С.О. Сучасний стан та проблеми правового регулювання оперативно-розшукової тактики / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету 2021 6 с.

Положевец Олег Валерійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАЛУЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНІВ

Процес доказування є найважливішою діяльністю, що пронизує всі стадії кримінального судочинства. Особливо актуальною вона стає в рамках порушення кримінальної справи, попереднього розслідування, судового розгляду. Справді, саме на цих стадіях здійснюється накопичення інформації [1, с. 51] з подальшою її процесуальною фіксацією, дослідженням та відповідною оцінкою.

Провідна роль у процесі доведення з активною процесуальною позицією та можливістю використання всіх засобів доказування належить владним суб'єктам кримінально-процесуальної діяльності – дізнавачу, органу дізнання, слідчому, суду. Сторона захисту хоч і може займати активну позицію в процесі доведення, її правомочності у зазначеній сфері явно усічені. В даному випадку ми виходимо з того, що процес доказування є єдністю етапів збирання, перевірки, дослідження та оцінки доказів.

Все більшого поширення набувають злочини, скоєні з використанням інформаційних технологій, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин; незаконною підприємницькою діяльністю; екстремізмом і тероризмом та ін. У процесі доведення за таким справам все частіше стали використовуватися електронні носії інформації, які використовуються фігурантами кримінальних справ, оскільки на таких носіях міститься інформація, що має значення при доведенні у кримінальній справі. Своєчасне вилучення та проведення з ними невідкладних слідчих та інших процесуальних дій з урахуванням вимог чинного законодавства [2, с. 67].

Застосування інформаційних технологій у сучасному українському кримінальному судочинстві може і має розглядатися як один із засобів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу та реалізації окремих заходів безпеки під час провадження у кримінальній справі.

Процес доведення забезпечується сукупністю теоретично обґрунтованих прийомів, пов'язаних з виявленням, збиранням та подальшим відтворенням

інформації, що має кримінально-процесуальне значення. Інформаційні технології у цьому процесі істотно полегшують діяльність суб'єкта доказування, зберігаючи та відтворюючи відомості, які можуть бути втрачені через фактор людини [3, с. 88].

На окрему увагу заслуговують комп'ютерні технології, що володіють аналітичними функціями, здатними не тільки збирати та відтворювати інформацію, але й структурувати її, робити більш доступною для пошуку, а при необхідності, робити висновки та на основі обчислень та прогнозувати ймовірність того чи іншого результату за наявності певних умов. Слід обмовитися, що для використання таких технологій необхідні великі спеціальні знання та навички, які зустрічаються далеко не у всіх суб'єктів доказування. В цілому, не вдаючись у полеміку щодо питання про допустимість використання штучного інтелекту у прийнятті рішень у кримінальній справі, зазначимо, що таке використання, на нашу думку, має відповідати меті та завданням кримінального судочинства. Узагальнюючи висловлені у доктрині завдання використання інформаційних технологій у процесі доведення у кримінальній справі, виділимо такі:

- 1) Забезпечення своєчасного виявлення та документування інформації, має значення для провадження у кримінальній справі;
- 2) Виявлення причин та умов, що сприяють скоєнню злочину, способів їх запобігання та профілактики;
- 3) Забезпечення суб'єкта доведення інформацією, що відповідає критеріям всебічності, повноти та об'єктивності;
- 4) Сприяння вирішенню питання про обрання та належне виконання запобіжних заходів;
- 5) Фіксація та достовірне відтворення інформації (аудіо, відео, фото, документи тощо) в електронному вигляді;
- 6) Забезпечення оперативного обміну інформацією між учасниками кримінального судочинства без втрати її первісних властивостей [4, с. 91].

Основна мета застосування інформаційних технологій полягає в тому, щоб визначити тактичні моделі, характеристику і елементи злочинів, з метою виробити ефективні тактичні рішення та правильно застосовувати наявні сили та засоби для досягнення максимальних результатів, отриманні користі від інформації, яка є в розпорядженні, правильно розуміти і оцінювати ситуацію, бачити її у перспективі, а в кінцевому підсумку – успішно діяти [5].

Докази, отримані з використанням інформаційних технологій на будь-якій стадії кримінального процесу повинні відповідати загальному критерію допустимості. Процес їх отримання та використання повинен суворо відповідати чинному законодавству. Їх використання можливе лише суб'єктами, яких законодавець наділяє відповідними правами чи повноваженнями. При цьому, повинні дотримуватися принципи дотримання прав та законних інтересів особистості та відкритості (гласності).

Інформаційні технології, що використовуються в кримінальному процесі, мають бути актуальними (відповідати досягненням науково-технічного прогресу).

Підсумовуючи, зазначимо, що стрімкий розвиток та вдосконалення інформаційних технологій тягне за собою їх неминуче проникнення у сферу кримінального судочинства. Своєчасне внесення змін до кримінально-процесуального законодавства дозволить ефективно використовувати досягнення науково-технічного прогресу для збирання, закріплення, перевірки та оцінки інформації, що має доказове значення під час розслідування кримінальної справи. Проте, процес оптимізації законодавства повинен супроводжуватися теоретично обґрунтованими пропозиціями, що вимагає зусиль з боку наукової спільноти.

Список використаних джерел

1. Гмирко В. П. Доказування в кримінальному процесі: діяльнісна парадигма. Теоретичний аналіз. Проблематизація. СМД-репрезентація: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2010. С.314 URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/2151> (дата звернення: 17.05.2022).
2. Цехан Д.М. Цифрові докази: поняття, особливості та місце у системі доказування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. 2013. Вип. 5. С. 256-260.
3. Гусєв О. Класифікація електронних доказів у цивільному процесі України. Підприємство, господарство і право. 2018. № 8. С. 18-22.
4. Гетманцев М. Електронні докази в цивільному процесі: практика застосування новел законодавства. Підприємство, господарство і право. 2019. № 2. С. 19-23.
5. Копилов Е.В. Матеріали Всеукраїнської науково – практ. конференції (м. Дніпро 22 грудня 2021р.) Дніпро: Дніпроп. Держ. ун-т внутр. Справ 2021 – С.43-44.

Приймак Данило Андрійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРИНЦИПИ КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Функціонування системи контролю за станом охорони державної таємниці повинно базуватися на певних принципах і, перш за все, на загальних принципах управління, які лежать в основі функціонування цієї

системи. У той же час цей вид діяльності повинен дотримуватися особливих принципів, характерних лише для певного виду управлінської діяльності.

Викладені принципи забезпечують прозорість системи, її визначеність, напрямок розвитку, а також доступність суб'єктів системи для функціонування та взаємодії відповідно до затверджених правил. Затверджені законодавством та соціально принципи покликані підвищити ефективність кожного елемента та системи в цілому

Принцип є базовим елементом теорії, доктрини, науки, світогляду та політичної організації, він виступає як початкова точка, від якої відбувається формування всієї системи. Принципи мають суб'єктивний характер, оскільки вони розробляються людьми на основі знання закономірностей та досвіду практичної діяльності [1, с. 105]. У тлумачному словнику української мови принципи описуються як «основні вихідні положення будь-якої наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку; характеристика, що лежить в основі створення або реалізації чогось; метод створення або реалізації чогось; переконання, норми та правила, якими керуються під час реалізації чогось» [2, с. 492].

Управлінська наука розуміє принципи як позитивні закономірності, які виявлені шляхом наукових досліджень та практики і закріплені у правових нормах [3, с. 22]; що стосуються відносин, взаємозв'язків, керівних засад [4, с. 37]; та фундаментальних істин, на яких базується конкретна діяльність. Принципи визначаються як основні положення та норми поведінки, які виражені у наукових принципах та закріплені, переважно, у правовій формі. Державні органи управління та службовці мають дотримуватися цих принципів у своїй діяльності [5, с. 50]. Різноманітність тлумачень принципів управління є результатом їх багатогранної та багатоаспектної ролі у різних сферах людської діяльності. Можливо сформулювати принципи контролю за станом охорони державної таємниці як необхідні елементи для ефективної системи контролю та забезпечення безпеки державної таємниці. Основні положення, керівні засади та правила повинні бути закріплені в правових актах та визначати межі дозволеної та обов'язкової поведінки учасників цієї системи. Особливістю цих принципів є те, що вони походять від загальних принципів управління; встановлюють вимоги до системи, структури, організації та процесу управління у сфері охорони державної таємниці; взаємодіють між собою в рамках цілісної системи, зміцнюючи одне одного, що призводить до висновку, що повне розкриття змісту будь-якого принципу управління можливо лише всередині та з урахуванням його системних залежностей.

До загальних принципів контролю варто віднести такі: законність, об'єктивність, незалежність, відповідальність, наукова обґрунтованість.

Якщо загальні принципи контролю достатньо добре висвітлені в науковій літературі, то спеціальні принципи контролю за захистом державної таємниці залишаються поза увагою науковців. Це дає підставу надати

власний перелік цих принципів і змушує задуматися над цим питанням більш детально.

Так, на нашу думку, до спеціальних принципів контролю за станом охорони державної таємниці належать системність, поєднання гласних та негласних форм контролю, оперативність, своєчасність повідомлення про виявлені порушення, які завжди потребують подальшого вдосконалення в практичній діяльності [8].

Системність передбачає наявність комплексу заходів внутрішнього та зовнішнього контролю за станом охорони державної таємниці. Різні запобіжні заходи повинні бути охоплені адекватним контролем, адже неможливо досягти загальної ефективності системи охорони державної таємниці, зосередивши контроль тільки на відносно вузькому напрямку охоронних заходів. Крім цього, принцип системності вимагає пошуку оптимального кількісного співвідношення між суб'єктом та об'єктом контролю. Недостатня кількість або неправильна організація елементів системи контролю може ускладнити отримання очікуваних результатів та знизити ефективність заходів щодо запобігання порушень. У той же час, оптимальна організація діяльності суб'єктів контролю дозволяє своєчасно виявляти порушення, визначати їх місце та адресата виправлення, а також підвищувати ефективність діючої системи охорони державної таємниці [6].

Гласність в охороні державної таємниці означає, що дії органів контролю та уповноважених осіб підлягають офіційній реєстрації та є доступними для ознайомлення громадськості. Однак, протиправні дії, спрямовані на порушення державної таємниці, зазвичай приховуються, що ускладнює їх виявлення та попередження шкоди, завданої особі, суспільству або державі.

Згідно з принципами контролю за станом охорони державної таємниці, органи контролю та уповноважені особи повинні здійснювати свою діяльність з офіційності та відкритості, а також забезпечувати можливість ознайомлення з результатами перевірки суб'єкта, чію діяльність у сфері охорони державної таємниці перевіряли [7]. Однак, протиправна діяльність особи, спрямована на завдання шкоди особі, суспільству або державі шляхом розголошення або протиправного заволодіння державною таємницею, у своїй більшості випадків приховується, що створює певні труднощі у виявленні таких порушень під час офіційних заходів контролю та унеможливорює їх завчасне попередження.

Таким чином, ефективний контроль за станом охорони державної таємниці передбачає не тільки дотримання принципів гласності та відкритості, але й застосування заходів щодо запобігання протиправній діяльності в цій сфері, що сприятиме забезпеченню національної безпеки та захисту державних інтересів.

Список використаних джерел

1. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. С.702.
2. Ковальов Т.В. Тлумачний словник української мови / уклад. Т. В. Ковальова, Л. П. Коврига. Харків : Синтекс, 2005. С. 672.
3. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. С.256.
4. Державне управління / Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Васіна А. Ю., Гордієнко Л. Ю. Державне управління : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2003. С.343.
5. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. С.558.
6. Подобний О. О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика: навч. мет. посіб. Одеса, 2021. Основи окремої теорії оперативно-розшукової інформації: навч. мет. посіб. Одеса : Гельветика, 2021. С. 36-45.
7. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992. Відомості Верховної Ради України (ВВР) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення 08.05.2023).
8. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. Colloquium-journal, «Interdruk», Annapol 4, 03-236 Warszawa Poland, +48732077599, Online ISSN 2520-2480 Print ISSN 2520-6990. 11.04.2023 № 10 (169) С.46.

**Рибалко Марія Дмитрівна,
Черкасова Олеся Миколаївна**
здобувачки вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЯКІ ВИНИКАЮТЬ У ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ЗБУТОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ЇХ АНАЛОГІВ

Протидія наркоманії і наркобізнесу в державі, недопущення розвитку їх антисоціальних тенденцій, а також регуляторна державна політика в цій сфері на сучасному етапі є необхідною умовою розвинутого суспільства,

важливим фактором його економічного, культурного та правового рівня.

Нелегальне розповсюдження наркотиків охоплює все більш широкі кола нашого суспільства і становить значну загрозу розвитку та добробуту нації. Зростання рівня злочинності, високий рівень смертності, трагедії сімей та зруйновані людські долі все це лише частина бід, що супутні цьому явищу.

Пропорційно поширенню наркоманії зростає і кількість злочинів, учинених на її підґрунті, оскільки крім загрози спустошення суспільного потенціалу, наркотики призводять до погіршення криміногенної ситуації в країні. Щорічно наркоманами та особами, які перебувають у стані наркотичного сп'яніння, вчинюються інші злочини загальнокримінальної спрямованості (вбивства, розбійні напади, грабежі та крадіжки) [1, с.505].

Одним з методів документування злочинної діяльності осіб, які готуються, або вчиняють кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, є оперативна закупка [1, с.506].

Правовою підставою використання оперативної закупки Національною поліцією України є чинний Кримінальний процесуальний кодекс України, а саме ст.ст. 110, 246, 251, 271; Закони України «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність» (п. 2 ч.1 ст. 8), «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів і прекурсорів та зловживанню ними», а також Порядок проведення контрольованої поставки та контрольованої або оперативної закупки товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності, затверджений спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України та Міністерства фінансів України.

Оперативна закупка полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, обіг якого обмежений чи заборонений законодавством, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила [2]. В абсолютній більшості випадків найбільш розповсюдженим предметом у відношенні якого проводиться оперативна закупка є наркотичні засоби, психотропні речовин, їх аналоги та прекурсори. Основною вимогою чинного законодавства є те, що оперативна закупка наркотичних речовин та їх аналогів може проводитися лише коли заведено оперативно-розшукову справу або відкрито кримінальне провадження, інформація про початок якого повинна бути внесена до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Підставою здійснення оперативної закупки є факт встановлення фактичних даних, що можуть свідчити про те, готується або вчиняється злочин, пов'язаний з обігом товару у будь-який спосіб або наявність достатньої інформації, одержаної у встановленому законом порядку [3].

Оперативність закупки, на нашу думку, передбачає затримання особи, яка збуває наркотичні засоби, відразу після моменту самої їх передачі з одночасною фіксацією даної процедури за допомогою технічних засобів. Але

важливо пам'ятати, що під час підготовки та проведення даної операції забороняється провокувати та підбурювати особу на вчинення цього злочину, або впливати на її поведінку насильством, погрозами, шантажем.

Важливими умовами проведення оперативної закупки наркотичних засобів є: відсутність ризиків посягання на життя або заподіяння особі тяжких тілесних ушкоджень, поширення речовин, небезпечних для життя багатьох людей, втечі осіб, які вчинили тяжкі чи особливо тяжкі злочини, забезпечення належного контролю за товаром та недопущення його втрати [4, с. 133].

Також слід зазначити, що в час стрімкого розвитку технологій злочинці шукають нові шляхи збуту наркотичних засобів та психотропних речовин. Один з таких – це «безконтактний» збут. Цей спосіб полягає у використанні сучасних електронних засобів (смартфон, планшет, стаціонарний комп'ютер, ноутбук, тощо) та мережі Інтернет. Ця мережа дає змогу злочинцю залишатися умовно анонімним та без ризику для себе рекламувати і реалізовувати наркотичні засоби та психотропні речовини.

Використання наркозлочинцями під час збуту наркотичних засобів та психотропних речовин мережі Інтернет призвело, на нашу думку, до неефективності проведення оперативної закупки наркооб'єктів із застосуванням існуючого організаційно-тактичного алгоритму (Порядок проведення контрольованої поставки та контрольованої або оперативної закупки товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності), а отже під час розроблення нових організаційно-тактичних алгоритмів проведення оперативної закупки наркотичних засобів та психотропних речовин за «безконтактного» способу передачі, на нашу думку, необхідно залучати представників кіберполіції. Саме працівники цих підрозділів в наш час мають змогу заволодіти доказовою інформацією стосовно факту незаконного збуту наркотичних речовин і встановлення безпосередньо особи злочинця-продавця.

Результати оперативної закупки повинні оформлятися єдиним протоколом – протоколом оперативної закупки, який би з достовірністю підтверджував факт збуту наркотичних засобів, а не складання кількох різних за змістом та часом дій.

Отже, аналізуючи вищезазначений матеріал, можна зробити висновок, що проведення оперативної закупки є необхідним елементом під час здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування правоохоронними органами. Завданнями якого є виявлення джерел незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, встановлення контролю, оперативного нагляду за його реалізацією, разом з цим на сьогоднішній день потребує реформування законодавство, яке застосовується під час документування наркозбувачів, шляхом проведення оперативної закупки.

Список використаних джерел

1. Олексенко В.Г. Проблемні питання документування оперативними підрозділами злочинів, пов'язаних з незаконним збутом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів *Юридичний науковий електронний журнал*, 2022. № 8. С.505-509.

2. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні. Наказ від 16.11.2012 р. №114/1042/516/1199/936/1687/5. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. : станом на 05 лютого 2023 року Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

4. Кіцул А., Карауш Д. Оперативна закупівля у боротьбі зі злочинністю у сфері наркобізнесу. *Вісник Львівського університету внутрішніх справ*. – 2015, № 3. С. 132-136.

**Руденко Артем Валерійович,
Сологуб Катерина Віталіївна**

здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ОПЕРАТИВНОГО ПОШУКУ В ПРОЦЕСІ РОЗШУКУ БЕЗВІСНО ЗНИКЛИХ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Оперативні підрозділи Національної поліції України (далі – НПУ) здійснюють широкий спектр повноважень, визначених передусім Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі – Закон) та іншими підзаконними актами, що регламентують діяльність підрозділів кримінальної поліції НПУ. Серед завдань, які постають перед працівниками оперативних підрозділів НПУ окремою категорією виділяється – здійснення пошукових та оперативно-розшукових заходів спрямованих на пошук безвісти зниклих осіб. Для здійснення вказаної діяльності в територіальних підрозділах поліції наявні працівники сектору кримінальної поліції, що закріплені за відповідним напрямом роботи. Особливої уваги потребує здійснення заходів оперативного пошуку, що використовуються в процесі розшуку безвісно зниклих неповнолітніх осіб.

Пунктом 2 частини 1 статті 6 Закону визначено, що однією з підстав проведення оперативно-розшукової діяльності є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про осіб безвісно відсутніх [1]. Відповідно до п.9 розділу IX «Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні» затвердженої 07.07.2017 Наказом МВС № 575, працівники органів Національної поліції України протягом 24 годин після подання заяви, повідомлення про зникнення безвісти дитини, якщо за цей час не буде встановлено її місцезнаходження за обставин, що свідчать про можливість учинення стосовно неї злочину, обов'язково вносять до ЄРДР відомості про вказане кримінальне правопорушення і його попередню кваліфікацію як умисного вбивства [2].

Аналізуючи практичний досвід, варто зауважити, що безпосередній пошук оперативними підрозділами неповнолітніх осіб, що зникли безвісти починається негайно, зазвичай всіма наявними силами і засобами підрозділу кримінальної поліції незалежно від того чи внесено відомості до ЄРДР, а тому, найчастіше зниклих неповнолітніх відшукують до внесення таких відомостей. Оперативно-слідча практика роботи підрозділів ювенальної превенції та кримінальної поліції Національної поліції України свідчить, що найбільш частими причинами безвісного зникнення дітей є побутові конфлікти у родинах, відсутність достатньої уваги батьків, опікунів, піклувальників до їх виховання [3, с.44].

Наявний арсенал заходів оперативно-ініціативного пошуку надає змогу без проведення оперативно-розшукових чи негласних слідчо-розшукових заходів отримати значну кількість інформації використовуючи яку можливо спланувати комплекс заходів спрямованих на пошук безвісно зниклих неповнолітніх осіб та їх своєчасне відшукування. Варто акцентувати увагу на проведенні першочергового, на нашу думку пошукового заходу в рамках пошуку безвісно зниклої неповнолітньої особи – це оперативний огляд місця помешкання такої особи, який доцільно здійснювати паралельно з оглядом місця події, який проводиться слідчо-оперативною групою на місці події в рамках збирання матеріалів для внесення відомостей до ЄРДР. Огляд має бути спрямованим на пізнання оточуючого середовища, предметів, які можуть свідчити про улюблені заняття (спортивний інвентар, комп'ютерні ігри, відповідне устаткування), коло спілкування (фото з друзями, особистий щоденник, одяг, який може свідчити про відношення особи до певних субкультур), літературу, яку читала особа (отримання інформації про наявність певних типажів, що імпонують неповнолітньому, до прикладу, літературний герой з яким неповнолітній міг себе асоціювати і який внаслідок здійснив самогубство тощо), одяг (врахування стилю неповнолітньої особи з метою подальшого впізнання особи або врахування

мети з якою неповнолітній пішов з місця постійного мешкання).

Край необхідним є проведення оперативного опитування з особами, які можуть володіти інформацією щодо місця перебування зниклої неповнолітньої особи, основним джерелом інформації в такому випадку є особи, які здійснювали постійну комунікацію зі зниклим (друзі, однокласники, особи, що спільно займались у кружках, секціях, тощо), сусідами, які можуть володіти інформацією щодо взаємовідносин у сім'ї, що може свідчити про ступінь вини членів сім'ї до зникнення неповнолітньої особи, в тому числі й безпосередню причетність до можливих протиправних дій, що стали причиною втечі дитини.

Здійснюючи інші пошукові заходи неповнолітньої особи підліткового віку окремої уваги вартий детальний аналіз всіх соціальних мереж такої особи, адже століття високих технологій фактично перенесло життя молоді в світову мережу. Завдяки кропіткій роботі з виявлення всіх можливих сторінок, що належать та перебувають в користуванні неповнолітньої особи можна отримати інформацію щодо кола її спілкування, хобі, місць ймовірного перебування, наявних особистих стосунків (в тому числі й колишніх), шкідливі звички, вподобання у проведенні вільного часу, наявність улюблених місць, тощо. Проведення даного заходу має місце й у випадках перевірки можливих місць перебування осіб однієї вікової категорії з особою неповнолітньої, серед них: торгівельно-розважальні комплекси, паркові зони, проспекти, сквери, покинуті будівлі (будинки, споруди).

Підсумовуючи вищевикладене можемо зазначити, що процес пошуку безвісно зниклих неповнолітніх осіб варто відмежовувати від пошуку осіб, що досягли 18-ти річного віку, у зв'язку з відмінностями в аспектах особистого розвитку, інтелектуальних здібностей та наявності окремих можливостей переховування, які недоступні неповнолітнім (виїзд за межі держави, вільне самостійне пересування, що не викликає уваги оточуючих). В рамках проведення пошукових заходів варто дослідити всі об'єктивні й суб'єктивні фактори, що надають змогу виокремити оперативні версії, щодо мети залишення місця мешкання, ймовірного місця перебування неповнолітньої особи, можливої причетності до зникнення дитини третіх осіб, в тому числі членів сім'ї. У залежності від сформованих оперативних версій можемо здійснювати відповідне планування проведення як пошукових так й оперативно-розшукових заходів, що будуть спрямовані на виконання покладених на оперативних працівників НПУ Законом обов'язків та захисту прав, свобод та інтересів неповнолітніх осіб.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

2. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в

запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ М-ва внутр. справ України від 07.07.2017 р. № 575 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.05.2023).

3. Літун О.О. Деякі особливості проведення невідкладних розшукових заходів стосовно безвісти зниклих дітей // Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики : *матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 22 груд. 2021 р.)*. – Дніпро : ДДУВС, 2021. – С. 44-48.

Савенко Богдан Андрійович
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий, керівник:
Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогоднішній день в Україні існує низка різноманітних форм, методів, сил та засобів оперативно-розшукової діяльності, які використовують правоохоронні органи з метою запобігання та виявлення злочинів, притягнення винних осіб до відповідальності та забезпечення безпеки громадян. Одним з найефективніших засобів, який використовується при здійсненні оперативно-розшукової діяльності, є конфіденційне співробітництво з особами, які мають певну інформацію про вчинення злочинів або осіб, що їх вчинили. Проте, використання такого виду співробітництва є досить складним процесом, який потребує відправним матеріалом суворих правових норм, що регулюють відносини між конфіденційним співробітником та правоохоронними органами, а також визначають обмеження у правах та свободах осіб, які залучаються до конфіденційного співробітництва.

Однією з основних правових норм, що регулюють конфіденційне співробітництво, є Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність"

[1]. В цьому законі закріплені відповідні положення щодо організації та проведення такої діяльності, а також відносин між правоохоронними органами та конфіденційними співробітниками. Згідно з цим законом, конфіденційний співробітник має право на захист своїх прав та інтересів, а також на компенсацію витрат, пов'язаних з його співробітництвом з правоохоронними органами. Одночасно з цим, правоохоронні органи повинні забезпечувати конфіденційність інформації, яку надає конфіденційний співробітник. Однак, на практиці, виникають складнощі у виконанні цих норм, особливо у зв'язку з недостатнім визначенням поняття "конфіденційний співробітник". Також, у законодавстві не передбачені чіткі правила реєстрації документів, що містять інформацію про конфіденційного співробітника [2], що забезпечує додаткову загрозу для конфіденційності наданої інформації. Серед проблем правового регулювання конфіденційного співробітництва варто відзначити й брак єдиної системи оцінки ефективності результатів такої діяльності. Це відкриває шлях для зловживань та корупції со стороны правоохоронних органів [3], а також може стати на шляху забезпечення максимальної ефективності заходів, які вживаються під час оперативно-розшукової діяльності.

Таким чином, в Україні правове регулювання конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності потребує подальшого вдосконалення та розвитку, особливо у частині уточнення поняття "конфіденційний співробітник", створення єдиного реєстру документів, що містять інформацію про конфіденційного співробітника, та встановлення єдиної системи оцінки ефективності такої діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" від 20.11.2018 № 2509-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
2. Морозова Г. "Оперативно-розшукова діяльність в Україні: правове регулювання та проблеми його застосування" // Наукові записки КІМО. – 2021. – Т. 5. – С. 146-155.
3. Банін В. "Конфіденційне співробітництво з правоохоронними органами: ризик міжправових конфліктів та суттєвої інформації" // Право і безпека. – 2020. – № 1. – С. 15-20.

Савченко Михайло Володимирович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ПРОФІЛАКТИЦІ ТА РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ЦИФРОВУ ЕРУ

У відкритому та безперервному світі Інтернету, де можливо здійснювати транзакції, проводити ділові операції та спілкуватися з будь-якими людьми з усього світу, кіберзлочинність є новою реальністю. Цифрова ера народжує нові проблеми та являє собою виклик для правоохоронних органів. Кримінальна поліція є ключовим підрозділом, що знаходиться на передовій боротьби з кіберзлочинністю. Ця тема розглядає роль кримінальної поліції у профілактиці та розслідуванні кримінальних правопорушень в добу цифрової ери.

Перед тим як перейти до головної теми, необхідно проаналізувати статистичні дані, що підтверджують складність проблеми кіберзлочинності. Згідно з дослідженнями, кіберзлочинність є найбільш динамічною з форм протиправних діянь у світі. У 2020 році, понад 350 млрд. доларів США були втрачені на світовому рівні внаслідок кіберзлочинності [1]. Крім того, інші дослідження показують, що більшість кіберзлочинів залишається невиявленим, тому фактичні дані можуть бути значно вищими.

Роль кримінальної поліції у профілактиці кіберзлочинності є як превентивною (попереджувальною) так і переслідувальною характеру. Профілактична робота полягає в забезпеченні безпеки та запобіганні кримінальним правопорушенням, переслідувальна робота здійснюється на прикладі розслідувань конкретних правопорушень.

Одна з ключових функцій кримінальної поліції у профілактиці кіберзлочинності – це сприяння розвитку кібербезпеки. Кримінальна поліція співпрацює зі спеціалізованими компаніями, які надають послуги кібербезпеки, та організаціями державного сектору, щоб обмінюватися інформацією, ідентифікувати нові кіберзагрози та сприяти запобіганню

новим видам кіберзлочинів [2].

Представляючи новий розумний підхід до профілактики і розслідування незаконної діяльності, кримінальна поліція повинна бути особливо уважною до технологій інформаційної безпеки та збору доказів електронної інформації. У цьому контексті, важливе значення має вміння налагоджувати і підтримувати ефективну співпрацю між різними державними та приватними структурами, а також зовнішніми партнерами на міжнародному рівні.

Однак, існують видові виклики та складнощі у протидії цифрового кримінального правопорушення. Одним із них є неконтрольована експансія віртуального простору, який дозволяє кримінальним елементам вільно оперувати широким спектром кримінальних правопорушень. Профілактика цих правопорушень значно відрізняється від традиційних методів профілактики протиправних діянь, оскільки вимагає спеціальної експертизи, навичок та іншого обладнання.

Іншим викликом є значний рівень ризику, пов'язаний зі збором та зберіганням персональних даних, які можуть бути викрадені з мережі та використані в шахрайських цілях. Крім того, існує загроза кібертероризму та інших технологічних війн, які можуть спричинити серйозні наслідки для національної та міжнародної безпеки.

Крім того, розуміння інформаційних технологій та інтернет-протоколів є неприбутковим для забезпечення ефективного функціонування розслідувального підрозділу. У зв'язку з цим, профілювання, моніторинг та спостереження за мережами, замаскованими цифровим кримінальним правопорушенням, є надзвичайно важливою складовою діяльності, яка робить кримінальну поліцію більш ефективною та відповідальною.

Кримінальна поліція працює в напрямку підвищення пильності та свідомості громадськості щодо кіберзлочинності. Інформується населення про небезпеки та поради дій для запобігання таких кримінальних правопорушень. Розповсюдження інформація о нових методах кіберзлочинного вчинення, зокрема, про протиправні діяння з боку програмного забезпечення (віруси, віртуальні крадіжки). Більш того, воно забезпечує розробку та виконання стратегічних планів щодо боротьби з кіберзлочинністю на різних рівнях [3].

Однією з найбільш складних форм кіберзлочинності є кібершахрайство. Кримінальна поліція веде активну боротьбу з цим видом кіберзлочинності шляхом забезпечення правового захисту споживачів, а також підвищення освіти громадськості щодо шахрайства. Крім того, кримінальна поліція бере участь у розслідуванні деяких світових кібершахрайських діяльностей, які сталися масово [4].

Важливо підкреслити, що кримінальна поліція не може бути успішною у профілактиці та боротьбі з кіберзлочинністю без співпраці з приватними секторами, органами управління та спеціалізованими організаціями в галузі

кібербезпеки. Кримінальна поліція взаємодіє з такими агентствами використовуючи високопотужні інформаційні системи, а також забезпечуючи ділові зустрічі та взаємні обміни інформацією [5].

У Америці, більшість великих корпорацій мають свої власні спеціалізовані департаменти з кібербезпеки, які співпрацюють з кримінальною поліцією та іншими правоохоронними органами. Наприклад, компанія Verizon має свій департамент кібербезпеки, який співпрацює з Федеральними службами США з кібербезпеки та судовими органами [6].

На українському ринку також існують компанії з кібербезпеки, які мають досвід і перспективи працювати в тісному співробітництві з поліцією та іншими органами. Окрім того, в Україні існують спеціалізовані центри з кібербезпеки, підтримка яких може допомогти кримінальній поліції виконувати її завдання.

Підводячи підсумок, як було зазначено вище, кримінальна поліція має важливу роль у профілактиці та розслідуванні кримінальних правопорушень в добу цифрової ери. Попереджувальні та преслідувальні заходи які забезпечують освіту та безпеку з боку кіберзлочинів – це ключові завдання кримінальної поліції. Співпраця з приватними секторами, органами управління та спеціалізованими організаціями в галузі кібербезпеки є критичної важливості для формування тривалої та успішної стратегії боротьби з кіберзлочинністю.

Список використаних джерел

1. Cybercrime ramps up amid coronavirus chaos, costing companies billions. URL: <https://www.cnbc.com/2020/11/14/cybercrime-costs-remain-a-grave-threat-across-the-globe.html>
2. Cybercrimes cross borders and evolve rapidly. URL: <https://www.interpol.int/en/Crimes/Cybercrime/Cybercrime>
3. INSIDER THREAT REPORT. URL: <https://www.cybersecurity-insiders.com/crime-prevention-why-cyber-security-expertise-is-the-police-force-of-the-future/>
4. Common Scams and Crimes. URL: <https://www.fbi.gov/scams-and-safety/common-scams-and-crimes/cyber-crime>
5. On the Agenda | World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/08/how-police-are-taking-on-cyber-criminals/>
6. Business Resources & Insights. URL: <https://www.verizon.com/business/resources/article/cybersecurity-verizon-and-law-enforcement>

**Северин Олег Олексійович,
Шапошник Максим Юрійович**

здобувачі вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції

Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович

старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ВІДОМОСТЕЙ, ОТРИМАНИХ ПІД ЧАС КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Тема використання оперативними підрозділами Національної поліції України (далі-НПУ) отриманих під час конфіденційного співробітництва є дуже актуальною в сучасному світі, оскільки правоохоронні органи є ключовими учасниками в забезпеченні правопорядку та безпеки громадян.

З одного боку, використання отриманих відомостей може допомогти виявити злочинців та запобігти кримінальним правопорушенням, що забезпечує безпеку громадян та стабільність в країні. З іншого боку, недотримання законів щодо використання таких відомостей може призвести до порушення прав людей на приватність та конфіденційність. Крім того, з огляду на те, що сьогодні технології розвиваються дуже швидко, інформація стає все доступнішою та легше передаваною, це збільшує ризик неправильного використання отриманих відомостей. Тому важливо вирішувати проблему правильного використання конфіденційних даних та дотримуватися всіх вимог закону.

Конфіденційне співробітництво – це форма співпраці між двома або більше сторонами, які домовляються про обмін конфіденційною інформацією з метою досягнення спільної мети [1, с. 110]. Це може стосуватися різних сфер, але частіше за все конфіденційне співробітництво використовується в правоохоронній сфері. Наприклад, правоохоронні органи можуть вести конфіденційне співробітництво з іншими правоохоронними органами, джерелами інформації або особами, які надають інформацію про злочини або інші порушення.

Проблема полягає в тому, що при конфіденційному співробітництві працівники оперативних підрозділів НПУ отримують важливі відомості від інших організацій, однак використання цих відомостей може бути обмежене

в залежності від їх характеру і конфіденційності.

Також існує ризик, що використання цих відомостей може порушити права людей на приватність і непорушення конфіденційності. Тому оперативні підрозділи НПУ повинні бути дуже обережні при використанні цих відомостей та дотримуватися всіх вимог закону.

Іншою проблемою може стати те, що відомості, отримані під час конфіденційного співробітництва, можуть бути недостатньо достовірними або неповними, що може призвести до неправильних рішень при вирішенні правоохоронних питань.

Отже, використання оперативними підрозділами НПУ отриманих під час конфіденційного співробітництва відомостей повинно бути обмежене та регулюватися законодавством з метою забезпечення захисту прав людей та дотримання закону [2, с. 23].

Як правило, оперативні підрозділи НПУ використовують отримані під час конфіденційного співробітництва відомості для здійснення різноманітних оперативних заходів та розслідувань, що можуть бути пов'язані з порушенням законодавства.

Важливо зазначити, що оперативні підрозділи національної поліції повинні дотримуватись законодавства та принципів конфіденційності при використанні отриманих відомостей. Вони повинні забезпечити захист осіб, які надали ці відомості та не допустити їх неправомірного використання.

Таким чином, можна зробити висновок, що напрями використання отриманих НПУ відомостей, під час конфіденційного співробітництва, можуть включати наступне: забезпечення безпеки та правопорядку, запобігання злочинам, виявлення та розслідування злочинів, захист осіб, які надали відомості, а також проведення аналітичної діяльності та міжнародного співробітництва з правоохоронними органами інших країн.

Використання отриманих відомостей повинно здійснюватися з дотриманням законодавства та принципів конфіденційності з метою захисту прав та свобод громадян. Таким чином, оперативні підрозділи НПУ мають велику відповідальність у використанні отриманих відомостей та повинні забезпечувати їх правомірне використання.

Список використаних джерел

1. Гаврик С.Ю. До визначення поняття «матеріали оперативно-розшукової діяльності». *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією*. 2019. № 23. С. 178–186.
2. Грищенко Л.М. Організаційні та технічні аспекти роботи оперативних підрозділів національної поліції з використанням інформації, отриманої від співробітників інших державних органів: монографія. Київ : НАУ, 2016. 152 с.

Сенчук Дмитро Сергійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Вживати ефективних та відповідних процесуальних заходів протидії кримінальним правопорушенням, дотримуючись та захищаючи права учасників кримінального провадження – один із напрямів національної політики у сфері запобігання злочинності. У процесі досудового розслідування мають бути використані всі передбачені законом засоби для збирання, перевірки та оцінки доказів для розшуку винного, повідомити їй про підозру, вжити заходів, що забезпечують кримінальне провадження та забезпечують захист прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження.

Досудове розслідування включає в себе безліч дій, таких як збір та аналіз. У повсякденній роботі оперативні підрозділи кримінальної поліції мають справу з найрізноманітнішою та “зашифрованою” інформацією, яку залишає певна подія у навколишньому середовищі. Необхідно дослідити та відтворити цю подію так би мовити, в первозданному її вигляді. Отримана інформація має розумітися так, що відображення речей від минулого висвітлення мають мало спільного з об'єктом, який утворив слід. Для того, щоб на основі наявної інформації визначити реальну ситуацію та механізм розслідуваних подій у минулому, необхідно мати хороші знання криміналістики та певний професійний та життєвий досвід. Однак, як встановлено, цього недостатньо [1, с.128].

Комунікативна діяльність – процес встановлення та підтримання психологічного контакту з різними категоріями учасників процесу розслідування, а також здійснення на них психологічного впливу з метою одержання необхідної інформації про подію кримінального правопорушення [4, с. 85].

Працівники кримінальних підрозділів протягом усієї своєї кар'єри

борються зі злочинністю, в яких протидія є чи не обов'язковим атрибутом, часом у найнебезпечнішій формі, тому цей стан готовності стає неминучою частиною повсякденної діяльності. Зміцнювати психологічну стійкість у протистоянні, з передбаченням чинення опору, перешкоджанні нормальній поведінці та діям людини у процесі розслідування, прояв ініціативи та заснованої на ньому самодіяльності, з одного боку, підвищує впевненість у своїх діях і відчуття переможця, з іншого – змушує опонента захищатися, помилятися, збивати з пантелику, і нарешті визнати свою невдачу.

Таким чином, важливою діяльністю є комунікаційна діяльність. Доступ до інформації потребує спілкування – соціальної взаємодії, спілкування. У психології спілкування визначається як взаємодія між суб'єктами за допомогою символічних засобів. У кримінальному провадженні спілкування здійснюється в процесуальних рамках, які визначають судовий статус сторін і предмет спілкування [4, с.90]. У розслідуванні злочинів стратегії спілкування слідчих і окремих слідчих відрізняються. Розглянуті нами питання носять дискусійний характер [5].

Одним із аспектів комунікації є обмін інформацією між людьми, які спілкуються. В оперативно-розшуковій діяльності функція спілкування втілюється в процесі спілкування з іншими учасниками в рамках проведених оперативно-розшукових заходів. На відміну від інших соціальних взаємодій, об'єкти, способи та засоби розмови у вербальних діях оперативних підрозділів поліції регулюються кримінально-процесуальним законом і передбачаються положеннями про оперативно-розшукову діяльність.

Комунікаційна функція включає такі аспекти:

- 1) встановлення психологічних зв'язків;
- 2) управління спілкуванням;
- 3) здійснення психологічного впливу на підозрюваних, обвинувачених, свідків та інших осіб у процесі спілкування;
- 4) отримання необхідної інформації в процесі спілкування [3, с.111].

У ході комунікативної діяльності встановленню психологічних зв'язків можуть перешкоджати так звані комунікативні бар'єри (змістовні бар'єри і психологічні бар'єри). Практика показує, що такі бар'єри проявляються у темпераменті (незнання типу темпераменту може зіпсувати вже розпочату розмову); бар'єр особистості (з одного боку через акцент, з іншого боку завдяки емпатії комунікатора що виникає між індивідами); бар'єр негативних емоцій (емоції впливають на сприйняття партнерів по спілкуванню) [2, с.135].

Отже, слід сказати, що комунікація є важливий елементом на етапі досудового розслідування. Протидії які можуть заважати розкриттю злочинів мають бути опрацьованими заздалегідь для ефективного встановлення об'єктів істини.

Список використаних джерел

1. Комунікативні стратегії і тактики правоохоронців у сучасному соціальному контексті : монографія / за ред. д. філол. наук, проф. Л. М. Пелепейченко. Харків : Акад. ВВ МВС України, 2013. С.220.
2. Павліченко Л.В., Комунікативні стратегії тактики випитування інформації (на матеріалі англomовного дискурсу досудового слідства) / Л.В. Павліченко / Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 39. – 2011. – С.135.
3. Проблеми досудового розслідування в сучасних умовах: правові та організаційні аспекти: міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Одеса, 29 квітня 2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. – С.210.
4. Цільмак О. М. Складові комунікативної компетентності слідчих органів досудового розслідування Національної поліції України. Причорноморські психологічні студії. 2017. № 2. С.85-90.
5. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р., 69063, м. Запоріжжя, пр. Соборний 74, к. 201, офіційний сайт: www.lsej.org.ua. С. 36.

Слєпцова Ольга Віталіївна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович
викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна кардинально змінила життя кожного українця, а разом з тим – і всі сфери суспільного життя. Ані суди, ані правоохоронні органи не готові працювати в таких умовах, до того ж саме законодавство не дозволяє налагодити оптимальну роботу в складних військових реаліях. Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень їх судового розгляду в умовах воєнного стану стало неможливим, позаяк чинний КПК [1] був призначений для потреб мирного часу та пристосований до розслідування кримінальних правопорушень в зоні

ООС. Але Законом України «Про правовий режим воєнного стану» передбачена неприпустимість припинення повноважень органів державної влади. Це означає, що на період дії воєнного стану не можуть бути припинені повноваження українських судів, прокуратури, органів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність і досудове розслідування.

Закон № 2201-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» набрав чинності 01.05.2022. Внесено зміни до Кримінального процесуального кодексу України. Зокрема, визначено, що зміст та форма кримінального провадження в умовах воєнного стану повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, зазначеним у ч.1 ст. 7, з урахуванням особливостей здійснення кримінального провадження, визначених у розділі IX-1 Кодексу. Законодавцем змінено назву розділу IX-1 КПК України на «Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану».

Також внесено зміни до ст. 615 чинного КПК України, а саме: якщо на тимчасово окупованій території у разі неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею своїх повноважень, відповідний прокурор наділяється виключними правами щодо: розгляду та вирішення клопотань про тимчасовий доступ до речей і документів; – розгляд та вирішення клопотань про надання дозволу на проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи; розгляд та вирішення клопотань про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій; розгляд та вирішення клопотань про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб до осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109-115, 121, 127, 146, 146-1, 147, 152, 153, 185, 186, 187, 189-191, 201, 258-258-5, 260-263 1, 294, 348, 349, 365, 377-379, 402-444 Кримінального кодексу України [2].

Прокурорський нагляд в умовах воєнного стану має важливе значення для впорядкування й удосконалення організації й діяльності оперативних підрозділів поліції. Розглянуті нами питання потребують обговорення з метою їх подальшого вдосконалення в практичній діяльності щодо попередження, виявлення і припинення злочинів [3].

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що прокурор має виключні повноваження на здійснення кримінальної процесуальної діяльності в умовах воєнного стану. Водночас існують механізми реалізації деяких з цих повноважень, наприклад, при наданні згоди на процесуальних заходів, передбачених статтею 615 КПК України, які потребує подальшого вдосконалення шляхом внесення змін до кримінального процесуального законодавства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України: кодекс від 13.04.2012, редакція від 27.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n1089> (дата звернення: 18.04.2022 р.).
2. Гловюк І. Кримінальне провадження в умовах воєнного стану. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/kryminalne-provadhennya-v-umovah-voennogo-stanu/> (дата звернення: 18.04.2022 р.).
3. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р. 69063, м. Запоріжжя, пр. Соборний 74,к. 201, офіційний сайт: www.lsej.org.ua. С.36.

Смілянець Єгор Ігорович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДЕЯКІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

В ході дослідження ми проаналізували багато проблемних питань, які перешкождали успіху оперативно-розшукових заходів по боротьбі зі злочинністю, і запропонували шляхи їх поліпшення.

Необхідно вирішити проблему зниження розміру матеріальної шкоди при посвідченні тяжкості злочинів, виявлених на початку кримінального провадження, що унеможливорює надання слідчими вказівок оперативному підрозділу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо тяжких, особливо тяжких злочинів, які були розкриті на початку кримінального провадження. спочатку сертифікований як несерйозний. Збільшення числа розпоряджень слідчих про проведення НСРД в рамках вже відкритих кримінальних проваджень призвело до підвищення якості взаємодії між слідчими та оперативниками, а також до збільшення оперативного потенціалу для підтримки розслідувань.

Рекомендується, щоб критерії оцінки роботи слідчого і оперативного

працівника знаходилися в одній площині, тобто необхідно в рівній мірі вимагати від оперативного працівника і слідчого роботи по затриманню і арешту особи, відшкодування збитку і т. д. Це вимагає впровадження нового підходу до інформаційно-аналітичного забезпечення боротьби зі злочинністю, тобто створення власної системи економічного аналізу та аналізу ризиків.

Таким чином, відповідно до пункту 3 статті 25 Закону України "Про національну поліцію" до повноважень поліції входить здійснення інформаційно-пошукової та інформаційно-аналітичної роботи [1].

На основі вивчення практичних матеріалів було визначено, що всю роботу з інформаційно-аналітичного забезпечення, що проводиться оперативним підрозділом з оперативно-розшукової протидії злочинності, можна розділити на кілька етапів: 1-й – це збір необхідної інформації; 2-й – це облік, систематизація і розподіл інформації, що надходить; 3-й – це накопичення інформації, здійснюване оперативними працівниками шляхом її поступового збільшення; 4-те – це аналіз інформації, який дозволяє зробити висновки не тільки про кількісні аспекти порушення закону, а й про конкретний вид і характер злочину. На основі проведеного аналізу робляться висновки про динаміку, тенденції злочинності та пропозиції, спрямовані на їх усунення; 5-й – це зберігання інформації; 6-й – це пошук необхідної інформації і передача її для використання в роботі.

Необхідно інтегрувати інформаційні ресурси всіх міністерств в єдиний інформаційно-аналітичний комплекс з використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерів і засобів зв'язку, забезпечити оперативну і сервісну діяльність оперативних підрозділів і зміцнити їх потенціал по боротьбі зі злочинністю.

Крім того, необхідно вжити заходів щодо організації навчання "аналітичних кадрів", їх підбору та кадрової підтримки.

Рекомендується активно використовувати можливості представників громадськості, негласних правоохоронних органів та колабораціоністів відповідно до вимог Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" [2] та статті 275 Кримінально-процесуального кодексу України [3].

Рекомендується звернути особливу увагу на систему заохочень – наприклад, особа, що сприяє розкриттю кримінального злочину, може отримати частину стягнутих коштів або штрафів, накладених в результаті викриття.

Для покращення оперативного та слідчого реагування на злочини необхідно вдосконалити нормативно-правове регулювання діяльності оперативного підрозділу, відповідну організацію з протидії злочинності та професійний штат оперативного підрозділу.

Список використаних джерел

1. Про національну поліцію: закон України від 02.06.2015 № 580-VIII // База даних

«Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12> (дата звернення: 10.05.2023).

2. Про оперативно-розшукову діяльність: закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 11.05.2023).

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України: закон України від 13.04.2012 № 4652-VI: станом на 01 черв. 2012 р.: (Відповідає офіц. текстові). Київ: Алерта, 2012. 304 с.

Соломина Владислав Олександрович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА КООРДИНАЦІЯ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжнародне співробітництво та координація з іншими правоохоронними органами є ключовим фактором в здійсненні успішної оперативно-розшукової діяльності.

Оперативно-розшукова діяльність – це одна з найважливіших функцій правоохоронного органу, що має на меті захист прав і свобод людини та держави в цілому. Однак забезпечення безпеки нації в сучасних умовах неможливе без міжнародної співпраці та координації з іншими правоохоронними органами. У зв'язку з цим, надзвичайно важливим є питання взаємодії між правоохоронними структурами у вирішенні злочинних справ та забезпеченні дотримання міжнародних договорів, завдяки яким здійснюється міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності.

Основною формою міжнародного співробітництва є обмін інформацією між правоохоронними структурами. Завдяки такому обміну, правоохоронні органи різних країн мають змогу вивчити методи злочинців та їхній спосіб дії, що значно полегшує розслідування злочинів та їхнє запобігання.

Національне бюро Interpol – одна з найбільших міжнародних організацій, яка займається протидією злочинності. У своїй роботі вона надає правоохоронним органам допомогу у формі організації співпраці та обміну інформацією між залученими сторонами.

Також важливим елементом є координація співпраці між різними правоохоронними органами для забезпечення ефективності дій. Наприклад, в Україні надзвичайно важливою стала координація співпраці між структурами Міністерства внутрішніх справ, СБУ та прокуратури при розслідуванні гучних злочинних справ [1]. Така співпраця дозволяє уникнути зіткнення інтересів та поглибити розслідування за участю різних правоохоронних органів.

Ще одним важливим аспектом взаємодії є спільне використання технологій та методів природних наук, що дозволяє зробити процес розслідування більш ефективним. Зокрема, спільний використання геоінформаційних систем та програмних засобів стала необхідною умовою для забезпечення високої ефективності дій національних правоохоронних органів [2]. У процесі розслідування також використовуються програмні технології машинного навчання та штучного інтелекту, які допомагають збирати та обробляти великі масиви інформації.

Отже, українські правоохоронні органи тісно співпрацюють з колегами з інших країн та міжнародними організаціями, щоб забезпечити безпеку та захист прав та свобод громадян. Міжнародне співробітництво дозволяє обмінятися досвідом та знаннями, використовувати сучасні технології та координувати роботу різних правоохоронних структур. Таким чином, результативність дій правоохоронних органів досягається завдяки взаємовигідному та ефективному партнерству.

1. Служба безпеки України впроваджує нову методику роботи [Електронний ресурс]. URL: <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/21/view/5652>.

2. Українські правоохоронні органи використовують геоінформаційні системи у боротьбі зі злочиним. URL: <https://www.unian.ua/society/ukrajinski-pravoohoronni-organizaciyi-vikoristovuyut-geo-informacijni-sistemi-u-borotbi-z-zlochinom-12305552.html>.

Ступак Анастасія Іванівна

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент,

ЩОДО ВИВЧЕННЯ ПИТАННЯ НАПРЯМІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ОКРЕМИМ ВИДАМ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Вивчення питання щодо напрямків оперативно-розшукової протидії окремим видам кримінальних правопорушень є важливим етапом в роботі правоохоронних органів. Для ефективної боротьби зі злочинністю необхідно знати специфіку кожного виду кримінальної діяльності та особливості її прояву.

Сьогодні триває дискусія щодо класифікації нормативно-правових актів, які становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності. Так, одні вчені до нормативно-правових актів, що регулюють оперативно-розшукову діяльність, відносять лише законодавчі акти [1], інші вважають, що, крім законодавчих актів, правове регулювання оперативно-розшукової діяльності здійснюється на підставі відомчих нормативно-правових актів [2].

Оперативно-розшукова протидія кримінальним правопорушенням повинна забезпечуватися на наукових засадах та практичним досвідом. Важливо враховувати не тільки статистичні дані щодо кількості кримінальних правопорушень, але й аналізувати суспільно-політичну ситуацію, тенденції розвитку та прогнозувати можливі наслідки. Протидія злочинності в умовах воєнного стану вважається одним із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів на сучасному етапі розвитку Української держави, адже відомо, що безупинно зростаючі темпи поширення наркозалежності, формування спеціалізованих організованих злочинних угруповань, які займаються наркобізнесом, значне збільшення кількості злочинних діянь, учинених під впливом наркотичного сп'яніння чи у сфері обігу наркотичних речовин, становлять загрозу для безпеки та здоров'я всього суспільства

Ми цілком згодні з позицією Д.Г Чікунова основними напрямками

оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням є:

- виявлення та розкриття правопорушень;
- припинення злочинних дій та запобігання їх вчиненню;
- затримання злочинців та притягнення їх до відповідальності.

Для досягнення поставлених цілей необхідно використовувати різноманітні методи і засоби оперативно-розшукової діяльності, такі як:

- використання технічних засобів спостереження;
- проведення оперативно-розшукових заходів;
- залучення спеціалізованих служб та експертів;
- співпраця з науково-дослідними установами та громадськими організаціями [4].

Оперативно-розшукова діяльність є однією з важливих складових функцій правоохоронних органів, яка спрямована на виявлення, запобігання та припинення кримінальних правопорушень. Однак, здійснення цієї діяльності повинно здійснюватися в межах законодавства, яке визначає права та обов'язки правоохоронних органів та гарантує права і свободи громадян.

Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» є основним нормативно-правовим актом, який регулює здійснення цієї діяльності в Україні. Однак, цей закон не містить детальних приписів щодо оперативно-розшукової тактики. Така тактика визначається відомчими підзаконними нормативно-правовими актами, які мають обмежений доступ [3, с. 6].

У цих актах детально визначені такі елементи оперативно-розшукової тактики, як порядок дій виявлення та документування кримінальних правопорушень, тактичні прийоми вжиття заходів оперативного пошуку, використання оперативно-технічних засобів, організаційно-тактичні особливості підбору та залучення осіб до негласного співробітництва, способи введення та виведення з оперативної розробки та інші [4, с. 36].

Така детальна регламентація оперативно-розшукової тактики забезпечує її здійснення з урахуванням особливостей конкретної ситуації та збільшує ефективність діяльності правоохоронних органів [3, с. 25].

На сьогоднішній день стан нормативно-правового регулювання оперативно-розшукової діяльності, загалом та її тактики зокрема, не відповідає потребам практики та потребує кардинального перегляду й суттєвого вдосконалення на законодавчому рівні.

Відсутність чітких і конкретних приписів щодо оперативно-розшукової тактики у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» створює значні труднощі для працівників правоохоронних органів, що здійснюють цю діяльність [1].

Крім того, існує низка інших важливих правових проблем оперативно-розшукової діяльності, які впливають на ефективність її організації та тактики. Наприклад, проблеми зі збереженням конфіденційності під час проведення оперативно-розшукових заходів, порушення прав громадян, недостатня регламентація термінів проведення оперативно-розшукових

заходів та інші.

Отже, ми вважаємо, що враховуючи низку проблем, що існують у сфері оперативно-розшукової діяльності, необхідно провести кардинальний перегляд нормативно-правового регулювання цієї діяльності, що дозволить усунути існуючі проблеми та забезпечити ефективність та законність проведення оперативно-розшукових заходів.

Список використаних джерел

1. Кириченко, О. В. Шляхи удосконалення діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо протидії злочинам проти громадської безпеки. 2019. 14 с.
2. Бабакін, В. М. Оперативно-розшуковий моніторинг оперативної обстановки у протидії злочинам, що вчиняються молоддю. 2022. 255 с.
3. Гончаренко, Д. С. "Проблемні аспекти оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки." 2022. С.6-25
4. Чікунов Д. Г. Особливості методики протидії окремим видам крадіжок. Національний авіаційний університет, 2021. 36 с.

Сугак Дар'я Вячеславівна

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДОДЕРЖАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

На сьогоднішній день питання забезпечення прав і свобод людини під час проведення негласних слідчих розшукових дій (далі – НС(Р)Д) в кримінальному провадженні є дуже актуальним.

Насамперед це пояснюється тим, що наразі в Україні з кожним роком ускладнюється криміногенна обстановка внаслідок збільшення рівня злочинності серед населення. Це викликає потребу швидкого, ефективного та неупередженого здійснення кримінального провадження. Одним з найдієвіших засобів розкриття кримінальних правопорушень є проведення НС(Р)Д.

Україна на сьогоднішній день є демократичною, правовою державою, Конституція якої проголошує права і свободи людини невідчужуваними та

непорушними [1]. Всі закони та інші нормативно-правові акти ґрунтуються на принципах верховенства права та законності, що означає недопустимість звуження змісту та обсягу існуючих, закріплених Основним Законом держави прав і свобод.

Важливим є охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення захисту осіб від кримінальних правопорушень. Відомо, що проведення НС(Р)Д пов'язане з певним втручанням в права та свободи людини, а тому необхідно все ж таки з'ясувати наскільки виправданим та правомірним є таке втручання.

По-перше, необхідно зазначити що ж саме являють собою негласні слідчі (розшукові) дії. Відповідно до Кримінального процесуального кодексу такі дії як і СРД є процесуальними діями, які застосовуються з метою отримання або перевірки вже отриманих доказів під час здійснення кримінального провадження. Головною відмінністю СРД від НС(Р)Д є нерозголошення відомостей про факти та методи проведення останніх, окрім випадків передбачених КПК України [2].

Проводити негласні слідчі (розшукові) дії має право слідчий, яким здійснюється досудове розслідування кримінального правопорушення, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, органів Державного бюро розслідувань, органів Бюро економічної безпеки України, установ виконання покарань. За рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій залучають також інші особи.

Але поряд з ефективністю застосування таких процесуальних дій, що сприяє швидкому розслідуванню злочинів, вони все ж таки пов'язані з певним обмеженням конституційних прав і свобод, таких як свобода спілкування, недоторканість житла чи іншого володіння особи, таємниця листування. А також певною мірою пов'язані з втручанням в особисте і сімейне життя.

Варто зазначити, що такі заходи можуть застосовуватися як до підозрюваного, так і до особи, яка ще не має чітко визначеного процесуального статусу, але відомості, пов'язані з нею, можуть бути важливими для використання слідчими та працівниками оперативних підрозділів під час проведення досудового розслідування або ведення оперативно-розшукових справ. Це позитивно впливає на соціально – криміногенне становище в суспільстві, сприяє нейтралізації негативних явищ, які виникають під час проведення реформ в країні [4].

Але незалежно відносно кого були проведені НС(Р)Д, особа, конституційні права якої були обмежені, а також підозрюваний та його захисник мають бути належним чином повідомлені про застосування відповідних процесуальних дій у рамках строку, визначеного прокурором.

Прокурор визначає час повідомлення даним особам з урахуванням того, чи не перешкоджатимуть такі відомості досягненню мети кримінального

провадження, а також наявність або відсутність загрози життю чи здоров'ю осіб, які проводили НС(Р)Д. В умовах воєнного стану прокурорський нагляд за підрозділами, які здійснюють ОРД має важливе значення, діє в інтересах держави та направлений на забезпечення конституційних прав і свобод громадян.

Необхідно зазначити, що таке повідомлення прокурор або слідчий за дорученням прокурора зобов'язані здійснити не пізніше 12 місяців з моменту припинення таких процесуальних дій та не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом. Важливо, що такі вимоги співпадають і з такою зарубіжною країною, як Литовська Республіка, Кримінальний процесуальний кодекс якої зазначає, що особа, до якої були застосовані відповідні процесуальні дії, що певним чином обмежували її конституційні права має бути про це повідомлена, а у разі закриття кримінального провадження або його закінчення всі відомості, отримані в ході проведення НС(Р)Д мають бути знищені [3].

Таким чином, дана вимога не порушує конституційних прав особи, оскільки їй стає відомо про факт застосування до неї НС(Р)Д та відомості, що були отримані до направлення та використання матеріалів провадження в суді.

Варто зазначити, що чинний КПК України зазначає ще одну вимогу, що забезпечує дотримання принципу верховенства права та законності. Так, відповідно до ч. 2 ст. 254 КПК України, якщо в протоколі про проведення НС(Р)Д будуть міститися відомості про особисте або сімейне життя особи, то підозрюваний, а також його захисник належним чином повідомляються про кримінальну відповідальність у разі розголошення таких відомостей [2].

Отже, підсумовуючи та аналізуючи вищевикладений матеріал, законодавство України, а також праці видатних вчених, можемо зробити висновок, що питання дотримання прав та свобод людини під час застосування до неї такого виду слідчих розшукових заходів як НС(Р)Д є дійсно важливим на даний момент як в нашій країні, так і в зарубіжних. Не дивлячись на те, що обмеження деяких конституційних прав і свобод людини є достатньо виправданим та законним, дане питання все ж таки потребує подальшого дослідження та удосконалення.

Список використаних джерел

1. Конституція України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>) (дата звернення 10.05.2023).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI / Відомості Верховної Ради України. – 2013, № 9-10, №11-12, № 13, С. 88.

3. Кудінов С.С. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навч.-практ. посіб. / С.С. Кудінов, Р.М. Шехавцов, О.М. Дроздов, С.О. Гриненко. – 2-ге вид., розширене та доп. – Х: Оберіг, 2015 – С. 424.

4. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р. 69063, м. Запоріжжя, офіційний сайт: www.lsej.org.ua С. 36.

Сугакова Лілія Анатоліївна
здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник
Копилов Едуард Володимирович
викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Виявлення злочинів здійснюються правоохоронними органами на основі єдності оперативно-розшукової, кримінально-процесуальної та організаційної діяльності. На мою думку, взаємодія – це спільна узгоджена діяльність відповідних підрозділів з використанням сил, засобів та методів, заснована на законах та підзаконних актах, спрямована на розв'язання завдань оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної діяльності з попередження, розкриття та розслідування злочинів.

Оперативно-розшукова діяльність і кримінальний процес не пасивно пов'язані між собою, а активно взаємодіють при вирішенні спільних завдань. Така взаємодія оперативно-розшукової діяльності і кримінального процесу при використанні матеріалів ОРД у кримінальному процесі здійснюється, як правило, через їх суб'єктів – органи дізнання, уповноважені на виконання оперативно-розшукових і кримінально-процесуальних функцій (ст. 101 КПК України), та досудового слідства (ст. 102 КПК України) [1, с. 7].

Взаємодію правоохоронних органів, процес координації їх діяльності можна розглядати як складну систему, що розвивається і складається із багатьох взаємопов'язаних структурних елементів: слідчих, оперативно-розшукових, експертних дій та заходів організаційно-управлінського характеру [2, с. 78].

Заключним елементом координуючого впливу на керувану оперативно-розшукову систему є своєчасне завершення процесу спільної чи узгодженої ОРД, аналіз та оцінка його результатів. Керівник визначає момент закінчення спільної чи узгодженої діяльності оперативно-розшукових суб'єктів з урахуванням досягнення поставленої мети (рішення оперативно-тактичного завдання) або встановлення неможливості її досягнення [4, с. 41-45].

Найчастіше відбувається взаємодія між підрозділами кримінальної поліції та органами досудового розслідування, що документують кримінальні правопорушення, потребує особливої уваги. Це пов'язано з великою

кількістю ризиків, які виникають у зв'язку зі специфікою діяльності таких суб'єктів. Перш за все, це стосується ризику розголошення державної таємниці, пов'язаної з проведенням оперативно-розшукових заходів та таємницею слідства. По-друге, проведення оперативно-розшукових заходів майже завжди пов'язане з обмеженням конституційних прав людини. По-третє, працівник правоохоронного органу завжди ризикує своїм життям та здоров'ям. Тому належна організація робочої взаємодії між оперативними та слідчими підрозділами дозволить успішно реалізувати основні функції органів досудового розслідування при виявленні та розкритті кримінальних правопорушень, але разом з тим, розглянуті питання потребують подальшого вдосконалення [6].

У будь-якому випадку керівник, який координує ОРД, аналізує та оцінює не тільки отримані результати, а й внесок кожного учасника оперативно-розшукової системи [1, с. 5]. На основі проведеного аналізу керівник коригує зовнішні та внутрішні зв'язки системи, вносить якісні зміни до механізм її функціонування за допомогою: раціоналізації розміщення сил і засобів; стимулювання участі у розкритті злочинів незалежно від їхньої територіальності та підвідомчості; удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення ОРД, що дозволяє одноразово приймати велику кількість якісно різнорідних відомостей та інформаційних сигналів, проводити їх інтегровану оцінку; виключення формальної оцінки показників ОРД окремих суб'єктів взаємодії [3, с. 5-10].

Отже, взаємодія між підрозділами Національної поліції України повинна базуватися на дотриманні вимог чинного законодавства, особистих високопрофесійних якостях кожного співробітника, їх відповідальності за виконання поставлених спільних завдань та досягнення високих кінцевих результатів.

Список використаних джерел

1. Вільська, Є.Р. "Взаємодія Національного центрального бюро Інтерполу України з правоохоронними органами іноземних держав." (2022).
2. Грошевий, Ю. М. «Щодо особливостей взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів при здійсненні ОРД». 2021: С.229.
3. Коросташова І. М. Судові та правоохоронні органи України (питання класифікації). 2021. С. 5-10.
4. Ступник Я. В., О. В. Білаш, В. Й. Данко. «Координація діяльності правоохоронних органів у сфері протидії наркозлочинності», 2022р. С.41-45.
5. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право № 64 (2021): С.322-327.
6. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р., м. Запоріжжя, пр. Соборний 74, к. 201, офіційний сайт: www.lsej.org.ua С. 36.

Судоплатов Максим Сергійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності

Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ ОПЕРАТИВНОЇ ТЕХНІКИ В ПРОВЕДЕНІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Процес створення нашої демократичної правової держави та її входження до Європейського співтовариства є необхідним для підвищення ефективності всіх державних інституцій. Велику роль у цьому відіграють правоохоронні органи та оперативні підрозділи. Основним завданням оперативних підрозділів правоохоронних органів є боротьба з найбільш небезпечними проявами кримінальної протиправності.

Застосування оперативно-розшукової діяльності спрямоване на отримання чи реалізацію оперативно-розшукової інформації або створення умов для цього. Сама належність до оперативно-розшукової інформації дозволяє відокремити засіб розшуку від інших засобів, які використовуються у повсякденній діяльності працівниками оперативних підрозділів для виконання службових завдань [1, с.38]. Під засобами оперативно-розшукової діяльності розуміється сукупність засобів (матеріальних знарядь) і науково обґрунтованих способів їх правомірного використання суб'єктами оперативно-розшукової діяльності з метою виконання завдань цієї діяльності.

Під оперативною технікою розуміють систему наукових положень і розроблених на їх основі технічних засобів, методів і способів їх законного застосування (переважно негласного) у процесі оперативно-розшукової діяльності з метою пошуку, отримання та фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб і груп, відповідальність за які передбачена чинним національним кримінальним законодавством.

Засоби оперативної техніки призначені для безпосереднього отримання оперативно-розшукової інформації, а також для виконання пов'язаних з цим функцій: полегшення доступу до інформації, створення умов для її виникнення, зв'язку, транспортування та фізичного захисту оперативних працівників.

Більшість засобів криміналістичної техніки при необхідності може бути використана (і використовується) поза слідчими діями для досягнення

мети оперативно-розшукової діяльності. Проте не всі засоби оперативної техніки використовуються, а отримані з їх допомогою дані реалізуються в кримінальному провадженні.

Отже, можливо говорити про наявність поряд із криміналістичною технікою і переважно на її основі засобів і методів оперативної техніки, які відрізняються своєю цільовою спрямованістю, формами, специфікою і способами застосування, особливістю нормативно-правового регулювання та правовий характер отриманих з їх допомогою даних.

Традиційно під групою оперативно-розшукових засобів розуміють сукупність технічних засобів і спеціальних пристроїв, що використовуються органами внутрішніх справ при здійсненні оперативно-розшукової діяльності з метою попередження готуються, розкриття вчинених кримінальних правопорушень і розшуку осіб, котрі їх вчиняють.

Спеціальні оперативно-технічні засоби складають ядро оперативної техніки, їх застосування обмежується лише сферою оперативно-розшукової діяльності, на відміну від інших суміжних груп технічних засобів, використання яких дозволено (і практикується) в інших сферах діяльності органів внутрішніх справ України.

Окремі оперативно-технічні засоби, що вирізняються конструктивною складністю або особливістю експлуатації, слід застосовувати після погодження зі спеціалістами експертно-криміналістичних відділів чи відділів оперативно-технічних заходів або безпосередньо за їх участю [2, с.92].

Так, оперативна техніка, що використовуються в оперативно-розшуковій діяльності, призначаються:

- виявляти та фіксувати дані, що свідчать про факти кримінально-протиправної діяльності та причетність до неї конкретних осіб;
- для пошуку предметів, документів, які можуть бути використані в оперативно-розшуковій діяльності, у процесі слідства та суду;
- для здійснення заходів, спрямованих на виявлення та знешкодження причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень.

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що розвиток науки, широке впровадження досягнень науки і техніки в усі напрями протидії кримінально-протиправним проявам, постійне зростання науково-технічної оснащеності органів внутрішніх справ України зумовили появу самостійну групу науково-технічних засобів, яка називається оперативною технікою.

Список використаних джерел

1. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А., Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. С. 200.
2. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика: навч.-метод. посібник / О. О. Подобний. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.258.

Сур Ірина Сергіївна,
ад'юнкт кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕГЛАСНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ПРОЦЕСІ ОПЕРАТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ

Тактика використання негласних позаштатних працівників, як в теоретичному, так і в практичному контексті, являється сукупністю засобів і методів, які використовують оперативні підрозділи, в процесі здійснення негласного співробітництва, для отримання інформації, що має оперативний інтерес. Але, існують випадки та ситуації, які можуть перешкоджати, як в цілому, отриманню інформації, так мати неточності або ризики. Такі ситуації можуть безпосередньо стосуватися неправильної організації використання негласних працівників оперативним підрозділом та недотримання тактичних особливостей в роботі з агентурою, що ми і розглянемо в нашій роботі.

Для опрацювання теми використання негласних позаштатних працівників, нами досліджено роботи таких видатних українських науковців: Бірюкова Г. М., Князева С. М., Полякова Є. В.

За Г. М. Бірюковим, оперативно-розшукова тактика – це самостійна складова оперативно-розшукової діяльності, головні положення якої базуються на наукових дослідженнях вчених, передовому досвіді роботи практичних працівників та законодавчих актів, якими регульовано боротьбу зі злочинністю, що є системою спеціальних прийомів, спрямованих на ефективне попередження, розкриття кримінальних правопорушень, розшук злочинців та інших осіб, котрі можуть становити оперативний інтерес [1, с. 32].

Тобто, тактика використання негласних позаштатних працівників – це сукупність спеціальних прийомів, які використовують оперативні співробітники під час використання негласних позаштатних працівників, для досягнення кінцевої мети – отримання та реалізації оперативної інформації.

Недодержання тактичних особливостей в процесі використання агентури оперативними співробітниками може мати певні наслідки. Нами розглянуто тактичні помилки під час негласного співробітництва.

Князев С. М. зазначає, що розстановка сил і засобів підрозділами кримінальної поліції у функціональному плані має передбачати необхідну кількість працівників оперативних підрозділів, джерел оперативної інформації, представників громадськості, які залучаються до виконання оперативно-розшукових завдань, а також певних оперативно-розшукових

засобів для забезпечення ефективної діяльності оперативних підрозділів у протидії кримінальним правопорушенням [2, с. 150].

Таким чином, до першої проблеми, що перешкоджає отриманню повної та достовірної оперативної інформації, можна віднести неправильну розстановку негласних позаштатних працівників на території обслуговування, а також недостатню їх кількість для перекриття певної ділянки, що обслуговує оперативний співробітник. Зазвичай, чим більша кількість негласних позаштатних працівників перекривають територію та об'єкти, тим більше полегшують роботу оперативному співробітнику, надають більш точну та перевірену інформацію.

До другої, досить значимої проблеми, можна віднести неспроможність негласного позаштатного працівника, враховуючи всі тактичні особливості, здійснювати роботу, результатом якої буде отримання інформації щодо подій або фактів, що мають значення для оперативно-розшукової діяльності, з однієї сторони. З іншого боку – це недолік у роботі оперативного співробітника, оскільки саме на його плечі лягає підбір кандидатів у негласні позаштатні працівники, які за своїми моральними, діловими, інтелектуальними можливостями зможуть здійснювати завдання, встановлені законодавством.

В свою чергу Поляков Є. В. зазначив, що у процесі агентурного виявлення важливо не тільки добувати відомості про тих, хто готує чи скоює протиправні діяння, але й виявляти осіб, які мають інформацію, значущу для попередження і розкриття кримінальних правопорушень, а також розшуку злочинців, що переховуються. Сюди можна віднести будь-яку людину, якій залежно від різних обставин стало відомо про відомості, що можуть бути використані як в офіційному (процесуальному) порядку, так і для здійснення оперативно-розшукових заходів щодо виявлення винних осіб і їх викриття [3, с. 101].

Також, негласні позаштатні працівники можуть надавати таку інформацію:

- щодо місцезнаходження викраденого майна та можливих місць його збуту;
- якщо це стосується викрадення транспортних засобів, то можливого місця відстоювання автомобіля;
- щодо встановлення осіб, які розповсюджують наркотичні засоби;
- у воєнний час особливе місце посідає: надання інформації щодо незаконного продажу (обігу) вогнепальної зброї та бойових припасів, привезених з зони проведення бойових дій;
- встановлення диверсійно-розвідувальних груп;
- встановлення осіб, які пропагандують комуністичну символіку, чи є очевидцями кримінального правопорушення тощо.

Князєв С. М. зазначає, що від повноти різнобічної інформації, оперативності її надходження та якості опрацювання залежить ефективність і

своєчасність виявлення та документування кримінальних правопорушень оперативними підрозділами [2, с. 149]. Таким чином можна прослідкувати третю проблему, що стосується тактичних особливостей використання негласних позаштатних працівників.

Надання рекомендацій негласним працівникам та їх заохочення співробітниками оперативного підрозділу, а також правильне здійснення керівництва негласним апаратом під час здійснення ними завдань з отримання інформації може передувати якнайшвидшому та якіснішому одержанню відомостей щодо подій та фактів, що мають оперативний інтерес. Тобто, коротко цей проблемний момент можна назвати – недостатньою підготовкою оперативного співробітника щодо керівництва негласними позаштатними працівниками.

Підсумовуючи вище вказане можна дійти висновку, що в процесі здійснення службових обов'язків з виявлення, попередження та запобігання кримінальним правопорушенням оперативними співробітниками може бути допущено ряд тактичних помилок, що в подальшому можуть перешкоджати отриманню інформації негласними позаштатними працівниками. Дотримання співробітником кримінальної поліції тактичних особливостей розстановки негласних позаштатних працівників, їх підготовки та керівництва може бути підґрунтям отримання точної та у найкоротші строки оперативної інформації.

Список використаних джерел

1. Бірюков Г. М. Сутність та поняття оперативно-розшукової тактики : лекція. Київ: Нац. ун-т держ. податк. служби України, 2012. 32 с.
2. Князев С. М. Загальна характеристика організації оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи національної поліції України. Південноукраїнський правничий часопис. 2019. № 4 (3). С. 146-151.
3. Поляков Є. В. Деякі аспекти використання конфіденційного співробітництва в діяльності кримінальної розвідки. Організаційно-правові аспекти досудового слідства. Південноукраїнський правничий часопис. 2016. № 1. С. 99-102.

Таймасханов Халід Сайд-Магомедович,
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:
Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ОПЕРАТИВНИЙ (ІНІЦІАТИВНИЙ) ПОШУК ЯК ОДИН З ЕФЕКТИВНИХ СПОСОБІВ ВИЯВЛЕННЯ ЛАТЕНТНИХ ЗЛОЧИНІВ

У зв'язку з сучасною трансформацією суспільних відносин правоохоронні органи повинні вдосконалювати свою роботу щодо запобігання злочинності. Особливо важливою є превентивна функція оперативно-розшукової діяльності, яка передбачає випереджальний збір оперативної інформації під час оперативного пошуку [1, с.23]. Пошук є першим етапом у виявленні та аналізі будь-якого процесу, і в оперативно-розшуковій діяльності він набуває особливої форми, яку називають оперативним пошуком.

Оперативний пошук є різновидом пошукової роботи, яка в широкому значенні являє собою комплекс оперативно-розшукових і розвідувально-пошукових заходів, що здійснюються суб'єктами оперативнорозшукової діяльності для виявлення, перевірки, накопичення відомостей, які містять нові спеціальні знання і мають значення при вирішенні завдань боротьби зі злочинністю.

Оперативний пошук зазвичай проводиться з метою знаходження особистостей або фактів, які є об'єктами оперативно-розшукової діяльності. Це може бути пошук на певних територіях, де відбуваються кримінальні події, такі як викрадення автотранспорту, напади на громадян та інші, або на економічних та інших об'єктах, де працівники можуть порушувати закон [2, с.235].

Також це може бути пов'язано з активністю іноземних розвідок. Оперативні підрозділи поліції проводять оперативний пошук серед громадян, які проживають на території обслуговування, в місцях, де зосереджена злочинність, на державних господарських об'єктах та серед осіб, які можуть бути притягнені до кримінальної відповідальності за вчинення злочину,

таких як злодії, шахраї, контрабандисти, наркомани, валютники та антиквари.

Шляхи оперативного пошуку, які були перераховані вище, дозволяють виявити різних осіб, які можуть мати стосунок до злочинів [3, с.15]. Це можуть бути потерпілі від схемної діяльності, громадяни, які знають про злочинні дії, конфліктні ситуації, які можуть спричинити злочини, а також кримінальні елементи, такі як небезпечні рецидивісти, лідери злочинного світу з міжрегіональними та міжнародними зв'язками, особи, які раніше були судимі та знаходяться під адміністративним наглядом, особи, які мають історію злочинів зі зброєю, кваліфіковані крадіжки та інші, а також особи, які мають намір скоїти злочини та формують злочинні групи, або залучають інших до злочинів.

Також до цієї категорії можуть входити особи, які намагаються придбати зброю та технічні засоби для злочинів, а також наркомани, власники кубел, жінки легкої поведінки, особи, які займаються скупкою краденого, підозрювані в причетності до організованої злочинності, а також працівники та завсідники об'єктів, де злочинці проводять дозвілля, або особи, які обслуговують злочинців і знаходяться в курсі їх діяльності.

Отже, оперативний (ініціативний) пошук передбачає отримання та перевірку первинної інформації про осіб та факти, що становлять оперативний інтерес, поза зв'язком із конкретною особою чи фактом з подальшим виокремленням їх із загальною маси.

Як система організації оперативний пошук має власні, особливі ознаки, що відрізняють його від інших форм оперативно-розшукової діяльності. До таких ознак можна віднести: здійснення цієї діяльності по за зв'язком із фактами та особами, які вже відомі; його організація в місцях найбільш вірогідного виявлення ознак та об'єктів, що встановлюються; підстави його проведення; систематичність здійснення.

Список використаних джерел

1. Стацак М. В. Оперативно-розшукові форми протидії злочинам : монографія. Харків : ХНУВС, 2016. 420 с.
2. Волошина М.О. Оперативний пошук первинної оперативно-розшукової інформації підрозділами кримінальної поліції : зміст поняття. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О.Дідоренка. 2019. № 1 (85). С. 235–243.
3. Волошина М.О. Класифікація оперативного пошуку підрозділами кримінальної поліції первинної оперативно-розшукової інформації. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2018. Спецвипуск № 1 (80). Ч. 3. С. 13–19.

Тарасюк Данило Олексійович
здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНО ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ З ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

У зв'язку з необхідністю забезпечення Національної безпеки та протидії збройній агресії російської федерації в деяких областях, виникла потреба в злагодженому функціонуванні працівників поліції та Державної прикордонної служби України (далі-ДПСУ). Дане питання потребує комплексного аналізу та розгляду, зокрема у питаннях організації взаємодії між цими органами влади.

Одним з важливих напрямів діяльності Державної прикордонної служби України є співпраця з іншими правоохоронними органами з метою забезпечення ефективного протидії злочинності. Саме взаємодія ДПСУ з оперативними підрозділами забезпечує високий рівень безпеки на кордоні та в межах країни [1].

Оперативно-розшукові підрозділи Державної прикордонної служби України зосереджують свою діяльність на східних ділянках, де фактично проходить державний кордон, з метою боротьби з тероризмом, припинення незаконної діяльності воєнізованих або збройних формувань, а також злочинних груп тощо. В ході проведення оперативно-розшукових заходів збирається інформація про протиправну діяльність таких груп, встановлюються особи, що причетні до незаконної діяльності збройних формувань, вилучається зброя, боєприпаси, вибухові речовини, гранати тощо, що сприяє виявленню та припиненню злочинної діяльності на лінії розмежування тимчасово окупованих територій. Така діяльність є найбільш ефективною та результативною [2].

Згідно з Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність", підрозділи, які займаються оперативно-розшуковою діяльністю, повинні взаємодіяти між собою та з іншими правоохоронними органами, включаючи

органи іноземних держав та міжнародні антитерористичні організації, з метою швидкого та повного попередження, виявлення та припинення злочинів. Оперативно-розшукові заходи повинні бути спрямовані на боротьбу з тероризмом, припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань, організованих злочинних груп тощо, що забезпечує виявлення та припинення злочинної діяльності на лінії розмежування тимчасово окупованих територій [3].

Оперативні підрозділи Державної прикордонної служби України взаємодіють з різними правоохоронними органами залежно від поставлених завдань. Одним з таких напрямів є здійснення слідчих та негласних розшукових дій у кримінальних провадженнях на письмове доручення слідчих та прокурорів. Іншим напрямком є пошук та фіксація фактів протиправних діянь окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України. Головною метою такої діяльності є припинення правопорушень та захист інтересів суспільства, громадян і держави, а також забезпечення безпеки національного рівня [2].

І.М. Пастернак наголошує на складності визначення принципів взаємодії ДПСУ та правоохоронних органів, що полягає у потребі уточнення принципів діяльності кожної з цих структур та принципів, які регулюють їх взаємодію між собою. Науковець розглядав принципи взаємодії ДПСУ з іншими правоохоронними органами, серед яких особливу увагу заслуговують принцип безперервної взаємодії та принцип широкого застосування гласних та негласних форм і способів взаємодії. Перший принцип передбачає єдність відрізків часу, в яких здійснюється взаємодія між органами ДПСУ та іншими правоохоронними структурами. Другий принцип передбачає використання таких форм та способів взаємодії, які найбільш ефективні та відповідають умовам конкретної ситуації, наприклад на державному кордоні, на адміністративному кордоні з Автономною Республікою Крим, на лінії розмежування в зоні проведення антитерористичної операції [4].

У підсумку можна зазначити, що принципи взаємодії між ДПСУ та Національною поліцією є надзвичайно важливими для ефективної кримінальним правопорушенням на державному кордоні.

Отже, важливо продовжувати дослідження та практичне застосування принципів взаємодії між Державною прикордонною службою України та іншими правоохоронними органами, а також забезпечувати потрібні ресурси та умови для ефективної роботи цих органів.

Список використаних джерел

1. Грень Р.Р. Організаційно-правові основи діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів. дис. ... д-ра юр. наук : 12.00.09. Львів, 2017. 264 с.

2. Савенко І.М. Принципи та функції Державної прикордонної служби України. Демократичне врядування. 2015. вип. 15. URL:

http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnyk15/fail/Savenko.pdf

3. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. / Анциферов О. Ю. та ін.; за ред. С. М. Гусарова. Харків : ХНУВС: Золота миля, 2015. 311 с.

4. Пастернак І.М. Принципи взаємодії Державної прикордонної служби України з правоохоронними органами. Наше право № 1, 2017. С. 96–103.

Тихенко Ярослав Вікторович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Проблема відновлення повноцінного життя на деокупованих територіях України є складною і має специфічні особливості, які не були відомі раніше в контексті кримінологічного аналізу та розгортання кримінально-превентивної діяльності. Вона включає численні фактори детермінації злочинності, які потребують додаткового дослідження та адекватної реакції.

До того ж, варто враховувати умови невизначеності, пов'язані з продовжуваними бойовими діями, загрозами життю та здоров'ю громадян та правоохоронних органів, що може викликати зміни структури бізнес-середовища, скорочення чисельності населення та інші складнощі. Розв'язання цих проблем потребує комплексного, стратегічного підходу, який наразі не існує, тому необхідно провести належне дослідження та розробити нову модель реагування на ці виклики [1].

Одним з головних завдань, що стоїть перед оперативними підрозділами на деокупованих територіях, є забезпечення безпеки населення та збереження правопорядку. Для цього необхідно підтримувати постійний контроль за кримінальною ситуацією, реагувати на злочинні прояви та забезпечувати превентивну діяльність. Наприклад, на Донбасі бойовики часто здійснюють

напади на поліцію, тому збільшення кількості патрулів та підвищення рівня їх озброєння є необхідними заходами для забезпечення безпеки на деокупованих територіях.

Ще одним важливим завданням є боротьба з контрабандою та іншими незаконними видами збагачення. З моменту декомунізації на деокупованих територіях було виявлено багато фактів контрабанди зброї, наркотиків та іншого товару. Для боротьби з цим явищем оперативні підрозділи повинні здійснювати постійний контроль за транспортними шляхами, дотримуватися режиму підвищеної готовності та залучати до співпраці місцевих жителів [2].

Здійснення по квартирному обходу з метою встановлення потреб населення в невідкладній домедичній та медичній допомозі, евакуації з зон бойових дій, прилеглих та небезпечних територій; виявлення та ідентифікація осіб, які можуть становити загрозу для місцевого населення та українських сил правопорядку, таких як представники збройних сил країни-агресора та парамілітарних утворень, які їм підпорядковуються, а також осіб, які співпрацювали з державою-агресором. Крім того, виконання первинного та подальшого гуманітарного розмінування критичної інфраструктури, медичних закладів та інших ключових об'єктів буде важливим етапом у забезпеченні безпеки та благополуччя населення [3].

Встановлення системи оперативного контролю за територією, починаючи з розгортання та розвитку негласного та агентурного апарату, його операційної розстановки в ключових напрямках діяльності, а також підтримки міжвідомчої співпраці між оперативними підрозділами Національної поліції, зокрема підрозділами оперативно-технічних заходів та кримінального аналізу, та підрозділами СБУ з контррозвідки та ГУР МО. Метою цієї діяльності є забезпечення ефективного контролю та виявлення потенційних загроз на території, а також попередження негативних наслідків для безпеки та стабільності країни.

Реалізація комплексу цілеспрямованих оперативно-профілактичних заходів з метою виявлення та конфіскації з незаконного обігу зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв та речовин.

Запровадження систематичної діяльності з виявлення колаборантів та притягнення їх до кримінальної відповідальності. Розвиток контррозвідувальної діяльності з метою запобігання проникнення агентів країни-агресора до складу державних органів влади, зокрема правоохоронних органів та Збройних Сил України.

Виявлення, облік, встановлення місця перебування та повернення безвісти зниклих, викрадених або незаконно позбавлених волі осіб, включаючи військовослужбовців, захоплених в полон на тимчасово окупованих територіях України. Особливої уваги вимагає пошук та повернення дітей, які незаконно вивезені на інші тимчасово окуповані території України або до Російської Федерації. Наразі точне число таких випадків встановити складно, проте експерти оцінюють їх кількість на кілька тисяч [3].

Отже, необхідно налагодити оперативний контроль на території, здійснювати заходи щодо виявлення та вилучення з незаконного обігу небезпечних матеріалів, а також забезпечення безпеки громадян. Крім того, ми звертаємо увагу на необхідність виявлення та притягнення до кримінальної відповідальності колаборантів, припинення спроб потрапляння агентів країни-агресора до складу органів державної влади та захисту людей, які потрапили у полон.

Однак, відсутність конкретики щодо механізмів реалізації завдань може змінювати їх ефективність та результативність. Тому, для більш успішної реалізації цих завдань, необхідна більш детальна розробка механізмів їх реалізації та посилення міжвідомчої співпраці між різними оперативними підрозділами та органами влади.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Стратегія і тактика протидії злочинності : монографія. Харків : НікаНова, 2012. С. 53.
2. Носач А. В. Захист державного суверенітету і територіальної цілісності України: кримінологічне дослідження : монографія. Харків : Золота миля, 2020. С. 291.
3. Сокурєнко, В. В. Стабілізаційно-транзитивна стратегія протидії злочинності на деокупованих територіях України / Валерій Васильович Сокурєнко // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2022. – № 2 (27). – С. 9-18.

Тишков Владислав Романович

здобувач вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДЕЯКІ ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПРОВЕДЕННЯ РОЗВІДУВАЛЬНОГО ОПИТУВАННЯ

Серед найбільш розповсюджених та ефективних оперативно-розшукових заходів, які використовують оперативні працівники у своїй діяльності для отримання оперативної інформації, особливу роль відіграє

розвідувальне опитування. За його допомогою оперативні підрозділи встановлюють певні відомості та факти, що становлять оперативний інтерес. Відповідними даними може бути інформація щодо латентних злочинів, осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, місця переховування розшукуваних осіб, збираються відомості щодо осіб, яких планується залучити до негласного співробітництва та ін. [2]. Інформація яка отримується під час його проведення є дуже важливою для подальшого притягнення осіб до кримінальної відповідальності. Тому, особливо важливо вміти правильно, якісно та не порушуючи принцип конспірації здійснювати розвідувальне опитування.

Воєнний стан на території України зумовлює появу нових проблем в діяльності оперативних підрозділів. Зокрема, проведення таких оперативно-розшукових заходів як розвідувальне опитування вимагає адаптування до сучасних умов з боку оперативного працівника. Так, задля забезпечення особистої безпеки та оперативного вирішення завдань, більшої популярності здобувають методи отримання інформації за допомогою соціальних мереж та інших додатків. Це особливо важливо в умовах воєнного стану, оскільки за допомогою відповідних методів можна забезпечити належну особисту безпеку та й виконання покладених на оперативного працівника обов'язків.

Проведення розвідувального опитування є складним інтелектуальним процесом, який являє собою сукупність навичок та прийомів вербального контакту, за допомогою яких оперативний працівник отримує необхідну для нього інформацію. Відповідне опитування може бути декількох видів: гласне або негласне, з зашифрованою метою та без неї. Відповідні види комбінуються, в результаті чого можна говорити про існування гласного опитування без зашифровки мети, гласного із зашифрованою, негласного із зашифрованою та негласного без зашифровки. У своїй повсякденній діяльності оперативні працівники повинні покладатися на свій особистий досвід, досвід своїх колег, "оперативне чуття" та "інтуїцію" при проведенні відповідного оперативно-розшукового заходу [1; 290]. До кожної окремої ситуації існуватиме різна тактика його проведення, а тому, на нашу думку, необхідно звернути увагу саме на загальні тактичні прийоми розвідувального опитування. Одним із таких прийомів є «активне слухання». Відповідний прийом дозволяє схилити до оперативного працівника опитувану особу. Тим самим, опитуваний відповідає на поставлені питання більш достовірно та відкрито. Суть відповідного прийому передбачає копіювання рухів, жестикуляції, постанови опитуваного, його манери поведінки та словесних оборотів. Відповідний прийом даватиме результат, оскільки опитуваний на підсвідомому рівні відчуватиме схожість між вами, що зумовить повне збирання необхідної інформації.

Не менш дієвим є спосіб постановки запитань таким чином, щоб відповідь на них могла бути або підтверджуючою або спростовуючою. В такому випадку ми лишаємо особу без потреби складного логічного

мислення, що дозволить швидко отримати відповідь на питання. Крім того, особа залишається без достатнього часу для конструкції логічно побудованої брехні, що також позитивно впливатиме на результати такого опитування [3].

Для отримання повної та правдивої інформації від особи можна застосувати метод помилкових даних. Суть методу полягає у тому, що під час діалогу з опитуваним оперативний працівник повинен завідомо створювати помилки в своїх твердженнях щодо конкретного питання аби отримати правдиву відповідь. Відповідний метод більш доцільно застосовувати під час негласного опитування із зашифрованою метою, оскільки в такому випадку опитуваний не вважатиме, що розголошення відповідної інформації зможе мати певні наслідки, так як було б у випадку будь-якого іншого опитування.

Також трапляються випадки, коли контакт припиняється, як тільки оперативний працівник розкриває свою приналежність до правоохоронного органу. Збереження в таємниці особи оперативного працівника та мети опитування не передбачає попереднього отримання письмових свідчень, тому отримані дані не можуть бути використані як привід чи підстава для початку досудового розслідування або як докази у кримінальному провадженні. У такому випадку оперативний працівник має право використовувати спеціальні технічні засоби для фіксування ходу опитування. Однак, відповідний оперативно-розшуковий захід проводитиметься на підставах та за правилами КПК у вигляді аудіоконтролю особи [1; с. 290-291].

Важливим елементом тактики проведення розвідувального опитування є виявлення брехні під час його проведення. У повсякденному житті ми звикли виявляти її на перший погляд, не зважаючи на певні деталі які передували висловленню неправдивої інформації. Так, оскільки, для створення якісної брехні мозок застосовує велику кількість енергії, він запозичує її з інших частин тіла. Відповідно, під час її розголошення, опитуваний може: торкатися обличчя, відводити погляд від співрозмовника, змінювати інтонацію, тембр голосу, темп мовлення тощо [2]. Крім того, необхідно звернути увагу на те, що правдиві судження завжди мають індивідуальний характер. У них відбувається велика кількість подій, в яких приймає участь велика кількість людей. Неправдиві ж висловлення мають більш схематичний характер, стереотипічні та позбавлені подробиць.

Тактика проведення розвідувального опитування встановлюється оперативним працівником, що його здійснює, з урахування конкретної ситуації. Правильність постановки запитань, їх порядок та система значною мірою впливає на результати проведення відповідного опитування. Для його належного проведення оперативний працівник повинен володіти навичками активного слухання, вміти правильно поставити запитання та виявляти неправдиву інформацію. Не менш важливим є дотримання принципу конспірації у відповідній діяльності, оскільки, його порушення призведе до негативних наслідків, наприклад, розкриття самого факту проведення ОРД

стосовно певних осіб, що, враховуючи їх поінформованість, призведе до недоцільності його проведення.

Список використаних джерел

1. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф.(м. Дніпро, 13 бер. 2020 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-твнутр. справ, 2020. 414 с.
2. Оперативне розвідувальне опитування : Оперативно-розшукова діяльність. URL: <http://ord-igina.pp.ua/Оперативне-розвідувальне-опитування/> (дата звернення: 04.04.2023)
3. Тактика проведення опитування та виявлення неправдивої інформації. URL: <https://lawbook.online/kriminalisticheskaya-metodika-uchebnik/taktika-provedennya-opituvannya-viyavlennya-69172.html> (дата звернення: 04.04.2023)

Тітова Анастасія Сергіївна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДЕЯКІ НАПРЯМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Однією з серйозних проблем, що існують у нашому суспільстві, є зростання злочинності в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Це негативно впливає на внутрішню економічну та соціальну стабільність держави. Проблема поширення наркоманії та боротьби з цим негативним явищем виходить за межі інтересів окремої країни і набуває транснаціонального характеру. У зв'язку з цим у сучасних умовах особливо актуальними стають питання правового регулювання оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ щодо боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин.

Оперативні підрозділи займаються профілактикою наркозлочинності відповідно до Закону про Оперативно-розшукову діяльність (ОРД). Згідно зі статтею 2 цього закону, ОРД – це система різноманітних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, які проводяться за допомогою оперативних та оперативно-технічних засобів. За положеннями

чинного законодавства, матеріали, отримані в результаті оперативно-розшукової діяльності, використовуються для запобігання, виявлення та припинення злочинів [1].

Необхідно змінювати тактику боротьби з наркоторгівлею. Раніше поліція частіше використовувала тактику затримання наркоторговців і вилучення їхньої продукції. Однак, в даний час, злочинці стали більш хитрими та організованішими, тому необхідно використовувати більш складні та довготривалі операції з підсліджування та навчання оперативників розпізнавати та зупиняти незаконну діяльність на ранніх стадіях [2].

Для поліпшення оперативної діяльності, спрямованої на протидію наркобізнесу, необхідно розглянути кілька аспектів. По-перше, важливо збільшувати кваліфікацію та загальні знання оперативників шляхом проведення навчань і тренувань. Розуміння новітніх трендів у сфері виробництва, поширення та збуту наркотиків дозволить оперативникам бути більш ефективними у своїй роботі.

По-друге, слід покращувати навички оперативників у сфері маскуванню, щоб збільшити ймовірність успіху в операціях, таких як контрольна закупівля, і знизити ризик їх розкриття. Крім того, важливо покращувати навички стеження, використовуючи новітні алгоритми, які враховують топографію та психологію злочинців у конкретних ситуаціях. Контрольна закупівля є одним зі способів, яким оперативники намагаються знизити ймовірність розкриття своєї особи та збільшити шанс отримати цінну інформацію. При цьому важливо використовувати сучасні алгоритми стеження, які враховують топографію та психологію злочинців, що дозволяє адаптувати тактику до кожної конкретної ситуації [3].

По-третє, доцільно залучати фахівців з психології, які допоможуть підвищити психологічні навички оперативників або безпосередньо брати участь у контрольних закупках та дізнаннях для підвищення ефективності.

По-четверте, слід покращувати технічну базу та забезпеченість працівників, забезпечуючи їх кращими пристроями для прослуховування, сучасними раціями та розширеним автопарком автомобілів. Встановлення високоєфективних систем прослуховування телефонних розмов та інтернет-комунікацій, розширення автопарку та використання сучасних транспортних засобів та спеціального обладнання, такого як беспілотні апарати, може допомогти значно поліпшити ефективність роботи оперативників.

По-п'яте, необхідно вдосконалювати алгоритми та методи взаємодії оперативників з іншими службами та правоохоронними органами. Обмін інформацією, спільне планування та координація операцій забезпечать ефективне використання ресурсів та уникнення дублювання зусиль.

По-шосте, розширювати використання міжнародних домовленостей для обміну досвідом між оперативниками та представниками правоохоронних органів інших країн. Встановлення ефективних механізмів обміну інформацією, спільного планування та координації операцій може

значно підвищити успішність боротьби з наркозлочинністю [4].

Отже, оперативно розшукова протидія наркозлочинності постійно вимагає оновлення і покращення стратегій та тактик. Наукові дослідження та аналіз актуальних даних є важливим інструментом для ідентифікації проблемних сфер і визначення оптимальних шляхів розвитку в цій сфері.

Список використаних джерел

1. Албул С.В., Некрасов В.А., Подобний О.О., Пеньков С.В. Оперативна закупівля та контрольоване постачання: організація і тактика проведення: навч. посіб. – К.: МВС України, 2010. – 187 с.

2. Семерак О.С., Ступник Я.В., Сливич І.І. Наркозлочинність: кримінологічна та кримінально-правова характеристика: Науково-практичний посібник. – Ужгород. : Бреза, 2013- 308 с.

3. Смирнова І.В. Організована злочинна діяльність у сфері незаконного обігу наркотичних засобів: загальне поняття стадій / І.В.Смирнова / /Наук. вісник Нац. акад. внутр. справ України: НАВСУ, 2005.–№1. 226-230 с.

4. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: Підручник – Харків: Вид-во Нац. університету внутр. справ, 2002 – 336с.

Тіцька Ірина Григорівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ОПЕРАТИВНІ ОБЛІКИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Згідно з чинним законодавством, оперативно-розшукова діяльність має на меті знайти та зафіксувати фактичні дані про протиправні дії окремих осіб та груп, за які відповідальність передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій, що допоможе припинити порушення закону та забезпечити безпеку громадян, суспільства та держави.

Для досягнення цих завдань необхідне якісне інформаційно-аналітичне забезпечення, зокрема використання оперативних обліків. Таке забезпечення

допоможе прийняти найбільш доцільні управлінські рішення на всіх рівнях і є однією з головних умов підвищення ефективності діяльності суб'єктів ОРД [1, с. 63].

Для успішного виконання завдань, поставлених перед органами внутрішніх справ в умовах воєнного стану, їхні обов'язки і права повинні відповідати основному принципу – нові обов'язки кореспондуються з новими правами. Органи внутрішніх справ у системі органів держави, що працюють у цій ситуації, займають особливе місце, зумовлене вмістом завдань у розглянутих умовах діяльності. Від ефективності їх роботи вирішальною мірою залежить безпосереднє забезпечення внутрішньої безпеки.[5, с. 66]

Ми цілком згодні з думкою таких вчених, як: С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О Єгоров, інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності має відповідне нормативне регулювання. Зокрема, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», Національна поліція здійснює інформаційно-аналітичну діяльність виключно для реалізації своїх повноважень [2, с. 9]. Тому доречною є позиція А.М Ханькевич, що в рамках цієї діяльності, Національна поліція формує бази даних, користується базами даних Міністерства внутрішніх справ та інших державних органів, здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу та взаємодіє з іншими державними органами України [3, с. 26].

Застосування сучасних інформаційно-аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності правоохоронних органів дає можливість мінімувати витрати робочого часу оперативних співробітників на пошук необхідної інформації та значно підвищити якість інформаційно-пошукової роботи, яка має суттєво позначитися на боротьбі зі злочинністю [6, с.40]

Оперативні обліки – це важлива складова діяльності правоохоронних органів, що дозволяє забезпечити ефективний розшук злочинців та профілактику правопорушень. До оперативних обліків належать різноманітні інформаційні системи та банки даних, які надають оперативним підрозділам можливість швидко та ефективно отримувати необхідну інформацію про злочинців та їх діяльність [4, с. 7].

Оперативні обліки поділяються на відомчі та міжвідомчі централізовані оперативно-розшукові, оперативно-профілактичні та оперативно-довідкові обліки. Ці обліки реалізовані у вигляді банків даних в автоматизованих інформаційних систем, доступних для користування оперативними підрозділами всіх рівнів [2, с. 8].

Окрім цього, існують регіональні та місцеві обліки оперативних підрозділів, які реалізовані у вигляді інформаційних систем, ручних картотек, справ та журналів. Також до оперативних обліків належать архіви оперативно-розшукових справ та інших довідкових документів оперативного характеру [4, с. 31].

Окрім оперативних обліків, існують інші обліки загального

користування, які включають банки даних криміналістичної, кримінологічної, адміністративної, статистичної та іншої інформації. Ці обліки формуються в системі МВС України та доступні для користування адміністративною службою поліції, іншими зацікавленими службами системи МВС [2, с. 7].

Оперативні обліки є невід'ємною частиною діяльності правоохоронних органів, які мають на меті боротьбу з кримінальністю та забезпечення громадської безпеки. Вони складаються з різних видів, таких як відомчі та міжвідомчі централізовані оперативно-розшукові, оперативно-профілактичні та оперативно-довідкові обліки, а також регіональні та місцеві обліки [1, с. 13].

До їх завдань належить збереження оперативно-розшукової інформації, проведення оперативних заходів для виявлення та запобігання кримінальних правопорушень, організація ефективної взаємодії між підрозділами та запобігання призначенню осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, на посади, пов'язані з державною таємницею.

До інших обліків належать обліки загального користування, такі як банки даних криміналістичної, кримінологічної, адміністративної, статистичної та іншої інформації. Оперативні обліки є важливою складовою системи правоохоронних органів, яка забезпечує безпеку та порядок в країні [2, с. 7].

Отже, на нашу думку, по-перше, одним з головних завдань оперативних обліків є виявлення та розкриття кримінальних правопорушень. Але, крім цього, вони також виконують важливу роль у виявленні латентних процесів, що відбуваються у злочинному середовищі, та прогнозуванні можливих оперативно-тактичних ситуацій. Оперативні обліки забезпечують зберігання оперативно-розшукової інформації на тривалий час та недопущення її повторного зберігання, а також можливість своєчасного використання отриманих відомостей. По-друге, організація ефективної взаємодії між оперативними підрозділами та правоохоронними органами також є важливим завданням оперативних обліків. Використання оперативних обліків в комплексі з іншими засобами оперативно-розшукової діяльності дозволяє ефективно протидіяти злочинності та виявляти ризики, що допомагає у прийнятті оптимальних управлінських рішень. Таким чином, використання оперативних обліків є необхідним елементом в боротьбі з кримінальною злочинністю та забезпечує безпеку громадян.

Список використаних джерел

1. Албул, Сергій Володимирович. Оперативні обліки як засіб реалізації завдань оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України. 2022 р. с.53-68
2. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / С.В. Албул, В.В. Аброськін, С.О. Єгоров, та ін.; За заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 290 с.
3. Ханькевич, А. М. "Використання кримінального аналізу в діяльності підрозділів

кримінальної поліції." Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави 2018 р. 192-194.

4. Шендрик В.В. Теорія і практика попередження злочинів оперативними підрозділами ОВС України : монографія. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2012. 420 с.

5. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. Ковалів М. В., Іваха В. О., 2016. с.245-250

6. Журнал «Бізнес і Безпека. Досвід, проблеми, перспективи».

Об'єднання баз даних різних інформаційно-пошукових систем та її використання в боротьбі з тероризмом. Невідворотна реальність у єдину загальнодержавну Інтегровану базу даних В. Рудешко 2005 р. с.34-45

Топчій Карина Костянтинівна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

КРИМІНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

На початку російського вторгнення в Україну більше ніж 5 мільйонів українців були вимушені залишити свої домівки та стати біженцями і виїхати до сусідніх країн Європи. з України від початку війни виїхало (без урахування потоку на в'їзд) 19,741 млн осіб, із них до Польщі – 10,452 млн, Росії (дані на 3 жовтня) – 2,852 млн осіб, Угорщини – 2,415 млн осіб, Румунії – 2,154 млн осіб, Словаччини – 1,267 млн осіб, Молдови – 795,6 тис. осіб, Білорусі – 16,7 тис. осіб. Ці дані оприлюднило Управління Верховного комісара у справах біженців станом на 28 березня 2023 року [1].

Залишаючи країну перед нашими громадянами постає нова небезпека, не пов'язана з бойовими діями, а саме вони стають потенційними жертвами кримінальних правопорушень пов'язаних з торгівлею людьми. Для успішної протидії з зазначеними кримінальними правопорушеннями застосування кримінального аналізу, відіграє суттєве значення в оперативно-розшуковій діяльності.

Торгівля людьми – одна з найскладніших проблем, що давно вийшла за межі окремих держав і посідає провідне місце у сфері міжнародної злочинності. Питання боротьби з кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з торгівлею людьми, їх органами і тканинами або іншими незаконними угодами щодо передачі людини, останнім часом набуває все більшої актуальності для України [2, с. 163].

В межах кримінального аналізу здійснюється встановлення профілю підозрюваного, так зване досьє, загальні ознаки моделі поведінки та психологічного портрету злочинця, на підставі опису злочину, рис характеру особи, котра його скоїла, типу особистості підозрюваного, ймовірного району його проживання та виконаної роботи [3, с. 62].

Статистичний аналіз свідчить, що торговці людьми мають сформований характер, деформовані моральні принципи та ціннісні орієнтації, а також відповідні переконання. Особи, які торгують людьми, мають невисокий освітній рівень, зазвичай, повну загальну середню освіту. Важливе значення мають дані про рід занять осіб торговців людьми, які свідчать про те, що 58,6 % всіх засуджених ніде не працювали під час вчинення кримінального правопорушення. Дослідження складу засуджених свідчить про те, що переважна більшість осіб, які займаються торгівлею людьми, не мають раніше судимостей [4, с. 1010–1011].

Торгівля людьми відрізняється від інших кримінальних правопорушень через те, що вона зазвичай вчиняється групами осіб та здійснюється з метою заробітку максимально великих прибутків за найкоротший час. Ці особливості роблять цей вид кримінального правопорушення досить складним для криміналістичного розслідування.

Групи, організовані групи та злочинні організації, що займаються торгівлею людьми, мають різні характеристики, такі як чисельність, масштаби діяльності та технічна оснащеність. Крім того, існують як легальні, так і нелегальні структури, які надають послуги торговцям людьми, такі як шлюбні агентства, агентства з працевлаштування, туристичні агентства, готелі та інші. Це може ускладнювати боротьбу з цим явищем, оскільки діяльність таких компаній може бути використана як прикриття для торгівлі людьми [4, с. 1012].

На наш погляд до функцій суб'єктів злочинної діяльності можна виділити наступні категорії:

Організатори злочинної діяльності є людьми, які керують процесом торгівлі людьми, але не завжди безпосередньо беруть участь в цій діяльності. Вони мають зв'язки в злочинному та владному середовищі, високий рівень освіти та широке коло знайомих, друзів і родичів. Ці риси дозволяють організаторам створювати структурні підрозділи злочинної групи на основі родинних, національних та інших зв'язків;

Керівники злочинної діяльності – це люди, які керують процесом торгівлі людьми та їх експлуатацією, і їх характеристики визначаються

завданнями, які ставить перед ними організатор. Для керівників характерні такі риси, як зв'язок з кримінальними елементами, наявність судимості, організаторські здібності, твердість характеру, рішучість та інші;

Вербувальники є особами, які активно займаються пошуком та відбором жінок (наприклад) для виїзду за кордон на передбачувану роботу, при цьому їх намагаються залучити до злочинної діяльності. У подальшому інші співники, такі як перевізники, покупці або організатори, обмежують свободу жертв та експлуатують їх. Вербувальники зазвичай є співвітчизниками своїх жертв торгівлі людьми;

Посередники – це люди, які допомагають перевозити жертв торгівлі людьми від місця їх вербування до місця експлуатації. Вони можуть бути охоронцями, перевізниками, власниками квартир, де переховуються жертви, або корумпованими співробітниками органів влади та управління. Особливо небезпечні корумповані посередники, оскільки вони здатні унеможливити розслідування та запобігти попередженню злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми;

Перевізники – це особи, які займаються транспортуванням жертв торгівлі людьми, пересуваючи їх через міжнародні кордони або в інші регіони, щоб доставити їх покупцям. У деяких міжнародних операціях торгівлі людьми, перевізники можуть не мати прямого зв'язку зі злочинними групами. В деяких випадках для перевезення людей можуть використовуватися контрабандисти або місцеві жителі, які добре знають місцеві умови та кордон;

Покупці – це особи, які приймають жертв торгівлі людьми за кордоном або в іншому місті в межах країни. Їх метою може бути як подальша експлуатація, так і перепродаж жертв (як перекупники "живого товару"). Покупці можуть бути фізичними особами, такими як сутенери або приватні підприємці, або юридичними особами, такими як агентства дозвілля, клуби або будівельні компанії, які шукають дешеvu або безкоштовну робочу силу [4, с. 1013].

Впровадження воєнного стану може сприяти маскуванню злочинців, які займаються торгівлею людьми, під волонтерів. Звичайно, волонтери, що діють без контролю держави, допомагають постраждалим у ситуаціях, коли державні ресурси обмежені. Однак, через високу довіру до волонтерів у суспільстві, злочинці можуть використовувати їх маскування, щоб вербувати, перевозити, працевлаштовувати та купувати "живий товар". Зазвичай, виконавці таких злочинів представляються перевізниками, роботодавцями або орендодавцями житла, які намагаються приховати свою діяльність під волонтерство.

Торгівля людьми є морально неприпустимою та некоректною поведінкою, яка виникає зі складної психології та впливу зовнішніх факторів на злочинця. Щоб зрозуміти причини цієї поведінки та розробити ефективні методи її запобігання та протидії, необхідно ретельно дослідити всі фактори,

які визначають особистість та дії торговця людьми.

Період воєнного стану зумовлює необхідність вивчення ознак, що характеризують профіль особи, яку підозрюють у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаному з торгівлею людьми. Це допомагає обрати ефективні методи і тактики боротьби з цим явищем та підвищує результативність профілактичної роботи. Виявлення таких ознак має особливо важливе значення в умовах військового конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Кількість українських біженців зі статусом тимчасового захисту в Європі вперше перевищила 5 млн. URL: <http://surl.li/gxxkm> (дата звернення: 10.05.2023)
2. Телійчук, В. Г. Удосконалення діяльності оперативних підрозділів прикордонної служби та ОВС щодо протидії торгівлі людьми. Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Право / голов. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород : Гельветика, 2013. – Т. 3 Вип. 21. Ч. 2. – С. 162–165. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jsrui/handle/lib/41850>. (дата звернення: 10.05.2023)
3. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с
4. Головин Є. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. *Traektoriâ Nauki = Path of Science*. 2021.Vol 7, No 8. С. 1009–1015. DOI:10.22178/pos.73-3 (дата звернення: 10.05.2023)

Фурса Станіслав Юрійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ВАЖЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЇ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОСІБ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Конфіденційне співробітництво осіб з оперативними підрозділами Національної поліції є важливим елементом ефективної боротьби зі злочинністю. Психологія такого співробітництва має свої особливості, які варто розглянути для досягнення максимальної результативності.

В Україні в рамках діяльності оперативних підрозділів, використовується конфіденційне співробітництво з особами, які можуть надати інформацію щодо вчинення протиправних діянь. Це має на меті знаходження та фіксацію фактичних даних про такі діяння та встановлення відповідальності за них згідно з Кримінальним кодексом України. Згідно зі статтею 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», оперативні підрозділи мають право мати штатних та позаштатних працівників, які можуть здійснювати конфіденційне співробітництво, використовуючи положення статті 275 Кримінального процесуального кодексу України. Якісне використання можливостей конфіденційного співробітництва є ключовим елементом для успішного виконання завдань, покладених на працівників вищезгаданих підрозділів.

Розглядаючи оперативно-розшукову діяльність (далі-ОРД) як функціональну систему, можна стверджувати, що поряд з організаційним, технічним та фінансовим забезпеченням, вона також потребує психологічного забезпечення, яке є важливою складовою цієї системи. Психологічне забезпечення має безпосередній вплив на ефективність діяльності всієї системи ОРД, тому його значущість є надзвичайно великою. Фахова діяльність суб'єктів ОРД здійснюється в системі «суб'єкт – система особистих стосунків (у тому числі і конфіденційні стосунки) – об'єкт – правові відносини», яка належить до професій типу «людина-людина». У зв'язку з цим, спілкування між суб'єктами та об'єктами діяльності є важливою складовою успіху всієї системи.

Однією з основних складових конфіденційного співробітництва є довіра. Особи, які співпрацюють з оперативними підрозділами, повинні мати впевненість, що їхні особисті дані та інформація про їхні дії не потраплять до рук неправдивих людей. Для досягнення довіри з боку співробітників Національної поліції важливо відверто спілкуватися з ними, показати свою зацікавленість у співпраці та взаємному допомогі.

Дослідження та опитування, проведені в галузі психології спілкування оперативних працівників Національної поліції, підтверджують, що професійне спілкування в цій професійній групі є складним процесом, оскільки воно здійснюється в умовах напруженості та конфліктності. Встановлення контакту є важливою стадією спілкування, яка визначає його ефективність. Проте лише 41% оперативних працівників володіють достатнім рівнем навичок для встановлення контакту та проведення бесіди з успішним досягненням мети спілкування.

Окрім довіри, важливою складовою конфіденційного співробітництва є комунікація. Дослідження Баррета та Шерідана показали, що якість комунікації між поліцією та особами є ключовим чинником в розумінні та взаємодії. Комунікація має бути чіткою, зрозумілою та відкритою. Дослідження також показали, що недостатня комунікація може призвести до непорозумінь та конфліктів, що може загрожувати безпеці та успіху

операцій.

Індивідуально-психологічні особливості особистості людини є об'єктом професійного інтересу оперативного працівника. Їх можна вивчати шляхом спостереження за об'єктом, спостереження з боку, а також під час спілкування з ним. Оскільки людина є складним об'єктом дослідження, то для ідентифікації її особистості можна використовувати зовнішні ознаки, доступні безпосередньому сприйняттю. Процес спілкування містить у собі формування суб'єктом спілкування образу іншої людини, який відображає не лише її зовнішні особливості, але й психологічні риси та стани.

Ефективне міжособистісне спілкування може бути досягнуте шляхом застосування деяких правил, які ґрунтуються на наукових дослідженнях в галузі психології та комунікацій. До таких правил можна віднести наступне:

1. Проявляйте щире інтерес до співрозмовника.
2. Намагайтеся зрозуміти та підтримувати сильні сторони іншої людини, щоб дати їй відчуття її важливості.
3. Замість критики спробуйте зрозуміти, чому люди вчиняють певні дії, а не інші.
4. Будьте доброзичливим та привітним, використовуйте посмішки.
5. Звертайтеся до людини по імені, оскільки для неї її власне ім'я є найбільш важливим та приємним словом у мові.
6. Будьте уважними до бажань, смаків та інтересів співрозмовника та ведіть розмову в межах його уподобань.
7. Навчіться бути гарним слухачем та підтримуйте співрозмовника, щоб він міг розповісти про себе.
8. Поважайте думки іншого, не ставте їх під сумнів, не говоріть, що він не правий.
9. Дайте співрозмовнику можливість висловитися, навіть якщо ви з ним не згодні.
10. Спробуйте побачити більшість речей з точки зору іншої людини та перефразуйте свої думки таким чином, щоб він міг зрозуміти вашу позицію.

Крім того, важливою складовою конфіденційного співробітництва є розуміння ролі та завдань кожної сторони. Розуміння ролі та завдань може допомогти уникнути непорозумінь та конфліктів, та сприяє спільному розумінню мети та завдань співпраці.

Отже, конфіденційне співробітництво осіб з оперативними підрозділами національної поліції вимагає розуміння та підтримки важливих елементів, таких як довіра, комунікація, розуміння ролі та завдань та піклування про добробут. Ці елементи можуть допомогти збільшити рівень ефективності співпраці та забезпечити безпеку та успіх операцій. Подальші дослідження в цій галузі можуть допомогти зрозуміти більш точно важливі аспекти конфіденційного співробітництва та сприяти його покращенню.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
2. Варій М.Й. Психологія : Навчальний посібник / Для студ. вищ. навч. закладів. – К. : «Центр учбової літератури». – 2007. – 288 с.
3. Кисельов, А. О. Тактика безконфліктного спілкування працівників кримінальної розвідки національної поліції з особами, яких залучають до конфіденційного співробітництва. *матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 29 квітня 2016 р.* URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1181/1/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf#page=89>

Халус Юлія Юріївна

здобувачка вищої освіти

факультету підготовки фахівців

для підрозділів превентивної діяльності

Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри

оперативно-розшукової діяльності,

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ

Сучасна злочинність характеризується високим рівнем професіоналізму та організованості. Їй притаманний транснаціональний характер, володіння новітніми формами й методами протидії правоохоронним та судовим органам. Деякі злочинні угруповання мають у розпорядженні свою розвідку й контррозвідку, є добре оснащеними найновішими технічними засобами. Тому одержання необхідної інформації про факти підготовки чи вчинення злочинів такими угрупованнями та їх документування, як правило, можливе лише шляхом проникнення в злочинне середовище із застосуванням відповідних оперативно-розшукових заходів.

З метою дослідження проблеми класифікації оперативно-розшукових заходів у розвідці розглянемо існуючі підходи до їх розподілу серед провідних науковців. Так, вчені К.К. Горяїнов, В.С. Овчинський та О.Ю. Шумилов запропонували поділяти заходи на:

- адаптовані розшуком криміналістичні методи: опитування, збирання відомостей, збір зразків для порівняльного дослідження, перевірочні закупівлі, дослідження предметів і документів, спостереження, ідентифікація особистості, обстеження приміщень, будинків, споруд, ділянок місцевості й транспортних засобів, оперативний експеримент;

- розвідувальні методи, властиві тільки розшуку: контроль поштових відправлень, телеграфних й інших повідомлень, прослуховування телефонних переговорів і зняття інформації з технічних каналів зв'язку;
- розвідувальні операції: оперативне впровадження й контрольована поставка [1, с. 62].

Свою класифікацію оперативно-розшукових заходів запропонував В.М. Осипкін, який поділяє оперативно-розшукові заходи на три категорії.

До першої категорії належать заходи, для проведення яких не потрібно винесення спеціальної постанови й одержання дозволу відповідного судді, а саме: опитування; збирання відомостей; збір зразків для порівняльного дослідження; перевірна закупівля предметів, речовин і продукції, вільна реалізація яких не заборонена або їх обіг не обмежений; дослідження предметів і документів; спостереження; ідентифікація особистості; контрольована поставка предметів, речовин і продукції, вільна реалізація яких не заборонена або їх обіг не обмежений; обстеження приміщень (крім житлових), будинків, споруд, ділянок місцевості й транспортних засобів [1, с. 63].

До другої категорії, на думку В.М. Осипкіна, належать заходи, проведені на підставі спеціальної постанови, затвердженої керівником органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність: перевірна закупівля предметів, речовин і продукції, вільна реалізація яких заборонена або обіг яких обмежений; контрольована поставка предметів, речовин і продукції, вільна реалізація яких заборонена або обіг яких обмежений; оперативний експеримент; оперативне впровадження.

Третю категорію становлять заходи, проведення яких, крім спеціальної постанови керівника органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, допускається тільки за наявності судового рішення: обстеження житла; контроль поштових відправлень, телеграфних та інших повідомлень; прослуховування телефонних переговорів і зняття інформації з технічних каналів зв'язку.

Оперативно-розшуковій науці відомі й інші класифікації оперативно-розшукових заходів. Однак у результаті детального аналізу цих класифікацій ми дійшли висновку, що при їх правильності й допустимості, вони все-таки мають недоліки [2, с. 37].

Так, запропонований К.К. Горяїновим, В.С. Овчинським та О.Ю. Шумиловим поділ заходів на адаптовані розшуком криміналістичні методи, розвідувальні методи, властиві тільки розшуку, і розвідувальні операції є досить умовним і спірним. Наприклад, на нашу думку, неправильна теза названих учених про те, що контроль поштових відправлень належить до розвідувальних методів і властивий тільки розшуку. Накладення арешту на кореспонденцію й подальше дослідження листів характерно й для криміналістики. Спірне й твердження про те, що спостереження належать до адаптованих криміналістичних методів. На нашу думку, воно ближче до розшукових дій [2, с. 39].

Для визначення поняття та видів оперативно-розшукових заходів слід визначити їх співвідношення з розшуковими заходами органу дізнання, що зазначено у ч. 5 ст. 104, ч. 3 ст. 114 КПК України. Обов'язок їх проведення покладається також і на ті органи дізнання, що не уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності [3, с. 75].

На думку М.А. Погорецького, оперативно-розшукові заходи, що вказані у ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», можуть проводити лише ті органи дізнання, що визначені у ст. 5 цього Закону. Що ж стосується розшукових заходів, які вказані в ч. 5 ст. 104, ч. 3 ст. 114 КПК, то їх можуть проводити будь-які органи дізнання. Ці заходи не мають статусу оперативно-розшукових. Їх перелік слід визначити у КПК України [1, с. 66].

В процесі оперативно-розшукової діяльності оперативний підрозділ може проводити такі оперативно-розшукові заходи: опитування громадян; збирання відомостей про об'єкт оперативно-розшукової діяльності; дослідження предметів та документів; збирання зразків для порівняльного дослідження; оперативний експеримент; ототожнення особистості; візуальне спостереження в громадських місцях із застосуванням фото-, кіно- і відеозйомки, оптичних та радіоприладів, інших технічних засобів; оперативна закупівля та контрольоване постачання; негласне проникнення до житла чи іншого володіння особи, обстеження приміщень, споруд, ділянок місцевості та транспортних засобів; зняття інформації з каналів зв'язку, застосування технічних засобів отримання інформації; контролювання шляхом відбору за окремими ознаками телеграфно-поштових відправлень [4, с. 110].

Отже, оперативно-розшукові заходи – це законодавчо закріплена сукупність дій, що проводяться уповноваженими суб'єктами, та засновані на застосуванні гласних і негласних засобів, спрямованих на виявлення фактичних даних, необхідних для вирішення конкретних тактичних завдань. А саме – з метою їх подальшого вдосконалення в практичній діяльності щодо попередження, виявлення і припинення злочинів [5].

ОРЗ можуть бути класифіковані за різними підставами:

- за формою проведення: гласні і негласні;
- за спрямованістю: розвідувальні, контррозвідувальні, оперативно-пошукові, допоміжні;
- за суб'єктами, які беруть участь в їх проведенні: проводяться всіма суб'єктами ОРД;
- в залежності від тривалості (часу) проведення: короткочасні (опитування, збір зразків для порівняльного дослідження, ототожнення особистості та ін.);
- що тривають (контроль поштових відправлень, телеграфних та інших повідомлень, контрольована поставка);
- за ступенем обмеження конституційних прав громадян: обмежують і не обмежують дані права.

Список використаних джерел

1. Погорецький М.А. Оперативно-розшукові заходи: поняття і види. Державна безпека України: наук.-практ. зб. НАН України і СБ України. Київ, 2005. № 1(3). С. 62–67.
2. Погорецький М.А. Проблеми правового регулювання превентивних заходів в оперативно-розшуковій діяльності. Методологічні проблеми теорії та практики ОРД в сучасних умовах: *Вісник Луганської академії МВС ім. 10-ти річчя незалежності України, Ч. 1*. 2004. Спец. вип. № 2. С. 35-44.
3. Сервецький І.В. Поняття спеціальної оперативно-розшукової операції: *Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ України, Ч. 2*. 2005. № 1. С. 73-82.
4. Сервецький І.В. Теоретичні проблеми класифікації оперативнорозшукових заходів: *Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ України. Київ*, 2002. Вип. 2. С. 108-116.
5. Копилов Е.В. Щодо питання значення прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності підрозділами національної поліції України в умовах воєнного стану. *Colloquium-journal, «Interdruk» Annapol 4, 03-236 Warszawa Poland, 11.04.2023 № 10 (169) С. 46.*

Хачко Дмитро Олексійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Оперативно-розшукова діяльність є законодавчо оформленою діяльністю держави, спрямованої на вирішення завдань щодо захисту життя, здоров'я, прав, свобод та законних інтересів громадян, іноземців та осіб без громадянства, тимчасово чи постійно перебувають на території країни, власності у різних формах, а також щодо забезпечення безпеки суспільства та держави.

Широкий спектр перерахованих завдань, їх важливість для держави, суспільства та кожного її члена окремо визначають значення оперативно-розшукової діяльності в державній, суспільного та приватного життя.

Сам термін "оперативно-розшукова діяльність" вперше офіційно був

застосований у 1958 році у Основах кримінального судочинства СРСР та союзних республік. До цього в оперативній практиці і в наукових публікаціях використовувалися такі поняття, як “негласне розслідування”, “кримінально розшукова робота”, “кримінальний розшук”, “розшукова робота”, “оперативна робота”, “кримінальний розшук”.

У той самий час слід зазначити, що запровадження терміна “оперативно-розшукова діяльність” сталося наприкінці 50-х – початку 60-х років минулого століття лише в органах внутрішніх справ та прокуратури [1].

Характерною особливістю сучасної кримінальної обстановки в Україні є не тільки підвищення ступеня поширеності у ньому протиправних проявів, а й серйозні зміни, які у структурі самої злочинності:

а) поява у злочинній піраміді найманих убивць.

Вчинені ними злочини є відпрацьований та захищений від відплати сценарій

діяльності злочинних груп та спільнот;

б) зростання озброєності та технічної оснащеності кримінальних структур;

в) активний, дестабілізуючий вплив на кримінальне середовище транснаціональної злочинності;

г) поява у злочинному середовищі значної кількості професіоналів-інтелектуалів. Ці особи добре знають і володіють методикою та прийомами правоохоронних органів.

Зростає витонченість злочинів, удосконалюються способи та засоби поховання слідів. У зв'язку з чим все складніше і важче виявити ознаки багатьох злочинних посягань, розкрити їх і викрити винних. Успішне вирішення даних завдань, особливо, коли йдеться про найбільш небезпечні та складні злочини, які вчиняються організованими злочинними групами, що володіють досконало засобами та методами маскуванню злочинних діянь, стає часто неможливим виявити одними лише заходами, передбаченими кримінально-процесуальним законодавством.. Для більш ефективного вирішення таких завдань людство поки не придумало чогось такого, що могло б зрівнятися із засобами та методами оперативно-розшукової діяльності боротьби зі злочинністю [2].

Встановлення фактичних причин скоєного злочину ретроспективно, тобто. Звернено у минуле: картина події (обставини злочини та винні особи) відновлюється за слідам, залишеним злочинцем у пам'яті людей та на предметах матеріального світу. Але коли досвідчені злочинці (а нерідко і за допомогою кваліфікованих фахівців) заздалегідь вживають заходів для того, щоб таких слідів не залишити, а залишені - знищити, надій на розкриття злочину лише процесуальними засобами залишається мало. Традиційний набір таких засобів, – особливо допити потерпілих, свідків, підозрюваних більшості випадків виявляється недостатнім. Потерпілі і свідки або нічого не знають про злочинців, або знають, але мовчать зі страху перед злочинцями

(наприклад, у справах про вимагання) або через свою причетність до тих чи інших протиправним діям (у справах про злочини у сфері економіки) [3].

Крім того, багато небезпечних злочинів (збут наркотиків, дача, отримання хабара і т.п.) відбуваються, так би мовити, за згодою, у них немає потерпілих у звичайному значенні цього слова і тому немає від кого чекати офіційного звернення.

Зрештою, навіть при виявленні виконавців процесуальними засобами часто не вдається отримати інформацію про замовників злочину, організаторів та керівників злочинної групи. Особливо яскраво проявляється неефективність традиційної кримінально-процесуальної діяльності роботі з розкриття «замовних вбивств», злочинів у сфері економіки, щодо притягнення до відповідальності керівників та активних членів. На цьому тлі багаторазово зростає роль оперативно-розшукової діяльності. Однак, як і раніше цінність оперативно-розшукових заходів визнається лише на етапі отримання первинних відомостей про злочин, а законодавчі положення про комплексне використання її результатів розробляються досить важко.

Список використаних джерел:

1. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: Загальна частина: підручник. Таємно / [М.П. Водько, О.Ф. Долженков, О. О. Подобний та ін.] / За ред. С. П. Черних, М.П. Водька, О.Ф. Долженкова. – Київ: відділ редакційно-видавничої діяльності ДНДІ МВС України, 2012. 884с.
2. Кондратьєв Я. Ю. Теоретичні, правові та оперативно-тактичні засади запобігання злочинам оперативними підрозділам кримінально міліції: монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 2004. 444с.
3. Кравчук С. Й. Економічна злочинність в Україні. URL: <http://westudents.com.ua/knigi/116-ekonomchna-zlochinnst-v-ukran-kravchuk-sy.html>.

Хода Олена Сергіївна
здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:
Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОСІБ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

Виконавцем ОРД є гласний або негласний працівник оперативного підрозділу, на якого, відповідно до специфіки службової діяльності, покладено обов'язок безпосереднього виконання оперативно-розшукової функції. Слід зазначити, що суб'єктом ОРД виступає оперативний підрозділ, якому чинним законодавством надано відповідні повноваження та покладено певні обов'язки. Крім цього, суб'єктами сприяння виступають, з одного боку, органи, уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності та їх працівники, а з іншого- окремі особи. І в цей же час ці особи, які сприяють ОРД, знаходяться під охороною держави[1].

Конфіденційне співробітництво – це діяльність оперативних підрозділів НПУ, яка обумовлена взаємними зобов'язаннями з особами, які дали згоду у сприянні та протидії злочинності, виявленні, припиненні та розкритті кримінальних правопорушень. Таке співробітництво полягає у наданні особами на засадах добровільності, систематичної законспірованої допомоги у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності.

Зважаючи на те, що інформація про факт та методи проведення конфіденційної співпраці є державною таємницею, відповідно, тільки особи, які мають допуск до державної таємниці, можуть виступати суб'єктами її проведення. Однак, у практичній діяльності органів котрі здійснюють досудове розслідування, до проведення негласних слідчих (розшукових) дій залучаються не тільки співробітники правоохоронних органів, а й інші особи, що на думку Скорока Т.М. та Телійчука В.Г. є порушенням чинного законодавства[2].

Особи, які беруть участь у ОРД, мають обов'язок зберігати таємницю, що стала їм відома. Розголошення цієї таємниці тягне за собою відповідальність за чинним законодавством, окрім випадків розголошення

інформації про незаконні дії, що порушують права людини. Слід зауважити, що забороняється залучати до виконання ОРЗ осіб, професійна діяльність яких пов'язана зі збереженням професійної таємниці, а саме: адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язано з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру[3]. Таке співробітництво є одним з інструментів забезпечення національної безпеки та боротьби зі злочинністю. Воно може бути в різних формах і передбачає взаємодію між особами, які мають доступ до інформації, спеціалістами з питань безпеки, які займаються аналізом та використанням цієї інформації для запобігання кримінальним правопорушенням.

Досліджуючи дане питання, можна зазначити, що особою, яка конфіденційно співпрацює з оперативними підрозділами Національної поліції України може бути громадянин, який володіє корисною інформацією. А також одним із важливих завдань є забезпечення збору інформації про можливі загрози національній безпеці. Ступінь законспірованості даного джерела інформації повинен бути високим. Відомості про його діяльність повинен знати тільки працівник оперативного підрозділу, який підтримує контакт з конфідентом, а особливо, який має зв'язки в злочинному середовищі.

Згідно із Законом України “Про оперативно- розшукову діяльність” агент- це комерційний посередник, представник установи, який виконує ділові та службові доручення, негласний працівник (штатний або позаштатний) підрозділу правоохоронного органу, який згідно із чинним законодавством здійснює ОРД [3]. Він діє в інтересах оперативних служб та виконує певні завдання зі збору інформації про можливі загрози безпеці держави. Може бути як професійним співробітником, так і цивільною особою, яка працює на добровільних засадах.

Відповідно до чинного законодавства, конфіденційне співробітництво, під яким слід розуміти встановлення та підтримання негласних відносин між оперативним працівником та особою, яка залучається до виконання конкретних функцій із забезпечення виконання завдань правоохоронних органів держави (ст. 275 КПК), може бути використане не тільки під час проведення оперативно-розшукової діяльності, але й в ході досудового розслідування [5].

Водночас важливе місце відводиться самому спілкуванню між оперативним працівником і особою, яка конфіденційно співробітничала з оперативним підрозділом, в процесі якого вирішуються завдання оперативного та кримінального провадження. Як свідчить аналіз теорії та практики ОРД спілкування з особами, які конфіденційно співробітничали з оперативними підрозділами повинне бути:

– безпосереднім ("віч-на-віч"), тобто те, яке відбувається при особистому витребуванні та вивченні оперативним працівником документів,

проведенні розвідувального опитування та таємних зустрічей з негласним працівником;

- короточасне, тобто на місці зустрічі конкретна відповідь на конкретне питання[4].

Узагальнюючи вище зазначене можна зробити висновок, що одним із головних завдань, яке стоїть перед позаштатними негласними співробітниками є збереження конфіденційності та захист осіб, з якими вони співпрацюють. Для цього такі особи повинні дотримуватись строгих правил та процедур, які передбачають захист від розкриття конспірації та забезпечення безпеки. Метою їх співпраці є отримання інформації з першоджерела та передача її до відповідних підрозділів, що займаються забезпеченням національної безпеки та боротьбою зі злочинністю. Також важливим аспектом є етика та моральність дій, співпраця з оперативними підрозділами повинна бути заснована на високих стандартах етики та моралі, а також на дотриманні прав людини та свободи слова.

Список використаних джерел

1. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник / О. О. Подобний. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 258 с.

2. Скорик Т.М., Телійчук В.Г. Деякі дискусійні питання щодо залучення осіб до негласного співробітництва. Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 19 жовтня 2018 р.): У 2-х ч. – Ч. 1. – Дніпро: ДДУВС, 2018. – С. 159-161. URL: <http://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/2060>

3. Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18.02.1992 № 2135-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

4. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 1 груд. 2017 р.) МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 440 с.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар / За заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1328 с.

Холодюк Марія Андріївна
здобувач вищої освіти факультет № 2
Львівського державного університету
внутрішніх справ
Науковий керівник:

Федчак Ігор Андрійович
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Львівського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ У ПРОТИДІІ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ВІЙНИ

З початку повномасштабного вторгнення рф на територію України різко зросла кількість тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень. Це зумовлено тим, що будь-які неправомірні дії ворога залишаються без належної уваги правоохоронних органів, а особи, які їх вчиняють не несуть за свої дії кримінальної відповідальності.

Важливу роль у правоохоронній діяльності, при опрацюванні різноманітних за обсягом видів інформації відіграє інформаційно-аналітична діяльність, яку називають кримінальною аналітичною діяльністю. Саме кримінальна аналітична робота забезпечує перетворення необроблених даних та інформації в цінні оперативні дані, що вимагають конкретних дій. Аналітик повинен мати повне уявлення про те, для чого будуть використовуватися кінцеві результати, щоб виключити збір і аналіз даних, які в кінцевому підсумку можуть виявитися неактуальними. [1, с. 79].

Кримінальний аналіз виступає специфічним видом інформаційно-аналітичної діяльності, яка полягає в ідентифікації та щонайточнішому визначенні внутрішніх зв'язків між різними видами інформації що стосуються злочину, і будь-якими іншими даними, отриманими з різних джерел, їх використанні в інтересах ведення оперативно-розшукової та слідчої діяльності їх аналітичної підтримки [1, с. 9].

До основних завдань кримінального аналізу належать у сфері протидії злочинності, особливо під час такого складного періоду існування України як повномасштабна війна з російським агресором:

- пізнавальні завдання;
- прогностичні завдання;
- рекомендації аналітиків;
- інформування населення.

У реаліях сьогодення у зв'язку із збройною агресією російської Федерації проти України співробітники правоохоронних органів кожного дня

фіксують факти кримінальних порушень проти громадян України.

Масив інформації про кожен факт кримінального правопорушення проти громадян нашої держави є дуже масштабним, і потребує застосування великого об'єму правоохоронних ресурсів. Так, для ефективного та своєчасного виявлення та фіксування усіх обставин події кримінального правопорушення співробітники правоохоронних органів використовують засоби кримінального аналізу.

Так, головною метою кримінального аналізу є вдосконалення механізмів попередження, виявлення, документування та розслідування кримінальних правопорушень, а також налагодження механізмів моніторингу криміногенної ситуації, обміну інформацією на державному, регіональному й міжнародному рівнях стосовно тенденцій та ризиків у цій сфері.

Як зазначає Луцюк Д. П., на даний час однією з найбільш ефективних програмних систем аналізу даних, яка наділена штучним інтелектом, є Hala systems. Вказана американська компанія відома створенням системи попередження про авіаудари цивільного населення, а також завдяки штучному інтелекту дозволяє структурувати та пріоритизувати військові злочини. Міністерство внутрішніх справ України наголошує, що, в свою чергу, аналіз даних значно прискорить процес розслідування військових злочинів та створення міжнародного трибуналу для російських військових злочинців. На даний час американська компанія «Hala Systems» співпрацює з міжнародними механізмами підзвітності та фіксації військових злочинів, зокрема зі Спеціальною комісією об'єднаних націй, Міжнародним незалежним слідчим механізмом об'єднаних націй, Організацією по забороні хімічної зброї, а також з Міжнародним кримінальним судом [2, с. 270].

Варто наголосити, що на сьогоднішній день кожний громадянин, який став свідком чи потерпілим від воєнного злочину також має змогу самостійно зафіксувати та передати відомості про факт злочину до правоохоронних органів. Це можна зробити за допомогою чат-ботів Міністерства юстиції, завдяки яким можна надіслати фото – чи відео-докази злочинів, а також контактну інформацію та інші необхідні відомості.

До найпоширеніших злочинів які виникають під час воєнного стану, особливо на деокупованих територіях належать злочини проти життя та здоров'я особи; проти волі, честі та гідності особи; проти статевої свободи та статевої недоторканості особи та злочини проти власності.

У розкритті даних злочинів важливу роль відіграє програма розпізнавання облич. Українська влада використовує цілу низку методів для виявлення підозрюваних у вищезазначених злочинах. Будь-які російські телефонні номери, які пінгували на українські вежі стільникового зв'язку, можна відстежити до солдатів, які ними володіють. Відео військових машин можна простежити до окремих підрозділів. Фотографії та відео перевіряються на наявність облікових записів у соціальних мережах за допомогою американської програми розпізнавання облич Clearview AI [3, с.

50]. Вищевказаний американський програмний продукт допомагає встановити осіб російських нападників та учасників незаконних збройних формувань, а також боротися з дезінформацією та ідентифікувати загиблих. Ця база даних полегшить Україні ідентифікувати загиблих (навіть із пошкодженими обличчями) у порівнянні із встановленням особи за відбитками пальців.

Кримінальний аналіз допомагає правоохоронним органам вдосконалити механізми попередження, виявлення, документування та розслідування кримінальних правопорушень, а також налагодження механізмів моніторингу криміногенної ситуації на визначеній території. Дана сукупність дій правоохоронців є досить важливими під час розкриття злочинів в умовах воєнного стану.

Таким чином, одним із пріоритетних завдань для правоохоронних органів у період воєнного стану є використання та ефективне застосування сучасних систем та засобів кримінального аналізу, розроблених та успішно запроваджених у правоохоронну діяльність США, Канади, Великої Британії, країн Європейського Союзу. Адже, використання сучасних систем, штучного інтелекту в аналітичній діяльності правоохоронних органів сприятиме швидкому, точному та ефективному виявленню фактів кримінальних правопорушень, вчинених російською Федерацією на території України.

Список використаних джерел:

1. Федчак І.А. Основи кримінального аналізу : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с.
2. Луцюк Д. П. Сучасні засоби кримінального аналізу в умовах воєнного стану. Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України [Текст] : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 11 серп. 2022 р.) / [редкол.: С. С. Чернявський, Д. І. Овсянюк, В. В. Корольчук]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. – 333 с. С. 270-275.
3. Волков Р.Р. Роль програм розпізнавання облич під час ідентифікації фігурантів кримінальних проваджень й оперативно-розшукових справ, а також невпізнаних трупів, зокрема внаслідок бойових дій. Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України [Текст] : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 11 серп. 2022 р.) / [редкол.: С. С. Чернявський, Д. І. Овсянюк, В. В. Корольчук]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. – 333 с. С. 49-52.

Хомишак Олена Іванівна
здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник:
Федчак Ігор Андрійович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Львівського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ІНШИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ЩОДО ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Кримінальна поліція є одним зі складників у системі із великою кількістю різноманітних служб, департаментів, управлінь, центрів тощо Національної поліції [1, с. 77]. Кримінальна поліція відіграє ключову роль в протидії кримінальним правопорушенням. Основними завданнями кримінальної поліції є виявлення та запобігання кримінальним правопорушенням, документування злочинних дій розроблюваних осіб, сприяння розслідуванню кримінальних правопорушень, виявленні місцезнаходження та затримання злочинців, відшкодування завданої злочинними діями шкоди, забезпечення і у кінцевому підсумку забезпечення невідворотності кримінального покарання за вчинені протиправні дії. Чи не найважливішим завданням кримінальної поліції є профілактика кримінальних правопорушень шляхом попередження потенційних протиправних дій з метою захисту населення від злочинних посягань. Крім того, співробітники кримінальної поліції забезпечують збір та аналіз інформації про злочинність, яка допомагає виявляти та усувати причини правопорушень. Крім профілактики, документування та сприяння розслідуванню кримінальних правопорушень кримінальна поліція здійснює виконання рішень суду та допомагає іншим правоохоронним органам забезпечувати громадський порядок та безпеку населення.

Взаємодія підрозділів кримінальної поліції з іншими підрозділами Національної поліції та правоохоронними органами щодо протидії кримінальним правопорушенням відбувається на основі Конституції України, Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про Національну поліцію», інших актів законодавства України з питань організації взаємодії між правоохоронними органами.

Пункт 2 розділу 1 Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні визначає, що взаємодія органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами поліції відбувається на основі Конституції України, Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про Національну поліцію», інших актів законодавства України з питань організації взаємодії між органами та підрозділами поліції в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [2]. І ключову роль у організації такої взаємодії Інструкція відводить для органів та підрозділів кримінальної поліції.

Основні завдання взаємодії кримінальної поліції та досудового розслідування полягають у забезпеченні ефективного виявлення та розслідування злочинів. Для досягнення цієї мети, кримінальна поліція та досудове розслідування повинні співпрацювати тісно і виконувати різноманітні завдання.

Деякі з основних завдань взаємодії кримінальної поліції та досудового розслідування включають наступне:

1. Виявлення кримінальних правопорушень: співробітники оперативних підрозділів (кримінальна поліція) зазвичай першими реагують на повідомлення про вчинені правопорушення, займаються їх виявленням та запобіганням. Після виявлення злочину, співробітники кримінальної поліції повинні негайно повідомити органи досудового розслідування.

2. Збір доказів: після отримання повідомлення від співробітників кримінальної поліції, слідчі або дізнавачі повинні прийняти рішення про збір доказів, необхідних для доведення вини злочинця.

3. Робота зі свідками: кримінальна поліція та досудове розслідування повинні співпрацювати зі свідками та очевидцями, щоб отримати від них інформацію, яка допоможе у проведенні розслідування.

4. Затримання злочинців: співробітники кримінальної поліції зазвичай здійснюють затримання злочинців.

Взаємодія органів та підрозділів кримінальної поліції з патрульною поліцією є дуже важливою для забезпечення безпеки та порядку на вулицях та в територіальних громадах. Патрульна поліція забезпечує попередження злочинів та порушень правил дорожнього руху, а кримінальна поліція займається їх припиненням. Одна з основних форм взаємодії між цими двома підрозділами полягає в обміні інформацією. Кримінальна поліція може надавати патрульній поліції інформацію про кримінальну активність для того, щоб співробітники патрульної поліції були більш поінформованими, а керівники органів та підрозділів патрульної поліції могли більш ефективно здійснювати управління наявними у них ресурсами. Патрульна поліція в свою чергу може надавати кримінальній поліції інформацію про підозрілі транспортні засоби, які можуть використовуватися злочинцям для вчинення

протиправних дій. Також кримінальна поліція та патрульна поліція можуть співпрацювати при проведенні спільних операцій [3].

Взаємодія кримінальної поліції з підрозділами боротьби з наркозлочинністю є дуже важливою для організації боротьби зі злочинністю, пов'язано з незаконним обігом наркотичних речовин. Одна з форм взаємодії між цими двома оперативними підрозділами полягає в обміні оперативною інформацією про кримінальну активність та причетних до неї осіб. Кримінальна поліція може надавати підрозділам боротьби з наркозлочинністю інформацією про злочини, пов'язані з наркотичними речовинами, і про можливих причетних до таких дій осіб. Органи та підрозділи боротьби з наркозлочинністю в свою чергу можуть надавати кримінальній поліції інформацію про підозрілих осіб, які можуть займатися збутом наркотиків, які можуть бути причетними і до інших протиправних дій. Крім того, кримінальна поліція може сприяти підрозділам боротьби з наркозлочинністю у затриманні підозрюваних та забезпечити безпеку співробітників під час їх затримання.

Взаємодія підрозділів кримінальної поліції та іншими правоохоронними органами є важливим елементом боротьби з кримінальними правопорушеннями. Ця взаємодія ґрунтується на спільних зусиллях, спрямованих на запобігання, виявлення та розслідування таких кримінально-карних дій.

Одна з форм взаємодії полягає в обміні інформацією. Кримінальна поліція може надавати інформацію про кримінальну активність та можливих злочинців іншим правоохоронним органам, таким як СБУ, НАБУ, ДБР тощо, а також здійснювати взаємодію з іншими не правоохоронними службами та установами (медичні, соціальні служби тощо), які можуть надавати важливу інформацію яка має значення для організації роботи щодо протидії злочинності.

Кримінальна поліція та інші правоохоронні органи можуть співпрацювати при проведенні спільних операцій. Так, при розслідуванні складних кримінальних проявів, таких як вчинені організованими формами злочинності, тероризму, у сфері тощо, кримінальна поліція може співпрацювати зі спеціальними підрозділами та службами інших правоохоронних органів.

Крім того, кримінальна поліція та інші правоохоронні органи можуть співпрацювати в рамках міжнародної співпраці. Наприклад, при розслідуванні злочинів, що мають міжнародну складову, кримінальна поліція може співпрацювати з правоохоронними органами інших країн.

Одна з важливих форм взаємодії полягає в спільному проведенні оперативно-розшукових заходів. Правоохоронні органи можуть спільно працювати над розкриттям важливих кримінальних проявів, що вимагають застосування можливостей та потенціалу органів та підрозділів кримінальної поліції, використання спеціальних сил та засобів, або координації багатьох елементів дій в різних місцях.

Отже, взаємодія кримінальної поліції з іншими підрозділами

Національної поліції є дуже важливою для забезпечення ефективності та координації роботи всієї поліцейської системи в боротьбі зі злочинністю. Кримінальна поліція спеціалізується на виявленні, запобіганні та припиненні кримінальних правопорушень, тому взаємодія з іншими підрозділами Національної поліції є важливою для обміну інформацією та забезпечення безпеки громадян. Також не менш важливою є взаємодія з іншими правоохоронними органами України, що є ключовим елементом в боротьбі з кримінальними правопорушеннями. Ця взаємодія здійснюється з метою попередження злочинів, виявленні та затримання злочинців, сприяння у розслідуванні протиправних дій та забезпеченні реалізації принципу невідворотності покарання.

Список використаних джерел

1. Яцковина В. В. Основні засади діяльності кримінальної поліції в Україні: зарубіжний досвід. Протидія злочинності: проблеми практики та науково-методичне забезпечення. Південноукраїнський правничий часопис. 4-2022, Ч. 3. С. 76-80.

2. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні. Наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#n36>. (дата звернення 05.05.2023).

3. Кройтор О.М. Форми взаємодії патрульної поліції з іншими суб'єктами профілактики правопорушень. Юридичний науковий електронний журнал № 10/2022. URL: 103.pdf (lsej.org.ua). (дата звернення 05.05.2023).

**Ченцова Альона Олександрівна,
Штода Діана Констянтинівна**
здобувачки вищої освіти
навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Науковий керівник:
Олексенко Володимир Григорович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТЕОРЕТИЧНА РОЗРОБЛЕНІСТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВАМ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ

Теоретична розробленість протидії шахрайствам через мережу Інтернет є досить високою, оскільки це є актуальною темою для досліджень багатьох наукових дисциплін, таких як кримінальне право, кримінальна психологія,

кримінальна соціологія, інформаційна безпека та інші. Багато наукових праць були написані на тему протидії шахрайствам через мережу Інтернет, що включає аналіз законодавства, способів вчинення шахрайств, профілактики та розкриття злочинів.

Одним з ключових аспектів теоретичної розробленості є розуміння механізмів вчинення шахрайств через мережу Інтернет [1, с.8]. Це включає в себе аналіз різних типів шахрайств, таких як фішинг, фармінг, скімінг, соціальний інжиніринг та інші, а також вивчення методів, якими шахраї використовують мережу Інтернет для здійснення злочинів.

Крім того, теоретична розробленість також включає аналіз ефективних стратегій протидії шахрайствам через мережу Інтернет. Це може включати розроблення законодавства та політики, проведення профілактичної роботи зі споживачами, підвищення рівня інформаційної грамотності, розвиток технічних засобів захисту від шахрайства та інше.

Однією з сучасних актуальних проблем є розгляд питання розробленості оперативно-розшукової протидії шахрайствам через мережу Інтернет. Шахраї можуть використовувати різноманітні методи та технології для злочинних дій в мережі, в тому числі використовувати техніки соціальної інженерії, фішингові атаки, розсилки спаму, злами аккаунтів та інші [2, с. 287].

Розробленість протидії шахрайствам через мережу Інтернет може бути пов'язана з багатьма факторами, включаючи:

- невисоку освідомленість користувачів. Багато користувачів не знають про можливі шахрайські дії в мережі Інтернет та не приділяють достатню увагу безпеці своїх даних та особистої інформації;
- різноманітність злочинних дій. Шахраї можуть використовувати різноманітні методи та технології для здійснення злочинів, що робить їх виявлення та розшук більш складним;
- складність технічних аспектів. Розроблення та застосування технічних засобів для протидії шахрайствам через мережу Інтернет потребує значних витрат часу та коштів;
- відсутність координації. Дії для протидії шахрайствам через мережу Інтернет можуть здійснюватися різними органами та службами, що ускладнює координацію та співпрацю між ними.

Разом з цим, слід відмітити, що у навчальних посібниках та підручниках теоретичні, правові та організаційно-тактичні аспекти протидії шахрайствам через мережу Інтернет на даний час не були відображені, на відміну від публікацій на рівні фахових статей. Так, питанням протидії шахрайствам через мережу Інтернет були розглянуті у наукових статтях Л.М. Зими «Питання протидії шахрайству в мережі Інтернет»; Д.В. Зюзь «Несанкціоноване втручання в роботу систем дистанційного банківського обслуговування»; О.М. Комара «Виявлення та документування фактів шахрайства, вчиненого із застосуванням електронно-обчислювальної

техніки: оперативно-розшуковий аспект»; А.В. Мирного «Кібершахрайство з виправної колонії»; О.М. Рогожиної «Інтернет-аукціоніки для шахраїв»; І.О. Шевченка «Кіберзлочинність: методика розкриття та розслідування» [3, с.38].

Отож, аналізуючи вказані наукові праці, слід зробити висновок, що проблематика оперативно-розшукової протидії шахрайствам через мережу Інтернет поки що розглядалась поверхнево та фрагментарно. Беручи до уваги, аналіз генезис наукових праць, присвячених питанню оперативно-розшукової протидії шахрайств через мережу Інтернет, зроблено висновок про недостатню теоретичну розробленість вказаного питання, що відповідно свідчить про необхідності проведення комплексного дослідження.

Комплексне дослідження має охоплювати різні аспекти проблеми, зокрема правові, технічні, соціологічні, психологічні тощо, а також враховувати специфіку різних видів шахрайств, що вчиняються через мережу Інтернет. Результати такого дослідження могли би стати основою для розробки ефективних методів та засобів оперативно-розшуковій протидії шахрайствам в мережі Інтернет.

Список використаних джерел

1. Романенко (Коршикова) Т. В. Стан наукових досліджень проблем розслідування шахрайств учинених із використанням електроннообчислювальної техніки. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Дідоренка Е.О. 2020. Вип. 3 (91). С. 286–294.
2. Актуальні питання оперативно-розшукової протидії злочинам: матеріали наук.-практ. семінару (Дніпро, 25 травня 2017 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 120 с.
3. Кривенка О.І. «Оперативно-розшукова протидія шахрайствам через мережу Інтернет» : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес, криміналістика, судово-медична експертиза, оперативно-розшукова діяльність». Х., 2018. 20 с.

Чернобров Віолетта Володимирівна
курсантка факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Науковий керівник:

Габорець Ольга Андріївна
доцентка кафедри
оперативно-розшукової діяльності
та інформаційної безпеки
Донецького державного університету
внутрішніх справ,
докторка філософії

ПЕРЕДОВІ РОЗВІДУВАЛЬНІ ЗАСОБИ RICAS: РЕВОЛЮЦІЯ В АНАЛІЗІ ЗЛОЧИННОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ РЕАЛЬНОГО ЧАСУ

Злочинність є постійною загрозою для суспільства, і здатність ефективно аналізувати та передбачати злочинну діяльність в реальному часі стає ключовим фактором для забезпечення громадської безпеки. Традиційні методи аналізу злочинності засновані на ручному зборі та обробці даних, що може бути обтяжливим та недостатньо ефективним у сучасному швидкозмінному кримінальному середовищі. Однак, з'явилися нові передові розвідувальні засоби, які революціонізують аналіз злочинності, надаючи можливість використовувати реальний час для збору, обробки та інтерпретації даних.

Одним із найбільш інноваційних розвідувальних засобів є RICAS (Real-time Intelligence Crime Analytics System) – система аналізу злочинності з використанням реального часу. RICAS відкриває нові горизонти для правоохоронних органів, надаючи їм потужний і прогресивний інструмент для боротьби зі злочинністю та забезпечення громадської безпеки.

RICAS здатна автоматично збирати, інтегрувати та аналізувати великі обсяги даних з різних джерел, таких як відеоспостереження, телефонні реєстри, соціальні медіа, системи відслідковування GPS та багато інших. Вона використовує розширені аналітичні алгоритми та штучний інтелект для виявлення тенденцій, патернів та зв'язків між різними злочинними подіями.

Однак, RICAS – це не просто збір та аналіз даних. Вона впроваджує інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, що надає правоохоронним органам широкий доступ до результатів аналізу злочинності в реальному часі. Це дозволяє оперативним службам швидко реагувати на потенційні загрози та приймати обґрунтовані рішення на основі актуальних даних.

RICAS відкриває нові перспективи для боротьби зі злочинністю. Шляхом використання передових аналітичних методів та технологій

штучного інтелекту, система може прогнозувати можливі злочинні акти, ідентифікувати злочинні шаблони та допомагати у плануванні стратегій протидії злочинності. Це сприяє покращенню ефективності розслідування злочинів, зниженню рівня злочинності та підвищенню безпеки громад.

RICAS, як передовий інструмент аналізу злочинності в реальному часі, має низку потужних функцій та переваг, що роблять його незамінним для правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю.

По-перше, RICAS забезпечує надійний та швидкий збір даних з різних джерел. Вона автоматично інтегрує і аналізує інформацію з поліцейських звітів, відеоспостереження, телефонних реєстрів, соціальних медіа та багатьох інших джерел, створюючи повний образ злочинної діяльності в реальному часі.

По-друге, RICAS використовує розширені аналітичні алгоритми та штучний інтелект для виявлення патернів, тенденцій та зв'язків між злочинними подіями. Вона здатна проводити глибокий аналіз даних та виявляти складні шаблони поведінки злочинців, що дозволяє правоохоронним органам прогнозувати можливі злочинні акти та приймати передбачувані заходи для їх запобігання.

По-третє, RICAS надає інтуїтивно зрозумілий інтерфейс та візуалізацію результатів аналізу. Це дозволяє правоохоронним органам швидко отримувати доступ до важливої інформації та зробити обґрунтовані рішення на основі актуальних даних. Команди поліції можуть миттєво реагувати на злочинну діяльність, встановлювати пріоритети та спрямовувати свої ресурси в ефективний спосіб.

Нарешті, RICAS сприяє вдосконаленню превентивних стратегій та оптимізації ресурсів правоохоронних органів. За допомогою аналізу в реальному часі, система може ідентифікувати гарячі точки злочинності, заздалегідь визначати потенційні зони ризику та спрямовувати поліцейські патрулі туди, де вони найбільш необхідні. Це дозволяє ефективно розподіляти обмежені ресурси і забезпечувати максимальний вплив на зменшення злочинності.

Загалом, RICAS є справжньою революцією в аналізі злочинності. Вона поєднує передові технології, штучний інтелект та реальний час, надаючи правоохоронним органам інструмент, який значно підвищує їх можливості в протидії злочинності. Застосування RICAS сприяє збільшенню безпеки громад та створенню більш безпечного та справедливого суспільства.

Чорна Ірина Юрїївна

здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Реалізація положень концепції психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності (далі-ОРД), безумовно була б неможливою без спеціальних психологічних знань. Психологічні знання – це сукупність відомостей про закономірності виникнення і розвитку психіки людини її психічних явищ, процеси, стани, поведінку і діяльність людини. Завдяки цьому пізнаються окремі або загальні факти і явища, зокрема, такі, як мета та мотивація кримінального правопорушення, вибір форми і способу його здійснення, приховування його слідів та ін., що становлять інтерес для оперативного працівника і будуть складати цінність для слідства, прокурора, суду та захисту[4]. Під системою психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності розуміється скоординована діяльність спеціальних підрозділів психологічного забезпечення, науково-дослідних установ, навчальних закладів, оперативних підрозділів, підрозділів, які на самперед забезпечують оперативно-розшукову діяльність, що спрямована на підвищення ефективності їх службової діяльності та боєздатності шляхом цілеспрямованого використання науково обґрунтованих форм, методів і засобів професійної психології[4].

Окремої уваги заслуговують заходи психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності в умовах військового стану. Психологічне забезпечення ОРД в таких умовах має свої особливості, починаючи з первинного відбору кандидатів для виконання оперативних завдань. Вивчаючи особистісні риси співробітників, вони повинні проводити психологічне діагностичне обстеження [1]. Також необхідно звернути увагу на наявність таких характеристик, як імпульсивність, агресивність, неврівноваженість, оскільки ці особистісні риси можуть призвести до

нестійкої поведінки під емоційним тиском, неконтрольованої агресії. Співробітникам, які пережили травму або поранення (нещодавня втрата близьких родичів, перебування в заручниках, смерть друзів на очах), не рекомендується виконувати оперативні та службові обов'язки в умовах надзвичайного стану, якщо близький родич має важкі психічні захворювання, суїцидальні випадки, якщо в сім'ї склалася несприятлива обстановка, або є важко хворий близький родич, який потребує постійного догляду. Отже враховуючи зазначене вище, можна констатувати, що психологічне забезпечення оперативно-розшукової діяльності в умовах сьогодення передбачає комплекс заходів, спрямованих на забезпечення психологічної стійкості та ефективності праці спеціалістів, що займаються розшуком злочинців в умовах стресу та небезпеки.

На нашу думку до основних напрямків психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності в умовах військового стану можна віднести:

психологічна підготовка. Спеціалісти повинні мати необхідні знання та навички для ефективного розшуку злочинців. Психологічна підготовка включає в себе тренування реакцій на стресові ситуації, розвиток комунікативних навичок, психологічну стійкість та інші аспекти, що допоможуть спеціалістам працювати в умовах підвищеної небезпеки;

психологічна підтримка. Спеціалісти, які займаються оперативним розшуком, часто стикаються зі стресом та емоційним перенавантаженням. Психологічна підтримка може допомогти їм зберегти психологічну стійкість та продовжувати ефективно працювати; психологічний моніторинг. Оперативні працівники повинні бути під контролем психологів, які можуть вчасно виявити ознаки стресу, агресивної поведінки та емоційного перенавантаження. Це допоможе запобігти розвитку психологічних проблем та зберегти ефективність праці співробітників органів і підрозділів Національної поліції психологічна реабілітація. У разі виникнення психологічних проблем спеціалісти повинні отримувати безкоштовну висококваліфіковану психологічну допомогу та продовжувану реабілітацію. Це допоможе їм повернутися до нормального життя, адекватного сприйняття навколишнього середовища та продовжувати працювати в умовах підвищеної небезпеки.

Вказані особливості впливають на психологію особистості працівника оперативно-розшукової служби, формують у них наявність окремих специфічних та психологічних якостей. З одного боку, проходить адаптація до особливостей оперативної роботи, формуються необхідні знання, вміння та навички, виникають нові позитивні якості. З іншого боку, під час оперативно-розшукової діяльності можуть виникати небажані зміни психіки її суб'єктів, проявлятися психологічна деформація особи[2].

Список використаних джерел

1. Барко В.І., Ірхін Ю.Б., Морозова Т.Р., Никифорчук Д.Й., Ніколаюк С.І. Психологічне супроводження оперативно-розшукової діяльності в органах внутрішніх справ. Навчальний посібник. К.: КНТ, 2007. 96с.
2. О.Є. Користін. Психологія оперативно-розшукової, слідчої та судової діяльності. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4426/1/23.pdf>
3. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність Частина 1, Підручник. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 336 с.

Шведюк Данило Сергійович,

Балух Роман Олександрович

здобувачі вищої освіти

навчально-наукового інституту права

та підготовки фахівців для підрозділів

Національної поліції

Науковий керівник:

Олексенко Володимир Григорович

старший викладач кафедри

оперативно-розшукової діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Використання сучасних технологій в світі вже не є новим явищем у будь якій сфері життєдіяльності людини, навіть використання мобільного пристрою в якому наявні функції декількох пристроїв, вже не викликає в людей захоплення. Сучасні технології застосовуються для полегшення роботи, від найменшої битової праці у якій застосовується праця роботів, до складної роботи в медичинських закладах.

Не обійшло стороною застосування сучасних технологій в діяльності поліцейського. На сьогоднішній день застосування сучасних технологій в діяльності поліції, є досить актуальним, оскільки воно може допомогти поліції більш ефективно працювати та забезпечити більш високий рівень безпеки громадян, допомогти зменшенню злочинності, швидкості та ефективності розслідування злочинів, застосування сучасних технологій може забезпечити більш високий рівень безпеки громадян тому це питання розглядається всією світовою спільнотою [1, с.179-180].

Оперативно-розшукова діяльність (далі – ОРД) вимагає використання сучасних технологій, щоб забезпечити ефективність та точність результатів

розслідування для викриття злочинців на стадії готування та попередження правопорушень.

Так, науковець О. В. Манжай зазначає що на сьогодні для здійснення ОРД оперативні підрозділи мають використовувати так званий кіберпростір. У своїй праці він також надає визначення цього поняття, таким чином кіберпростір – це інформаційне середовище (простір), яке виникає (існує) за допомогою технічних (комп'ютерних) систем при взаємодії людей між собою, взаємодії технічних (комп'ютерних) систем та управлінні людьми цими технічними (комп'ютерними) системам [2, с.216].

Науковці В. В. Шендрик та С. В. Пеньков зазначають що сьогодні певну актуальність викликає проблема виявлення в інтернеті стабільних каналів отримання оперативно-розшукової інформації, їх впорядкування й оптимізації. Для вирішення цих питань оперативним підрозділам Національної поліції України необхідно вивчати особливості розміщення інформації в мережевих ресурсах та особливості застосування методики для її виявлення, перевірки і фіксації [3, с.82].

Оперативні органи в Україні, використовують машинне навчання та аналіз даних, щоб швидко знайти корисну інформацію. Наприклад, алгоритми машинного навчання можуть допомогти в розпізнаванні образів, голосу та вивченні поведінки злочинців. Соціальні мережі можуть бути корисними в дослідженні злочинів, оскільки злочинці можуть залишати сліди в мережах, такі як фотографії, повідомлення та коментарі. Тобто, оперативними працівниками в Україні, кіберпростір та різні аналітичні технології вже використовуються, але на нашу думку, ми маємо досить застарілі бази, програми, техніку для здійснення аналізу, розпізнавання та вивченні особистості правопорушника, тому доцільним на сьогодні є покращення вищезазначених умов, для якісної діяльності працівників поліції.

Таким чином, розглянувши вищезазначені питання ми можемо визначити наступне, впровадження сучасних технологій в діяльність оперативних підрозділів Національної поліції України є дуже важливим, оскільки це може допомогти оперативним підрозділам поліції більш ефективно працювати та забезпечити більш високий рівень безпеки громадян, запобігання злочинів, та іншим функціям у здійсненні яких може допомогти впровадження сучасних технологій.

Список використаних джерел

1. М. Г. Колодяжний. Застосування сучасних технологій у сфері запобігання злочинності. *Вісник асоціації кримінального права України № 1.13.* 2020. С. 178-195.
2. О. В. Манжай. Використання кіберпростору в оперативно-розшуковій діяльності. *Право і безпека № 4.* 2009. С. 215-219.
3. С. В. Пеньков, В. В. Шендрик. Впровадження інтернет-технологій у діяльність Національної поліції України для отримання оперативно-розшукової інформації. *Законність і безпека.* 2017. С. 80-85.

Шарлай Анастасія Анатоліївна,
здобувачка вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий, керівник:
Телійчук Віталій Григорович
доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ДЕЯКІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Сьогодні інформаційні ресурси правоохоронних органів, зокрема оперативних підрозділів органів внутрішніх справ України безсумнівно мають стратегічне значення. Від якості та кількості оперативно значущої інформації залежить усього комплексу заходів, спрямованих на вирішення поставлених завдань із протидії злочинності. Найбільш важливим і суттєвим джерелом згаданої інформації стають ресурси як інформаційно-аналітичних центрів всіх рівнів, які є базовою системою реєстрації інформації, зібраної на всіх стадіях виконання правоохоронних функцій відомства та систематизованої за окремими інформаційними ознаками, так і інших джерел інформаційного простору держави.

Сучасний період цивілізаційного розвитку характеризується зростанням ролі інформаційних технологій у житті держави та суспільства. Рівень розвитку комп'ютерного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні сьогодні впливає не тільки на стан злочинності в нашій державі, а й на дотримання прав і свобод людини та громадянина, можливість позбутися затратних екстенсивних технологій управління шляхом впровадження інтенсивних технологій, а також сприяє інтеграції нашої країни у світовий інформаційний простір [1, с.9].

Україна перебуває у стані неоголошеної війни з 2014 року. Відкрита збройна агресія з боку Російської Федерації розпочалася в лютому 2022 року. Внаслідок бойових дій велика кількість громадян України були змушені покинути свої домівки та виїхати на непідконтрольні уряду території у пошуках захисту та допомоги. Відповідно до чинного законодавства, внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка на законних підставах перебуває на території України

та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у зв'язку з негативними наслідками збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру, або з метою уникнення таких наслідків. Відповідно до статті 2 Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб", держава зобов'язана вживати всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення внутрішньо переміщених осіб до покинутого місця проживання або для їх інтеграції до нового місця проживання в Україні [2]. Водночас, злочинні посягання на майно ВПО суттєво знижують ефективність державних заходів та сприяють повторній віктимізації цієї категорії громадян, які вже стали жертвами збройної агресії.

Теорія оперативно-розшукової діяльності включає вивчення, аналіз та оцінку оперативної обстановки, інформаційно-аналітичне забезпечення, планування оперативно-розшукової діяльності, взаємодію в оперативно-розшуковій діяльності, фінансове забезпечення оперативно-розшукової діяльності, контроль та нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю [3, с. 64]. У свою чергу, організація оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів національної поліції нерозривно пов'язана з інформацією, яка виступає об'єктом, інструментом і результатом цієї діяльності [4, с. 154].

Дослідження проблем, пов'язаних з інформаційно-аналітичним забезпеченням оперативно-розшукової діяльності, дозволяє зробити висновок, що отримання оперативно-розшукової інформації передбачає роботу з великими масивами даних, відомостей і неструктурованих повідомлень і вимагає використання широкого спектру методів обробки даних і знань. У цьому сенсі можна звернути увагу, що збір оперативної та дослідницької інформації сам по собі є частиною аналітичної обробки інформаційних продуктів. Тому термін "інформаційно-аналітичне забезпечення" все частіше замінюється термінами "аналітичне забезпечення", "інформаційно-аналітична робота" та "аналітичні дослідження". Як показує досвід підрозділів Національної поліції, первинної інформації про злочинність, отриманої шляхом проведення оперативно-розшукових заходів, недостатньо. Необхідно розширювати інформаційний простір шляхом поєднання обробки інформаційно-аналітичних даних, необхідних для виявлення та документування злочинної діяльності. У зв'язку з цим оперативно-розшукова діяльність оперативних підрозділів доповнюється дуже важливим новим змістом, що поєднує оперативно-інформаційні та оперативно-розшукові методи розслідування та аналітичну підтримку ОРД.

Як правило, при організації інформаційно-аналітичного забезпечення

оперативно-розшукової діяльності інформація аналізується на тактичному рівні безпосередньо оперативним працівником та керівником оперативного підрозділу, а на стратегічному рівні – працівниками підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення.

Отже, усі інформаційні потоки потрапляють до підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення, що створює сприятливі умови для використання різноманітної інформації будь-яким підрозділом, що здійснює оперативно-розшукову діяльність. Така система організації обробки інформації має стати міцним підґрунтям для інформаційно-аналітичного забезпечення оперативних підрозділів.

Крім збору та аналізу оперативно-розшукової інформації, не менш важливими є її накопичення та зберігання для запобігання втраті важливої для оперативно-розшукової діяльності інформації та її подальшого використання. Для забезпечення накопичення та зберігання поліцейської інформації здійснюється її систематизація та внесення до автоматизованих інформаційно-пошукових систем, а також до спеціальних неавтоматизованих обліків (архівів), які ведуться безпосередньо в оперативних підрозділах. На законодавчому рівні це право оперативних підрозділів закріплено в п. 18 ч. 1 ст. 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" – створення та використання автоматизованих інформаційних систем [1].

Незважаючи на це, окрім можливості доступу та використання відомчих інформаційно-розшукових систем, інтегрованих з інформаційно-телекомунікаційною системою "Інформаційний портал Національної поліції України", яка являє собою комплекс програмно-технічних засобів, призначених для обробки інформації, що утворюється в процесі діяльності Національної поліції України, та її інформаційно-аналітичного забезпечення [5], оперативні підрозділи НПУ часто потребують швидкого доступу до інших інформаційно-телекомунікаційних систем та баз даних. Це, наприклад, такі бази даних, як інформаційно-телекомунікаційна система прикордонного контролю "Гарт-1" та Єдиний державний реєстр транспортних засобів, розпорядником яких є Міністерство внутрішніх справ України; Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, розпорядником яких є Міністерство юстиції України; Державний реєстр фізичних осіб-платників податків, розпорядником якого є Державна податкова служба України.

Від початку воєнного стану в діюче законодавство України було внесено цілу низку змін, які викликані реаліями сьогодення. Наскільки виправданими є такі зміни, чи не звужується об'єм прав осіб, щодо яких здійснюється оперативно-розшукова діяльність та чи не вплинув воєнний стан на здійснення оперативно-розшукової діяльності оперативними підрозділами Національної поліції – ці питання набувають особливої актуальності для сьогодення.

Тому, на нашу думку, національне законодавство потребує змін. Необхідно прийняти новий та вдосконалений закон, на основі чинного Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" та з урахуванням останніх законопроектів, який повністю відповідає сучасним викликам та оновленій правовій системі України, і який є загальним (комплексним) нормативно-правовим актом, що регламентує здійснення та інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності. Зокрема, закон передбачає, що керівництво органів, уповноважених створювати підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, з метою забезпечення їх належного функціонування, має забезпечити створення інформаційно-телекомунікаційних систем з аналітичними інструментами, використання державних, у тому числі урядових, засобів зв'язку, доступ до інформаційно-довідкових систем, реєстрів та баз даних, власником (адміністратором) яких є державний орган або орган місцевого самоврядування.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18/print>
3. Албул С.В. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / С.В. Албул, С.А. Дроботов, Г.І. Масяйкін, Д.М. Павлов; за заг. ред. С.А. Дроботова. К.: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 196 с.
4. Албул С.В. Оперативні обліки як засіб реалізації завдань оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України. Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice. Proceedings of the XXVII International Scientific and Practical Conference. (July 12-15, 2022). Prague, Czech Republic. 2022. Pp. 153-155.
5. Про затвердження Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему Наказ МВС України від 03.08.2017 №676. «Інформаційний портал Національної поліції України» // режим доступу: URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17#Text>

Штанько Ярослав Сергійович

здобувач вищої освіти
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник:

Копилов Едуард Володимирович

викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ПРИ ПРОВЕДЕННІ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Загальновідомим є факт, що для проведення будь-якої процесуальної дії необхідна наявність відповідних підстав. Проте наявність відповідних підстав необхідна також і для прийняття певного процесуального рішення. В етимологічному значенні «підстава» – це те головне, на чому базується, засновується що-небудь; те, чим пояснюються, виправдовуються вчинки, поведінка кого-небудь [1]. Разом з тим результати аналізу відповідних положень чинного КПК України свідчать про те, що фактичні та правові (юридичні) підстави проведення НС(Р)Д у чинному КПК України не є чітко врегульованими, що може створювати неоднозначну практику задоволення клопотань слідчим суддею щодо їх провадження й негативно впливати на ефективність боротьби зі злочинністю, а також порушувати права й свободи людини й не забезпечувати її законних інтересів у сфері кримінального судочинства.

Інститут проведення негласних слідчих (розшукових) дій має ряд певних законодавчих недоліків, які потребують подальшого врегулювання. Основними проблемними питаннями у процесі законодавчої регламентації негласних слідчих (розшукових) дій є: відсутність закріплення на рівні КПК ряду важливих процесуальних моментів їхнього проведення (особливості фіксації, суб'єктний склад та ін.), які не завжди достатньо точно розкриваються і в межах відповідного підзаконного нормативно-правового акту, Інструкції [2].

Незважаючи на те, що такий інститут як негласні слідчі (розшукові) дії з'явився відносно нещодавно, він має досить давню історію. Це пов'язано із постійною загрозою зовнішніх посягань, що нависала над першими державами, і у зв'язку з чим існувала потреба у створенні певних методів та способів для їх завчасного виявлення та попередження [3]. Ця діяльність і стала праобразом негласних слідчих (розшукових) дій, що, зокрема, виражалось у здійсненні спостереження та опитування. Звичайно, їх не

можна назвати негласними слідчими (розшуковими) діями у сучасному розумінні, проте під впливом технічного, економічного та наукового прогресу вони значно модернізувались та отримали сучасний вигляд [8].

Отже, положення чинного КПК України мають безпосереднє відношення до організації досудового розслідування, впливають на ефективність кримінального провадження, а тому потребують свого чіткого унормування як запоруки оптимізації якості слідчої діяльності.

Обшук житла або іншого володіння особи проводиться на підставі ухвали слідчого судді. У разі потреби провести обшук слідчий за погодженням з прокурором або прокурор звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням. Сторона захисту або потерпілий має право подати клопотання про проведення обшуку лише особі, яка здійснює досудове розслідування. Клопотання боку захисту, потерпілого та його представника або законного представника про виконання будь-яких процесуальних дій, слідчий, прокурор зобов'язані розглянути у термін трохи більше трьох днів із подачі, і задовольнити їх за наявності відповідних підстав.

Про результати розгляду клопотання повідомляється особі, яка заявила клопотання. Про повну або часткову відмову, у задоволенні клопотання виноситься мотивована ухвала, копія якого вручається особі, яка заявила клопотання, а у разі неможливості вручення, з об'єктивних причин, прямує йому. Клопотання слідчого, погоджене з прокурором, щодо проведення обшуку має відповідати вимогам ст. 234 КПК України. Підстави для проведення обшуку мають бути достатніми, які вказують на можливість досягнення його мети.

Підставами для задоволення клопотання щодо надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи є його обґрунтованість та відповідність вимогам ст. 234 КПК України [6].

Опрацюванням судової практики розгляду слідчими суддями Запорізької області клопотань про надання дозволів на проведення обшуку житла або іншого володіння особи та відповідності постанов слідчих суддів про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи вимогам статей 235, 370, 372 КПК України, встановлено, що фактичними підставами для задоволення клопотання є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення мети обшуку, зокрема, це достатні відомості про те, що кримінальне правопорушення було скоєно, що зняття кримінального злочину або майно (речі та цінності), здобуті внаслідок його вчинення, а також інші предмети та документи, що мають значення для розкриття правопорушення, відомості про обставинах скоєння кримінального злочину перебувають у певному приміщенні чи місці, що у певному приміщенні чи місці перебувають розшукувані особи чи трупи [4].

Отже, слідчий суддя може відмовити у задоволенні клопотання про обшук, якщо прокурор, слідчий-суддя, не доведе наявності достатніх підстав вважати, що: було скоєно кримінальне злочин; речі, які треба знайти, і

документи мають значення для досудового розслідування; відомості, що містяться в речах, що відшукуються, і документах, які можуть бути доказами під час судового розгляду; речі, які треба знайти, документи чи особи перебувають у зазначеному в клопотанні житло або іншому володінні особи (ч. 5 ст. 234 КПК України) [6].

До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у межах якого подається клопотання. Клопотання про обшук розглядається в суді, в день його надходження, за участю слідчого чи прокурора.

Проведення у ході досудового слідства НС(Р)Д має важливе значення для удосконалення діяльності оперативних підрозділів поліції, отримання доказової бази, притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності [5] та потребують їх подальшого вдосконалення в практичній діяльності щодо попередження, викриття і припинення злочинів [7].

Підсумовуючи викладене відзначимо, що положення чинного КПК України мають безпосереднє відношення до організації досудового розслідування, впливають на ефективність кримінального провадження, а тому потребують свого чіткого унормування як запоруки оптимізації якості слідчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Словник української мови: в 11 томах. 1975. Том 6. URL: <http://sum.in.ua/s/pidstava> (дата звернення 27.03.2023).
2. Бандурка О. М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності : моногр. / Бандурка О. М. – Х. : Золота миля, 2012. С.620.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. Коментар / відп. ред. С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Х. : Одісей, 2013. 1104с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/KPK-komentar.pdf> (дата звернення 27.03.2023).
4. Комісарчук Ю.А., Ряшко О.В. Підстави та правовий порядок проведення слідчого експерименту Львівський державний університет внутрішніх справ Науковий вісник №4 2014р. Режим доступу: URL: <http://nuoua.if.ua/forum/thread198.html> (дата звернення 23.03.2023).
5. Копилов Е.В. Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання діяльності підрозділів кримінальної поліції. 14.04.2023р. ДонДУВС Внутрішніх справ. Факультет №3 Кафедра ОРД. Кропивницький. С.69-73.
6. Стахівський С. М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів: науково-практичний посібник / С. М. Стахівський. К.: Атіка, 2009. С. 64.
7. Копилов Е.В. Формування безпекового середовища суспільства й держави в умовах сьогодення. Міжнародний юридичний науковий електронний журнал № 5-450 від «1» червня 2022 р., м. Запоріжжя, пр. Соборний 74, к. 201, офіційний сайт: www.lsej.org.ua.
8. Мирошниченко Ю. М. Негласні слідчі (розшукові) дії: підстави проведення. Правова позиція. 2019. № 2(23). С. 117 – 121.

Мойсєєва Валерія Миколаївна

здобувачка вищої освіти

Навчально-наукового інституту заочного

навчання та підвищення кваліфікації

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У демократичному суспільстві надзвичайно важливим для держави є забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Однак поточний конфлікт між РФ та Україною став унікальним викликом, який вимагає тонкого балансу між захистом прав людини та забезпеченням державної безпеки. Це зумовлює необхідність певних обмежень прав і свобод людини і громадянина. Щоб запобігти будь-якому зловживанню чи незаконному обмеженню цих прав і свобод державними органами, вкрай важливо провести ретельний аналіз конституційних і законодавчих положень, що стосуються прав людини.

Різні аспекти забезпечення прав та свобод людини і громадянина, зокрема, під час збройних конфліктів, досліджені у роботах таких вчених, як: М. Анісімової, В. Погорілка, П. Рабіновича, А. Олійника, В. Барського, Ю. Барабаша, С. Горулько, Д. Белова, О. Динько, Ю. Бисаги, І. Михайлишина, Ю. Тодики, О. Динька, О. Скрипнюка, В. Євтушенко, А. Колодія, Л. Наливайко, О. Осинської, С. Максименка, В. Федоренка, С. Бритченка, О. Розгон, О. Поліванової, О. Марцеляка, О. Скакун, С. Чеховичатаін, М. Савчина та ін. Проте, проблема забезпечення прав людини була та залишається однією з найбільш актуальних, особливо в умовах воєнного стану в Україні.

Питання дотримання прав людини і громадянина в умовах воєнного стану є складним та багатограним. Воєнний стан вводиться у відповідь на значні загрози безпеці або випадки агресії, як внутрішньої, так і зовнішньої. За таких обставин досягнення балансу між захистом безпеки нації та дотриманням основних прав і свобод людини стає актуальним. Варто зазначити, що військова агресія РФ почалася у 2014 році з окупації Криму та подальшого втягнення в конфлікт на сході України. В умовах воєнного стану пріоритети змінюються, створюючи нові ситуації та виклики, які потребують адаптації та створення ефективних механізмів захисту прав людини [2]. Участь у активному дискурсі та розробка таких механізмів для захисту прав людини є важливими для сприяння справедливості, плекання демократії та відновлення миру в нашій країні.

Воєнний стан в Україні призвів до серйозних загроз життю та безпеці

громадян. Постійні військові дії та зіткнення призвели до численних випадків порушення прав на життя, як учасників збройних конфліктів, так і цивільного населення. Ракетні обстріли, артилерійська обстріл – це лише деякі засоби, які ставлять під загрозу безпеку і життя невинних людей [1, с. 12]. Недостатній доступ до безпекових умов і втрата життя стають наслідками, які глибоко вражають права людини в умовах воєнного стану.

У Конституції України закріплено вичерпний перелік прав і свобод, що не можуть бути обмежені у жодному випадку. До них належать такі права: право на набуття та зміну громадянства, право мати рівні конституційні права та свободи, право на життя, на повагу до гідності людини, на свободу та особисту недоторканість, на житло, на професійну правничу допомогу, право не виконувати злочинні розпорядження, право на рівні права і обов'язки подружжя у шлюбі та сім'ї, право на рівність дітей у своїх правах, право захисту судом прав і свобод людини та громадянина, право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, неможливість бути двічі притягненому до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення, презумпція невинуватості, право надсилати колективні або індивідуальні звернення та отримати обґрунтовану відповідь на них, гарантії, що особа не буде нести відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом і незворотність дії законів в часі та інших нормативно-правових актів [3]. Інші права людини і громадянина, не зазначені у переліку, можуть бути обмежені в умовах воєнного стану, але виключно з метою забезпечення безпеки суспільства та держави від загроз національній безпеці.

Права та свободи людини і громадянина, окрім норм національного законодавства України, регламентовані також у міжнародних нормативних документах, серед яких, Загальна декларація прав людини, Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, Женевській конвенції про захист жертв війни тощо. Дія міжнародних договорів, зважаючи на їх природу, діє як у мирний час, так і у період збройних конфліктів [3, с. 65]. Однак, під час дії воєнного стану застосовуються певні обмеження у сфері прав людини.

У нормах міжнародного права визначено, що стандарти прав людини повинні бути поважні всіма сторонами конфлікту, а міжнародна співпраця та підтримка гуманітарних організацій є важливим елементом забезпечення захисту прав людини в умовах воєнного стану. Всі сторони конфлікту повинні бути відповідальними за дотримання міжнародних норм та забезпечення захисту цивільного населення [7, с. 79]. Проте, РФ хоч і є державою-учасницею Женевської конвенції, а отже, повинна дотримуватись міжнародних стандартів захисту прав людини в умовах збройних конфліктів, вона все одно зухвало її порушує. Це стосується також і інших договорів, не виконуючи умови яких, держава-терорист неправомірно обмежує чи порушує прав та свобод людини і громадянина в Україні під час війни [6,

с. 34]. Внаслідок таких порушень, виникає гостра потреба у якісному забезпеченні прав та свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні.

Для досягнення найбільш ефективних результатів у цій сфері, слід активно використовувати як національні, так і міжнародні правові механізми. Система міжнародних органів та організацій, спрямованих на встановлення та відстоювання міжнародних стандартів прав і свобод людини, включає в себе Комісію ООН з прав людини, органи, утворені згідно з міжнародними угодами під егідою ООН, ЮНІСЕФ, Раду Європи тощо. Після початку повномасштабної війни РФ проти України, у березні 2022 року була створена Незалежна міжнародна комісія ООН для розслідування порушень в Україні. Ці органи активно працюють над забезпеченням гуманітарної допомоги та реєстрацією випадків порушень прав людини внаслідок війни, що є важливим етапом для подальшого відновлення прав та свобод.

У національному контексті, ключове значення мають органи Національної поліції та СБУ, які активно фіксують порушення прав та свобод людини і громадянина, спричинені військовим конфліктом. Це стає основою для подальшого їх відшкодування та відновлення через судовий порядок. Подібно до цього, органи державної влади та місцевого самоврядування впроваджують комплексні заходи для забезпечення прав та свобод в умовах небезпеки, викликані ракетними обстрілами чи активними бойовими діями на території [5, с. 29]. Це включає створення мобільних пунктів допомоги, пунктів незламності для забезпечення базових потреб та отримання допомоги, а також надання юридичної та психологічної підтримки для осіб, які постраждали від наслідків війни. Всі ці заходи спрямовані на надання необхідної допомоги та відновлення прав людини в умовах військового конфлікту.

Отже, права та свободи людини і громадянина є невідчужуваними та непорушними, але в умовах воєнного стану вони стають особливо вразливими. Забезпечення цих прав сьогодні є ускладнено, що обумовлено проведенням бойових дій на території держави та складністю реалізації нормативних положень. Під час дії воєнного стану права та свободи людини і громадянина можуть бути обмеженими, але виключно з метою захисту національної безпеки. Ці обмеження націлені на забезпечення відповідності справедливим вимогам моралі, громадському порядку і загальному добробуту в демократичному суспільстві. Але під час практичного їх застосування важливо враховувати особливості та труднощі, які виникають під час воєнного стану, з метою ефективного захисту та гарантування.

Список використаних джерел:

1. Білоскурська О. В., Федорчук М. Д. Нормативно-правове регулювання обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні. *Правова держава*. 2022. № 46. С. 7–18.
2. Гавриленко О.І. Дотримання конституційних прав та свобод в умовах воєнного

стану. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10307/1/10.pdf>.

3. Джуган В.О. Проблеми захисту прав дітей під час воєнних дій в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 8. 2022. С. 63-67.

4. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)» від 03 вересня 2019 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 38. Ст. 160.)

5. Корнієнко М.В. Права людини в умовах воєнного стану: загальноправовий дискурс. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1-2. С. 27-31.

6. Кузніченко С. О. Концепт обмеження прав людини в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1–2. С. 32–36.

7. Толкачова І.А. Проблеми забезпечення прав людини в Україні в умовах війни. *Часопис Київського університету права*. 2022. № 2-4. С. 78-81.

Петриченко Наталія Анатоліївна

здобувачка вищої освіти

Навчально-наукового інституту заочного

навчання та підвищення кваліфікації

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗАХОДАХ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Корупція, як соціально небезпечне явище, негативно впливає на розвиток суспільних відносин, порушує політичну та соціально-економічну стабільність держави та перешкоджає формуванню ефективної взаємодії між інститутами громадянського суспільства та державою. Це явище характерне для всіх країн світу, незалежно від їх історичного досвіду чи географічного положення. Для України корупція є однією з найбільш серйозних проблем, і її негативні наслідки відчутні у всіх сферах суспільства, включаючи публічно-правові та приватно-правові відносини. Це призводить до зниження довіри до владних структур, порушення принципів демократії та верховенства права, а також зменшення довіри до держави на міжнародному рівні.

Розробка комплексу ефективних превентивних заходів для протидії корупції залишається одним із ключових завдань держави, навіть в умовах, ускладнених війною в Україні. Корупція є деструктивним, динамічним, об'єктивно існуючим соціальним явищем, яке вимагає постійного пошуку механізмів виявлення, запобігання та протидії різним його проявам.

Участь інститутів громадянського суспільства у заходах протидії корупції як одного з механізмів запобігання та протидії корупції досліджували:

Л. Андрущенко, К. Бабенко, Н. Діденко, Я. Дмитріюв, С. Дрьомов, Д. Калмиков, Я. Кальниш, М. Кондрашова, С. Лазаренко, В. Мазерчук, А. Мельниченко, В. Нонік, О. Пархоменко-Куцевіл, В. Плекан, С. Песецька-Устич, О. Руснак, Д. Сінченко, О. Сорока, В. Тімашов, І. Федько, М. Хавроняк, Г. Шведова та ін.

Активна участь громадянського суспільства виявляє надзвичайну вагу у формуванні демократичної, правової та соціальної держави. Це сприяє підвищенню рівня довіри до публічних органів влади, зміцнює взаємодію між ними та підвищує ефективність впроваджених державних заходів. Особливо актуальною стає роль інститутів громадянського суспільства у сфері запобігання та протидії корупції, оскільки це сприяє прозорості діяльності державних інституцій, а також забезпечує ефективність та успішність заходів у цій сфері завдяки підтримці суспільства [4, с. 27].

На думку Н. Підбережника, важливу роль у протидії корупції повинні відігравати неурядові організації та громадськість загалом. Це охоплює виявлення та оприлюднення фактів корупції, подання їх до відповідних державних антикорупційних інституцій, формування в суспільстві негативного ставлення до корупції та здійснення громадського контролю над діяльністю публічних органів [6, с. 131]. Н. Нелезенко, досліджуючи механізми протидії корупції у розробці та впровадженні державних програм інноваційного розвитку, обґрунтовано вбачає, що активна участь громадськості може сприяти подоланню корупційних явищ [5, с. 309]. Враховуючи вищевикладене, участь громадянського суспільства в антикорупційній політиці розглядається як наукова проблема, що може стати перспективним та результативним напрямом досліджень, особливо в контексті формування постіндустріального суспільства [1, с. 122]. Літературні джерела вказують на необхідність встановлення конструктивного партнерства між публічними органами та громадськістю в антикорупційній сфері, яке має сприяти формуванню негативного ставлення до корупційних явищ у суспільстві [3, с. 37]. Проблема високого рівня корупції в нашій державі частково пов'язана з нормативно-правовою несформованістю та досить низьким рівнем практичної підтримки громадськості.

Закон України «Про запобігання корупції» визначає участь громадськості у заходах з протидії корупції через можливість проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проєктів таких актів, а також подання пропозицій після експертизи до відповідних органів тощо [7]. Загалом, законодавство надає інститутам громадянського суспільства значні повноваження в сфері антикорупційних заходів, таких як нагляд за дотриманням антикорупційного законодавства та проведення вказаних вище експертиз. Однак, важливим елементом антикорупційної політики є також реалізація нормативних положень на практиці.

Вчені визначають основні механізми участі громадських організацій у заходах протидії корупції, такі як моніторинг діяльності органів публічної влади з метою забезпечення їхньої відповідальності перед громадянами та підвищення прозорості влади, а також захист прав і свобод людини і громадянина для посилення впливу громадян на процеси прийняття рішень владних інституцій та підвищення рівня довіри громадян до їхньої спроможності захистити права і свободи [8, с. 64]. Для ефективної протидії корупції важливо досягти балансу в співпраці між органами влади та інститутами громадянського суспільства, оскільки обидві сторони повинні мати інтерес до позитивних результатів такої взаємодії. Зараз рівень довіри до політичних інституцій залишається низьким, незважаючи на тривалий досвід роботи в сфері протидії корупції, що призводить до суспільного скептицизму щодо боротьби з цим негативним явищем. У сучасних умовах міжнародне співтовариство відіграє значущу роль у наближенні правової системи України до стандартів Європи та активізації місця та ролі громадськості у сфері антикорупційних ініціатив.

Міжнародно-правовим стандартом у цьому контексті є положення ст. 13 Конвенції ООН проти корупції, відповідно до якого, кожна країна зобов'язана приймати належні заходи у межах своїх можливостей та відповідно до основних принципів свого внутрішнього права для сприяння активної участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації на базі громад. Це спрямовано на запобігання корупції, боротьбу з нею та на поглиблення розуміння суспільством фактів існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що вона створює [2]. Україна, відповідно до цих міжнародних стандартів, впроваджує ряд нормативно-правових положень, спрямованих на залучення інститутів громадянського суспільства до процесу прийняття антикорупційних рішень, включаючи нагляд за роботою уповноважених антикорупційних органів.

Однією з ефективних форм взаємодії громадян та органів публічної влади в сфері протидії корупції є проведення спільних правоосвітніх заходів. Це означає систематичну та комплексну роботу для вирішення проблем толерантності до корупції серед різних соціальних груп населення. Це може включати інформаційні кампанії з формування принципу «нульової толерантності» до цього деструктивного явища, тренінги та курси підвищення кваліфікації для підвищення рівня правової свідомості, семінари в закладах освіти для розв'язання практичних кейсів та створення соціальної реклами для виклику активної участі у антикорупційних заходах. Важливо враховувати, що такі заходи сприяють не тільки пасивному усвідомленню проблеми, але й активній участі громади в процесах боротьби з корупцією.

Отже, роль громадянського суспільства у заходах протидії корупції та ефективна комунікація між ними та органами публічної влади є важливою для підвищення ефективності антикорупційних заходів в державі.

Незважаючи на закріплені норми щодо механізмів взаємодії, їхня практична реалізація залишається несуттєвою та може мати формальний характер. Щоб забезпечити активну участь громадян в антикорупційній політиці та ефективну роботу інститутів громадянського суспільства, важливо здійснювати взаємодію та захищати інтереси обох сторін.

Список використаних джерел

1. Береза О.Д. Становлення та особливості інституційної основи антикорупційної політики України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 4. С. 116-122.
8. Викривачам корупції пропонують активізуватися, а державі – краще їх захищати. URL: <http://ti-ukraine.org/news/oficial/5402.html>.
9. Лавренюк Ю.Ф. Пріоритетні напрями антикорупційної політики України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*. 2014. Вип. 1. С. 35-37.
10. Наливайко І.О. Роль інститутів громадянського суспільства у запобіганні і протидії корупції в органах публічної влади. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 27-30.
11. Нелезенко Н. П. Концептуальні рішення запобігання корупції в процесі формування програм інноваційного розвитку України. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2013. Вип. 4. С. 304-311.
12. Підбережник Н. Участь громадськості у запобіганні та протидії корупції в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 3 (48). Ч. 1. С. 131-137.
13. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII (зі змінами та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
14. Топчій В.В., Шкелебей В.А., Супрун Т.М. Публічно-правова протидія корупції: навчальний посібник / В.В. Топчій, В.А. Шкелебей, Т.М. Супрун. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 208 с.

Наукове видання

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ
КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (серед
здобувачів вищої освіти) «Сучасні проблеми оперативно-розшукової
протидії кримінальним правопорушенням»**

(19 травня 2023 року, Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

Публікується у авторській редакції

Підп. до друку 28.09.2023. Формат 60x84/16. Гарнітура – Times. Друк цифровий.
Папір офісний. Ум.-друк. арк. 20,06. Обл.-вид. арк. 21,50.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26,

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018